BEZMUGURKAULNIEKI

Sugu apraksti

DD

Sugas, par kurām trūkst datu

DD

Cekulainā pundurgliemene

Sphaerium lacustre

(O. F. Müller, 1774)

3.285. attēls. Cekulainā pundurgliemene.
Foto: Jason M Crockwell, CC BY-NC-ND 4.0.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: *Musculium lacustre*.
Dzimta: pundurgliemenes Sphaeriidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: LC 2015, LC 2022.
Statuss tuvējās valstīs: Igaunija (DD 2017), Somija (LC 2019), Zviedrija (LC 2020).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 5.1. Iekšzemes mitrāji – pastāvīgas upes/strauti/tērces (ieskaitot ūdenskritumus), 5.5. Iekšzemes mitrāji – pastāvīgi saldūdens ezeri (>8 ha), 5.7. Iekšzemes mitrāji – pastāvīgi saldūdens purvi/tilpes (<8 ha), 5.8. Iekšzemes mitrāji – sezonāli/neregulāri saldūdens purvi/tilpes (<8 ha), 15.9. Kanāli, notekgrāvji un grāvji.
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: 3. kat. (1998).

Morfoloģija un bioloģija. Cekulainās pundurgliemenes čaulas izmērs ir 7–10 x 7–8 x 4–5 mm, forma trapecveidīga, noapaļota. Virsotne čaulas vidū pagarināta. Čaulas krāsa dzeltenīga vai pelēcīga, plāna, gandrīz caurspīdīga. Hermafrodīti, jaunās gliemenes attīstās pavasarī pieaugušo gliemeņu ķermenī. Maijā jaunās gliemenes sāk patstāvīgu dzīvi, tās ir vizuāli līdzīgas pieaugušajām gliemenēm. Dzīves ilgums sasniedz 13–14 mēnešus, tās barojas, filtrējot no ūdens sīkas augu un dzīvnieku izcelsmes daļiņas un mikroskopiskās aļģes (Mouthon 2004).

Izplatība. Palearktikas suga, pamatareāls iekļauj Centrāleiropu un Ziemeļamerikas centrālo daļu. Latvija atrodas areāla Z daļā. Suga sastopama nevienmērīgi visā Latvijas teritorijā, tās sastopamības apgabals (EOO) ir 15 245 km^2, un apdzīvotā platība (AOO) ir 36 km^2. Bet uzskatāms, ka EOO un AOO ir daudz lielāki, – proporcionāli sugai piemērotu biotopu izplatībai. Latvijā sugas novērojumi ir gadījuma rakstura un nesniedz pietiekamu informāciju par izplatības izmaiņām. Trūkst datu par sugas izplatību nelielās, kā arī periodiski izžūstošās ūdenstilpēs, piemēram, lāmās zāļu purvos.

Populācija. Pasaulē un Eiropā suga novērtēta kā neapdraudēta (LC). Par populāciju izmaiņām trūkst informācijas gan globālā, gan reģionālā mērogā, tomēr suga ir plaši izplatīta, it īpaši seklās un arī izžūstošās ūdenstilpēs (Rudzīte u. c. 2010). Visticamāk, Latvijai ir kopīga reģionāla populācija ar visām kaimiņvalstīm.

Biotopi un ekoloģija. Ekoloģiski plastiska suga (Anistratenko et al. 2010), kas apdzīvo upes, strautus, straumes, saldūdens ezerus, zāļu purvus, kanālus, meliorācijas grāvjus un dīķus.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Draudi nav zināmi. Suga iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD), jo trūkst informācijas par faktisko sugas izplatību un apdraudošajiem faktoriem.

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka, tomēr ieteicams veikt izpēti par sugas izplatību un tendencēm, kā arī biotopu

stāvokli. Trīs no zināmajām desmit atradnēm ir ĪADT – Gaujas Nacionālajā parkā.

Autors: Dāvis Ozoliņš.

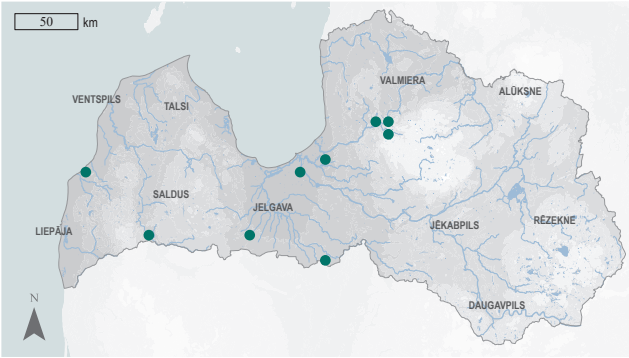

3.286. attēls. Cekulainās pundurgliemenes izplatība.

Summary

Capped orb mussel – *Sphaerium lacustre*. A Palaearctic species, its core range includes central Europe and the central part of North America. Latvia is situated in the northern part of the range. The species is unevenly distributed throughout Latvia. The EOO is 15,245 km^2, and the AOO is 36 km^2, but both EOO and AOO are thought to be much larger in proportion to the distribution of suitable habitats for the species. In Latvia, observations of the species are occasional and do not provide sufficient information on changes in the AOO and EOO. The species inhabits rivers, streams, brooks, lakes, fens, canals, drainage ditches and ponds. There is a lack of data on the distribution of the species in small and periodically drying out water bodies. The species is assessed as Least Concern (LC) globally and in Europe. There is a lack of information on population changes at both global and regional scales, but the species is widespread, especially in shallow and also drying water bodies (Rudzīte u. c. 2010). Three of the known ten localities are in the Gauja National Park. It is likely that the species shares a regional population in Latvia with all neighbouring countries. The species was included in the 2nd edition of the Latvian Red Data Book (Parele 1998). It is assessed as Data Deficient (DD), as there is insufficient information on its actual distribution and threats. The species does not require legal protection status, though it is recommended to research the distribution and trends of the species, as well as the status of its habitats.

Literatūras saraksts

Anistratenko, V.V., Furyk, Y.I., Degtyarenko, E.V., Anistratenko, O.Yu. 2017. New and little-known freshwater Mollusks of Ukrainian Transcarpathian. Ecologica Montenegrina, 13: 70–79.

Mouthon, J. 2004. Life cycle of *Musculium lacustre* (Bivalvia: Sphaeriidae) in the Saône river at Lyon (France): a curious life strategy. Annales de Limnologie – International Journal of Limnology, 40: 279–284.

Parele, E. 1998. Cekulainā pundurgliemene *Musculium lacustre* (Müller, 1774) [*Sphaerium lacustre* (Müller)]. Grām.: Spuris, Z. (red.). Latvijas Sarkanā grāmata. 4. sējums. Bezmugurkaulnieki. Latvijas Universitātes Bioloģijas institūts, Rīga, 230–231.

Rudzīte, M., Dreijers, E., Ozoliņa-Moll, L., Parele, E., Pilāte, D., Rudzītis, M., Stalažs, A. 2010. Latvijas gliemji. Sugu noteicējs. A Guide to the Molluscs of Latvia. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 252.

DD

Rievainā apaļgliemene

Sphaerium solidum
(Normand, 1844)

3.287. attēls. Rievainā apaļgliemene. Foto: Francisco Welter Schultes, public domain.

Morfoloģija un bioloģija. Rievainās apaļgliemenes čaulas izmērs ir 9–11 x 7–10 x 5–7 mm. Jaunajām gliemenēm čaula pelēcīga, vēlāk gaišdzeltena līdz gaiši pelēkbrūna. Ribas koncentriskas, mīkstā daļa balta, ar īsiem sifoniem (Rudzīte u. c. 2010). Rievainās apaļgliemenes ir hermafrodīti; jaunās gliemenes attīstās pavasarī pieaugušo gliemeņu ķermenī. Jaunās gliemenes vizuāli līdzīgas pieaugušajām gliemenēm. Apaļgliemenes, tāpat kā visas gliemenes, barojas, filtrējot ūdeni (Stunžėnas et al. 2011).

Izplatība. Rietumpalearktikas suga, Latvija atrodas areāla Z daļā. Latvijā suga nav konstatēta pēdējos 20 gados, taču tā nav arī mērķtiecīgi meklēta. LU Bioloģijas institūta Hidrobioloģijas laboratorijas veiktajos ilgtermiņa pētījumos Rīgas HES ūdenskrātuvē suga pēdējo reizi konstatēta 1991. gadā, bet Salacā pie Vecsalacas 2002. gadā. Potenciālais EOO varētu aizņemt lielāko daļu Latvijas teritorijas, jo suga, visticamāk, sastopama Lielupē, Daugavā, Ventā un Salacā, bet faktiskā AOO varētu aizņemt lielāko daļu piemēroto dzīvotņu.

Populācija. Globāli novērtēta kā gandrīz apdraudēta (NT), Eiropā kā stipri apdraudēta suga (EN), jo tās pamatareālā novērota populācijas mazināšanās. Kvantitatīvi pētījumi par sugas reģionālās populācijas lielumu un tā pārmaiņām Latvijā nav veikti. Latvijai potenciāli varētu būt kopīga apakšpopulācija Daugavā uz robežas ar Baltkrieviju.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: pundurgliemenes Sphaeriidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: NT 2012, EN 2022.
Statuss tuvējās valstīs: Igaunija (DD 2017).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 5.1. Iekšzemes mitrāji – pastāvīgas upes/strauti/tērces (ieskaitot ūdenskritumus).
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Biotopi un ekoloģija. Apdzīvo smilšainu un dūņainu substrātu lielajās upēs un lielo upju grīvās, sastopama arī ūdenskrātuvēs (Stunžėnas et al. 2011).

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Draudi nav zināmi. Suga ir iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD), jo nav pietiekamas informācijas par faktisko sugas izplatību un apdraudošajiem faktoriem.

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka. Nav zināmu atradņu ĪADT. Ieteicams veikt izpēti par sugas izplatību un tendencēm, kā arī sugai piemērotu biotopu stāvokli.

Autors: Dāvis Ozoliņš.

Summary

Solid orb mussel – *Sphaerium solidum*. A western Palearctic species. Latvia is situated at the northern part of its distribution range. The species has not been recorded in Latvia over the past 20 years; however, it has not been purposely searched for. During the long-term studies conducted by the Laboratory of Hydrobiology, Institute of Biology, University of Latvia, the species was last recorded in 1991 in the Riga HPP reservoir and in 2002 in the River Salaca near Vecsalaca in northern Latvia. The potential EOO likely corresponds to the entire area of Latvia, as the species is most likely to occur in the Lielupe, Daugava, Venta and Salaca rivers, while the actual EOO could cover most of the suitable habitats. The main threat is unknown. The species is assessed as Data Deficient (DD), as there is insufficient information on its actual distribution and threats. *Sphaerium solidum* species is not listed as a species of EU importance or protected species in Latvia and does not require legal protection status. No known occurrences in protected nature areas. Research on the distribution and trends of the species and the status of suitable habitats is recommended.

Literatūras saraksts

Rudzīte, M., Dreijers, E., Ozoliņa-Moll, L., Parele, E., Pilāte, D., Rudzītis, M., Stalažs, A. 2010. Latvijas gliemji. Sugu noteicējs. A Guide to the Molluscs of Latvia. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 252.

Stunžėnas, V., Petkevičiūtė, R., Stanevičiūtė, G. 2011. Phylogeny of *Sphaerium solidum* (Bivalvia) based on karyotype and sequences of 16S and ITS1 rDNA. Open Life Sciences, 6(1): 105–117.

DD

Zeltainais māņzirneklis

Mitostoma chrysomelas

(Hermann, 1804)

3.288. attēls. Zeltainais māņzirneklis. Foto: Valentin Moser, CC BY 4.0.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: pedipalpmāņzirnekļi Nemastomatidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, –.
Statuss tuvējās valstīs: Zviedrija (LC 2020), Somija (NA 2019).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 1.1. Boreālais mežs, 1.4. Mērenās joslas mežs, 4.4. Mērenās joslas zālājs.
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Morfoloģija un bioloģija. Zeltainā māņzirnekļa ķermeņa garums ir 1,5–2,5 mm. Ejkājas ir garas salīdzinājumā ar ķermeņa izmēriem, to krāsa – tumša. Ķermenis ir tumšbrūns, ar dažādu lielumu dzelteniem plankumiem. Ķermeņa krāsojums atkarīgs no hitīna apvalka sacietēšanas pakāpes – jo vecāks apvalks, jo tumšāks. Krāsojuma atšķirības apgrūtina sugas noteikšanu; suga droši nosakāma pēc ģenitāliju uzbūves. Ķermeņa vidusdaļa dzeltena ar sudrabainām nogulsnēm. Pedipalpas ļoti garas, salocītas un nedaudz uzbiezinātas. Valstīs, kur ziemas salīdzinoši siltas un bez sniega, suga ir aktīva visu gadu. Latvijā aktivitāte samazināta vēlu rudenī un ziemā. Par sugas vairošanos informācijas ir maz – vietās, kur temperatūra augsta visu gadu, arī vairošanās iespējama visu gadu; vietās, kur ziemā zemi sedz sniegs, vairošanās iespējama tikai vasarā (Martens 1978). Līdz ar to siltākos reģionos sugai ir vairākas paaudzes vienā gadā, Latvijā – viena paaudze. Dzīvo vienu gadu, olas pārziemo, pēc izšķilšanās mazuļi sasniedz pieauguša māņzirnekļa stadiju un vairojas. Pēc vairošanās aiziet bojā. Barojas ar dažādu sugu maziem bezmugurkaulniekiem.

Izplatība. Suga plaši izplatīta visā Centrāleiropā (Nīderlandē, Vācijā) un Rietumeiropā (Francijā, Lielbritānijā) (Muster, Meyer 2014). Sastopama arī Skandināvijas pussalā. Somijā suga nav novērota. Latvijā līdz šim konstatēta trijās vietās centrālajā daļā (Spuņģis 2008). Iespējams, suga ir biežāk sastopama, jo mazā ķermeņa izmēra dēļ ir grūti konstatējama. Sugas sastopamības apgabals (EOO) ir 2652 km^2, un apdzīvotā platība (AOO) ir 8 km^2. Nav informācijas par sugas izplatību Latvijā līdz 21. gs. sākumam, izņemot to, ka 1934. gadā tā konstatēta Saukā valsts DA daļā (Tumšs 1963).

Populācija. Daudzviet Eiropā suga tiek vērtēta kā bieži sastopama (British Arachnological Society 2021). Trūkst informācijas par Lietuvas un Igaunijas reģionālo populāciju lielumu un tendencēm, jo nav veikti šādi pētījumi. Latvijas reģionālās populācijas lielums, stāvoklis un tendences nav zināmas.

Biotopi un ekoloģija. Apdzīvo dažādus biotopus – strukturāli daudzveidīgus mežus, atmatas, pļavas. Luksemburgā novērota arī pazemē – alās, pagrabos (Muster, Meyer 2014). Suga var dzīvot arī no saules aizsargātās vietās, kur iespējams paslēpties zemsedzē, savukārt tā izvairās no bieziem egļu mežiem zemsedzes strukturālās vienveidības dēļ (Martens 1978).

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Galvenais apdraudējums nav noteikts. Sugas izzušana noteiktā teritorijā var būt saistīta ar mehāniskām teritorijas pārmaiņām, piemēram, zemsedzes noņemšanu. Suga Latvijā ir iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD), jo līdz šim konstatēta trijās vietās, taču tā varētu būt biežāk sastopama, jo apdzīvo dažādus biotopus.

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka. Lai plānotu sugas aizsardzību, ir jāveic pētījumi par sugas sastopamību, izplatību, ekoloģiju un apdraudošajiem faktoriem.

Autore: Inese Cera.

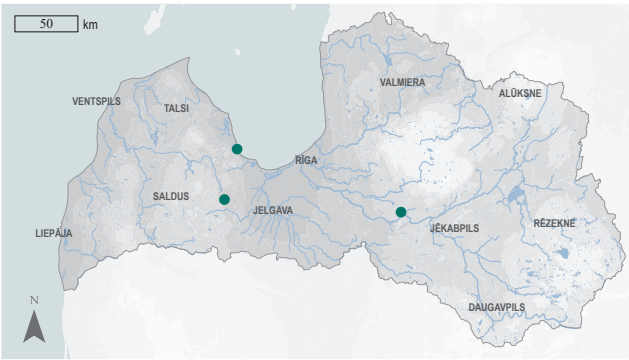

3.289. attēls. Zeltainā māņzirnekļa izplatība.

Summary

Nemastomatid harvestmen – *Mitostoma chrysomelas*. The species is widespread in Central and Western Europe (Muster, Meyer 2014) and is also found on the Scandinavian Peninsula. In Latvia, it has been recorded from three localities in the Zemgale region (Spuņģis 2008). The EOO is 2,652 km^2, and the AOO – 8 km^2. The size, status and trends of the Latvian regional population are unknown. The species occurs in a variety of habitats: structurally diverse forests, ex-arable land and grasslands. The main threat in Latvia is unknown. Decline of the species in a particular area may be related to mechanical changes in the area, e.g. removal of undergrowth. The species in Latvia is assessed as Data Deficient (DD), as it has only been recorded at three sites, but the species may be more widespread as it inhabits different habitats. The species is not listed as a species of EU importance or protected species in Latvia. There is no need for a legal protection status for the species in Latvia. Studies on the occurrence, distribution, ecology and threats are needed for further conservation planning.

Literatūras saraksts

British Arachnological Society 2021. Summary for *Mitostoma chrysomelas* (Opiliones). https://srs.britishspiders.org.uk/portal.php/p/Summary/s/Mitostoma+chrysomelas [skatīts 24.11.2021.].

Martens, J. 1978 Weberknechte, Opiliones. Die Tierwelt Deutschlands, 64: 1–464.

Muster, C., Meyer, M. 2014. Verbreitungsatlas der Weberknechte des Großherzogtums Luxemburg. Ferrantia 70, Luxembourg: Musée national d'histoire naturelle, 106.

Spuņģis, V. 2008. Fauna, distribution, habitat preference and abundance of harvestmen (Opiliones) in Latvia. Latvijas Entomologs, 45: 14–24.

Tumšs, V. 1963. Par Latvijas PSR neīsto zirnekļu (Opiliones) faunu. Latvijas Entomologs, 7: 53–58.

DD

Hārdija segzirneklis

Leptothrix hardyi
(Blackwall, 1850)

3.290. attēls. Hārdija segzirneklis. Foto: Arno Grabolle.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: segzirnekļi Linyphiidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, –.
Statuss tuvējās valstīs: Zviedrija (LC 2020), Somija (LC 2019).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 13. Piekraste un teritorija virs plūdmaiņu zonas.
Draudi: 1.3. Tūrisma un atpūtas teritorijas, 7.3. Citas ekosistēmas izmaiņas.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Morfoloģija un bioloģija. Hārdija segzirnekļa mātītes ķermeņa garums ir 3,0–4,8 mm, tēviņi ir mazāki – 2,0–3,8 mm gari. Galvkrūtis brūnas, ar izteikti tumšākām joslām to sānos, heliceras tumšbrūnā krāsā. Kājas dzeltenīgi brūnas. Vēdera krāsa no pelēkas līdz tumšbrūnai. Suga nosakāma pēc ģenitāliju uzbūves, tēviņi nosakāmi arī pēc stipri mataina paugura starp aizmugurējo acu rindu galvkrūšu virspusē. Eiropā suga aktīva visu gadu, izņemot izteikti karstos vasaras mēnešus, – no maija līdz jūlijam (Nentwig et al. 2022). Vairošanās, iespējams, notiek rudenī. Sugai ir divu gadu cikls, dzīvo vienu gadu. Pārtiek no bezmugurkaulniekiem.

Izplatība. Suga izplatīta Eiropā, biežāk sastopama Ziemeļeiropā. Nav atrasta Eiropas D daļā, kā arī Igaunijā (Nentwig et al. 2022). Latvija atrodas sugas izplatības areāla centrālajā daļā. Tā kā līdz šim zināma tikai viena atradne (Rietumlatvijā, Ziemupē), nevar spriest ne par tās apdzīvoto platību, ne sastopamības apgabalu, tāpat nevar noteikt sugas izplatības izmaiņas Latvijā. Pieņemot, ka suga ir sastopama tikai ar lakstaugiem klātās pelēkajās kāpās, potenciālā apdzīvotā platība varētu būt 12 km^2, kas ir šī biotopa kopējā platība Latvijā (Auniņš 2013).

Populācija. Somijā, Zviedrijā reģionālās populācijas tiek vērtētas kā stabilas, Apvienotajā Karalistē novērots reģionālās populācijas samazinājums (SLU Artdatabanken 2021; Pajunen 2020). Kvantitatīvi pētījumi par sugas reģionālās populācijas lielumu un stāvokli Latvijā nav veikti.

Biotopi un ekoloģija. Suga Latvijā līdz šim konstatēta ar lakstaugiem klātās pelēkajās kāpās (Cera, Spuņģis 2008). Citviet Eiropā novērota arī purvainās vietās, tikko degušos virsājos ar skraju augāju (Apvienotajā Karalistē), mitros mežos sūnās (Pajunen 2020; Nentwig et al. 2022). Pētījumus par sugas ekoloģiju apgrūtina tas, ka suga nav aktīva siltajā veģetācijas perioda laikā. Visbiežāk noķerta ar augsnes lamatām rudenī, ziemā un agrā pavasarī.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Galvenais drauds nav zināms. Iespējams, sugu apdraud teritoriju aizaugšana (Pajunen 2020), tūrisma radītās slodzes palielināšanās pelēkajās kāpās. Suga Latvijā ir iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD), jo līdz šim atrasta vienā vietā,

bet varētu būt sastopama biežāk, ņemot vērā piemēroto biotopu plašāku izplatību.

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstā. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka. Suga līdz šim konstatēta tikai ĪADT – dabas liegumā "Ziemupe". Lai izvērtētu sugas aizsardzības statusu nākotnē, jāveic pētījumi par sugas izplatību, esošo un potenciālo biotopu apzināšanu, kā arī sugas ekoloģiju un vairošanās ciklu.

Autore: Inese Cera.

3.291. attēls. Hārdija segzirnekļa izplatība.

Summary

Dwarf spider – *Leptothrix hardyi*. The species is found throughout Europe with a higher abundance in Northern Europe. Latvia lies in the central part of the species' range. Only one locality is known for this species (the "Ziemupe" Nature Reserve), therefore neither the AOO nor the EOO can be calculated changes in the distribution of the species in Latvia cannot be determined. Considering that the species occurs only in fixed dunes with herbaceous vegetation, the potential AOO could be 12 km^2, which is the total area of this habitat in Latvia (Auniņš 2013). In Finland and Sweden, the regional populations of the species are assessed as stable, while in the UK, a regional population decline has been observed (SLU Artdatabanken 2021; Pajunen 2020). No quantitative studies on the regional population size and status have been conducted in Latvia. The main threat is unknown. Overgrowing (Pajunen 2020) and increased tourism pressure on the grey dunes are likely threats to the species. The species is assessed as Data Deficient (DD), as it has only been found in one location, but could potentially occur more widely. It is not on the lists of species of EU importance or a protected species in Latvia. There is no need to establish legal protection for the species. In Latvia, to assess the conservation status of the species in the future, additional research is needed on the distribution of the species, identification of existing and potential habitats, as well as studies on the ecology and breeding cycle of the species.

Literatūras saraksts

Auniņš, A. (red.). 2013. Eiropas Savienības aizsargājamie biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata 2. precizētais izdevums. Rīga: Latvijas Dabas fonds, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, 361.

Cera, I., Spuņģis, V. 2008. Spider (Araneae) species new to the fauna of Latvia. Latvijas Entomologs, 45: 49.

Nentwig, W., Blick, T., Bosmans, R., Gloor, D., Hänggi, A., Kropf, C. 2022. Spiders of Europe. Version 1. https://www.araneae.nmbe.ch [skatīts 31.01.2022.].

Pajunen, T. 2020. *Leptothrix hardyi*. Finnish Biodiversity Information Facility. https://laji.fi/en/taxon/MX.202458 [skatīts 31.01.2022.].

SLU Artdatabanken 2021. Rödlista 2020 – övergripande delar. Artfakta. SLU Artdatabanken. https://artfakta.se/taxa/218759/rodlistning [skatīts 21.01.2022.].

DD

Sfagnu vilkzirneklis

Arctosa alpigena lamperti
Dahl, 1908

3.292. attēls. Sfagnu vilkzirneklis.
Foto: wp-polzin, CC BY-NC-ND 4.0.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: vilkzirnekļi Lycosidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, –.
Statuss tuvējās valstīs: Zviedrija (NA 2020).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 5.7. Iekšzemes mitrāji – pastāvīgi saldūdens purvi/tilpes (<8 ha).
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Morfoloģija un bioloģija. Sfagnu vilkzirnekļa tēviņi ir līdz 7 mm gari, mātītes lielākas – līdz pat 8,5 mm (Nentwig et al. 2022). Galvkrūtis gaišbrūnas, radiālās līnijās tumšākas. Pāri visām galvkrūtīm ir šaura baltu matiņu josla. Kājas gaiši sarkanīgi brūnas, ar melnām svītrām. Vēders gaišbrūns, uz tā dzeltenīgi balta zīme, gar tās malām atrodas tumšākas līnijas un trīs melni punkti. Pasugas droša noteikšana iespējama tikai pēc ģenitāliju apskates. Vairojas vienu reizi gadā. Pārziemo nepieaudzis zirneklis, pavasarī pieaug un tad notiek pārošanās. Mātīte olu kokonu un kādu brīdi arī mazuļus nēsā uz sevis. Pieaugušie indivīdi aktīvi no maija līdz augustam (Almquist 2005). Divu gadu dzīves cikls, dzīvo vienu gadu. Pārtiek no dažādiem kukaiņiem, kurus aktīvi medī.

Izplatība. Izplatīts Eiropā – galvenokārt tās centrālajā daļā (Austrijā, Čehijā, Polijā, Šveicē, Vācijā) un Skandināvijas valstīs, bet nav sastopams Somijā (Nentwig et al. 2022). Somijā sastopama nominālā pasuga, *A. a. alpigena*, kas arī ir izplatīta lielā daļā Eiropas. Igaunijā (eElurikkus 2021) sfagnu vilkzirneklis nav novērots. Latvija atrodas pasugas izplatības areāla A daļā. Pirmo reizi Latvijā tā konstatēta 2014. gadā. Šobrīd zināmas trīs atradnes – Dunikas purvā Kurzemē, Orlovas un Gulbīšu purvos Latgalē. Sastopamības apgabals (EOO) ir 4059 km^2, un apdzīvotā platība (AOO) ir 12 km^2.

Populācija. Kvantitatīvi pētījumi par sfagnu vilkzirnekļa reģionālo populāciju lielumu un stāvokli Latvijā un Eiropā nav veikti. Latvijā tas ir konstatēts salīdzinoši nesen (Cera, Keišs 2016). Reģionālā populācija varētu būt lielāka, jo Latvijā plašāk izplatīti tam piemēroti biotopi.

Biotopi un ekoloģija. Apdzīvo augstos purvus (Almquist 2005; Nentwig et al. 2022). Arī Latvijā tas ir konstatēts augstajos purvos (Cera, Keišs 2016).

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Galvenais drauds nav zināms. Tā kā pasugas pastāvēšanai nepieciešami neskarti augstie purvi, tos apdraud gan aizaugšana dabiskas sukcesijas ceļā (Dolejš et al. 2012), gan nosusināšanas izraisīta aizaugšana ar kokiem un krūmiem (Auniņš 2013), kā rezultātā mazinās biotopa kvalitāte. Kūdras ieguves vietās pasugas biotops tiek iznīcināts. Trūkst informācijas par pasugas spēju pārvietoties uz citām piemērotām teritorijām. Pasuga Latvijā iekļauta kategorijā

"trūkst datu" (DD), jo ir maz datu par tās izplatību; potenciāli tā varētu būt biežāk sastopama un plašāk izplatīta tai piemērotos biotopos.

Aizsardzība. Sfagnu vilkzirneklis nav iekļauts ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss tam nav jānosaka. Līdz šim atrasts trijās vietās, no kurām divas atrodas ĪADT – dabas liegumos "Dunika" un "Orlovas (Ērgļu) purvs". Tā kā sfagnu vilkzirneklis Latvijā varētu būt biežāk sastopams nekā pašlaik zināms, ir jāveic pētījumi par tā sastopamību, reģionālās populācijas lielumu un izmaiņām laika gaitā, dzīves ciklu un apdzīvotajiem biotopiem, pārvietošanos uz citām teritorijām.

Autore: Inese Cera.

3.293. attēls. Sfagnu vilkzirnekļa izplatība.

Summary

Wolf spider Arctosa – *Arctosa alpigena lamperti*. The species is distributed throughout Europe, mainly in Central Europe and Scandinavia, but is not found in Finland (Nentwig et al. 2022) where the nominate subspecies *A. a. alpigena* occurs, which also has a wide distribution range in Europe. Latvia is situated in the eastern part of the subspecies' range. It was first recorded in 2014. Currently, there are three known localities, with two of them in protected nature areas – the "Dunika" and "Orlovas (Ērgļu) purvs" Nature Reserves. The EOO is 4,059 km^2, and the AOO is 12 km^2. No quantitative studies on the size and status of the regional populations were carried out in Latvia and Europe. The regional population in Latvia is likely larger than presently known as suitable habitats are widely available. It has been found in raised bogs (Cera, Keišs 2016). The main threat to the wolf spider is unknown. The habitat is threatened both by overgrowth due to natural succession (Dolejš et al. 2012) and by overgrowth with trees and shrubs due to the draining (Auniņš 2013), resulting in a decline in habitat quality. In peat extraction sites, the habitat of the species is destroyed. The subspecies is assessed as Data Deficient (DD), as there is insufficient data on the distribution of the wolf spider; potentially it could be more common. It is not on the lists of species of EU importance or a protected species in Latvia. There is no need to establish legal protection for the species. Further research is needed on its occurrence, regional population size and changes over time, life cycle and habitats occupied, and dispersal to other areas.

Literatūras saraksts

Almquist, S. 2005. Swedish Araneae. Part 1. Families Atypidae to Hahniidae. Insect Systematics and Evolution, 62: 1–286.

Auniņš, A. (red.). 2013. Eiropas Savienības aizsargājamie biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata 2. precizētais izdevums. Rīga: Latvijas Dabas fonds, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, 361.

Cera, I., Keišs, O. 2016. Spider species new to the fauna of Latvia and new localities for *Gnaphosa lapponum* and *G. nigerrima* (Araneae: Gnaphosidae). Latvijas Entomologs, 52: 122–124.

Dolejš, P., Kubcová L., Buchar, J., 2012. Reproduction of *Arctosa alpigena lamperti* (Araneae: Lycosidae) – where, when, how, and how long? Invertebrate Reproduction and Development, 56(1): 72–78.

eElurikkus 2021. Estonian eBiodiversity Portal. https://elurikkus.ee/app/taxonomy/taxon/112915 [skatīts 12.05.2021].

Nentwig, W., Blick, T., Bosmans, R., Gloor, D., Hänggi, A., Kropf, C. 2022. Spiders of Europe. Version 1. https://www.araneae.nmbe.ch [skatīts 07.02.2022.].

DD

Lauku vilkzirneklis

Pardosa hortensis

(Thorell, 1872)

3.294. attēls. Lauku vilkzirneklis.
Foto: emilio2020, CC BY-NC 4.0.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: vilkzirnekļi Lycosidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, –.
Statuss tuvējās valstīs: –.
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 4.4. Mērenās joslas zālājs.
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: 1. kat. (1998).

Morfoloģija un bioloģija. Lauku vilkzirnekļa tēviņa ķermeņa garums ir 4,5 mm, mātītes – 5–6 mm (Nentwig et al. 2021). Galvkrūtis pelēcīgi brūnas ar gaišu joslu pa vidu, kas nesasniedz acu līniju, to malās dažas sarkanbrūnas līnijas. Vēders pelēcīgi brūns ar dzeltenu zīmējumu. Tuvāk savienojuma vietai ar galvkrūtīm uz vēdera redzami daži gaišāku matiņu sakopojumi. Tēviņi tumšāki nekā mātītes, krāsu kontrasti izteiktāki, turklāt acu zona un pedipalpas gandrīz melnas (Locket, Millidge 1951). Tēviņiem pedipalpu galos atrodas kopulācijas (pārošanās) orgāni. Kājas pārmaiņus ar gaišām un tumšām joslām visā to garumā. Sugas noteikšana iespējama pēc ģenitāliju uzbūves. Aktīvi no marta līdz oktobrim, tēviņi parādās vispirms. Divu gadu attīstības cikls, dzīvo vienu gadu. Barojas ar bezmugurkaulniekiem, kurus aktīvi medī.

Izplatība. Suga ir palearktiska. Sastopama Eiropā, Kaukāza reģiona valstīs, Krievijas Eiropas daļā, kā arī Irānā, Japānā, Turcijā. Suga nav novērota Skandināvijā un Latvijas kaimiņvalstīs – Lietuvā un Igaunijā. Latvijā suga konstatēta 1976. gadā Kombuļos, valsts DA daļā (Штернберг 1976); mūsdienās šī atradne nav pārbaudīta. Trūkst informācijas par sugas sastopamību piemērotos biotopos, arī par izplatības izmaiņām. Trūkst datu sugas sastopamības apgabala (EOO) un apdzīvotās platības (AOO) aprēķināšanai.

Populācija. Trūkst informācijas par sugas populācijas lielumu un izmaiņām Eiropā. Par sugas reģionālās populācijas stāvokli Latvijā nav informācijas, jo kopš iepriekšējā Latvijas Sarkanās grāmatas izdevuma izdošanas (Šternbergs 1998) suga nav meklēta un novērota.

Biotopi un ekoloģija. Suga Eiropā ir sastopama gan sausās, gan mitrās pļavās, laukos (Nentwig et al. 2021). Apvienotajā Karalistē konstatēta arī kailcirtēs un jūras krastā (British Arachnological Society 2022). Latvijā suga novērota ar krūmiem aizaugošā pļavā (Штернберг 1976).

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Galvenais apdraudējums Latvijā nav noteikts. Apvienotajā Karalistē kā sugu apdraudošais faktors minēta biotopu sukcesija – klajo biotopu aizaugšana (British Arachnological Society 2022). Suga iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD), jo kopš iepriekšējā Latvijas Sarkanās grāmatas izdevuma izdošanas (Šternbergs 1998) nav meklēta un novērota.

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka. Jāturpina izpēte par sugas izplatību un sastopamību, reģionālās populācijas lielumu un izmaiņām, esošajiem un potenciālajiem draudiem, kas ietekmē sugas izplatību un eksistenci Latvijā.

Autore: Inese Cera.

Summary

Wolf spider – *Pardosa hortensis*. A Palaearctic species occurring in Europe as well as in Asia – in countries of the Caucasus, Japan, etc. In Latvia, the species was found in 1976, in Kombuļi (Штернбергс 1976); this locality has not been verified in recent years. There is a lack of information on the presence of the species in suitable habitats and on changes in its distribution. Data are lacking to calculate the EOO and the AOO. Information on the population size and change in Europe is lacking. There is also no information on the status of the regional population in Latvia. In Europe, the species occurs in both dry and wet grasslands, and other open fields (Nentwig et al. 2021). In Latvia, the species was found in a meadow overgrowing with shrubs (Штернбергс 1976). The main threat in Latvia is unknown. In the UK, habitat succession or overgrowth of open habitats is mentioned as a threat to the species (British Arachnological Society 2022). The species is assessed as Data Deficient (DD), because it has not been searched for or observed in Latvia since the publication of the previous Red Data Book of Latvia (Šternbergs 1998). It is not on the list of species of EU importance and is not protected in Latvia. There is no need to establish legal protection for the species. Further research is needed on the distribution and occurrence of the species, the regional population size and changes, current and potential threats influencing the distribution and existence of the species in Latvia.

Literatūras saraksts

British Arachnological Society 2022. Summary of *Pardosa hortensis* (Araneae). https://srs.britishspiders.org.uk/portal.php/p/Summary/s/Pardosa+hortensis [skatīts 12.02.2022.].

Locket, G.H., Millidge, A.F. 1951. British spiders. Vol. 1. London: Ray Society, 310.

Nentwig, W., Blick, T., Bosmans, R., Gloor, D., Hänggi, A., Cropf, C. 2021. Spiders of Europe. Version 10.2021. https://www.araneae.nmbe.ch [skatīts 15.10.2021.].

Šternbergs, M. 1998. *Pardosa hortensis* (Thorell, 1872). Grām.: Spuris, Z. (red.). Latvijas Sarkanā grāmata. 4. sējums. Bezmugurkaulnieki. Latvijas Universitātes Bioloģijas institūts, Rīga, 52–53.

Штернбергс, М. 1976. Материалы по фауне пауков (Aranei) Латвийской ССР, 2. Сем. Lycosidae. Latvijas Entomologs, 18: 55–60.

DD

Vāglera vilkzirneklis

Pardosa wagleri
(Hahn, 1822)

3.295. attēls. Vāglera vilkzirneklis.
Foto: Syrio, CC BY-SA 4.0.

Morfoloģija un bioloģija. Vāglera vilkzirnekļa tēviņa ķermeņa garums ir 5,0–5,7 mm, mātītes – 6,0–8,2 mm. Galvkrūtis tumšbrūnas, blīvi klātas ar pelēkiem matiņiem. Kājas dzeltenas, vāji iezīmētas ar tumšākām līnijām. Vēders pelēcīgi melns, bez izteikta zīmējuma, ar sirds zīmi vai gaišākiem punktiem, var būt klāts ar baltiem matiem. Sugas noteikšana iespējama pēc ģenitāliju apskates. Aktīvi no aprīļa līdz jūlija beigām (Nentwig et al. 2022), kad arī notiek pārošanās. Divu gadu attīstības cikls – pēc izšķilšanās pārziemo, pieauguši kļūst nākamā gada pavasarī. Dzīvo vienu gadu. Pārtiek to dažādiem bezmugurkaulniekiem, kurus aktīvi medī.

Izplatība. Suga sastopama Centrāleiropā, Dienvideiropā, Krievijas Eiropas daļā, Āzijā (Ķīnā). Taču tā nav konstatēta Skandināvijā, kā arī Lietuvā un Igaunijā. Latvijā novērota 1963. gadā Rietumlatvijā Dižstendē un 1968. gadā Centrāllatvijā Dzelzāmurā (Штернберг 1976), vēlāk suga nav meklēta. Trūkst datu sugas sastopamības apgabala (EOO) un apdzīvotās platības (AOO) aprēķināšanai.

Populācija. Eiropā suga tiek vērtēta dažādi. Čehijā suga atzīta kā kritiski apdraudēta, Vācijā tā ir reta, Polijā jutīga, jo apdzīvo specifiskus biotopus un indivīdu skaits ir neliels, Francijā sugas populācijas vērtējamas kā stabilas. Kvantitatīvi pētījumi par sugas reģionālās populācijas lielumu un stāvokli Latvijā nav veikti.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: vilkzirnekļi Lycosidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, –.
Statuss tuvējās valstīs: –.
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 4.4. Mērenās joslas zālājs.
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: 1. kat. (1998).

Biotopi un ekoloģija. Eiropā apdzīvo mitrus biotopus, Čehijā novērota akmeņainās vietās upju krastos, nogāzēs (Nentwig et al. 2022; Czech Arachnological Society 2022). Latvijā suga konstatēta aizaugušās pļavās un mežmalās (Штернберг 1976), taču nav meklēta kopš 1968. gada un nav jaunākas informācijas par sugas apdzīvotajiem biotopiem.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Galvenais apdraudējums nav noteikts. Suga iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD), jo kopš iepriekšējā Latvijas Sarkanās grāmatas izdevuma izdošanas (Šternbergs 1998) tā atkārtoti nav meklēta un konstatēta.

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka. Jāveic pētījumi par sugas izplatību, reģionālās populācijas lielumu

un izmaiņām, esošajiem un potenciālajiem draudiem, kas ietekmē sugas izplatību un eksistenci.

Autore: Inese Cera.

Summary

Wolf spider – *Pardosa wagleri*. The species occurs in Central and Southern Europe, the European part of Russia and Asia (China). In Latvia, it was recorded in 1963 in Dižstende and in 1968 in Dzelzāmurs (Штернбергс 1976). Data to calculate the EOO and the AOO are lacking. In Europe, the status of the species' regional populations is uneven. It is Critically Endangered in the Czech Republic, rare in Germany, Vulnerable in Poland and stable in France. No quantitative studies have been carried out on the regional population size and status of the species in Latvia. In Europe, the species prefers damp areas. In the Czech Republic, it has been found in rocky parts of riverbanks and slopes (Nentwig et al. 2022, Czech Arachnological Society 2022). In Latvia, the species has been observed in overgrown meadows and in forests (Штернбергс 1976), but has not been searched for after 1968, and there is no recent information on the habitats inhabited by the species. The main threat is unknown. The species is assessed as Data Deficient (DD), as the species has not been searched for or recorded again since the publication of the previous edition of the Red Data Book of Latvia (Šternbergs 1998). The species is not on the list of species of EU importance and is not protected in Latvia. There is no need to establish legal protection for the species. Research is needed on the distribution of the species, regional population size and changes, current and potential threats affecting the distribution and occurrence of the species.

Literatūras saraksts

Czech Arachnological Society 2022. *Pardosa wagleri* (Hahn, 1822) [slíďák Waglerův] https://www.arachnology.cz/druh/pardosa-wagleri-856.html [skatīts on 15.11.2022.].

Nentwig, W., Blick, T., Bosmans, R., Gloor, D., Hänggi, A., Cropf, C. 2022. Spiders of Europe. Version 10. https://www.araneae.nmbe.ch [skatīts 15.10.2022.].

Šternbergs, M. 1998. *Pardosa wagleri* (Hahn, 1822). Grām.: Spuris, Z. (red.). Latvijas Sarkanā grāmata. 4. sējums. Bezmugurkaulnieki. Latvijas Universitātes Bioloģijas institūts, Rīga, 54–55.

Штернбергс, М. 1976. Материалы по фауне пауков (Aranei) Латвийской ССР, 2. Сем. Lycosidae. Latvijas Entomologs, 18: 55–60.

DD

Plankumainā klajumspāre

Sympetrum depressiusculum
(Sélys, 1841)

3.296. attēls. Plankumainā klajumspāre. Foto: Jan-Jaap Spaargaren.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: ceļotājspāres Libellulidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2024.
Kategorija globāli, Eiropā: LC 2019, VU 2022.
Statuss tuvējās valstīs: –.
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 5.4. Iekšzemes mitrāji – augstie, pārejas, zemie purvi, 5.5. Iekšzemes mitrāji – pastāvīgi saldūdens ezeri (>8 ha), 5.7. Iekšzemes mitrāji – pastāvīgi saldūdens purvi/tilpes (<8 ha).
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Morfoloģija un bioloģija. Pieaugušas plankumainās klajumspāres ķermeņa garums ir 29–34 mm. Viena no četrām klajumspāru *Sympetrum* ģints spārēm, kuru kājas ir vienkrāsainas – melnas. Krūšu sāni, tāpat kā sarkanajai klajumspārei *S. sanguineum,* bez platas, melnas joslas. No *S. sanguineum* atšķiras ar trīsstūrveida melnu punktu pāriem uz vēdera 4.–7. posma sāniem. Tēviņiem vēders oranžīgs ar dzeltenīgākiem sāniem, mātītēm – dzeltenbrūns. Kāpura garums pirms pieaugušā kukaiņa izlidošanas 13–15 mm, ķermenis garens, nedaudz saplacināts, galva ar izteikti lielām acīm, vēdera gals strups; ķermeņa krāsa tumšbrūna. Attīstās ar nepilnīgu pārvēršanos – nav kūniņas stadijas. Pirms pārošanās brīdi lido tandēmā – tēviņš ar vēdera galā esošajām cerkām tur mātīti aiz priekškrūtīm. Olas dēj ūdenī, tās attīstās 2–4 nedēļas. Kāpura stadija ilgst līdz nākamajai vasarai. Gadā attīstās viena paaudze, un dzīves ilgums nepārsniedz gadu. Pieaugušās spāres Latvijā sastopamas no jūlija beigām līdz septembra sākumam (Kalniņš 2017). Tās un kāpuri barojas galvenokārt ar citiem bezmugurkaulniekiem.

Izplatība. Suga izplatīta Eirāzijas mērenajā joslā no Atlantijas okeāna piekrastes līdz Japānai. Tās areāls ir pārtraukts Āzijas centrālajā daļā – stepes un tuksnešu zonā. Eiropā suga izplatīta galvenokārt tās D daļā, taču areāla robeža sasniedz Lietuvas Z daļu (GBIF 2022; iNaturalist 2022). Latvijā zināma viena atradne valsts A daļā Teirumnīku ezerā un trīs atradnes Nagļu un Ļodānu dīķos dabas liegumā "Lubāna mitrājs". Sugas sastopamības apgabals (EOO) ir 4 km^2, un apdzīvotā platība (AOO) ir 12 km^2. Iespējams, faktiskie EOO un AOO ir lielāki. Suga ir grūti konstatējama, bet viegli nosakāma.

Populācija. Eiropas mērogā sugas reģionālā populācija ir sarūkoša. Ievērojams sugas samazinājums sācies 20. gs. otrajā pusē, vairākās valstīs izzuduši 30–50% atradņu (Boudot, Kalkman 2015), taču atsevišķās valstīs, piemēram, Polijā, nav konstatēta atradņu skaita mazināšanās (Bernard et al. 2009). Lai pastāvētu apakšpopulācija šādai relatīvi īsu laiku dzīvojošai sugai, tajā teorētiski jābūt vismaz vairākiem desmitiem indivīdu. Līdz ar to Latvijas reģionālās populācijas lielums tiek vērtēts kā vismaz 250 indivīdu.

Biotopi un ekoloģija. Latvijā viena sugas atradne ir pie distrofa purva ezera ar platu pārejas purva joslu ap to. Ezers atrodas nelielā

augstajā purvā lielākā mitrāju (ezeri, zivju dīķi, purvi) kompleksā. Pārējās atradnes ir zivju dīķos ar daudzveidīgu veģetāciju. Suga apdzīvo atklātas, saules apspīdētas un seklas, rudenī izžūstošas un pavasarī applūstošas ūdenstilpes. Arī sugas apdzīvotajām mākslīgajām ūdenstilpēm raksturīgas lielas ūdenslīmeņa svārstības. Eiropas D daļā apdzīvo rīsu laukus, Z daļā – zivju dīķus, kuros ūdens dziļums nepārsniedz dažus decimetrus. Sugas visbiežāk apdzīvotajos karpu dīķos rudenī ūdens tiek nolaists, dīķi tiek apsēti ar rīsiem vai rapsi un vēlu pavasarī tos atkal uzpludina. Iespējams, šāda zivkopības prakse ļauj sugas areālam paplašināties Z virzienā. Olu dēšana konstatēta arī citos biotopos, bet tajos nav konstatētas ilglaicīgas populācijas (Kalniņš 2017). Pieaugušās spāres uzturas galvenokārt ūdenstilpes piekrastes zonā, kā arī uz sauszemes tās tuvumā, bet kāpuri – zemūdens augājā piekrastes zonā. Pēc barošanās stratēģijas ir vērotāja – medījot (arī sargājot teritoriju) pārsvarā sēž uz augiem vai cita substrāta; kāpuri nevis aktīvi meklē upuri, bet gaida to. Pieaugušās spāres ir aktīvas siltā, sausā, saulainā laikā, savukārt vēsās un mitrās dienās to aktivitāte mazinās, bet lietus laikā tās nav aktīvas.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Sugu apdraudošie faktori Latvijā nav identificēti. Skaita mazināšanās citur pasaulē tiek saistīta ar īslaicīgo mitrzemju nosusināšanu, intensīvāku palieņu apsaimniekošanu un rīsu lauku vairākkārtīgu izžūšanu sezonā. Trūkst informācijas sugas izzušanas riska izvērtēšanai, tāpēc tā iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka, jo nav pietiekamu datu par sugas populācijas stāvokli un tendencēm, kā arī nav identificēti sugu apdraudošie faktori. Sugas atradnes Latvijā atrodas ĪADT – dabas liegumā "Lubāna mitrājs". Atradne Teirumnīku purvā ir ES nozīmes biotopā, kur tai ir nodrošināts sugas prasībām atbilstošs aizsardzības režīms. Lai mazinātu iespējamos apdraudējumus, kā viens no pasākumiem ir jāsaglabā vai jāatjauno iespējami dabisku mitrāju ekosistēmas. Lai pilnveidotu sugas aizsardzību, jāveic pētījumi par sugas izplatību un sastopamību, kā arī biotopiem un ekoloģiju Latvijā.

Autori: Mārtiņš Kalniņš*, Zane Pīpkalēja.

3.297. attēls. Plankumainās klajumspāres izplatība.

DD

Summary

Spotted darter – *Sympetrum depressiusculum*. Found in temperate Eurasia from the Atlantic coast of south-western Europe to Japan. Its distribution is interrupted in the steppe and desert zone of Central Asia (GBIF 2022). In Latvia, four localities are known in the eastern part of the country. The EOO is 4 km^2, and the AOO – 12 km^2; the potential EOO and AOO are probably larger. The size of the regional population in Latvia is estimated to be at least 250 individuals. One locality is at a dystrophic bog lake with a wide transitional mire belt around the lake, while the other localities are in fishponds with diverse vegetation (Kalniņš 2017). Adult dragonflies mainly inhabit the marginal zone of the water bodies, hunting from the banks, as well as on land in its vicinity, while larvae live in the underwater vegetation in the coastal zone. No threats to the species are known in Latvia. Declines elsewhere in the world have been attributed to drainage of wetlands, intensified floodplain management and repeated drying of rice paddies during the season. The species is assessed as Data Deficient (DD) due to a lack of information to assess its extinction risk. It is not on the list of species of EU importance and is not protected in Latvia. In Latvia, the species does not require legal protection status. All localities of the species in Latvia are in protected nature areas. To reduce potential threats, one of the measures should be the maintenance or restoration of wetland ecosystems to as natural state as possible.

Literatūras saraksts

Bernard, R., Buczyński, P., Tończyk, G., Wendzonka, J. 2009. A Distribution Atlas of Dragonflies (Odonata) in Poland. Poznań: Bogucki Wydawnictwo Naukowe, 256.

Boudot, J.-P., Kalkman, V. J. (eds.). 2015. Atlas of European Dragonflies and Damselflies. The Netherlands: KNNV publishing, 381.

GBIF 2022. *Sympetrum depressiusculum* Selys, 1841 in GBIF Secretariat. GBIF Backbone Taxonomy. https://www.gbif.org/species/1428235 [skatīts 17.03.2022.].

iNaturalist 2022. Spotted Darter (*Sympetrum depressiusculum*). https://www.inaturalist.org/taxa/428678-Sympetrum-depressiusculum [skatīts 17.03.2022.].

Kalniņš, M. 2017. Spāres (Odonata) Latvijā. Pētījumu vēsture, bibliogrāfija un izplatība no 18. gadsimta līdz 2016. gadam. Sigulda: "Zaļā upe", 352.

Dienvidu daiļspāre

Ischnura pumilio

(Charpentier, 1825)

3.298. attēls. Dienvidu daiļspāre. Foto: Mareks Ieviņš, Dabasdati.lv.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: krāšņspāres Coenagrionidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: LC 2013, –.
Statuss tuvējās valstīs: Lietuva (EN 2021), Igaunija (DD 2017), Somija (LC 2019), Zviedrija (LC 2020).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 5.4. Iekšzemes mitrāji – augstie, pārejas, zemie purvi, 15.2. Dīķi (<8 ha).
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: 2. kat. (1998).

Morfoloģija un bioloģija. Pieaugušas dienvidu daiļspāres ķermeņa garums ir 26–31 mm. No citām krāšņspārēm atšķiras ar apaļiem ziliem (pakauša) plankumiem pie acīm un divkrāsainu pterostigmu. Vēdera pamatkrāsa melna. No parastās daiļspāres *I. elegans* tēviņi atšķiras ar zilu vēdera 9. posmu un gandrīz pilnībā melnu vēdera 8. posmu (mātītēm 8. un 9. posms no virspuses melns). Abiem dzimumiem spārnu pterostigma (parasti tumšas krāsas "šūna" spārnu galā pie priekšējās malas) noapaļota (nav rombveida), bet priekškrūšu vairoga pakaļējā mala neveido izteiktu mēlesveida daivu un ir tikai nedaudz uzliekta uz augšu. Krūšu un vēdera apakšpuses krāsojums mainīgs. Tēviņu krāsojums var mainīties no bāli zila uz dzeltenīgu vai zaļganu līdz zilam. Mātītēm parasti nav melnās pleca svītras. Jaunās mātītes ir oranžas, ar lieliem, iegareniem plankumiem pie acīm. Vēlāk nobriedušām mātītēm plankumi mazāki un apaļi. Dažkārt nobriedušām mātītēm krāsojums nekļūst zaļgans, bet gan zils – andromorfs (kā tēviņiem). Kāpura garums pirms pieaugušā kukaiņa izlidošanas ir 15–18 mm, ķermenis garens, noapaļots, galva ar izteikti lielām acīm, vēdera gals ar trim lapveida izaugumiem; ķermeņa krāsa gaišbrūna. Attīstās ar nepilnīgu pārvēršanos – nav kūniņas stadijas. Pirms pārošanās brīdi lido tandēmā – tēviņš ar vēdera galā esošajām cerkām tur mātīti aiz priekškrūtīm. Olas dēj uz ūdens virsmas vai tuvu tai esošo ūdensaugu lapās, kātos, atmirušās augu daļās, un tās attīstās 2–4 nedēļas. Kāpura stadija ilgst līdz nākamajai vasarai. Gadā ir viena paaudze, un dzīves ilgums nepārsniedz gadu. Pieaugušās spāres Latvijā sastopamas no jūnija sākuma līdz septembra sākumam (Kalniņš 2017). Tās un kāpuri barojas galvenokārt ar citiem bezmugurkaulniekiem.

Izplatība. Sastopama visā Eiropā, izņemot lielāko daļu Fenoskandijas. Sugas areāls Āzijā šķērso Mongoliju līdz Ķīnas ZA daļai. Nelielas areāla daļas ir Ziemeļāfrikā. Vienīgā Latvijā sastopamā vienādspārnu apakškārtas spāru suga, kas sastopama arī Madeirā un Azoru salās (GBIF 2022; iNaturalist 2022). Latvijā ļoti reti sastopama (astoņas apakšpopulācijas). Agrāk atzīmēta kā dienvidu elements Latvijas faunā un bija konstatēta galvenokārt valsts centrālajā un D daļā, bet pašlaik ir zināmas atradnes arī valsts Z daļā (Kalniņš 2017). Tās sastopamības apgabals (EOO) ir 13 173 km^2, un apdzīvotā platība (AOO) ir 32 km^2. Pamatojoties uz sugas apdzīvoto biotopu relatīvi plašo izplatību, ticams, ka faktiskie EOO un AOO ir lielāki.

DD

Populācija. Eiropā sugas reģionālā populācija ir stabila, lai gan klimata pārmaiņu rezultātā sugas areāls paplašinās Z virzienā, bet reģionālā populācija Vidusjūras reģionā nākotnē var mazināties. Latvijā nav konstatēti reģionālo populāciju būtiski negatīvi ietekmējoši faktori, taču populācijas tendence ir neskaidra (Kalniņš 2017). Katrā atradnē un novērojuma reizē novērots tikai viens indivīds, kas liecina par iespējamu apakšpopulāciju novērojuma vietā vai tās tuvumā. Apakšpopulācijā teorētiski jābūt vismaz vairākiem desmitiem indivīdu. Pieņemot, ka katrā apakšpopulācijā ir vismaz 100 indivīdu un pastāv vēl citas, līdz šim neatrastas apakšpopulācijas, tiek piesardzīgi lēsts, ka reģionālajā populācijā ir vismaz 1000 indivīdu.

Biotopi un ekoloģija. Latvijā suga konstatēta pamestos un daļēji aizaugušos grants karjeros un pie mazām (3–5 m platām) lēni tekošām upēm un grāvjiem. Viens sugas novērojums ir arī augstajā purvā pie aizauguša purvu akača – slīkšņā. Citur areālā raksturota kā klejotāja suga ar labām izplatīšanās un jaunu (sukcesijas sākotnējās stadijās) ūdenstilpju aizņemšanas spējām. Apdzīvo galvenokārt seklas ūdenstilpes ar skraju veģetāciju, nesen izveidotas vai iztīrītas ūdenstilpes, karjerus, īslaicīgas lāmas lauksaimniecības zemēs, grāvjus. Šādās ūdenstilpēs populācijas sākotnēji strauji pieaug, bet vēlāk, palielinoties augāja blīvumam un citu dzīvnieku konkurencei, mazinās. Dabiskos biotopos – mitrājos, augstajos purvos, avotos un strautos (galvenokārt Vidusjūras reģionā) – populācijas parasti ir mazākas, bet ilglaicīgākas (Kalniņš 2017). Pieaugušās spāres uzturas galvenokārt virsūdens augājā piekrastes zonā, bet kāpuri – zemūdens augājā piekrastes zonā. Pieaugušās spāres aktīvi pārvietojas, medījot vai sargājot teritoriju; kāpuri nevis aktīvi meklē upuri, bet gaida to. Pieaugušās spāres ir aktīvas siltā, sausā, saulainā laikā, savukārt vēsās un mitrās dienās to aktivitāte mazinās, un lietus laikā tās nav aktīvas.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Sugu apdraudošie faktori Latvijā nav identificēti. Suga iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD), jo trūkst informācijas tās izzušanas riska novērtēšanai.

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka. Viena no astoņām sugas apakšpopulācijām atrodas ĪADT – dabas liegumā "Zemgaļu purvs". Lai plānotu sugas aizsardzību, jāveic pētījumi par tās izplatību un sastopamību, kā arī biotopiem un ekoloģiju Latvijā.

Autori: Mārtiņš Kalniņš*, Zane Pīpkalēja.

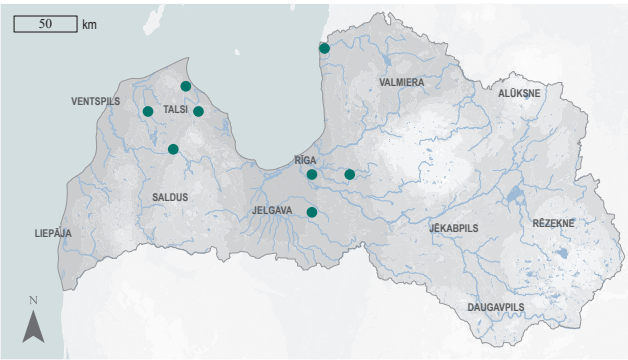

3.299. attēls. Dienvidu daiļspāres izplatība.

Summary

Scarce blue-tailed damselfly – *Ischnura pumilio*. Found across Europe, except for most of Fennoscandia. In Asia, the range stretches from Mongolia to north-eastern China. Smaller parts of its range also known from North Africa (GBIF 2022). It is a very rare species in Latvia (eight subpopulations). The EOO is 13,173 km^2, and the AOO – 32 km^2. Considering the relatively wide distribution of suitable habitats across the country (Kalniņš 2017), it is likely that the potential EOO and AOO are larger. Population trends are unclear, although no significant negative factors affecting the regional population have been identified (Kalniņš 2017). Assuming that there are at least 100 individuals in each subpopulation and that there are other subpopulations that have not yet been found, it is estimated that there are at least 1,000 individuals in the regional population. In Latvia, the species has been found in abandoned and partially overgrown gravel quarries and along small slow-flowing rivers and ditches. It inhabits mainly shallow water bodies with sparse vegetation, recently created or cleaned water bodies, quarries, temporary ponds in agricultural areas and ditches (Kalniņš 2017). Adult dragonflies mainly inhabit the marginal zone the water bodies, hunting from the banks, while larvae live in the submerged vegetation of the coastal zone. There is a lack of information to assess the extinction risk of the species, therefore it is assessed as Data Deficient (DD). It is included in the 2nd edition of the Red Data Book of Latvia (Spuris 1998). The species is not on the list of species of EU importance and is not protected in Latvia; the provision of legal protection status for the species is not necessary. Studies on its distribution and occurrence, habitat and ecology in Latvia are needed to improve its conservation.

Literatūras saraksts

GBIF 2022. *Ischnura pumilio* Charpentier, 1825 in GBIF Secretariat. GBIF Backbone Taxonomy. https://www.gbif.org/species/1423317 [skatīts 27.03.2022.].

iNaturalist 2022. Scarce Blue-tailed Damselfly (*Ischnura pumilio*). https://www.inaturalist.org/taxa/318452-Ischnura-pumilio [skatīts 27.03.2022].

Kalniņš, M. 2017. Spāres (Odonata) Latvijā. Pētījumu vēsture, bibliogrāfija un izplatība no 18. gadsimta līdz 2016. gadam. Sigulda: "Zaļā upe", 352.

Spuris, Z. 1998. Dienvidu krāšņspāre *Ischnura pumilio* (Charpentier, 1825). Grām.: Spuris, Z. (red.). Latvijas Sarkanā grāmata. 4. sējums. Bezmugurkaulnieki. Latvijas Universitātes Bioloģijas institūts, Rīga, 142–143.

DD

Dzeltenā dižstrautene

Isogenus nubecula

Newman, 1833

3.300. attēls. Dzeltenā dižstrautene. Foto: John Davy-Bowker.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: strautenes Perlodidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, –.
Statuss tuvējās valstīs: Igaunija (DD 2008), Somija (LC 2019), Zviedrija (LC 2020).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 5.1. Iekšzemes mitrāji – pastāvīgas upes/strauti/tērces (ieskaitot ūdenskritumus).
Draudi: 7.2. Dambji un ūdens saimniecības/izmantošana, 9.1. Sadzīves un komunālie notekūdeņi, 9.3. Lauksaimnieciskas un mežsaimnieciskas izcelsmes piesārņojums.
Aizsardzības pasākumi: 1.2. Resursu un biotopu aizsardzība, 2.3. Biotopu un dabisko procesu atjaunošana.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Morfoloģija un bioloģija. Dzeltenās dižstrautenes ir lidojoši kukaiņi ar dzeltenbrūnu krāsojumu un diviem spārnu pāriem. Tēviņi ir 14–19 mm, mātītes 15–20 mm garas. Imago izlido aprīlī un maijā. Par dzīves ciklu informācijas nav, bet zināms, ka pieaugušās strautenes nebarojas un to dzīves ilgums ir 1–2 nedēļas. Kāpuru ķermenis ir 14–21 mm garš. Līdzīgi kā visām strauteņu sugām, tām raksturīgas divas astes cerkas (izaugumi pie vēdera pēdējā segmenta). Kāpuri droši atšķirami tikai pēc mutes aparāta daļām – starp augšžokļa virsotnes apikālo (augšējo) un subapikālo (otru augšējo) zobu nav matiņu (Timm 2015). Kāpuri ir plēsīgi un barojas ar mazākiem ūdens bezmugurkaulniekiem (Davy-Bowker et al. 2018).

Izplatība. Rietumpalearktikas jeb Eiropas un Rietumāzijas suga. Sugas izplatības areāla galējais R punkts ir Apvienotā Karaliste, kur suga ir kritiski apdraudēta (CR) (Davy-Bowker et al. 2018). Latvija atrodas areāla vidusdaļā, un zināmas tikai trīs atradnes Vidzemē un Kurzemē – Gaujā, Aģē un Irbē. Sugas sastopamības apgabals (EOO) ir 3075 km^2, un apdzīvotā platība (AOO) ir 12 km^2. Tomēr, ņemot vērā piemērotu upju biotopu izplatību, visticamāk, suga ir izplatīta plašāk.

Populācija. Eiropā reģionālā populācija ir sarūkoša, tomēr Apvienotajā Karalistē, kur suga tika uzskatīta par reģionāli izmirušu, to izdevies atkārtoti atklāt pēc 22 gadu pārtraukuma (Davy-Bowker et al. 2018). Kvantitatīvi pētījumi par sugas reģionālās populācijas lielumu un tā pārmaiņām Latvijā nav veikti. Kopīga reģionālā populācija iespējama atsevišķās robežupēs, piemēram, Gaujas posmā uz robežas ar Igauniju.

Biotopi un ekoloģija. Kāpuri apdzīvo vidēji lielas un lielas akmeņainas upes ar labu un augstu ūdens kvalitāti. Imago uzturas pie ūdens, uz akmeņiem vai veģetācijas.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Pētījumos Apvienotajā Karalistē secināts, ka sugu negatīvi ietekmē eitrofikācija un ūdens piesārņojums (Davy-Bowker et al. 2018). Par sugu apdraudošajiem faktoriem Latvijā nav datu pētījumu trūkuma dēļ, bet, visticamāk, to apdraud uzpludinājumu veidošana upēs un ūdenslīmeņa svārstības,

ko rada HES darbība, biogēnu ieplūde no lauksaimniecības zemēm un notekūdeņu ieplūde upēs. Suga iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD), jo nav pietiekamas informācijas par faktisko sugas izplatību.

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka. Suga ir iekļauta Apvienotās Karalistes aizsargājamo sugu sarakstā. Divas no trim atradnēm atrodas ĪADT – dabas liegumā "Ances purvi un meži" un aizsargājamo ainavu apvidū "Ziemeļgauja". Jāveic pētījumi par reģionālās populācijas lielumu, izplatību un tendencēm, kā arī biotopu stāvokli.

Autors: Dāvis Ozoliņš.

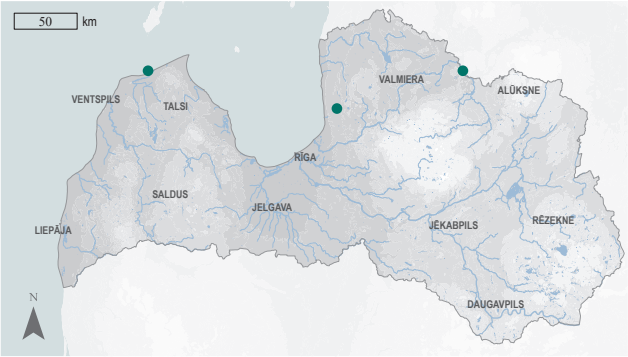

3.301. attēls. Dzeltenās dižstrautenes izplatība.

Summary

The rare medium stonefly – *Isogenus nubecula*. A western Palaearctic species. The westernmost point of the species' range is the United Kingdom (UK). Latvia is situated in the middle of its distribution range. Only three localities are known in Latvia – in the Gauja, Aģe and Irbe rivers in the Vidzeme and Kurzeme regions. The EOO is 3,075 km^2, and the AOO – 12 km^2. Larvae inhabit medium to large rocky rivers with good to high water quality. Imagines are found near the water, on rocks or in vegetation. Considering the distribution of suitable river habitats, the species is probably more widespread in Latvia. In Europe, the regional population is declining, but in the UK, where the species was thought to be regionally extinct, it has been rediscovered after a 22-years long absence (Davy-Bowker et al. 2018). There have been no quantitative studies of regional population size and change carried out in Latvia. A common regional population is possible in some border rivers, such as the Gauja on the border with Estonia. Studies in the UK have concluded that the species is negatively affected by eutrophication and water pollution (Davy-Bowker et al. 2018). There are no data on threats to the species in Latvia due to a lack of research, but it is most likely threatened by the construction of dams in rivers and water level fluctuations caused by hydroelectric power plants, nutrient inputs from agricultural land and sewage discharges into rivers. The species is assessed as Data Deficient (DD) due to a lack of information on its actual distribution. The species is not on the list of species of EU importance nor is protected species in Latvia. Although legal conservation status is not required, further research is necessary on the species' distribution, population and habitats.

Literatūras saraksts

Davy-Bowker, J., Hammett, M.J., Mauvisseau, Q., Sweet, M.J. 2018. Rediscovery of the critically endangered 'scarce yellow sally stonefly' *Isogenus nubecula* in United Kingdom after a 22 year period of absence. Zootaxa, 4394(2): 295–300.

Timm, H. 2015. Eesti sisevete suurselgrootute määraja. Identification Guide to Fresh Water Macroinvertebrates of Estonia. Tartu: KUMA Kirjastus, 424.

DD

Lapzemes plakancikāde

Cixidia lapponica
(Zetterstedt, 1840)

3.302. attēls. Lapzemes plakancikāde. Foto: Petri Parkko, CC BY-SA 4.0.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: tīklcikādes Achilidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, –.
Statuss tuvējās valstīs: –.
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 1.1. Boreālais mežs.
Draudi: 5.3. Mežizstrāde un koksnes ieguve.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Morfoloģija un bioloģija. Lapzemes plakancikādei ir šaurs, slaids ķermenis, kas ir izteikti saplacināts. Spārni tumši, necaurspīdīgi, kas to atšķir no vairuma tīklcikāžu sugu. No līdzīgās priežu plakancikādes *C. confinis* atšķiras ar pieres formu (tā ir taisnstūrveida – izstiepta) un salīdzinoši gaišāku ķermeni ar baltu galvas apakšpusi un spārnu krāsojumu. Nepieaugušie indivīdi (nimfas) ir gaišrozā vai dzeltenīgi, ar neattīstītiem spārniem, īsākām kājām un taustekļiem. Nimfu atšķiršana ir sarežģīta (Ossiannilsson 1978; Asche 2015). Barojas ar antrodiju *Antrodia* spp. ģints piepju augļķermeņiem.

Izplatība. Suga ar samērā plašu izplatības areālu Palearktikā – no Eiropas Z daļas (Fenoskandijas, Igaunijas un Latvijas) līdz pat Krievijas Tālajiem Austrumiem. Vietām konstatēta arī Eiropas R un D daļā, piemēram, Francijā (Asche 2015; Söderman et al. 2009; Bourgoin 2019; GBIF 2022). Latvijā reta suga – kopā trīs atradumi valsts centrālajā un A daļā. Divās no atradnēm tajā pašā kritalā atrasta arī priežu plakancikāde. Sugas sastopamības apgabals (EOO) ir aptuveni 5000 km^2, tomēr potenciālais EOO, visticamāk, aptver visu Latvijas sauszemes teritoriju, jo apdzīvotie biotopi ir izplatīti visā valsts teritorijā. Apdzīvotā platība (AOO) ir 10 km^2, savukārt potenciālā AOO varētu būt 500–2000 km^2.

Populācija. Kvantitatīvi pētījumi par sugas reģionālās populācijas lielumu, stāvokli un tendencēm Latvijā un citur nav veikti.

Biotopi un ekoloģija. Suga apdzīvo bioloģiski vērtīgus dabiskus skujkoku mežus ar lielu daudzumu atmirušas koksnes. Šādi meži ir Eiropas Savienības nozīmes aizsargājamie biotopi (Auniņš 2013). Līdzīgi kā radniecīgā suga priežu plakancikāde, tā dzīvo satrupējušās, sausās priežu kritalās zem mizas, ārpus kritalām novērojama reti. Var uzturēties kopā ar priežu plakancikādi vienā apdzīvotajā kritalā (Ossiannilsson 1978; Asche 2015; Dahlberg 2023; U. Piterāns, nepubl. dati). Latvijā suga konstatēta priežu mežos, tā ir saistīta ar priežu kritalām samērā šaurā to sadalīšanās pakāpē un ar noteiktu piepju sugu, galvenokārt dzeltenās antrodijas *Antrodia xantha*, klātbūtni. Sugas atradņu pastāvēšanai liela nozīme ir nepārtrauktai un ilglaicīgai šādas atmirušas koksnes klātbūtnei.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Apdraudējums Latvijā nav pētīts, galvenais drauds nav noteikts. Iespējams, negatīva ietekme ir mežizstrādei un tās izraisītai vecu vai dabisku boreālo

mežu platību sarukšanai. Tāpat sugu var ietekmēt atmirušās koksnes (it īpaši sugas apdzīvoto kritalu) izvākšana no mežiem. Trūkst informācijas sugas izzušanas riska izvērtēšanai, tāpēc suga ir iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka. Viena sugas atradne konstatēta ĪADT – dabas liegumā "Grebļukalns". Kailciršu aizliegums nobriedušajos skujkoku mežos un kritalu saglabāšana mežos varētu pozitīvi ietekmēt sugas reģionālo populāciju. Jāturpina sugas izpēte potenciāli piemērotos biotopos, jānoskaidro populācijas lielums un tendences un jārod izskaidrojums, kāpēc šī suga tiek konstatēta retāk nekā ekoloģisko prasību ziņā līdzīgā priežu plakancikāde.

Autors: Uģis Piterāns.

3.303. attēls. Lapzemes plakancikādes izplatība.

Summary

Planthopper – *Cixidia lapponica*. The species has a relatively wide distribution range in Eurasia – from Fennoscandia and the Baltic States to the Far East of Russia. The species has also been recorded at some places in Western and Southern Europe (Asche 2015; Söderman et al. 2009; Bourgoin 2019; GBIF 2022). A rare species in Latvia – only three localities in the central and eastern parts of the country are known. The EOO is ~5,000 km^2, but the potential EOO most likely corresponds to the entire land area of Latvia since the suitable habitats are widespread. The AOO is 10 km^2, while the potential AOO is 500–2,000 km^2. Studies on the size, status and trends of the regional population have not been carried out. The species inhabits high-quality natural boreal forests with a large amount of decaying wood; such forests correspond to protected habitats of EU importance (Auniņš 2013). It dwells beneath the bark of dry, decaying fallen Scots pines and is only occasionally observed outside. In Latvia, the species was found in pine forests and is bound to a specific stage of decomposition of pine wood and dependent on the presence of specific wood-decaying fungi such as *Antrodia xantha*. The continuous and long-term presence of decaying wood in pine forests is of great importance for the species. Logging and the resulting decline of the area of old-growth and natural boreal forest areas and the removal of decaying wood from forests are likely to have a negative impact on the regional population. The species is assessed as Data Deficient (DD) since no main threat has been identified. The species is not protected in Latvia, and legal protection status is not required for it. One locality is known at the "Grebļukalns" Nature Reserve. Banning clear-cutting in mature boreal forests and preservation of deadwood could have a positive impact on the regional population. It is necessary to study the species in its localities and search for it in potentially suitable habitats to clarify the distribution, ecology and threats.

Literatūras saraksts

Asche, M. 2015. The West Palaearctic Achilidae (Hemiptera, Fulgormorpha: Fulgoroidea) – a review with description of five new species from the Mediterranean. Nova Supplementa Entomologica, 25: 135.

Auniņš, A. (red.). 2013. Eiropas Savienības aizsargājamie biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata. 2. precizēts izdevums. Rīga: Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, 360.

Bourgoin, Th. 2019. FLOW (Fulgoromorpha Lists on The Web): a world knowledge base dedicated to Fulgoromorpha. Version 8. http://www.hemiptera-databases.org/flow/ [skatīts 07.05.2024.].

Dahlberg, T. 2023. Insects in Conifer Logs – Their Association to the polypore Fungi *Amyloporia sinuosa*, *A. xantha* and *Neoantrodia serialis* and impact of Aggregations of Wood. Master thesis in Biology. Swedish University of Agricultural Sciences, 53.

eElurikkus 2022. Estonian eBiodiversity Portal. https://elurikkus.ee/app/taxonomy/taxon/1522681 [skatīts 06.10.2022.].

GBIF 2022. *Cixidia lapponica* in GBIF Secretariat. GBIF Backbone Taxonomy. https://www.gbif.org/species/2064345 [skatīts 06.10.2022.].

Ossiannilsson, F. 1978. The Auchenorrhyncha (Homoptera) of Fennoscandia and Denmark. Fauna Entomologica Scandinavica, 7(1): 222.

Söderman, G., Gillerfors, G., Endrestøl, A. 2009. An annotated catalogue of the Auchenorrhyncha of Northern Europe (Insecta, Hemiptera: Fulgoromorpha et Cicadomorpha). Cicadina, 10: 33–69.

DD

Purvu ūdensmērītājs

Gerris sphagnetorum

Gaunitz, 1947

3.304. attēls. Purvu ūdensmērītājs. Foto: Mareks Ieviņš, Dabasdati.lv.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: ūdensmērītāji Gerridae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, –.
Statuss tuvējās valstīs: –.
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 5.4. Iekšzemes mitrāji – augstie, pārejas, zemie purvi.
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Morfoloģija un bioloģija. Purvu ūdensmērītājs ir 8–10 mm garš kukainis, ko raksturo salīdzinoši īsas un resnas priekškāju ciskas, ķermenis ar reducētiem spārniem un gaiša gareniska svītra uz muguras. Var sajaukt ar mazā ūdensmērītāja *G. lateralis* īsspārnu formām, taču tām krūšu virspusē parasti ir oranžs laukums, kā arī tēviņiem ir atšķirīga vēdera priekšpēdējā posma forma (Rintala, Rinne 2011; Strauss, Niedringhaus 2014). Nepieaugušie indivīdi (nimfas) pēc izskata ir līdzīgi pieaugušajiem (imago), bet tie ir izmēros mazāki, ar neattīstītiem abiem spārnu pāriem un īsākiem taustekļiem un kājām. Aktīvs plēsējs.

Izplatība. Sugas izplatības areāls Eiropā aptver Skandināviju, Rietumeiropas un Centrāleiropas ziemeļus (Poliju, Vāciju). Suga sastopama arī Igaunijā (eElurikkus 2022). Izplatības areāls austrumu virzienā sniedzas līdz rietumu un centrālajai Sibīrijai un Kazahstānai (Aukema, Rieger 1995; Strauss, Niedringhaus 2014; Albrecht, Viljanen 2019; Gierlasiński, Taszakowski 2013–2022; GBIF 2022; SLU Artdatabanken 2022). Latvijā vienīgā sugas atradne ir valsts ZR daļā pie Pēterezera. Trūkst datu sastopamības apgabala (EOO) aprēķināšanai. Apdzīvotā platība (AOO) ir 4 km^2. Potenciālais EOO var aptvert visu Latvijas sauszemes teritoriju, jo piemēroti biotopi ir sastopami visā Latvijā. Arī potenciālā AOO, visticamāk, ir vairāk nekā 500 km^2 un, iespējams, pārsniedz arī 2000 km^2.

Populācija Kvantitatīvi pētījumi par sugas reģionālo populāciju lielumu, stāvokli un tendencēm Latvijā un Eiropā nav veikti. Pēdējos gados sfagnu ūdensmērītājs Eiropā tiek konstatēts biežāk, iespējams, pateicoties mērķtiecīgai sugas meklēšanai.

Biotopi un ekoloģija. Suga apdzīvo purvu biotopus, taču precīzi dati par tās ekoloģiskajām prasībām nav zināmi (Rintala, Rinne 2011; Strauss, Niedringhaus 2014; SLU Artdatabanken 2022). Līdz šim vienīgā sugas atradne Latvijā ir mazietekmētā pārejas purvā.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Apdraudējums Latvijā nav pētīts, galvenais drauds nav noteikts. Daļa sugai potenciāli piemēroto purvu biotopu var tikt vai jau agrāk ir ietekmēta un degradēta (piemēram, meliorēta), kas var negatīvi ietekmēt sugas reģionālo populāciju. Šo procesu

ietekme uz sugas izplatību nav skaidra. Trūkst informācijas sugas izzušanas riska izvērtēšanai, tāpēc suga ir iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka. Vienīgā sugas atradne atrodas ĪADT (Slīteres Nacionālajā parkā) un ir uzskatāma par neapdraudētu un aizsargātu. Jāturpina sugas meklēšana potenciāli piemērotos biotopos, lai noskaidrotu tās izplatību, ekoloģiju, apdraudējumu.

Autors: Uģis Piterāns.

3.305. attēls. Purvu ūdensmērītāja izplatība.

Summary

Water strider – *Gerris sphagnetorum.* A Palaearctic species. In Europe, the species occurs in Scandinavia and the northern parts of Western and Central Europe. The species is also found in Estonia (eElurikkus 2022). The distribution area extends eastward to western and central Siberia and Kazakhstan (Aukema, Rieger 1995; Strauss, Niedringhaus 2014; Albrecht, Viljanen 2019; Gierlasiński, Taszakowski 2013–2022; GBIF 2022; SLU Artdatabanken 2022). In Latvia, the only locality of the species is known from the north-western part of the country near Lake Pēterezers. There is not enough data available to calculate the EOO. The AOO is 4 km^2. The potential EOO likely corresponds to the entire land area of Latvia considering the habitat distribution. The potential AOO is likely over the threshold of 500 km^2 and possibly even exceeds 2,000 km^2. Studies on the size, status and trends of the Latvian regional population have not been carried out. Likely due to an increasing interest, in recent years *G. sphagnetorum* has been recorded in Europe more often than before. The species inhabits various bogs and mires, but exact data on the ecological requirements of the species are unknown (Rintala, Rinne 2011; Strauss, Niedringhaus 2014; SLU Artdatabanken 2022). In Latvia, *G. sphagnetorum* is known from a natural, low-impacted transitional bog. Some of the bog habitats potentially suitable for the species may be or have already been affected and degraded (e.g., meliorated), which may negatively affect the regional population. The impact of this threat is unclear and should be studied in more detail. It is assessed as Data Deficient (DD) since the main threat is unknown and the distribution and habitat requirements are not fully understood. The species is not protected in Latvia, and legal protection status is not required for it. The only locality of the species is in the Slītere National Park and is considered non-threatened and protected. The search for the species in potentially suitable habitats must continue to determine its distribution, ecology and identify the threats.

Literatūras saraksts

Albrecht, A., Viljanen, H. 2019. *Gerris sphagnetorum.* Finnish Biodiversity Information Facility. https://laji.fi/en/taxon/MX.229699 [skatīts 10.03.2022.].

Aukema, B., Rieger, C.1995: Catalogue of the Heteroptera of the Palaearctic Region, Vol. 1. The Netherlands Entomological Society, 222.

eElurikkus 2022. Estonian eBiodiversity Portal. https://elurikkus.ee/app/taxonomy/taxon/61735 [skatīts 10.03.2022.].

GBIF 2022. *Gerris sphagnetorum* in GBIF Secretariat. GBIF Backbone Taxonomy. https://www.gbif.org/species/7612364 [skatīts 10.03.2022.].

Gierlasiński, G., Taszakowski, A. 2013–2022. True bugs (Hemiptera: Heteroptera) of Poland. http://www.heteroptera.us.edu.pl [skatīts 10.03.2022.].

Rintala, T., Rinne, V. 2011. Suomen luteet. 2nd edition. Tibiale, Helsinki, Finland, 352.

SLU Artdatabanken 2022. Artfakta: *Gerris sphagnetorum*. https://artfakta.se/taxa/226078/information [skatīts 10.03.2022.].

Strauss, G., Niedringhaus, R. 2014. Die wasserwanzen Deutschlands. Bestimmüngsschlussel für alle Nepo- und Gerromorpha. WABV. Scheeßel, 66.

DD

Ķīļa stiebrblakts

Acetropis carinata

(Herrich-Schaeffer, 1841)

3.306. attēls. Ķīļa stiebrblakts.
Foto: Aleksandar Đukić, CC BY-SA 4.0.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: mīkstblaktis Miridae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, –.
Statuss tuvējās valstīs: –.
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 4.4. Mērenās joslas zālājs.
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Morfoloģija un bioloģija. Ķīļa stiebrblakts ir 6–7 mm gara, ar slaidu, izstieptu ķermeni un stiebrblakšu ģintij raksturīgi paplatinātām un saplacinātām priekškrūšu vairoga malām. No līdzīgās Gimertāla stiebrblakts *A. gimmerthali* viegli atšķirama pēc taustekļu otrā posma, kas ir gluds, bez garākiem matiņiem; kopējais ķermeņa krāsojums arī ir atšķirīgs. Sugai raksturīgs dzimumu dimorfisms – tēviņiem ķermeņa krāsojums ir tumšāks (Wagner 1964; Taszakowski, Gierlasiński 2018). Nepieaugušie indivīdi (nimfas) pēc izskata ir līdzīgi pieaugušajiem (imago), bet tie ir izmēros mazāki, ar neattīstītiem abu spārnu pāriem un īsākiem taustekļiem. Imago dzīves ilgums ir īss – līdz pāris nedēļām. Imago un kāpuri barojas ar dažādām graudzālēm, piemēram, auzenēm *Festuca* spp., liekto sariņsmilgu *Deschampsia flexuosa* u. c. (Wagner 1964; Skipper 2013; Taszakowski, Gierlasiński 2018).

Izplatība. Sugas izplatības areāls Eiropā aptver visu tās centrālo un R daļu un ziemeļos sasniedz Somijas DA daļu (Aukema, Rieger 1999; Rintala, Rinne 2011; Albrecht, Viljanen 2019; GBIF 2022). Latvijā suga pēdējos 20 gados konstatēta trijās atradnēs un tikai valsts ZA un DA daļā. Daugavpilī pie Ruģeļu ūdenskrātuves suga sastopama masveidīgi (U. Piterāns, nepubl. dati). Sastopamības apgabals (EOO) ir 1855 km^2, taču, domājams, suga sastopama plašāk. Vēsturiski suga ir konstatēta Rīgas apkārtnē (eksemplārs Latvijas Nacionālajā dabas muzejā). Ja sugu atkārtoti atrastu Rīgas apkārtnē, EOO pieaugtu desmit reizes. Potenciālais EOO aptver visu valsts sauszemes teritoriju, jo nav pamata uzskatīt, ka suga nevarētu būt sastopama arī Rietumlatvijā. AOO ir 12 km^2. Potenciālā AOO noteikti ir daudzkārt lielāka un, iespējams, pārsniedz 500 km^2.

Populācija Pētījumi par sugas reģionālo populāciju lielumu un stāvokli Eiropā un Latvijā nav veikti. Polijā (Taszakowski, Gierlasiński 2018; Gierlasiński, Taszakowski 2013–2022) novērojumu skaits ir stabils, pat nedaudz pieaugošs, Somijā suga konstatēta tikai pēdējā desmitgadē – 2017. gadā (Rinne 2017; Albrecht, Viljanen 2019).

Biotopi un ekoloģija. Saistīta ar sausiem vai ļoti sausiem zālājiem. Līdz šim Latvijā konstatēta iekšzemē (U. Piterāns, nepubl. dati) bioloģiski vērtīgos sausos zālājos, kuru kopējā platība Latvijā nav liela (DAP 2022), taču piemēroti varētu būt arī pelēko kāpu biotopi piejūrā (suga tur nav konstatēta). Suga ir konstatēta arī sausā ceļmalā, kas neatbilst nevienam no dabisku zālāju biotopiem.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Apdraudējums Latvijā nav pētīts, nav noteikts galvenais drauds. Daži no sugas apdzīvotajiem biotopiem (piemēram, smiltāju zālāji) ir apdraudēti, jo to platības ir sarukušas. Trūkst informācijas sugas izzušanas riska izvērtēšanai, tāpēc suga ir iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka. Viena no trim zināmajām atradnēm atrodas aizsargājamo ainavu apvidū "Ziemeļgauja". Jāturpina sugas izpēte potenciāli piemērotos biotopos un jānoskaidro bioloģiski vērtīgo zālāju nozīme sugas reģionālajai populācijai.

Autors: Uģis Piterāns.

3.307. attēls. Ķīļa stiebrblakts izplatība.

Summary

True bug – *Acetropis carinata*. Inhabits the entire Western and Central part of Europe and reaches south-eastern Finland in the north (Aukema, Rieger 1999; Rintala, Rinne 2011; GBIF 2022). In Latvia, only three localities of the species are known, all in the north-east and south-east parts of the country. In the locality in Daugavpils, the species is abundant (U. Piterāns, unpublished data). The EOO is 1,855 km^2, but the potential EOO covers the whole territory of Latvia. The AOO is 12 km^2, with the potential AOO likely to be much higher and possibly exceeding the threshold of 500 km^2. Studies on the size, status and trends of the Latvian regional population have not been carried out. The species is associated with moderately xeric to xeric grasslands. In Latvia, the species occurs in biologically valuable xeric grasslands. The total area of this habitat is small. The species has also been found in ruderal habitats, which do not correspond to natural grasslands. Threats have not been studied in Latvia and the main threat has not been identified. There are not enough data available on the distribution of the species, its population size, status and trends, therefore *Acetropis carinata* is assessed as Data Deficient (DD). *A. carinata* is not protected in Latvia and legal protection status is not required for this species. One of the three known localities is in the "Ziemeļgauja" Protected Landscape Area. It is necessary to study the species in its localities and search for it in potentially suitable habitats to clarify the distribution, threats and define the conservation measures.

Literatūras saraksts

Albrecht, A., Viljanen, H. 2019. *Acetropis carinata*. Finnish Biodiversity Information Facility. https://laji.fi/taxon/MX.4994280 [skatīts 10.10.2022.].

Aukema, B., Rieger, C. 1999. Catalogue of the Heteroptera of the Palaearctic Region, Vol. 3. The Netherlands Entomological Society, 577.

DAP 2022. Informatīvais ziņojums "Par Eiropas Savienības nozīmes aizsargājamo biotopu izplatības un kvalitātes apzināšanas rezultātiem un tālāko rīcību aizsargājamo biotopu labvēlīgas aizsardzības stāvokļa nodrošināšanas un tautsaimniecības nozaru attīstības interešu sabalansēšanai". https://www.daba.gov.lv/lv/projekts/dabas-skaitisana#projekta-rezultati [skatīts 03.04.2025.].

GBIF 2022. *Acetropis carinata* (Herrich-Schaeffer, 1841) in GBIF Secretariat. GBIF Backbone Taxonomy. https://www.gbif.org/species/8426653 [skatīts 10.10.2022.].

Gierlasiński, G., Taszakowski, A. 2013–2022. True Bugs (Hemiptera: Heteroptera) of Poland. http://www.heteroptera.us.edu.pl. [skatīts 10.10.2022.].

Rinne, V. (ed.). 2017. Atlas of the Heteroptera of Finland 2017. https://biolcoll.utu.fi/hemi/het/ludemaps.htm [skatīts 10.10.2022.].

Rintala, T., Rinne, V. 2011. Suomen luteet. 2nd edition. Tibiale, Helsinki, Finland, 352.

Skipper, L. 2013. Danmarks blomstertæger. Danmarks Dyreliv, bind 12. Apollo Booksellers, 408.

Taszakowski, A., Gierlasiński, G. 2018. Notes on the occurrence of *Acetropis fieber*, 1858 (Hemiptera: Heteroptera: Miridae) in Poland, with a key to Polish species. Fragmenta Faunistica, 60: 83–99.

Wagner, E. 1964. Hétéroptères miridae. Faune de France, 67: 589.

DD

Punktainā raibblakts

Deraeocoris punctulatus
(Fallén, 1807)

3.308. attēls. Punktainā raibblakts. Foto: André MIQUET, CC BY-NC 4.0.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: mīkstblaktis Miridae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, –.
Statuss tuvējās valstīs: Somija (NT 2019), Zviedrija (EN 2020).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 4.4. Mērenās joslas zālājs.
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Morfoloģija un bioloģija. Punktainā raibblakts ir neliela, 3,7–4,5 mm gara, ar raibblakšu *Deraeocoris* ģintij raksturīgu ķermeņa olveida formu un galvu ar samērā lielām acīm. Ķermeņa virsma gandrīz gluda, klāta retiem, bet samērā dziļiem punktiņiem. Punktējums arī uz vairodziņa, kas to atšķir no līdzīgām sugām (Wagner 1964; Rintala, Rinne 2011; Skipper 2013). Nepieaugušie indivīdi (nimfas) pēc izskata ir līdzīgi pieaugušajiem (imago), bet tie ir izmēros mazāki, ar neattīstītiem abiem spārnu pāriem un īsākiem taustekļiem. Pārziemo imago. Punktainā raibblakts ir plēsīga – medī citus mazos kukaiņus.

Izplatība. Sugas izplatība aptver praktiski visu Eiropu un ziemeļos sasniedz Somijas vidieni. Eiropā visur sastopama reti, Igaunijā zināma tikai viena atradne (Aukema, Rieger 1999; Albrecht, Viljanen 2019; Gierlasiński, Taszakowski 2013–2022; GBIF 2022; SLU Artdatabanken 2022). Latvijā pēdējos 20 gados (kopš 2000. gada) atradnes nav zināmas, kaut arī no 2018. līdz 2023. gadam suga ir mērķtiecīgi meklēta. Ņemot vērā tās kopējo izplatību Eiropā, ticams, ka suga Latvijā ir sastopama, bet reti un izklaidus. Trūkst datu sastopamības apgabala (EOO) un apdzīvotās platības (AOO) aprēķināšanai. Potenciālais EOO, pēc eksperta vērtējuma, iekļauj visu valsts sauszemes teritoriju.

Populācija. Eiropā padziļināti sugas populācijas pētījumi nav veikti. Zviedrijā un Dānijā tiek uzskatīts, ka suga varētu būt reģionāli izzudusi. Kvantitatīvi pētījumi par punktainās raibblakts reģionālās populācijas lielumu, stāvokli un tendencēm Latvijā nav veikti.

Biotopi un ekoloģija. Suga izplatības areāla Z daļā ir saistīta ar sausiem un smilšainiem zālājiem, kur tā dzīvo uz dažādiem lakstaugiem, piemēram, pelašķiem *Achillea* spp., vībotnēm *Artemisia* spp. un biškrēsliņiem *Tanacetum* spp. Salīdzinot ar radniecīgām sugām, mēdz daudz uzturēties uz augsnes (Péricart 1983; Rintala, Rinne 2011; Skipper 2013). Tā kā suga Latvijā nav novērota kopš 2000. gada, nav precīzi zināmi tai nepieciešamie biotopi.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Apdraudējums Latvijā nav pētīts, galvenais drauds nav noteikts. Iespējams, sugu ietekmē pakāpeniska sausu un smilšainu biotopu aizaugšana un dabiska vai mākslīga pārveidošanās. Trūkst informācijas par sugas sastopamību Latvijā

un apdraudošajiem faktoriem, tāpēc suga ir iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka. Jāturpina sugas meklēšana potenciāli piemērotos biotopos, lai pierādītu sugas sastopamību Latvijā, noskaidrotu tās izplatību, ekoloģiju, apdraudējumu.

Autors: Uģis Piterāns.

Summary

Plant bug – *Deraeocoris punctulatus*. The distribution of the species stretches across the whole of Europe and reaches central Finland in the north. The species is rare throughout its range, for example, only one locality is known in Estonia (Aukema, Rieger 1999; Albrecht, Viljanen 2019; Gierlasiński, Taszakowski 2013–2022; GBIF 2022; SLU Artdatabanken 2022). In Latvia, *D. punctulatus* has not been found since 2000. It is likely that the species is still present in the country, but the regional population is likely fragmented, and the species is rare. There is not enough data available to calculate the EOO and the AOO of the species in Latvia. In an expert's opinion, the potential EOO corresponds to the entire land area of Latvia. No population studies of *D. punctulatus* have been carried out in Europe. In Denmark and Sweden, the species is regionally extinct. Studies on the size, status and trends of the Latvian regional population of *D. punctulatus* have not been carried out. In the northern part of its range, the species is associated with dry and sandy grasslands, where it lives on various herbaceous plants, such as *Achillea* spp., mugworts *Artemisia* spp., and *Tanacetum* spp. (Péricart 1983; Rintala, Rinne 2011; Skipper 2013). *Deraeocoris punctulatus* has not been observed in Latvia since 2000; its habitat is unknown. The species is potentially affected by gradual overgrowth and natural or artificial transformation of dry and sandy habitats. The species is assessed as Data Deficient (DD) since its occurrence in Latvia has not been confirmed in the last 20 years and the threats are unknown. The species is not protected in Latvia, and legal protection status is not required for it. It is necessary to search for the species in potentially suitable habitats to clarify the distribution, ecology and identify threats.

Literatūras saraksts

Albrecht, A., Viljanen, H. 2019. *Deraeocoris puncutlatus.* Finnish Biodiversity Information Facility. https://laji.fi/en/taxon/MX.229820 [skatīts 05.08.2022.].

Aukema, B., Rieger, C. 1999. Catalogue of the Heteroptera of the Palaeractic Region, Vol. 3. The Netherlands Entomological Society, 577.

GBIF 2022. *Deraeocoris puncutlatus* in GBIF Secretariat. GBIF Backbone Taxonomy. https://www.gbif.org/species/2009445 [skatīts 05.08.2022.].

Gierlasiński, G., Taszakowski, A. 2013–2022. True bugs (Hemiptera: Heteroptera) of Poland. http://www.heteroptera.us.edu.pl [skatīts 05.08.2022.].

Péricart, J. 1983. Hémiptères Tingidae euro-méditerranéens. Paris: Faune de France 69, 619.

Rintala, T., Rinne, V. 2011. Suomen luteet. 2nd edition. Tibiale, Helsinki, Finland, 352.

Skipper, L. 2013. Danmarks blomstertæger. Danmarks Dyreliv, bind 12. Apollo Booksellers, 408.

SLU Artdatabanken 2022. Artfakta: *Deraeocoris punctulatus.* https://artfakta.se/taxa/226180/information [skatīts 05.08.2022.].

Wagner, E. 1964. Hétéroptères miridae. Faune de France, 67: 589.

DD

Sarkankāju tumšblakts

Heterocordylus erythropthalmus
(Hahn, 1833)

3.309. attēls. Sarkankāju tumšblakts. Foto: Gábor Keresztes, CC BY-NC 4.0.

Morfoloģija un bioloģija. Sarkankāju tumšblakts ir 4,5–5,5 mm gara blakts ar ovālu, nedaudz bumbierveida (it īpaši mātītēm) ķermeņa formu. Ķermeņa krāsojums melns, kājas pilnībā oranžsarkanas. Taustekļi tumši, vienīgi pirmais posms gaišs. Ķermeņa virspuse izskatās gandrīz kaila, ar smalkiem, tumšiem matiņiem. Taustekļi slaidi, visi posmi līdzīga resnuma (neviens nav paresninināts). Nepieaugušie indivīdi (nimfas) pēc izskata ir līdzīgi pieaugušajiem (imago), bet tie ir izmēros mazāki, ar neattīstītiem abiem spārnu pāriem un īsākiem taustekļiem. Imago dzīves ilgums ir līdz pāris nedēļām, sastopami jūnijā un jūlijā. Sugas barības augs ir pabērzs *Rhamnus cathartica*.

Izplatība. Eiropā kopumā salīdzinoši reta suga. Izplatības areāls aptver tās centrālo daļu un stiepjas līdz Igaunijas ziemeļiem. Pasuga *H. e. rhamni* ir zināma tikai Horvātijā, Latvijā sastopama nominālā pasuga *H. e. erythropthalmus*. Nav sastopama Skandināvijā un Dienvideiropā (Aukema, Rieger 1999; Coulianos 2005; Gierlasiński, Taszakowski 2013-2022; GBIF 2022). Latvija atrodas nominālās pasugas izplatības areālā. Zināmas divas atradnes – valsts R daļā Abavas senlejā pie Plostiem un ZA daļā Lejasciema apkārtnē pie Tirzas upes –, abas atradnes no 2010. līdz 2023. gadam. Trūkst datu sugas sastopamības apgabala (EOO) aprēķināšanai. Potenciālais EOO, visticamāk, aptver visu Latvijas sauszemes teritoriju, jo sugas barības augs sastopams visā valsts teritorijā. Apdzīvotā platība (AOO) ir 12 km^2, bet potenciālā AOO varētu būt daudzkārt lielāka.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: mīkstblaktis Miridae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, –.
Statuss tuvējās valstīs: –.
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 1.4. Mērenās joslas mežs.
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Populācija Kvantitatīvi pētījumi par sugas reģionālo populāciju lielumu, stāvokli un tendencēm Latvijā un Eiropā nav veikti. Latvijā suga novērota tikai pēdējos gados, kad tā tika mērķtiecīgi meklēta. Zināmas tikai divas atradnes, un nav informācijas par to pārmaiņām ilgākā laikposmā.

Biotopi un ekoloģija. Suga lielākoties saistīta ar krūmājiem un mežmalām, kur aug pabērzs. Jāprecizē sugas ekoloģiskās prasības, jo ne uz visiem pabērziem suga ir sastopama (U. Piterāns, nepubl. dati). Iespējams, nozīme ir apgaismojuma un temperatūras režīmam – pašreizējie novērojumi vedina domāt, ka suga neapdzīvo spēcīgi noēnotus barības augus, attiecīgi, iespējams, vairāk saistīta ar *Rhamno-Prunetea* kserotermofīto krūmāju klases augu sabiedrībām upju krastos un pauguru nogāzēs. Tas, lai arī nav Eiropas nozīmes (Auniņš 2013) vai Latvijā aizsargājams biotopa veids (Ministru kabinets 2017), tomēr ir ar samērā šauru izplatību (Priedītis 2014).

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Apdraudējums Latvijā nav apzināts un pētīts, tostarp galvenais drauds nav noteikts, tāpēc suga ir iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka. Jāturpina sugas izpēte piemērotos biotopos, īpaši pievēršot uzmanību kserotermofīto krūmāju klases *Rhamno-Prunetea* augu sabiedrībām un to apdraudošajiem faktoriem, vienlaicīgi cenšoties noskaidrot precīzākas sugas ekoloģiskās prasības, kas nosaka sugas sastopamību.

Autors: Uģis Piterāns.

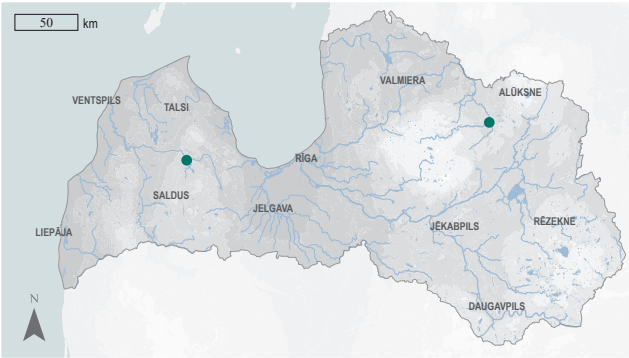

3.310. attēls. Sarkankāju tumšblakts izplatība.

Summary

Plant bug – *Heterocordylus erythropthalmus.* The range of the species in Europe extends from its western and central parts northwards to Estonia. A relatively rare subspecies throughout Europe. Another subspecies, *H. e. rhamni* is known only in Croatia. The nominate subspecies is not found in Scandinavia and the southern regions of Europe (Aukema, Rieger 1999; Coulianos 2005; Gierlasiński, Taszakowski 2013–2022; GBIF 2022). Currently, two localities are known in Latvia – in the west, in the ancient valley of River Abava near Plosti and in the north-east in the vicinity of Lejasciems, near River Tirza. Not enough data are available to calculate the EOO. The potential EOO most likely corresponds to the entire land area of Latvia, since the host plant is widespread. The AOO is 12 km^2, but the potential AOO is much higher. Studies on the size, status and trends of the regional population have not been carried out. In Latvia, the species has been discovered recently (2000). The species is mostly associated with shrubs and forest edges with young buckthorns, but it is not found on all local species of buckthorns (U. Piterāns, unpublished data). The species most likely avoids strongly shaded buckthorn stands, therefore it is most probably associated with plant communities of the Rhamno-Prunetea class of xerothermophytic shrubs on riverbanks and hillsides. This habitat has a rather narrow distribution in Latvia (Priedītis 2014). Threats to the Latvian regional population have not been studied and the main threat has not been identified. Therefore, the species is assessed as Data Deficient (DD). The species is not protected in Latvia, and legal protection status is not required for it. It is necessary to search for the species in potentially suitable habitats to clarify the distribution and ecology.

Literatūras saraksts

Aukema, B., Rieger, C. 1999. Catalogue of the Heteroptera of the Palaearctic Region, Vol. 3. The Netherlands Entomological Society, 577.

Auniņš, A. (red.). 2013. Eiropas Savienības aizsargājamie biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata. 2. precizēts izdevums. Rīga: Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, 360.

Coulianos, C.-C. 2005. Annotated checklist and distribution of true bugs (Hemiptera –Heteroptera) of Estonia. Proceedings of the Estonian Academy of Sciences Biology and Ecology, 54(2): 136–165.

GBIF 2022. *Acetropis carinata* (Herrich-Schaeffer, 1841) in GBIF Secretariat. GBIF Backbone Taxonomy. https://www.gbif.org/species/8426653 [skatīts 24.10.2022].

Gierlasiński, G., Taszakowski, A. 2013–2022. True bugs (Hemiptera: Heteroptera) of Poland. http://www.heteroptera.us.edu.pl [skatīts 24.10.2022.].

Ministru kabineta 2017. gada 20. jūnija noteikumi Nr. 350 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu". Latvijas Vēstnesis, 126, 27.06.2017. https://likumi.lv/ta/id/291790 [skatīts 24.10.2022.].

Priedītis, N. 2014. Latvijas augi. Rīga: Gandrs, 888.

DD

Melngalvas tīklblakts

Agramma tropidopterum
Flor, 1860

3.311. attēls. Melngalvas tīklblakts. Foto: Aleksandrs Balodis, CC BY-SA 4.0.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: tīklblaktis Tingidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, –.
Statuss tuvējās valstīs: –.
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 4.4. Mērenās joslas zālājs, 5.4. Iekšzemes mitrāji – augstie, pārejas, zemie purvi.
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Morfoloģija un bioloģija. Melngalvas tīklblakts ir sīka, 2,2–2,7 mm gara tīklblakts ar ģintij raksturīgu slaidu un šauru ķermeni. No citām reģionā sastopamajām ģints sugām atšķiras ar gaišiem taustekļiem un nosmailotiem segspārnu galiem, kas ir izvērsti uz sāniem, veidojot segspārnu galos samanāmu "šķēlumu" (Péricart 1983; Rintala, Rinne 2011). Nepieaugušie indivīdi (nimfas) pēc izskata ir līdzīgi pieaugušajiem (imago), bet tie ir izmēros mazāki, ar neattīstītiem abu spārnu pāriem un īsākiem taustekļiem. Imago dzīves ilgums ir līdz pāris nedēļām. Imago aktīvais periods ir galvenokārt jūlijā un augustā, gadā attīstās viena paaudze (Péricart 1983; Rintala, Rinne 2011).

Izplatība. Suga izplatīta samērā šaurā areālā no Centrāleiropas (Vācijas un Polijas rietumiem) līdz Ziemeļeiropai (Igaunijai un Somijas dienvidiem), nav sastopama Zviedrijā. Uz austrumiem areāls iestiepjas tālu Krievijas teritorijā, bet nav precīzi zināms. Latvija atrodas sugas izplatības areāla Z daļā (Péricart 1983; Aukema, Rieger 1996; Coulianos 2005; Rintala, Rinne 2011; Albrecht, Viljanen 2019; Gierlasiński, Taszakowski 2013–2022; GBIF 2022). Latvijā pēdējos 20 gados ir zināmas divas atradnes – Engures ezera ZR daļas piekrastē un Vecslocenes palienes pļavās uz austrumiem no Slokas ezera. Pēdējā atradne ir zināma jau kopš 1974. gada, kad to ir atradis Z. Spuris. Trūkst datu sugas sastopamības apgabala (EOO) aprēķināšanai, taču potenciālais EOO aptver visu Latvijas sauszemes teritoriju. Apdzīvotā platība (AOO) ir 8 km^2, taču potenciālā AOO, visticamāk, ir lielāka nekā 500 km^2, jo sugai piemērotu biotopu kopumā valstī ir salīdzinoši daudz.

Populācija Kvantitatīvi pētījumi par sugas reģionālo populāciju lielumu un stāvokli nav veikti ne kopējā sugas areālā, ne Latvijā. Latvijas reģionālās populācijas tendences nav zināmas, taču atradnē pie Slokas ezera suga pastāv jau gandrīz 50 gadus un mūsdienās suga tur joprojām ir sastopama regulāri un bieži. Ticams, ka tā ir sastopama daudz plašāk un biežāk, nekā pašlaik ir zināms.

Biotopi un ekoloģija. Saistīta ar zāļu purviem, kā arī līdzīgiem biotopiem – pārejas purviem, pārmitrām, grīšļainām pļavām ūdenstilpju krastos. Konstatēta arī augstajos purvos. Ekoloģiski nav saistīta ar vienu konkrētu augu sugu. Literatūrā norādīts, ka novērota uz spilvēm *Eriophorum* spp., doņiem *Juncus* spp. un dažādiem grīšļiem *Carex* spp.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Apdraudējums Latvijā nav mērķtiecīgi pētīts, galvenais drauds nav noteikts. Viena no atradnēm ir ilglaicīga, kas var liecināt, ka, ja biotops nedegradējas (piemēram, neaizaug ar krūmiem vai niedrēm un nemainās hidroloģiskais režīms), suga tajā var uzturēties daudzu desmitu paaudžu ilgumā. Trūkst informācijas sugas izzušanas riska izvērtēšanai, tāpēc suga ir iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka. Abas atradnes atrodas ĪADT – Ķemeru Nacionālajā parkā un dabas parkā "Engures ezers". Suga jāpēta tās atradnēs un jāmeklē potenciāli piemērotos biotopos, lai noskaidrotu sugas izplatību, apdraudējumu, aizsardzības pasākumus.

Autors: Uģis Piterāns.

3.312. attēls. Melngalvas tīklblakts izplatība.

Summary

Lace bug – *Agramma tropidopterum*. The species has a relatively narrow distribution range from central to northern (Estonia and southern Finland) Europe. To the east, the range extends far into the territory of Russia. Latvia is in the northern part of the distribution range. Only two localities have been recorded in the past 20 years – near Lake Engure and in the floodplain of Vecslocene. The last site has been known since 1974 and is considered stable. Not enough data are available to calculate the EOO, with the potential EOO covering the entire land area of the country. The AOO is 8 km^2, and the potential AOO is likely higher than the threshold of 500 km^2, since the area of suitable habitats in Latvia is large. The species is associated with fens as well as similar habitats, but is also found in raised bogs. It is likely polyphagous, observed on *Carex* spp., *Eriophorum* spp. and *Juncus* spp. Threats have not been specifically studied in Latvia and the main threat has not been identified. One of the localities has been known for a long time, which may indicate that if the habitat is not declining or degrading the species can inhabit it for many generations. Since the main threat has not been identified, therefore *A. tropidopterum* is assessed as Data Deficient (DD). The species is not protected in Latvia, and legal protection status is not required for it. Both known localities are in the protected nature areas – the Ķemeri National Park and the "Engures ezers" Nature Park. It is necessary to study the species in its localities and search for it in potentially suitable habitats to clarify the distribution, threats and define the protection measures.

Literatūras saraksts

Albrecht, A., Viljanen, H. 2019. *Agramma tropidopterum.* Finnish Biodiversity Information Facility. https://laji.fi/en/taxon/MX.229750 [skatīts 01.08.2022.].

Aukema, B., Rieger, C. 1996. Catalogue of the Heteroptera of the Palaeractic Region, Vol. 2. The Netherlands Entomological Society, 362.

Coulianos, C.-C. 2005. Annotated checklist and distribution of true bugs (Hemiptera –Heteroptera) of Estonia. Proceedings of the Estonian Academy of Sciences Biology and Ecology, 54(2): 136–165.

GBIF 2022. *Agramma tropidopterum.* GBIF Secretariat. GBIF Backbone Taxonomy. https://www.gbif.org/species/4488904 [skatīts 01.08.2022.].

Gierlasiński, G., Taszakowski, A. 2013–2022. True Bugs (Hemiptera: Heteroptera) of Poland. http://www.heteroptera.us.edu.pl [skatīts 01.08.2022.].

Péricart, J. 1983. Hémiptères Tingidae euro-méditerranéens. Faune de France, 69: 619.

Rintala, T., Rinne, V. 2011. Suomen luteet. 2nd edition. Tibiale, Helsinki, Finland, 352.

Wagner, E. 1964. Hétéroptères miridae. Faune de France, 67: 589.

DD

Fabriciusa tīklblakts

Catoplatus fabricii

(Stål, 1873)

3.313. attēls. Fabriciusa tīklblakts. Foto: Tristan Bantock.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: tīklblaktis Tingidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, –.
Statuss tuvējās valstīs: Somija (EN 2019), Zviedrija (EN 2020).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 4.4. Mērenās joslas zālājs.
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Morfoloģija un bioloģija. Fabriciusa tīklblakts ir 3,7–4,5 mm gara, ar rombveida ķermeni. Pieaugušo indivīdu (imago) raksturojošā pazīme ir salīdzinoši vienmērīgs (nevis raibs) gaišbrūns ķermeņa krāsojums. Priekškrūšu vairoga sānu malu veido šaurs, ass valnītis (citām sugām malas platākas, uzpūstas vai ar citām morfoloģiskām struktūrām), tā vidusdaļā trīs gareniski paralēli asi valnīši. Nepieaugušie indivīdi (nimfas) pēc izskata ir līdzīgi pieaugušajiem, bet tie ir izmēros mazāki, ar neattīstītiem abu spārnu pāriem un īsākiem taustekļiem. Imago sastopami no augusta līdz jūlijam (imago pārziemo) (Péricart 1983; Rintala, Rinne 2011).

Izplatība. Sugas izplatības areāls aptver gandrīz visu Eiropu, ziemeļos sasniedzot Somijas un Zviedrijas D daļu, tā sastopama arī Igaunijā un Polijā (Péricart 1983; Aukema, Rieger 1996; Coulianos 2005; Rintala, Rinne 2011; Gierlasiński, Taszakowski 2013-2022; Albrecht, Viljanen 2019; GBIF 2022; eElurikkus 2022). Latvijā suga pēdējos 20 gados konstatēta sešās atradnēs Kurzemes D daļā un valsts centrālajā daļā. Tās sastopamības apgabals (EOO) ir 900 km^2, taču potenciālais EOO, iespējams, aptver visu valsts sauszemes teritoriju. Apdzīvotā platība (AOO) ir 24 km^2, potenciālā AOO ir lielāka, jo sugai piemēroti biotopi ir plaši izplatīti.

Populācija Kvantitatīvi pētījumi par sugas reģionālo populāciju lielumu, stāvokli un tendencēm Latvijā un Eiropā nav veikti.

Biotopi un ekoloģija. Lielākoties saistīta ar zālājiem, kuros aug tās barības augs, – parastā pīpene *Leucanthemum vulgare*. Imago uzturas uz barības auga lapām vai stumbra (Péricart 1983; Rintala, Rinne 2011). Lai gan barības augs Latvijā ir izplatīta suga, Fabriciusa tīklblakts uz tā konstatēta salīdzinoši reti, kas varētu liecināt, ka pastāv arī citi sugas sastopamību ietekmējoši faktori. Daļā atradņu tīklblakts apdzīvotie augi aug sausos, smilšainos, cilvēka aktivitāšu stipri ietekmētos biotopos. Tikai viena atradne ir salīdzinoši dabiskā zālājā.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Apdraudējums Latvijā nav pētīts. Sausiem zālājiem galvenais drauds Latvijā ir aizaugšana ar krūmiem un kokiem (arī apmežošana) vai mēslošana un pārveidošana par aramzemēm. Somijā sugas stāvoklis no jutīga (VU) 2000. gadā paaugstināts

līdz stipri apdraudētam (EN) 2019. gadā, kas varētu liecināt, ka tur šīs sugas stāvoklis ir pasliktinājies (Albrecht, Viljanen 2019). Galvenais drauds nav noteikts, sugas novērtēšanai trūkst informācijas, tāpēc tā ir iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka. Fabriciusa tīklblakts zināmās atradnes atrodas ārpus ĪADT. Jāturpina sugas izpēte tās atradnēs un jāmeklē potenciāli piemērotos biotopos; jānoskaidro sugas ekoloģiskās prasības, kas nosaka tās sastopamību, kā arī draudi.

Autors: Uģis Piterāns.

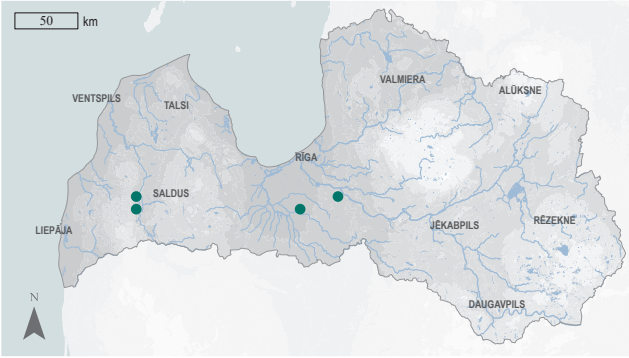

3.314. attēls. Fabriciusa tīklblakts izplatība.

Summary

Lace bug – *Catoplatus fabricii*. The species' range covers almost the whole of Europe including the southern part of Fennoscandia (Péricart 1983; Aukema, Rieger 1996; Coulianos 2005; Rintala, Rinne 2011; GBIF 2022). In Latvia, the species has been documented at six sites in southern Kurzeme and the central part of Latvia in the last 20 years. The EOO is 900 km^2, but the potential EOO probably corresponds to the entire land area of Latvia. The AOO is 24 km^2, but the potential AOO is higher, because suitable habitats are widespread in Latvia. Studies on the size, status and trends of the Latvian regional population have not been carried out. The species is mostly associated with grasslands, where its food plant *Leucanthemum vulgare* grows. Although the plant is a widespread and common species in Latvia, *C. fabricii* is found rather rarely on it, which could indicate that there are also other factors affecting the distribution of this species. In some places, plants inhabited by *C. fabricii* grow in dry, sandy habitats heavily affected by human activities. Only one locality is known in a relatively natural grassland. Threats have not been specifically studied in Latvia and the main threat has not been identified and the species is assessed as Data Deficient (DD). The species is not protected in Latvia, and legal protection status is not required for it. All known localities of *C. fabricii* are outside protected areas. It is necessary to study the species in its localities and search for it in potentially suitable habitats to clarify the distribution and ecology, as well as uncover the threats.

Literatūras saraksts

Albrecht, A., Viljanen, H. 2019. *Catoplatus fabricii.* The Finnish Biodiversity Information Facility. https://laji.fi/en/taxon/MX.229752 [skatīts 24.10.2022.].

Aukema, B., Rieger, C. 1996. Catalogue of the Heteroptera of the Palaearctic Region, Vol 2. The Netherlands Entomological Society, 362.

Coulianos, C.-C. 2005. Annotated checklist and distribution of true bugs (Hemiptera –Heteroptera) of Estonia. Proceedings of the Estonian Academy of Sciences Biology and Ecology, 54(2): 136–165.

eElurikkus 2022. Estonian eBiodiversity Portal. https://elurikkus.ee/app/taxonomy/taxon/43802 [skatīts 24.10.2022.].

GBIF 2022. *Catoplatus fabricii* in GBIF Secretariat. GBIF Backbone Taxonomy. https://www.gbif.org/species/4488886 [skatīts 24.10.2022.].

Gierlasiński, G., Taszakowski, A. 2013–2022. True bugs (Hemiptera: Heteroptera) of Poland. http://www.heteroptera.us.edu.pl [skatīts 24.10.2022.].

Péricart, J. 1983. Hémiptères Tingidae euro-méditerranéens. Faune de France 69, 619.

Rintala, T., Rinne, V. 2011. Suomen luteet. 2nd edition. Tibiale, Helsinki, Finland, 352.

DD

Vērmeļu tīklblakts

Galeatus spinifrons
(Fallén, 1807)

3.315. attēls. Vērmeļu tīklblakts.
Foto: Heikki Luoto, CC BY-SA 4.0.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: tīklblaktis Tingidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, –.
Statuss tuvējās valstīs: Somija (EN 2019), Zviedrija (VU 2020).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 1.1. Boreālais mežs.
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Morfoloģija un bioloģija. Vērmeļu tīklblakts ir neliela (3,0–4,7 mm gara) blakts ar ģintij raksturīgu plati ovālu ķermeņa formu ar spārniem, ko veido lielu "šūnu" laukumi. Krūšu augšpusē liela lodveida "kapuce", piere ar gariem, uz priekšu izvirzītiem dzelkšņiem. No līdzīgās kuprainās tīklblakts *G. affinis* atšķiras ar caurspīdīgāku ķermeņa krāsojumu (bez tumšākiem plankumiem) un šaurāku krūšu "kapuces" aizmugurējo izvirzījumu (Péricart 1983; Rintala, Rinne 2011). Nepieaugušie indivīdi (nimfas) pēc izskata ir līdzīgi pieaugušajiem (imago), bet ir izmēros mazāki, ar neattīstītiem abiem spārnu pāriem un īsākiem taustekļiem. Imago dzīves ilgums ir līdz dažām nedēļām. Uz barības augiem (divmāju kaķpēdiņām *Antennaria dioica*) imago novēro no jūnija līdz augusta sākumam. Pārziemo olas (Péricart 1983; Rintala, Rinne 2011).

Izplatība. Samērā reti sastopama suga, kuras izplatība koncentrējas Eiropas centrālajā un Z daļā, piemēram, Igaunijā, Somijā un Zviedrijā, taču visur reti un neregulāri (Péricart 1983; Aukema, Rieger 1996; Coulianos 2005; Rintala, Rinne 2011; Albrecht, Viljanen 2019; Gierlasiński, Taszakowski 2013–2022; GBIF 2022; eElurikkus 2022). Latvijā suga zināma pēc seniem literatūras datiem (Flor 1860). Pēdējās desmitgadēs nav atrasta, lai arī 2018.–2023. gadā mērķtiecīgi meklēta. Ņemot vērā sugas kopējo izplatības areālu, ticams, ka Latvijā tā ir sastopama, bet reti un izklaidus.

Populācija Sugas populācijas lielums un tā pārmaiņas Eiropā kopumā nav sīki pētītas. Tomēr zināms, ka Somijā sugas reģionālās populācijas stāvoklis pēdējās desmitgadēs ir pasliktinājies – palielinājies sugas izzušanas risks (Albrecht, Viljanen 2019) –, savukārt Polijā tā nav konstatēta vairāk nekā 50 gadus (Gierlasiński, Taszakowski 2013–2022). Kvantitatīvi pētījumi par Latvijas reģionālās populācijas lielumu, stāvokli un tendencēm nav veikti.

Biotopi un ekoloģija. Areāla Z daļā suga saistīta ar divmāju kaķpēdiņām – uz tām gan dzīvo, gan barojas (Péricart 1983; Rintala, Rinne 2011). Tā kā suga pēdējās desmitgadēs Latvijā nav konstatēta, nav iespējams precīzi spriest par iespējami apdzīvotajiem biotopiem Latvijā. Ņemot vērā, ka galvenais barības augs saistīts ar sausiem priežu mežiem un mežmalām, iespējams, arī Latvijā suga ir sastopama šādos biotopos.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Tā kā suga pēdējās desmitgadēs Latvijā nav konstatēta, nav iespējams precīzi novērtēt sugu apdraudošos faktorus, tostarp galveno draudu, līdz ar to suga ir iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka. Jāturpina sugas meklēšana, lai noskaidrotu tās sastopamību, ekoloģiskās prasības un apdraudētību.

Autors: Uģis Piterāns.

Summary

Lace bug – *Galeatus spinifrons*. It is a rather rare species, distributed mostly in the central and northern parts of Europe, but rare and sporadic everywhere (Coulianos 2005; Rintala, Rinne 2011; Albrecht, Viljanen 2019; GBIF 2022; eElurikkus 2022). The species is known in Latvia from historical records only (Flor 1860). It has not been found in the country in recent decades despite a search for it in 2018–2023. It is likely that *G. spinifrons* is still present in Latvia, but it is rare and occurs sporadically. The population size and trends of the species in Europe have not been studied in detail. However, it is known that in Finland the state of the regional population has worsened in recent decades and the extinction risk has increased (Albrecht, Viljanen 2019), while in Poland the species has not been detected for more than 50 years (Gierlasiński, Taszakowski 2013–2022). Studies on the size, status and trends of the Latvian regional population have not been carried out. In the northern part of the range, the species is associated with *Antennaria dioica* (Péricart 1983; Rintala, Rinne 2011). Its habitats in Latvia are unknown, but as the main host plant is bound to dry pine forests and forest edges, likely, *G. spinifrons* is also found in similar habitats. *Galeatus spinifrons* is assessed as Data Deficient (DD) since no records have been known for more than 160 years and the main threat is unknown. The species is not protected in Latvia, and legal protection status is not required for it. It is necessary to continue the search for the species in potentially suitable habitats in Latvia to clarify the distribution, ecology and identify the threats.

Literatūras saraksts

Albrecht, A., Viljanen, H. 2019. *Galeatus spinifrons.* Finnish Biodiversity Information Facility. https://laji.fi/en/taxon/MX.229760 [skatīts 04.08.2022.].

Aukema, B., Rieger, C.1996: Catalogue of the Heteroptera of the Palaeractic Region, Vol. 2. The Netherlands Entomological Society, 362.

Coulianos, C.-C. 2005. Annotated checklist and distribution of true bugs (Hemiptera –Heteroptera) of Estonia. Proceedings of the Estonian Academy of Sciences Biology and Ecology, 54(2): 136–165.

eElurikkus 2022. Estonian eBiodiversity Portal. https://elurikkus.ee/app/taxonomy/taxon/60942 [skatīts 04.08.2022].

Flor, G. 1860. Die Rhynchoten Livlands in systematischer Folge Beschrieben. Band I. Dorpat, 826.

GBIF 2022. *Galeatus spinifrons* in GBIF Secretariat. GBIF Backbone Taxonomy. https://www.gbif.org/species/2020772 [skatīts 04.08.2022.].

Gierlasiński, G., Taszakowski, A. 2013–2022. True bugs (Hemiptera: Heteroptera) of Poland. http://www.heteroptera.us.edu.pl [skatīts 04.08.2022.].

Péricart, J. 1983. Hémiptères Tingidae euro-méditerranéens. Faune de France 69, Paris, 619.

Rintala, T., Rinne, V. 2011. Suomen luteet. 2nd edition. Tibiale, Helsinki, Finland, 352.

DD

Mežģīņu tīklblakts

Lasiacantha capucina

(Germar, 1836)

3.316. attēls. Mežģīņu tīklblakts.
Foto: Aleksandrs Balodis, CC BY-SA 4.0

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: tīklblaktis Tingidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, –.
Statuss tuvējās valstīs: –.
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 4.4. Mērenās joslas zālājs.
Draudi: 4.1. Ceļi un dzelzceļi.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Morfoloģija un bioloģija. Mežģīņu tīklblakts ir 2,3–3,2 mm gara, ar ģintij raksturīgo ķermeņa formu (viegli bumbierveida) un izteiktu sariņu klājumu uz ķermeņa (Péricart 1983). Latvijas faunā vienīgā tīklblakšu suga, kas ir šādā izmērā un ar sariņu rakstu. Nepieaugušie indivīdi (nimfas) pēc izskata ir līdzīgi pieaugušajiem (imago), bet ir izmēros mazāki, ar neattīstītiem abiem spārnu pāriem un īsākiem taustekļiem. Pārziemo kā imago, kuru dzīves ilgums ir vairāki mēneši. Imago aktīvais periods ir no maija līdz jūnijam, kā arī vasaras otrajā pusē, kad attīstās jauna imago paaudze. Šajā laikā indivīdus var novērot uz zemes zem barības augu lapām (Péricart 1983). Latvijā līdz šim suga atrasta uz mazā mārsila *Thymus serpyllum* (U. Piterāns, nepubl. dati), bet ārzemju literatūrā kā barības augs ir minēts arī lielais mārsils *T. ovatus*.

Izplatība. Suga izplatīta Palearktikā plašā joslā no Francijas līdz Āzijai – Mongolijai, Kazahstānai un Sibīrijas R daļai Krievijā (Péricart 1983; Aukema, Rieger 1996; GBIF 2022). Sastopama arī Polijā un Igaunijā (Gierlasiński, Taszakowski 2013–2022; eElurikkus 2022). Latvijā suga ir konstatēta jau 19. gs. vidū (Flor 1860). Līdz ar to var uzskatīt, ka Latvija atrodas sugas pamatareālā, nevis uz tā Z robežas, un suga nav ienācēja Latvijas faunā. Mūsdienās zināma viena atradne – sausā dzelzceļa malā starp Doles un Dārziņu dzelzceļa staciju Pierīgā, kur suga konstatēta vairākus gadus pēc kārtas (2017–2021). Trūkst datu sastopamības apgabala (EOO) aprēķināšanai. Apdzīvotā platība (AOO) ir 4 km^2, bet potenciālā AOO, ņemot vērā sugas barības augu izplatību (Auniņš 2013), varētu būt 500–2000 km^2. Sugas indivīdi ir sīki, tādēļ suga ir grūti konstatējama un, iespējams, sastopama biežāk.

Populācija. Pētījumi par reģionālo populāciju lielumu, stāvokli un tendencēm nav veikti ne kopējā sugas areālā, ne Latvijā. Vienīgajā Latvijas atradnē sugas populācija ir neliela, bet stabila – apmeklējot atradni regulāri no 2017. līdz 2021. gadam, vienmēr novērotas vairākas blaktis.

Biotopi un ekoloģija. Suga ir saistīta ar dažādām mārsilu *Thymus* spp. sugām un ir sastopama sausos, smilšainos, atklātos biotopos. Eiropā tā konstatēta iekšzemes biotopos. Precīzu datu par sugas ekoloģiskajām prasībām nav.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Apdraudējums Latvijā nav mērķtiecīgi pētīts, vienīgā sugas atradne atrodas dzelzceļa līnijas tuvumā (ne tālāk kā 30 m), kas, iespējams, ir viens no iemesliem, kas ir ļāvis šai atradnei izveidoties, – noteikta platuma josla gar dzelzceļa līniju tiek uzturēta atklāta, bez lielākiem kokiem un krūmiem. Tomēr pastāv risks, ka dzelzceļa līniju uzturēšanas darbu rezultātā atradne var tikt nejauši degradēta vai iznīcināta. Trūkst informācijas, sugas izzušanas riska izvērtēšanai, tāpēc suga ir iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka. Jāturpina sugas meklēšana un izpēte Latvijā, jānovērtē līdz šim zināmās atradnes lielums un vitalitāte.

Autors: Uģis Piterāns.

3.317. attēls. Mežģīņu tīklblakts izplatība.

Summary

Lace bug – *Lasiacantha capucina.* The species is distributed in Eurasia from France to Kazakhstan, Mongolia, and the western part of Russian Siberia (Péricart 1983; Aukema, Rieger 1996; GBIF 2022). It was recorded in Latvia in the middle of the 19th century (Flor 1860), therefore it can be assumed that *L. capucina* is not a newcomer in the Latvian fauna. Only one site is known in Latvia, near Rīga, on the railway side, where the species has been regularly observed for several years in a row (2017–2021). Not enough data are available to calculate the EOO. The AOO is 4 km^2, but the potential AOO is considered to be 500–2,000 km^2. Individuals of the species are small and difficult to detect, therefore likely more common. Studies on the size, status and trends of the Latvian regional population have not been carried out. The only known Latvian subpopulation is small, but appears stable. *L. capucina* is associated with a variety of thyme *Thymus* species and is found in dry, sandy, open habitats. In Europe, it has been found mainly inland. Threats have not been specifically studied. The only known locality of *L. capucina* in Latvia is potentially threatened by the railway maintenance works. The species is assessed as Data Deficient (DD) since the main threat is unknown. The species is not protected in Latvia, and legal protection status is not required for it. It is necessary to search for the species in potentially suitable habitats to clarify the distribution and ecology.

Literatūras saraksts

Aukema, B., Rieger, C. 1996. Catalogue of the Heteroptera of the Palaearctic Region, Vol. 2. The Netherlands Entomological Society, 362.

Auniņš, A. (red.). 2013. Eiropas Savienības aizsargājamie biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata. 2. precizēts izdevums. Rīga: Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, 360.

eElurikkus 2022. Estonian eBiodiversity Portal. https://elurikkus.ee/app/taxonomy/taxon/68855 [skatīts 01.04.2022.].

Flor, G. 1860. Die Rhynchoten Livlands in systematischer Folge Beschrieben. Band I. Dorpat, 826.

GBIF 2022. *Lasiacantha capucina* in GBIF Secretariat. GBIF Backbone Taxonomy. https://www.gbif.org/species/4488865 [skatīts 01.04.2022.].

Gierlasiński, G., Taszakowski, A. 2013–2022. True bugs (Hemiptera: Heteroptera) of Poland. http://www.heteroptera.us.edu.pl. [skatīts 01.04.2022.].

Péricart, J. 1983. Hémiptères Tingidae euro-méditerranéens. Faune de France 69, Paris, 619.

DD

Slaidā laupītājblakts

Scoloposcelis obscurella
(Zetterstedt, 1838)

3.318. attēls. Slaidā laupītājblakts. Foto: Uģis Piterāns, Dabasdati.lv.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: koku laupītājblaktis Anthocoridae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, –.
Statuss tuvējās valstīs: Somija (LC 2019), Zviedrija (LC 2020).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 1.1. Boreālais mežs.
Draudi: 5.3. Mežizstrāde un koksnes ieguve, 7.1. Ugunsgrēki un to ierobežošana.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Morfoloģija un bioloģija. Slaidā laupītājblakts ir neliels 3–3,5 mm garš kukainis ar slaidu un šauru ķermeni, salīdzinot ar citām laupītājblaktīm. Ķermenis ir saplacināts un piemērots dzīvei zem koka mizas. Uz priekškāju ciskām vairāki nelieli zobiņi, kas ir koku laupītājblakts *Scoloposcelis* ģints raksturīga iezīme. No citām ģints sugām atšķiras ar vienmērīgi tumšu ķermeņa krāsojumu (Péricart 1972; Rintala, Rinne 2011). Nepieaugušie indivīdi (nimfas) pēc izskata ir līdzīgi pieaugušajiem (imago), bet ir izmēros mazāki, ar neattīstītiem abu spārnu pāriem un īsākiem taustekļiem. Imago sastopami galvenokārt maijā un jūnijā (Rintala, Rinne 2011). Plēsējs – pārtiek no citiem kukaiņiem, pārsvarā mizgraužiem un to kāpuriem.

Izplatība. Eiropā sastopama galvenokārt Z daļā – Skandināvijas un Krievijas taigas zonā. Atsevišķas atradnes zināmas Francijā, Polijā, Šveicē, galvenokārt kalnu reģionos (Aukema, Rieger 1996; Rinne 2017; Gierlasiński, Taszakowski 2013–2022; GBIF 2022). Ļoti reti konstatēta Igaunijā (Coulianos 2005). Latvijā ir zināmas divas atradnes tās centrālajā daļā – Rīgā, Bolderājas apkārtnē, un Ādažu apkārtnē (Vilks 2019; Dabasdati.lv 2022). Salīdzinoši nelielā izmēra un specifiskā dzīvesveida dēļ tā ir grūti konstatējama un, iespējams, sastopama biežāk. Trūkst datu sastopamības apgabala (EOO) aprēķināšanai, taču potenciālais EOO, domājams, aptver visu Latvijas sauszemes teritoriju. Apdzīvotā platība (AOO) ir 8 km^2, bet potenciālā AOO nepārsniedz 500 km^2, ņemot vērā sugai piemēroto pieejamo biotopu platību un barības resursus.

Populācija Kvantitatīvi pētījumi par sugas reģionālo populāciju lielumu, stāvokli un tendencēm nav veikti ne Latvijā, ne citur pasaulē. Sugas stāvoklis pēdējās desmitgadēs ir uzlabojies Somijā un Zviedrijā, – no gandrīz apdraudētas sugas 2000. gadā līdz neapdraudētai sugas pēdējā izzušanas riska izvērtējumā (Albrecht, Viljanen 2019; SLU Artdatabanken 2022). Iespējams, sugas stāvoklis ir uzlabojies tādēļ, ka abās valstīs aktīvi veicina kontrolēto dedzināšanu boreālajos mežos.

Biotopi un ekoloģija. Saistīta ar degumiem skujkoku mežos, var būt sastopama arī citos biotopos, piemēram, purvainos mežos. Ziemeļeiropā imago un nimfas ir novēroti zem degušu, nesen atmirušu koku (parasti priežu) mizas (Rintala, Rinne 2011). Sugai īpaši svarīgi ir stāvoši, atmiruši koki, kas saglabājas vismaz 2–3 gadus pēc deguma vai koka atmiršanas laika. Nereti apdzīvotie

koki ir maza diametra ar vēl cieši pie stumbra pieguļošu mizu. Literatūrā ir minēti arī atradumi ārpus degumiem un pat uz lapu kokiem, kas varētu liecināt, ka suga, iespējams, var izdzīvot arī ārpus degumiem (Péricart 1972).

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Apdraudējums Latvijā nav apzināts un pētīts, taču kopumā areālā sugu apdraud meža ugunsgrēku platību samazinājums, kā arī tūlītēja mežizstrāde un koku izvākšana pēc ugunsgrēkiem, kas neļauj sugai pabeigt attīstību. Trūkst informācijas, sugas izzušanas riska izvērtēšanai, tāpēc suga ir iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka. Abas zināmās atradnes Latvijā atrodas ārpus ĪADT. Galvenais nepieciešamais aizsardzības pasākums ir meža degumu (vismaz trešdaļā deguma platības) saglabāšana neskartā stāvoklī vismaz trīs gadus pēc degšanas vai ideālā gadījumā – daļas deguma platības saglabāšana neskartā stāvoklī arī ilgtermiņā. Tas ļautu sugai pabeigt vismaz 2–3 attīstības ciklus, un palielinātos iespēja, ka daļa šo indivīdu pārvietojas uz jaunām degumu teritorijām. Jāturpina sugas meklēšana potenciāli piemērotos biotopos, pievēršoties svaigām ugunsgrēku teritorijām skujkoku mežos.

Autors: Uģis Piterāns.

3.319. attēls. Slaidās laupītājblakts izplatība.

Summary

Minute pirate bug – *Scoloposcelis obscurella*. The species is found in Europe mainly in its northern part – in the taiga zone of Scandinavia and Russia. The species is rare elsewhere in Europe – isolated localities are known in France, Poland, Switzerland, mainly in mountainous regions (Aukema, Rieger 1996; Rinne 2017; Gierlasiński, Taszakowski 2013–2022; GBIF 2022). Very rarely found in Estonia (Coulianos 2005). In Latvia, two sites are known in the central part of the country in Rīga and in the vicinity of Ādaži (Vilks 2019; Dabasdati.lv 2022). Due to its relatively small size and cryptic lifestyle, the species is difficult to detect and its distribution is likely much wider. There is not enough data available to calculate the EOO, but the potential EOO likely corresponds with the entire land territory of Latvia. The AOO is 8 km^2, but the potential AOO is unlikely to exceed 500 km^2. Studies on the size, status and trends of the regional population have not been carried out. The status of the species has improved in recent decades in Finland and Sweden (Albrecht, Viljanen 2019; SLU Artdatabanken 2022), possibly because of the active implementation of controlled burning in boreal forests in both countries. The species is bound to burnt coniferous forests and may also be found in swampy forests. In Northern Europe, imagoes and nymphs have been observed beneath the bark of recently burnt, dead trees (most often pines) (Rintala, Rinne 2011). Standing, dead trees that remain for at least two to three years after the fire or tree death are of particular importance. The inhabited trees are sometimes of small diameter with the bark still tightly attached to the trunk. Threats to the species in Latvia have not been specifically studied. Threats are the reduction in the area and intensity of fires in boreal forests, as well as immediate logging and removal of burnt trees preventing *S. obscurella* from completing its development cycle. There is a lack of information to assess the extinction risk of the species, therefore it is assessed as Data Deficient (DD). The species is not protected in Latvia, and legal protection status is not required for it. Both known sites of *S. obscurella* are outside the protected nature areas. The species would benefit from leaving forest fire sites (about 1/3 of each burnt area) untouched for three years or longer after the fire.

DD

Literatūras saraksts

Albrecht, A., Viljanen, H. 2019. *Scoloposcelis obscurella.* Finnish Biodiversity Information Facility. https://laji.fi/en/taxon/MX.230192 [skatīts 15.03.2022.].

Aukema, B., Rieger, C. 1996. Catalogue of the Heteroptera of the Palaearctic Region, Vol. 2. The Netherlands Entomological Society, 362.

Coulianos, C.-C. 2005. Annotated checklist and distribution of true bugs (Hemiptera–Heteroptera) of Estonia. Proceedings of the Estonian Academy of Sciences Biology and Ecology, 54(2): 136–165.

Dabasdati.lv 2022. Dabas novērojumu portāls. www.dabasdati.lv [skatīts 15.03.2022.].

GBIF 2022. *Scoloposcelis obscurella* (Zetterstedt, 1838) in GBIF Secretariat. GBIF Backbone Taxonomy. https://www.gbif.org/species/4487258 [skatīts 15.03.2022.].

Gierlasiński, G., Taszakowski, A. 2013–2022. True bugs (Hemiptera: Heteroptera) of Poland. http://www.heteroptera.us.edu.pl [skatīts 15.03.2022.].

Péricart, J. 1972. Hémiptères Anthocoridae, Cimicidae, Microphysidae de l'Ouest-Paléarctique. Faunede l'Europe et du bassin Méditerranéen. Vol. 7. Paris: Fédération Française des Sociétés de Sciences Naturelles, 402.

Rinne, V. (ed.). 2017. Atlas of the Heteroptera of Finland 2017. https://biolcoll.utu.fi/hemi/het/ludemaps.htm [skatīts 15.03.2022.].

Rintala, T., Rinne, V. 2011. Suomen luteet. 2nd edition. Tibiale, Helsinki, Finland, 352.

SLU Artdatabanken 2022. Artfakta: *Scoloposcelis obscurella*. https://artfakta.se/taxa/101742/information [skatīts 05.01.2022.].

Vilks, K. 2019. Latvijas Vides aizsardzības fonda projekta (Reģ.nr. 1-08/160/2018) "Īpaši aizsargājamo kukaiņu sugu un to dzīvotņu inventarizācija biotopu direktīvā iekļauto sugu un biotopu aizsardzības stāvokļa izvērtējuma kontekstā" gala atskaite. Rīga, 40.

Melnā zemesblakts

Geocoris ater

(Fabricius, 1787)

3.320. attēls. Melnā zemesblakts. Foto: Gábor Keresztes, CC BY-NC 4.0.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: zemesblaktis Lygaeidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, –.
Statuss tuvējās valstīs: Somija (EN 2019).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 13.3. Piekrastes smilšu kāpas.
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: 2.1. Atradņu/teritoriju apsaimniekošana, 2.2. Invazīvu/problemātisku sugu ierobežošana.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Morfoloģija un bioloģija. Melnā zemesblakts ir 3–4 mm gara, ar ģintij *Geocoris* raksturīgu galvas formu – tā ir platāka nekā kopējais ķermeņa platums –, ar ļoti lielām acīm. No citām sugām atšķiras ar vienmērīgi tumšo ķermeņa krāsojumu (var būt arī indivīdi ar brūnu plankumu uz segspārniem) un gaišu garenisku joslu priekškrūšu vairoga vidusdaļā. Citām sugām šādas gaišas joslas nav (Péricart 1998; Rintala, Rinne 2011). Nepieaugušie indivīdi (nimfas) pēc izskata ir līdzīgi pieaugušajiem (imago), bet tie ir izmēros mazāki, ar neattīstītiem abiem spārnu pāriem un īsākiem taustekļiem un kājām. Imago ir aktīvi no augusta līdz maijam (imago pārziemo). Saistība ar konkrētu barības augu nav zināma, taču sugas atradņu tuvumā nereti ir mārsili *Thymus* spp., kas gan vairāk norāda uz piemēroto biotopu, nevis saistību ar šo augu (Péricart 1998; Rintala, Rinne 2011; Skipper, Nielsen 2018).

Izplatība. Suga ar plašu izplatības areālu – sastopama gandrīz visā Eiropā un līdz Ķīnai un Indijai Āzijā. Ziemeļeiropā sugas izplatība sasniedz Dienvidsomiju un Igauniju, taču nav sastopama Skandināvijas pussalā (Aukema, Rieger 2001; eElurikkus 2022; GBIF 2022). 2000.–2022. gadā Latvijā ir zināma viena atradne valsts R daļā – Ziemupes pelēkajās kāpās. Ir senāks atradums arī Akmensragā, kas liecina, ka suga varētu būt sastopama arī citur Kurzemes piekrastē. Citur izplatības areālā tā ir sastopama arī iekšzemē (Péricart 1998; Gierlasiński, Taszakowski 2013–2022; GBIF 2022). Pēdējos gados mēģinājumi sugu atkārtoti atrast Kurzemes piekrastes pelēkajās kāpās (Akmensragā, Pāvilostā, Užavā) nav vainagojušies panākumiem, bet nevar izslēgt, ka suga joprojām tur ir sastopama ļoti reti un izkliedēti. Trūkst datu sastopamības apgabala (EOO) aprēķināšanai. Apdzīvotā platība (AOO) ir 4 km^2. Ja pieņem, ka galvenais sugas apdzīvotais biotops Latvijā ir pelēkās kāpas, potenciālā AOO ir <20 km^2. Ja ņem vērā arī sausus kserofītiskus biotopus iekšzemē, AOO platība ir ievērojami lielāka.

Populācija. Kvantitatīvi pētījumi par sugas reģionālo populāciju lielumu, stāvokli un tendencēm nav veikti ne Latvijā, ne citur areālā. Somijā sugas izzušanas risks pēdējās desmitgadēs ir pieaudzis no gandrīz apdraudētas 2000. gadā līdz stipri apdraudētai 2019. gadā (Albrecht, Viljanen 2019), kas liecina par sugas reģionālās populācijas stāvokļa pasliktināšanos.

DD

Biotopi un ekoloģija. Suga Latvijā līdz šim konstatēta tikai pelēkajās kāpās. Citur Eiropā suga sastopama arī sausos smilšainos zālājos. Trūkst datu par sugas prasībām attiecībā uz biotopu Latvijā.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Apdraudējums Latvijā nav mērķtiecīgi pētīts, galvenais drauds nav noteikts. Iespējams, viens no būtiskākajiem draudiem ir sugas biotopa degradācija, piemēram, aizaugšana ar priedēm vai invazīvo sugu – krokaino rozi *Rosa rugosa*. Trūkst informācijas, sugas izzušanas riska izvērtēšanai, tāpēc suga ir iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka. Vienīgā pašlaik zināmā atradne atrodas ĪADT – dabas liegumā "Ziemupe". Jārūpējas par piekrastes pelēko kāpu kvalitātes saglabāšanu un, ja nepieciešams, atjaunošanu. Jāturpina sugas meklēšana potenciāli piemērotos biotopos, lai noskaidrotu tās izplatību, ekoloģiju, apdraudējumu.

Autors: Uģis Piterāns.

3.321. attēls. Melnās zemesblakts izplatība.

Summary

Big-eyed bug – *Geocoris ater*. A Palaearctic species, found in almost the whole of Europe and extending into Asia as far as China and India. In Northern Europe, it reaches southern Finland and Estonia, but is not found in the Scandinavian Peninsula (Aukema, Rieger 2001; eElurikkus 2022; GBIF 2022). In Latvia, only one locality is known in the western part of the country – in the coastal grey dunes in the "Ziemupe" Nature Reserve. There is also an older record from Akmensrags, which points on that the species is likely distributed along the western coast of the Kurzeme region. Elsewhere, the species is also found inland in dry sandy grasslands (Péricart 1998; Gierlasiński, Taszakowski 2013–2022; GBIF 2022). There are not enough data available to calculate the EOO. The AOO is 4 km^2. The potential AOO is <20 km^2 considering the grey dunes as the main habitat. Studies on the size, status and trends of the Latvian regional population have not been carried out. In Finland, the risk of extinction of *G. ater* has increased in recent decades (Albrecht, Viljanen 2019), which points to a decline in the regional population. Threats to the species in Latvia have not been specifically studied and the main threat has not been identified. It is likely that habitat degradation, for example, overgrowth with Scots pine or *Rosa rugosa*, is one of the most significant threats to the species. It is assessed as Data Deficient (DD) since the main threat is unknown. The species is not protected in Latvia, and legal protection status is not required for it. It is essential to ensure the preservation of coastal grey dunes and, where necessary, to restore them. The search for the species in potentially suitable habitats must continue to determine its distribution, ecology and threats.

Literatūras saraksts

Albrecht, A., Viljanen, H. 2019. *Geocoris ater*. Finnish Biodiversity Information Facility. https://laji.fi/en/taxon/MX.230288 [skatīts 01.04.2022.].

Aukema, B., Rieger, C. 2001. Catalogue of the Heteroptera of the Palaearctic Region, Vol. 4. The Netherlands Entomological Society, 346.

eElurikkus 2022. Estonian eBiodiversity Portal. https://elurikkus.ee/app/taxonomy/taxon/61293 [skatīts 01.04.2022.].

GBIF 2022. *Geocoris ater* in GBIF Secretariat. GBIF Backbone Taxonomy. https://www.gbif.org/species/4486753 [skatīts 01.04.2022.].

Gierlasiński, G., Taszakowski, A. 2013–2022. True bugs (Hemiptera: Heteroptera) of Poland. http://www.heteroptera.us.edu.pl. [skatīts 01.04.2022.].

Péricart, J. 1998. Hémiptères Lygaeidae euro-méditerranéens, Bd. 1. Faune de France 84a. Paris, 468.

Rintala, T., Rinne, V. 2011. Suomen luteet. 2nd edition. Tibiale, Helsinki, Finland, 352.

Skipper, L., Nielsen, O.F. 2018. Danmarks frøtæger. Danmarks Dyreliv, bind 15. Apollo Booksellers, 208.

Rombu zemesblakts

Xanthochilus quadratus
(Fabricius, 1798)

3.322. attēls. Rombu zemesblakts. Foto: Danilo Lüdke, CC BY-NC 4.0.

Morfoloģija un bioloģija. Rombu zemesblakts ir 5–6 mm gara, ar gaišbrūnu, gandrīz smilškrāsas ķermeņa virspuses pamattoni. Priekškrūšu vairoga priekšdaļa pilnībā melna (taču vairoga sāni pilnībā gaiši), melns arī vairodziņš un divi plankumi apmēram 1/3 attālumā no spārnu gala. Taustekļu otrais posms un kāju stilbi gaiši. Kopumā suga nav sajaucama ar citām Latvijā sastopamajām zemesblakšu sugām (Péricart 1998). Nepieaugušie indivīdi (nimfas) pēc izskata ir līdzīgi pieaugušajiem (imago), bet tie ir izmēros mazāki, ar īsāku ķermeņa apmatojumu, neattīstītiem abiem spārnu pāriem un īsākiem taustekļiem. Imago sastopami galvenokārt no augusta līdz jūnijam (pārziemo imago). Barojas ar graudzāļu un citu augu sēklām (Péricart 1998; Skipper, Nielsen 2018).

Izplatība. Suga ar plašu izplatības areālu, kas aptver gandrīz visu Eiropu, Kaukāza reģionu Āzijā un sniedzas līdz DR Sibīrijai (Кнышев, Намятова 2010). Eiropas ziemeļos izplatības areāls sasniedz Zviedrijas D daļu. Igaunijā tā nav konstatēta (Aukema, Rieger 2001; GBIF 2022; eElurikkus 2022; SLU Artdatabanken 2022). Latvijas atradnes ir starp tālākajām Eiropas Z daļā. 2000.–2023. gadā Latvijā ir zināmas piecas atradnes – divas Kurzemes piekrastē (Papē, Pāvilostā) un trīs Pierīgā (Cekules, Krievupes un Silakroga apkārtnē). Ticams, ka Kurzemes piekrastes kāpu zonā suga ir izplatīta plašāk. Ņemot vērā, ka Eiropā suga plaši sastopama iekšzemē, iespējams, ka arī Latvijā tās sastopamība ir plašāka. Tās sastopamības apgabals (EOO) ir 9400 km^2. Potenciālais EOO neaptver visu Latviju, jo

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: zemesblaktis Lygaeidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, –.
Statuss tuvējās valstīs: Zviedrija (EN 2020).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 4.4. Mērenās joslas zālājs.
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Ziemeļvidzemē suga varētu nebūt sastopama. Apdzīvotā platība (AOO) ir 20 km^2, potenciālā AOO, visticamāk, ir 500–2000 km^2.

Populācija Kvantitatīvi pētījumi par sugas reģionālo populāciju stāvokli Latvijā un Eiropā nav veikti, populāciju lielums, stāvoklis un tendences nav zināmi.

Biotopi un ekoloģija. Apdzīvo ļoti sausus smilšainus zālājus, pelēkās kāpas (piemēram, Papē, Pāvilostā) un citus atklātus, labi uzsilstošus biotopus (Péricart 1998; Skipper, Nielsen 2018). Latvijā konstatēta arī dzelzceļa malās (Cekulē, Krievupē) un iekšzemes smilšainajās kāpās priežu silā (Silakrogā). Saistība ar konkrētu barības augu Latvijā nav zināma.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Apdraudējums Latvijā nav apzināts un pētīts, galvenais drauds nav noteikts. Vairums no sugas apdzīvotajiem

DD

biotopiem varētu būt vērtējami kā Eiropas nozīmes biotopi (Auniņš 2013). Daļu no tiem, piemēram, pelēkās kāpas, apdraud aizaugšana ar augstākiem lakstaugiem, krūmiem un kokiem. Atradnes dzelzceļa malās ir cilvēka darbības stipri ietekmētos biotopos, kas var būt sugai gan pozitīvi (biotopa apsaimniekošana un uzturēšana), gan negatīvi, piemēram, bieža degšana vai izmīdīšana. Zviedrijā suga novērtēta kā stipri apdraudēta, jo ir izzudusi no vairākām atradnēm (SLU Artdatabanken 2022). Trūkst informācijas sugas izzušanas riska izvērtēšanai, tāpēc suga ir iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka. Jāturpina sugas meklēšana potenciāli piemērotos biotopos, pievēršoties gan piejūras, gan iekšzemes biotopiem. Jānovērtē reģionālas populācijas lielums, tendences un ietekmējošie faktori.

Autors: Uģis Piterāns.

3.323. attēls. Rombu zemesblakts izplatība.

Summary

True bug – *Xanthochilus quadratus*. The species is distributed across most of Europe including the Caucasus. In Asia, the range extends to south-western Siberia (Кнышев, Намятова 2010). In Northern Europe, *X. quadratus* is known from the southern part of Sweden. Latvia is located at the northern extent of the species' range (Aukema, Rieger 2001; GBIF 2022; SLU Artdatabanken 2022). Five localities are known from 2000–2023 – two in western Latvia on the Baltic Sea coast (Pape, Pāvilosta) and three near Rīga (in the vicinity of Cekule, Krievupe and Silakrogs). It is believed that the species is more widely distributed in the coastal dune zone of Kurzeme region. The EOO is 9,400 km^2. The potential EOO is likely to include western and central parts of the country, but not northern Vidzeme. The AOO is 20 km^2, but the potential AOO is considered to be 500–2,000 km^2. Studies on the status, size and trends of the Latvian regional population have not been carried out. The species inhabits very dry sandy grasslands and grey dunes and other sun-exposed and dry habitats (Péricart 1998; Skipper, Nielsen 2018). In Latvia, it also inhabits anthropogenic areas along railways and inland sandy dunes in pine forests. Most of the species' habitats are classified as European protected habitats (Auniņš 2013). Some of them, such as grey dunes, are threatened by overgrowth with shrubs and trees. Localities along railway lines are affected by railway maintenance and are subject to various disturbances (for example, frequent burning or trampling), but the impact can be negative as well as positive. The species is assessed as Data Deficient (DD) since the main threat is unknown. The species is not protected in Latvia, and legal protection status is not required for it. Studies in potentially suitable habitats should continue, focusing on both coastal and inland habitats. It is necessary to assess the size of the regional population, its trends and threats.

Literatūras saraksts

Aukema, B., Rieger, C. 2001. Catalogue of the Heteroptera of the Palaearctic Region, Vol. 4. The Netherlands Entomological Society, 346.

Auniņš, A. (red.). 2013. Eiropas Savienības aizsargājamie biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata. 2. precizēts izdevums. Rīga: Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, 360.

eElurikkus 2022. Estonian eBiodiversity Portal. https://elurikkus.ee/app/taxonomy/taxon/2334117 [skatīts 23.09.2022.].

GBIF 2022. *Xanthochilus quadratus* in GBIF Secretariat. GBIF Backbone Taxonomy. https://www.gbif.org/species/5758866 [skatīts 23.09.2022.].

Péricart, J. 1998. Hémiptères Lygaeidae euro-méditerranéens, Bd. 3. Faune de France 84c. Paris, 496.

Skipper, L., Nielsen, O.F. 2018. Danmarks frøtæger. Danmarks Dyreliv, bind 15. Apollo Booksellers, 208.

SLU Artdatabanken 2022. Artfakta: *Xanthochilus quadratus*. https://artfakta.se/taxa/101975/information [skatīts 23.09.2022.].

Кнышев, А.А., Намятова, А.А. 2010. Дополнение к фауне полужесткокрылых (Heteroptera) государственного природного заповедника "Тигирекский" Алтайского края. Вестник Санкт-Петербургского университета, 3(3): 9-20.

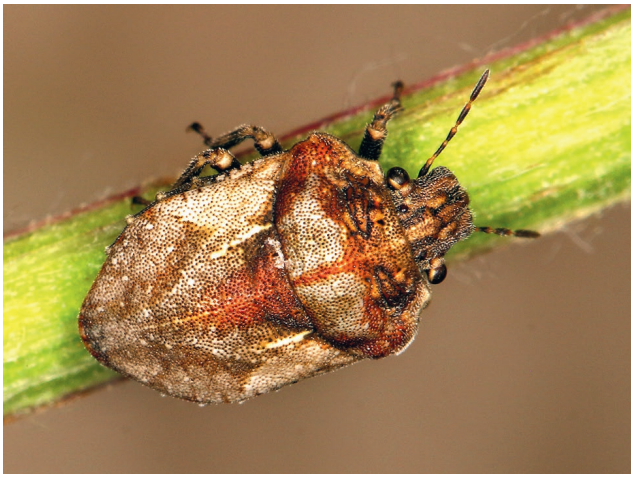

Flora bruņublakts

Phimodera flori

Fieber, 1863

3.324. attēls. Flora bruņublakts. Foto: Lupoli Roland, CC BY-NC 4.0.

Morfoloģija un bioloģija. Flora bruņublakts ir 5,8–7,2 mm gara. No līdzīgās plecainās bruņublakts *Phimodera humeralis* atšķiras ar gūžu formu (tā ir noapaļota, bez nosmailota gala) un priekškrūšu vairoga priekšējo malu izliekuma formu (Dusoulier, Lupoli 2010; Lis et al. 2012; Lupoli, Dusoulier 2015). Nepieaugušie indivīdi (nimfas) pēc izskata ir līdzīgi pieaugušajiem (imago), bet ir izmēros mazāki, ar neattīstītiem abiem spārnu pāriem un īsākiem taustekļiem. Pārziemo imago. Aktīvais periods ir no maija līdz jūnijam, kad tās var novērot uz zemes zem barības augu, piemēram, iesirmās kāpsmildzenes *Corynephorus canescens*, lapām vai pie to saknēm (Dusoulier, Lupoli 2010; Lis et al. 2012; Lupoli, Dusoulier 2015).

Izplatība. Suga izplatīta Palearktikā – plašā joslā no Francijas līdz pat Mongolijai, taču visur reti sastopama (Aukema, Rieger 2006; GBIF 2022). Uz ziemeļiem no Latvijas nav sastopama. Tā kā sugu Latvijā ir konstatējis jau G. Flors 19. gs. vidū, var uzskatīt, ka Latvija atrodas sugas pamatareālā, nevis uz tā Z robežas un tā nav nesena ienācēja Latvijas faunā. Mūsdienās ir zināmas divas atradnes – 2021. gadā suga atrasta Pierīgā dzelzceļa malā starp Dārziņu un Doles staciju, kā arī dzelzceļa malā pie Krievupes stacijas. Trūkst datu sastopamības apgabala (EOO) aprēķināšanai. Apdzīvotā platība (AOO) ir 8 km², potenciālā AOO, ņemot vērā to, ka sugai ir nepieciešami smilšaini zālāji, eksperta vērtējumā, ir mazāka nekā 500 km², jo šādi biotopi Latvijā sastopami reti.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: bruņublaktis Scutelleridae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, –.
Statuss tuvējās valstīs: –.
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 4.4. Mērenās joslas zālājs.
Draudi: 4.1. Ceļi un dzelzceļi, 6.3. Darbs un citas aktivitātes.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Populācija Kvantitatīvi pētījumi par sugas reģionālo populāciju lielumu, stāvokli un tendencēm nav veikti ne Latvijā, ne citur. Zināmās atradnes ir skaitliski nelielas, taču sugai ir slēpts dzīvesveids un tādēļ tā ir grūti konstatējama.

Biotopi un ekoloģija. Suga ir saistīta ar sausiem, atklātiem smilšainiem zālājiem. Literatūrā tiek minēta saistība ar iesirmo kāpsmildzeni, kā arī ziemas žultzālīti *Scleranthus perennis* (Dusoulier, Lupoli 2010; Lis et al. 2012; Lupoli, Dusoulier 2015). Latvijā suga līdz šim ir konstatēta sausos iekšzemes smiltāju zālājos, tostarp vienā atradnē (Krievupē) arī ar iesirmo kāpsmildzeni. Līdzīgi biotopi sastopami arī jūras piekrastē, piemēram, pelēkajās kāpās, taču tiešā jūras tuvumā suga pagaidām nav konstatēta un arī citās valstīs atradnēm ir vairāk kontinentāls raksturs. Latvijā abās vietās suga konstatēta nelielos sausos smilšainos laukumiņos.

DD

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Apdraudējums Latvijā nav mērķtiecīgi pētīts. Abas sugas atradnes konstatētas tiešā dzelzceļa līniju tuvumā (ne tālāk kā 30 m). Tas, iespējams, ļāvis šīm atradnēm izveidoties, jo noteikta platuma josla gar dzelzceļa līniju tiek uzturēta atklāta, bez lielākiem kokiem un krūmiem. Tomēr ir risks, ka dzelzceļa līniju uzturēšanas darbu rezultātā kāda no atradnēm var tikt nejauši nelabvēlīgi ietekmēta vai pat iznīcināta. Dzelzceļa malu biotopiem ir arī uguns risks – īpaši pavasaros, kūlas dedzināšanas laikā. Tas īpaši attiecināms uz Doles-Dārziņu atradni, jo apkārtnē regulāri novērojama zāles degšana nelielā platībā (U. Piterāns, nepubl. dati). Trūkst informācijas, sugas izzušanas riska izvērtēšanai, tāpēc suga ir iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka. Esošo sugas atradņu tieša aizsardzība un apsaimniekošana var izrādīties grūti nodrošināma, jo tās atrodas tiešā valsts nozīmes dzelzceļa infrastruktūras tuvumā. Suga jāpēta tās atradnēs, jāturpina arī tās meklēšana potenciāli piemērotos biotopos, lai novērtētu apakšpopulāciju lielumu, izplatību, ekoloģiju un vitalitāti.

Autors: Uģis Piterāns.

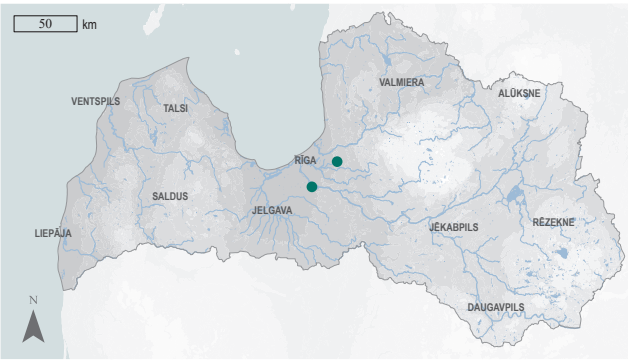

3.325. attēls. Flora bruņublakts izplatība.

Summary

Shield-backed bug – *Phimodera flori.* A Palaearctic species. The distribution range stretches from France to Mongolia. The species is rare throughout its range (Aukema, Rieger 2006; GBIF 2022). Latvia is located at the northern distribution extent of *P. flori*. The species was first documented in Latvia in the 19th century. Two localities are currently known near Riga. There is not enough data available to calculate the EOO of the species. The AOO is 8 km^2, but the potential AOO is below the threshold of 500 km^2 since the habitat is rare in Latvia. Studies on the size, status and trends of the Latvian regional population of species have not been carried out. The known subpopulations are quantitatively small, but the species is difficult to detect due to its cryptic lifestyle and appearance. The species, also in Latvia, is bound to dry, open, sandy grasslands. Threats have not been specifically studied in Latvia. Both known sites are in the immediate vicinity of railways (up to 30 m distance). Railway maintenance provides suitable open, xeric habitats for the species. However, there is also a risk that both sites could be destroyed by large-scale maintenance works. Dry habitats near railways are also at risk of fire, especially in spring. The species is assessed as Data Deficient (DD) since the main threat is unknown. The species is not protected in Latvia, and legal protection status is not required for it. All known sites are outside protected areas. It is necessary to study the species in its localities and search for it in potentially suitable habitats to clarify the size, distribution, ecology and vitality.

Literatūras saraksts

Aukema, B., Rieger, C. 2006: Catalogue of the Heteroptera of the Palaearctic Region, Vol. 5. The Netherlands Entomological Society, 346.

Dusoulier, F., Lupoli, R. 2010. *Phimodera flori* Fieber, 1863 en France: découverte de sa plante-hôte, plus de 70 ans après la dernière mention de cette espèce rarissime (Hemiptera Scutelleridae). L'Entomologiste, 66(5–6): 245–250.

GBIF 2022. *Phimodera flori* Fieber, 1863 in GBIF Secretariat. GBIF Backbone Taxonomy. https://www.gbif.org/species/4486028 [skatīts 01.04.2022.].

Lis, J.A., Lis, B., Ziaja, D. 2012. Pentatomoidea, Część I (Acanthosomatidae, Cydnidae, Plataspidae, Scutelleridae, Thyreocoridae). Heteroptera Poloniae, 2: 145.

Lupoli, R., Dusoulier, F. 2015. Les Punaises Pentatomoidea de France. Éditions Ancyrosoma. Fontenay-sous-Bois, 429.

Zeltpunktu kokskrējējs

Calosoma maderae

(Fabricius, 1775)

3.326. attēls. Zeltpunktu kokskrējējs. Foto: gbohne, CC BY-SA 2.0.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: skrejvaboles Carabidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, –.
Statuss tuvējās valstīs: Igaunija (RE 2021), Zviedrija (CR 2020).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 14.1. Aramzeme.
Draudi: 12.1. Citi draudi.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Morfoloģija un bioloģija. Zeltpunktu kokskrējējs ir viena no skrejvaboļu dzimtas lielākajām sugām Latvijā. Pieaugušas vaboles (imago) ir 25–35 mm garas, brūnas, bieži ar vāju bronzas spīdumu. Galva ar izliektām un izteiktām acīm, spēcīgiem apakšžokļiem un vidēji gariem taustekļiem. Priekškrūšu vairogs sānos noapaļots, tas stipri sašaurinās priekšpusē un pie pamatnes. Segspārni katrs ar trim lielu, zeltaini spīdīgu punktveida iespiedumu rindām, ap 5–10 punktiem katrā rindā. Kājas garas, tēviņu priekšpēdu 1.–4. segments paplašināts. Tēviņiem priekškāju pēdu posmi ir platāki nekā mātītēm. Kāpurs melns, tievs un garš, ļoti kustīgs. Attīstības cikls ilgst vienu gadu, vaboles dzīvo 2–3 gadus. Ģints nosaukums – kokskrējēji – ir vairāk piemērots otrai šīs ģints sugai, *C. inquisitor*, kas dzīvo koku vainagos un uz stumbriem.

Izplatība. Šai Palearktikas sugai ir zināmas trīs pasugas. Latvijā sastopama tikai nominālā pasuga *(C. m. maderae)*, kas ir izplatīta no Portugāles līdz Tuvajiem Austrumiem un no Latvijas līdz Ziemeļāfrikai (Bousquet et al. 2017). Pārējās pasugas sastopamas Āzijā un Dienvideiropā. Latvija atrodas izplatības areāla Z daļā un ir izolēta no citām reģionālajām populācijām. Igaunijā izzudusi suga (eElurikkus 2021), Lietuvā pēdējos 50 gados zināmas vien dažas atradnes (Tamutis 2000; Tamutis et al. 2007). Baltkrievijas ZR daļā ir dažas atradnes, tostarp pie Asvejas ezera apmēram 10 km attālumā no Latvijas (Солодовников 2011). Baltkrievijas ZA daļas atradnes ir mazskaitlīgas un atrodas lauksaimniecības zemēs un apdzīvotās vietās (Солодовников 2011). Krievijā nav zināmas atradnes Latvijas tuvumā. Sugas izplatība Latvijā ir nepilnīgi izpētīta, un vēl nesen tā tika uzskatīta par izzudušu (Precht 1818; Stiprais 1984). Vienīgā zināmā atradne ir DA Latvijā (Balalaikins et al. 2018). Sastopamības apgabalu (EOO) aprēķināt nav iespējams, apdzīvotā platība (AOO) ir 4 km^2. Suga spēj aktīvi pārvietoties lidojot un rāpojot, līdz ar to potenciālie EOO un AOO ir lielāki, tomēr potenciālais EOO noteikti nepārsniedz 5000 km^2. Iespējams, piemērotos biotopos valsts DA daļā ir sastopama nedaudz plašāk, tomēr skrejvaboļu fona monitoringā tā tiek konstatēta ļoti reti un tikai zināmajās vietās.

Populācija. Kvantitatīvi pētījumi par reģionālās populācijas lielumu un pārmaiņām Latvijā nav veikti. Tā neapšaubāmi ir ļoti reta, lokāli izplatīta suga Latvijā ar skaitliski mazu reģionālo populāciju, kas turklāt atrodas uz izplatības areāla Z robežas.

DD

Biotopi un ekoloģija. Atklātu ainavu suga, areāla R un D daļā dod priekšroku sausām, smilšainām augsnēm ar skraju augāju (Lindroth 1949; Jørum 1999), bet, iespējams, ir izturīgāka vietās ar augstāku augsnes mitrumu un mālainu augsni areāla Z daļā (Balalaikins et al. 2018). Latvijas vienīgā atradne atrodas lauksaimniecības zemēs, kurās audzē kviešus (Balalaikins et al. 2018). Sugas pamatbarība ir dažādu naktstauriņu, galvenokārt pūcīšu (Noctuidae) kāpuri, bet pārtiek arī no citu kukaiņu, piemēram, kartupeļu lapgrauža, kāpuriem (Lindroth 1949; Grozea et al. 2007).

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Latvijā apdraudējums nav pētīts. Mazais indivīdu skaits, kas potenciāli ierobežo vairošanos, iespējams, pakļauj sugu izzušanas riskam. Mazinoties biotopa kvalitātei vai pasliktinoties citiem apstākļiem, visa reģionālā populācija var strauji samazināties vai izzust. Trūkst datu par sugas izplatību Latvijā, apdraudošajiem faktoriem un reģionālās populācijas lielumu, stāvokli un tendencēm, tāpēc suga ir iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas aizsargājamo sugu sarakstos. Tās pašreizējais aizsardzības statuss Latvijā nav jāpārskata. Vienīgā zināmā apakšpopulācija vairākus gadus pastāv lauksaimniecības zemēs. Nav zināms, vai šī ir Atlantiskā perioda relikta apakšpopulācija, kas mazinās daudzus gadus, vai jauna apakšpopulācija, kas nesen ir izveidojusies klimata pārmaiņu ietekmē un pašlaik ir stabila vai palielinās. Sugu var negatīvi ietekmēt ķīmisko augu aizsardzības līdzekļu lietošana, tāpēc tā ir jāierobežo vai no tās jāatturas zināmajās atradnēs un to tuvumā. Biotopa pārkrūmošanās var radīt stipri negatīvu ietekmi uz reģionālo populāciju, tāpēc atradnēs jāturpina pašreizējā zemes izmantošana (lauksaimniecība).

Autors: Dmitrijs Teļnovs.

3.327. attēls. Zeltpunktu kokskrējēja izplatība.

Summary

Ground beetle – *Calosoma maderae*. This Palaearctic species has three known subspecies. Only the nominate subspecies, which is distributed from the Iberian Peninsula to the Middle East and from Northern Europe to North Africa, is found in Latvia (Bousquet et al. 2017). Two other subspecies occur in Asia and Southern Europe. In Latvia, until recently it was considered extinct (Precht 1818; Stiprais 1984), and its distribution has not been fully studied. Not enough data are available to calculate the EOO. The AOO is 4 km^2. The potential EOO and AOO are larger, but the potential EOO is clearly below the threshold of 5,000 km^2. Studies on the size, status and trends of the Latvian regional population have not been carried out. It is a very rare, locally distributed species in Latvia with a numerically small regional population located at the northern extent of the range. An open landscape species preferring dry, sandy soils with open vegetation in the western and southern parts of the range (Lindroth 1949; Jørum 1999). In Latvia, the only known site is in agricultural lands (Balalaikins et al. 2018). The species feeds predominantly on larvae of various moths, but also consumes larvae of various other insects (Lindroth 1949, Grozea et al. 2007). Threats have not been specifically studied in Latvia. A numerically small Latvian regional population may put the species at risk of extinction. If the quality of the habitat deteriorates, the entire regional population may rapidly decrease or disappear. The species is not included in international and national regulatory acts and is not protected. Revision of the current protection status in Latvia is not required. The species is assessed as Data Deficient (DD) since the data on the distribution of the species in Latvia, threats, the size, status and trends of the regional population are unknown. The species can be negatively affected by the use of plant protection chemicals, which should be limited or avoided at and near the species' localities. Habitat overgrowth can have a severely negative impact on the regional population, and current land use (agriculture) needs to be maintained at the known sites.

Literatūras saraksts

Balalaikins, M., Barševskis, A., Tamutis, V., Valainis, U., Aksjuta, K. 2018. New record of *Calosoma (Campalita) auropunctatum* (Herbst, 1784) in Latvia with notes on its occurrence in the Eastern Baltic region. Periodicum Biologorum, 120(1): 59–65.

Bousquet, Y., Březina, B., Davies, A., Farkač, J., Smetana, A. 2017. Tribe Carabini Latreille, 1802. In: Löbl, I., Löbl, D. (eds.). Catalogue of Palaearctic Coleoptera. Vol. 5. Revised and updated edition. Archostemata – Myxophaga – Adephaga. Brill, Leiden & Boston, 63–207.

eElurikkus 2021. Estonian eBiodiversity Portal. https://elurikkus.ee/app/taxonomy/taxon/42593 [skatīts 07.01.2022.].

Grozea, I., Cărăbeţ, A., Chiriţă, R., Badea, A.M., Prunar, F., Adam, F. 2007. Biological control trials of invasive species from maize agroecosystems by exploitation of indigenous natural enemies. Lucrări ştiinţifice Facultatea de Agricultură, 39(1): 407–410.

Jørum, P. 1999. En population af strandpupperover, *Calosoma maderae* (Fabricius, 1775) i det nordlige Jylland (Coleoptera, Carabidae). Entomologiske Meddelelser, 67(2): 39–45.

Lindroth, C.H. 1949. Die Fennoscandischen Carabidae 1. Spezieller Teil. Göteborg: Wettergren & Kerbers, 710.

Precht, K. 1818. Verzeichnis der bis jetzt, vornehmlich in der Umgegend von Riga und im Rigischen Kreise bekannt gewordenen und systematisch bestimmten käferartigen Insecten (Coleoptera Linnaei, Eleutherata Fabricii). Riga: D. Müller, 39.

Stiprais, M. 1984. Skrejvaboles Kārļa Mīteļa kolekcijā Rīgā. Latvijas Entomologs, 27: 32–38.

Tamutis, V. 2000. Carabid beetles species diversity and abundance in some agrobiocenoses: 200–204. In: Metspalu, L., Mitt, S. (eds.). Proceedings of the International Conference Tartu, Estonia September 28–29, 2000. Development of Environmentally Friendly Plant Protection in the Baltic Region. Tartu: Tartu University Press.

Tamutis, V., Žiogas, A., Šaluchaitė A., Kazlauskaitė S., Amšiejus A. 2007. Epigeic beetle (Coleoptera) communities in summer barley agrocenoses. Baltic Journal of Coleopterology, 7(1): 83–98.

Солодовников, И.А. 2011. Жужелицы (Coleoptera: Carabidae) Белорусского Поозерья. В: Мержвинский, Л.М. (ред.). Биологическое разнообразие Белорусского Поозерья: монография. Витебск: УО "ВГУ им. П.М. Машерова", 229–287.

DD

Ziemeļu skrejvabole

Pelophila borealis

(Paykull, 1790)

3.328. attēls. Ziemeļu skrejvabole. Foto: Mark Gurney, CC BY-NC-SA 2.0.

Morfoloģija un bioloģija. Ziemeļu skrejvabole ir 8–13 mm gara. Ķermenis melns, ar metālisku bronzas spīdumu. Taustekļu 4. posma garums tikai 1,5 reizes lielāks nekā platums. Katrs segspārns ar divām neregulārām lielu dorsālo sariņporu rindām. Gan kāpurs, gan pieaugusī vabole (imago) ir aktīvi plēsēji. Vaboles dzīvo daudzus mēnešus, pārziemo.

Izplatība. Holarktikas suga, tā ir sastopama Eirāzijas un Ziemeļamerikas Z daļā (Huber, Marggi 2017). Reģistrēta visās Latvijas kaimiņvalstīs, izņemot Lietuvu. Latvija atrodas sugas izplatības areāla D daļā. Latvijā tā pēdējoreiz konstatēta 20. gs. beigās valsts A daļā – mitrājos Lubāna ezera apkārtnē (Bojāre 2000; Barševskis 2003), pirms tam pēdējoreiz atrasta pirms vairāk nekā 30 gadiem (Šmits 1968). Pēdējos 20 gados Latvijā nav zināmu atradņu.

Populācija. Latvijā nav informācijas vai pētījumu par sugas reģionālo populāciju.

Biotopi un ekoloģija. Boreālo mitrāju suga, sastopama lielo mitrāju masīvos. Apdzīvo augsto purvu, pārejas purvu un zemo purvu, ka arī purvaino mežu augsnes virskārtu. Uzskatāma par dabisko mežu biotopu indikatorsugu mitros un purvainos mežos (Barševskis 2003).

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Apdraudējums Latvijā nav zināms. Iespējams, Latvijas reģionālās populācijas mazināšanās ir saistīta ar klimata pārmaiņām. Trūkst datu par sugas izplatību, sastopamību, apdraudošajiem faktoriem un reģionālās populācijas lielumu, tāpēc suga ir iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: skrejvaboles Carabidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, –.
Statuss tuvējās valstīs: Somija (LC 2019), Zviedrija (LC 2020), Igaunija (DD 2018).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 5.4. Iekšzemes mitrāji – augstie, pārejas, zemie purvi.
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: ĪAS.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Aizsardzība. Latvijā īpaši aizsargājama suga. Tās aizsardzības juridisko statusu iespējams pārskatīt. Pēdējā zināmā atradne ir dabas liegumā "Lubāna mitrājs" (Bojāre 2000). Konstatējot sugas atradni vai novērojot tās indivīdus, jāsaglabā sugas dzīvotne un tajā notiekošie dabiskie procesi. Jāierobežo purvaino mežu susināšana. Jāveic pētījumi par sugu apdraudošajiem faktoriem.

Autors: Dmitrijs Teļnovs.

Summary

Ground beetle – *Pelophila borealis*. A Holarctic species found in Eurasia and northern North America (Huber, Marggi 2017). In Latvia, *P. borealis* was last observed at the end of the 20th century in the wetlands around Lake Lubāns in the "Lubāna mitrājs" Nature Reserve (Bojāre 2000; Barševskis 2003); before that, it was last recorded more than 30 years ago (Šmits 1968). The species has not been found in Latvia for the last 20 years (2000–2020). There is no information or research on the Latvian regional population. The main threat is unknown. It is possible that the decline of the regional population is related to climate change. The species is included on the national list of protected species in Latvia. Its legal protection status might be reviewed. There is a lack of data on the distribution of the species, its occurrence in Latvia, threats and the population size, therefore, *P. borealis* is assessed as Data Deficient (DD). Conservation of the species requires maintaining the hydrological regime at known and potential sites of *P. borealis*, and threats need to be identified.

Literatūras saraksts

Barševskis, A. 2003. The Ground Beetles of Latvia. Daugavpils: Baltic Institute of Coleopterology, 264.

Bojāre, A. 2000. Dažas ziņas par retām un aizsargājamām vaboļu (Coleoptera) sugām no Nagļu pagasta. Daugavpils Pedagoģiskās universitātes 8. ikgadējās zinātniskās konferences rakstu krājums A11. Daugavpils: Saule, 16–17.

Huber, C., Marggi, W. 2017. Tribe Pelophilini Kavanaugh, 1996. In: Löbl, I., Löbl, D. (eds.). Catalogue of Palaearctic Coleoptera. Vol. 1. Revised and updated edition. Archostemata – Myxophaga – Adephaga. Brill, Leiden & Boston, 63.

Šmits, V. 1968. Pārskats par Latvijas skrejvaboļu (Carabidae) materiāliem Latvijas Valsts universitātes Zooloģijas muzejā. Latvijas Valsts universitātes Zooloģijas muzeja raksti, 3: 27–36.

DD

Divkupru peldvabole

Brychius elevatus

(Panzer, 1793)

3.329. attēls. Divkupru peldvabole. Foto: Urmas Kruus.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: peldvaboles Haliplidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, –.
Statuss tuvējās valstīs: Somija (LC 2019), Zviedrija (LC 2020), Igaunija (DD 2018).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 5.1. Iekšzemes mitrāji – pastāvīgas upes/strauti/tērces (ieskaitot ūdenskritumus).
Draudi: 7.2. Dambji un ūdens saimniecības/izmantošana, 2.3. Lopkopība un lauku sētas.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: ĪAS, ML.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Morfoloģija un bioloģija. Divkupru peldvaboles ir izstiepti ovālas, virspusē vidēji stipri izliektas. Ķermenis 3,5–4,4 mm garš, samērā spīdīgs, dzeltenīgs vai gaiši ruds, segspārni ar vairākām gareniskām melnām svītrām. Kājas un taustekļi dzelteni. Taustekļi īsi. Kājas garas, pēdu posmi gari, nagi labi attīstīti, stipri. Pieaugušās vaboles (imago) sastopamas visu gadu, pārziemo zemūdens substrātā, dzīvo vairākus mēnešus. Olas dēj pavasarī, kāpuri attīstās un iekūņojas vasarā, imago izkūņojas rudenī un pārziemo. Iekūņojas ūdenstilpju krastos mitrā augsnē. Kāpuri pārtiek no aļģēm, imago ir visēdāji, pārtiek no dažādiem sīkiem ūdens organismiem un to olām, kā arī no zemūdens veģetācijas. Attīstības cikls – viens gads.

Izplatība. Palearktikas suga, sastopama no Pireneju pussalas ziemeļiem līdz Rietumsibīrijai un ziemeļos līdz Fenoskandijai (van Vondel 2017). Konstatēta visās Latvijas kaimiņvalstīs. Latvija atrodas tās izplatības areāla pamatdaļā un nav izolēta no citām reģionālajām populācijām. Latvijā sastopama visā valsts teritorijā (Telnov, Kalniņš 2003; Barševskis u. c. 2005; Telnov et al. 2005, 2006), taču sastopamība ir nepilnīgi izpētīta un potenciāli suga ir sastopama daudz biežāk, nekā pašlaik zināms. Sastopamības apgabals (EOO) ir 62 047 km^2, un apdzīvotā platība (AOO) ir 104 km^2. Potenciālā AOO ir daudz lielāka, ņemot vērā piemērotu biotopu sastopamību valstī.

Populācija. Kvantitatīvi pētījumi par reģionālās populācijas lielumu un stāvokli, to pārmaiņām Latvijā nav veikti. Neveido indivīdiem bagātas atradnes, vaboles sastopamas izklaidus, pa vienai vai nelielās grupās.

Biotopi un ekoloģija. Lēni vai strauji tekošu ūdeņu suga, kura, pēc ārzemju autoru datiem, sastopama arī ezeru piekrastes zonā (UK Beetles 2022). Vaboles un kāpuri apdzīvo upju un strautu posmus ar smilšainu, oļainu vai akmeņainu grunti, kur tie sastopami uz ūdenssūnām un citiem ūdensaugiem.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Apdraudējums Latvijā nav pētīts. Atradņu skaits, pēc ekspertu novērojumiem, atsevišķās vietās ir samazinājies mazo HES izraisītas ekosistēmu degradācijas un upju tecējuma maiņas, kā arī lopkopības izraisītas upju straujteču posmu eitrofikācijas dēļ. Tomēr šo faktoru ietekmes pakāpe uz

reģionālo populāciju nav līdz galam izprasta un neviens no tiem nevar tikt noteikts par galveno draudu, tāpēc suga ir iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

Aizsardzība. Latvijā īpaši aizsargājama suga, kuras dzīvotņu aizsardzībai var veidot mikroliegumus. Sugas aizsardzības statusu iespējams pārskatīt. Dzīvotspējīga sugas apakšpopulācija konstatēta Gaujas Nacionālajā parkā, bet lielākā daļa atradņu atrodas ārpus ĪADT. Konstatējot sugas atradni vai novērojot tās indivīdus, jāsaglabā sugas dzīvotne un tajā notiekošie dabiskie procesi. Jāierobežo ūdeņu piesārņošana un aizsprostu veidošana upju straujtecēs. Jāatturas no videi un dzīvniekiem bīstamu ķīmisko vielu lietošanas, jo tās izraisa ūdeņu eitrofikāciju un nonāvē gan divkupru peldvaboli, gan daudzus citus ūdensdzīvniekus.

Autors: Dmitrijs Teļnovs.

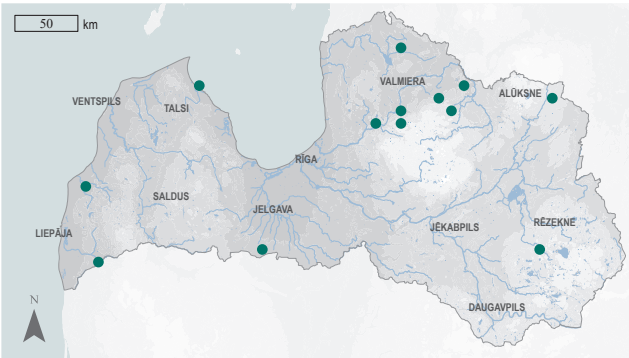

3.330. attēls. Divkupru peldvaboles izplatība.

Summary

Crawling water beetle – *Brychius elevatus*. A Palaearctic species distributed from the Iberian Peninsula to the western Siberia and north to Fennoscandia (van Vondel 2017). In Latvia, the species occurs throughout the country (Telnov, Kalniņš 2003; Barševskis u. c. 2005; Telnov et al. 2005, 2006), but the occurrence has not been fully studied. The EOO is 62,047 km^2, and the AOO is 104 km^2. The potential AOO is much higher considering the presence of suitable habitats in the country. Studies on the size, status and trends of the Latvian regional population have not been carried out. The species does not form numerically rich subpopulations. *Brychius elevatus* is a species of slow to fast-flowing waters, which, according to some authors, also occurs in the coastal zone of lakes (UK Beetles 2022). The beetles and their larvae inhabit stretches of rivers and streams with sandy, pebbly or rocky bottoms. Threats have not been specifically studied in Latvia. The main threat to the Latvian regional population of the species is unknown, therefore, it is assessed as Data Deficient (DD). It is a protected species in Latvia for conservation of which micro-reserves can be established. Its legal protection status might be reviewed. Avoiding construction of dams and power stations at rapid river sections, avoiding water pollution and eutrophication by chemicals would facilitate the conservation of the species in Latvia.

Literatūras saraksts

Barševskis, A., Kalniņš, M., Cibuļskis, R. 2005. Latvijas Airvaboles (Coleoptera: Dytisciformia). Daugavpils: Saule, 135.

Telnov, D., Kalniņš, M. 2003. To the knowledge of Latvian Coleoptera. 3. Latvijas Entomologs, 40: 21–33.

Telnov, D., Gailis, J., Kalniņš, M., Napolov, A., Piterāns, U., Vilks, K., Whitehead, P.F. 2005. Contributions to the knowledge of Latvian Coleoptera. 4. Latvijas Entomologs, 42: 18–47.

Telnov, D., Fägerström, C., Gailis, J., Kalniņš, M., Napolov, A., Piterāns, U., Vilks, K. 2006. Contributions to the knowledge of Latvian Coleoptera. 5. Latvijas Entomologs, 43: 84–131.

UK Beetles 2022. *Brychius elevatus* (Panzer, 1793). https://coleoptera.org.uk/home [skatīts 04.05.2022.].

van Vondel 2017. Family Haliplidae Aubé, 1836. In: Löbl, I., Löbl, D. (eds.). Catalogue of Palaearctic Coleoptera. Vol. 1. Archostemata – Myxophaga – Adephaga. Revised and updated edition. Brill, Leiden & Boston, 838–843.

DD

Pūkainais īsspārnis

Emus hirtus

(Linnaeus, 1758)

3.331. attēls. Pūkainais īsspārnis. Foto: Dmitrijs Teļnovs.

Morfoloģija un bioloģija. Pūkainais īsspārnis ir viens no Latvijas faunā lielākajiem īsspārņiem, garumā sasniedz līdz 30 mm. Ķermenis iegarens, saplacināts. Segspārni īsi, vēdera virspusē seši redzamie posmi ir brīvi, segspārniem nepārklāti. Ķermeņa apmatojums garš un biezs, koši dzeltens uz galvas, priekškrūšu vairoga un vēdera pēdējiem posmiem, pārējās ķermeņa daļas melnas vai (uz segspārniem) pelēcīgas. Galvas pamatne taisna līdz vāji ieliekta. Acis lielas, taustekļi salīdzinoši īsi, gandrīz visu posmu platums ir lielāks nekā garums. Žokļi lieli un spēcīgi, jo gan pieaugušas vaboles (imago), gan kāpuri ir aktīvi plēsēji. Kājas spēcīgas, garas, biezā, bet mēreni garā apmatojumā. Imago dzīvo dažas nedēļas. Vidēji labs lidotājs.

Izplatība. Eiropas un Āzijas R daļas suga, sastopama no Pireneju pussalas līdz Centrālāzijai (Irānai) un no Igaunijas un Zviedrijas līdz Vidusjūras reģionam (Smetana 2004). Sastopama visās Latvijas kaimiņvalstīs. Latvija atrodas sugas izplatības areāla Z daļā un nav izolēta no kaimiņvalstu reģionālajām populācijām. Suga sastopama izkliedēti visā valsts teritorijā (Telnov, Kalniņš 2003; Telnov et al. 2005, 2006, 2008; Cibuļskis 2007; Barševskis et al. 2008). Sastopamības apgabals (EOO) ir 71 739 km^2, un apdzīvotā platība (AOO) ir 140 km^2. Iespējams, piemērotos biotopos suga Latvijā ir sastopama plašāk, tādējādi potenciālā AOO ir vismaz pieckārt lielāka.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: īsspārņi Staphylinidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, –.
Statuss tuvējās valstīs: Baltkrievija (NT 2006), Igaunija (DD 2021), Lietuva (EN 2021), Zviedrija (NT 2020).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 4.4. Mērenās joslas zālājs, 14.2. Ganības.
Draudi: 12.1. Citi draudi.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: 3. kat. (1998).

Populācija. Kvantitatīvi pētījumi par reģionālās populācijas lielumu, stāvokli un pārmaiņām Latvijā nav veikti. Nav zināmi masveida savairošanās gadījumi, imago neveido grupas. Populācijas blīvums visās atradnēs Latvijā ir salīdzinoši neliels. Suga ir mazskaitlīga visā izplatības areālā Eiropā (Biel et al. 2014).

Biotopi un ekoloģija. Termofila suga, kas Latvijā un citur Eiropā apdzīvo ganības, parkveida pļavas un zālājus ar skraju augāju, pārsvarā smilšainās vai mālainās augsnēs (Biel et al. 2014). Gan pieaugušās vaboles, gan kāpuri sastopami uz svaigiem zirgu un liellopu mēsliem, kur tie pārtiek galvenokārt no Aphodiinae apakšdzimtas mēslvaboļu un ģints *Sphaeridium* ūdensmīļu pieaugušajām vabolēm, kā arī dažādu mušu kāpuriem. Pieaugušas vaboles reizēm apmeklē arī sulojošus lapu kokus, kur uzņem papildbarību.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Apdraudējumi Latvijā nav pētīti un nav zināmi. Eiropā kā galvenie apdraudošie faktori tiek minētas biotopu pārmaiņas un degradācija (sugai piemēroto ganību un zālāju aizaugšana), tostarp lauksaimniecībā plaši izmantoto mēslojumu dēļ, kā arī barības bāzes – koprofāgo kukaiņu – faunas izmaiņas un skaita samazinājums, ko izraisa lopkopībā izmantotie prethelmintu līdzekļi. Suga iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD), jo galvenais drauds Latvijas reģionālajai populācijai nav noskaidrots.

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas aizsargājamo sugu sarakstos. Tās pašreizējais aizsardzības statuss Latvijā nav jāpārskata. Mazāk nekā ceturtdaļa zināmo atradņu atrodas ĪADT – Slīteres Nacionālajā parkā, dabas parkos "Pape", "Silene" un "Dvietes paliene", dabas liegumos "Lubāna mitrājs", "Vītiņu pļavas". Konstatējot sugas atradni vai novērojot tās indivīdus, jāsaglabā sugas dzīvotne un tajā notiekošie dabiskie procesi. Jāatturas no ķīmisku mēslošanas līdzekļu lietošanas zālājos un pārmērīgas antibiotiku un prethelmintu līdzekļu izmantošanas ganību dzīvniekiem.

Autors: Dmitrijs Teļnovs.

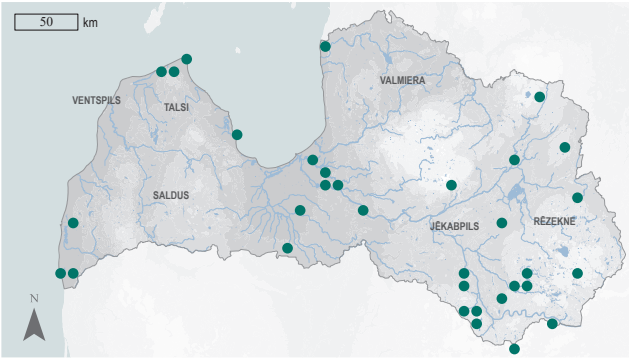

3.332. attēls. Pūkainā īsspārņa izplatība.

Summary

Maid of Kent beetle – *Emus hirtus*. It is a species of Western Europe and Asia, occurring from the Iberian Peninsula to Central Asia and from Sweden to the Mediterranean region (Smetana 2004). Latvia is situated in the northern part of the species' range and is not isolated from other regional populations. In Latvia, the species is found scattered throughout the country (Telnov, Kalniņš 2003; Telnov et al. 2005, 2006, 2008; Cibuļskis 2007; Barševskis et al. 2008). The EOO is 71,739 km², and the AOO is 140 km². It is possible that the species is more widespread in suitable habitats in Latvia, thus the potential AOO is at least five times higher. Studies on the size, status and changes of the Latvian regional population have not been carried out. There are no known cases of mass reproduction of this species, as the beetles do not form groups. The population density in all localities in Latvia is relatively low. It is scarce throughout its range in Europe (Biel et al. 2014). It is a thermophilic species that inhabits pastures, wooded meadows and grasslands with scrub vegetation in Latvia and elsewhere in Europe, mostly on sandy or clayey soils (Biel et al. 2014). Both adult beetles and larvae are found on fresh horse and cattle dung, where they feed mainly on dung beetles of the subfamily Aphodiinae and adult beetles of the genus *Sphaeridium*, as well as the larvae of various flies. The beetles sometimes visit succulent deciduous trees. Threats in Latvia have not been studied and are unknown. In Europe, habitat changes and degradation (overgrowth of grasslands) are mentioned as the main threats, including fertilisers widely used in agriculture, as well as changes in the fauna of the food base – coprophagous insects – and the decrease in their number, caused by the anthelmintics used in animal husbandry. The species has been assessed as Data Deficient (DD) because the main threat to the Latvian regional population is unknown. It is included in the 2nd edition of the Red Data Book of Latvia (Ozoliņš 1998), but the species is not included in international and national regulatory acts. There is no need to revise its current protection status in Latvia. Less than a quarter of the known localities are in protected areas: the "Lubāna mitrājs" and "Vītiņu pļavas" Nature Reserves, the Slītere National Park, and the "Pape", "Silene", and "Dvietes paliene" Nature Parks.

Literatūras saraksts

Barševskis, A., Bukejs, A., Anichtchenko, A. 2008. Faunistic records of the beetles (Hexapoda: Coleoptera) in Latvia. 2. Acta Biologica Universitatis Daugavpiliensis, 8(2): 227–258.

Biel, P., Krawczynski, R., Lysakowski, B., Wagner, H.-G. 2014. *Emus hirtus* in Niedersachsen (Germany) and Europe: contribution to the knowledge of the ecology and distribution of a locally endangered rove-beetle (Coleoptera: Staphylinidae). Entomologische Berichten, 74(1–2): 75–80.

Cibuļskis, R. 2007. A review of the subtribe Staphylinina Latreille, 1802 (Coleoptera: Staphylinidae) in the fauna of Latvia. Baltic Journal of Coleopterology, 7: 99–120.

Ozoliņš, K. 1998. Pūkainais īsspārnis *Emus hirtus* (Linnaeus, 1758). Grām.: Spuris, Z. (red.). Latvijas Sarkanā grāmata. 4. sējums. Bezmugurkaulnieki. Latvijas Universitātes Bioloģijas institūts, Rīga, 264–265.

Smetana, A. 2004. Subfamily Staphylininae Latreille, 1802. In: Löbl, I., Smetana, A. (eds.). Catalogue of Palaearctic Coleoptera. Vol. 2. Hydrophiloidea – Histeroidea – Staphylinoidea. Stenstrup: Apollo Books, 624–698.

Telnov, D., Kalniņš, M. 2003. To the knowledge of Latvian Coleoptera. 3. Latvijas Entomologs, 40: 21–33.

Telnov, D., Gailis, J., Kalniņš, M., Napolov, A., Piterans, U., Vilks, K., Whitehead, P.F. 2005. Contributions to the knowledge of Latvian Coleoptera. 4. Latvijas Entomologs, 42: 18–47.

Telnov, D., Fägerström, C., Gailis, J., Kalniņš, M., Napolov, A., Piterans, U., Vilks, K. 2006. Contributions to the knowledge of Latvian Coleoptera. 5. Latvijas Entomologs, 43: 78–125.

Telnov, D., Bukejs, A., Gailis, J., Kalniņš, M. 2008. Contributions to the knowledge of Latvian Coleoptera. 7. Latvijas Entomologs, 46: 47–58.

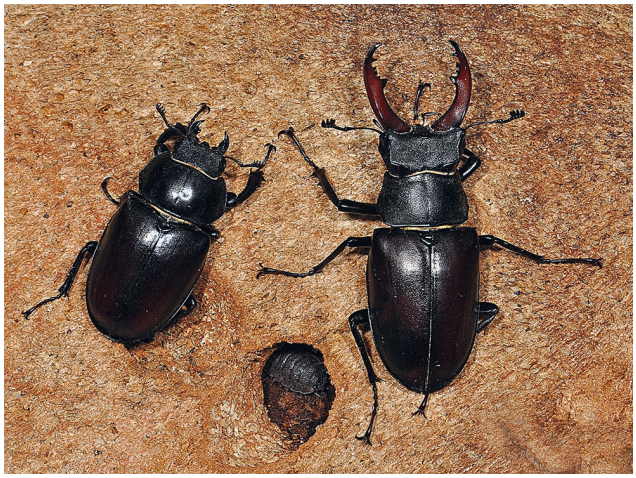

Dižā briežvabole

Lucanus cervus

(Linnaeus, 1758)

3.333. attēls. Dižā briežvabole. Foto: Paul D. Brock.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: briežvaboles Lucanidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, NT 2009.
Statuss tuvējās valstīs: Baltkrievija (EN 2006), Zviedrija (LC 2020).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 1.4. Mērenās joslas mežs, 14.5. Urbānas teritorijas.
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: 5.1. Tiesību akti, 1.2. Resursu un biotopu aizsardzība, 4.3. Informētība un komunikācija.
Konvenciju pielikumi: Bernes III.
Biotopu direktīvas pielikumi: II.
Aizsardzības statuss Latvijā: ĪAS, ML.
LSG iepriekšējie izdevumi: 0. kat. (1985), 1. kat. (1998).

Morfoloģija un bioloģija. Dižā briežvabole ir lielākā un smagākā vabole Ziemeļeiropā un Austrumeiropā. Tēviņa ķermenis (ar "ragiem" jeb augšžokļiem) ir 45–95 mm, mātītes – 25–57 mm garš. Mātītēm augšžokļi ir īsi un galos asi, tēviņiem – gari un masīvi, turklāt tumšsarkani un košāki nekā pārējais ķermenis. Pieaugušas vaboles (imago) ķermeņa virspuses pamatkrāsojums tumšbrūns, galva (neņemot vērā tēviņa augšžokļus, kas ir gaišāki) un priekškrūšu daļa ir tumšākas nekā segspārni. Kāpuri attīstās augsnē pie nokaltušu koku vai celmu pamatdaļas un lielajām saknēm, pārtiek no sēņu sadalītās koksnes (saistīti ar balto trupošo koksni, neattīstās tumšajā koksnē). Imago pievilina platlapju koku, it īpaši ozolu, rūgstošā sula. Attīstības cikls ilgst 4–5 gadus, iekļaujot kāpura stadiju, bet imago dzīvo vien dažas nedēļas. Aktivitātes maksimums Ziemeļeiropā ir ap jūnija beigām. Imago ir aktīvāki krēslas stundās, labi lidotāji.

Izplatība. Rietumpalearktikas suga, izplatības areāla A daļā sasniedz Irānu, Kazahstānu un Turciju, bet Z virzienā – Zviedrijas D daļu (Bartolozzi, Sprecher-Übersax 2006), ar atsevišķiem novērojumiem Dienvidsomijā, Igaunijā un Krievijā Ļeņingradas un Novgorodas apgabalā (GBIF 2022). Kaut arī senākās atradnes ir zināmas Igaunijā un Somijā, tomēr sugas izplatības pamatareāls atrodas uz dienvidiem no Latvijas (Nieto et al. 2010; Harvey et al. 2011). Ir zināmas divas pasugas, no tām Latvijā ir sastopama nominālā pasuga *L. c. cervus*, kurai ir plašākais izplatības areāls (Bartolozzi, Sprecher-Übersax 2006), bet otra pasuga sastopama Sīrijā un Turcijas dienvidos. Lietuvā drošu atradņu pēdējos 20 gados nav. Latvijas reģionālā populācija ir izolēta no kaimiņvalstu reģionālajām populācijām. Latvijā tā ir nepilnīgi izpētīta suga, un pēdējos 20 gados tai ir zināmas tikai divas atradnes (Dobeles un Cēsu apkārtnē), no tām viena nav ekspertu apstiprināta (Telnov et al. 2006; Barševskis et al. 2021). Nav pierādīta sugas vairošanās Latvijā, kāpuri vai to attīstības vietas arī nav konstatētas. Vēsturiskie dati par sugas sastopamību (apkopojumi daļēji pieejami Harvey et al. 2010; Kalniņš et al. 2019) ir sadrumstaloti. Plašsaziņas līdzekļos 20. gs. beigās ir bijušas atsevišķas ziņas par sugas novērojumiem, taču nevienu no tiem eksperti nav pārbaudījuši. Sastopamības apgabals (EOO) ir 2547 km^2 un potenciālais EOO ir aptuveni 30 000 km^2. Apdzīvotā platība (AOO) ir 8 km^2, bet potenciālā AOO ir lielāka.

DD

Populācija. Kvantitatīvi pētījumi par reģionālās populācijas lielumu, stāvokli un to pārmaiņām Latvijā nav veikti. Abos zināmajos gadījumos konstatēts pa vienam tēviņam. Latvijas reģionālā populācija, ja tāda pastāv, ir mazskaitlīga.

Biotopi un ekoloģija. Eiropā suga ir saistīta ar veciem platlapju mežiem, parkiem un parkveida pļavām, kā arī apdzīvotu vietu apstādījumiem. Stenotopa, saproksila suga (Koch 1989). Tās attīstība saistīta ar dažādu lapu koku, galvenokārt ozolu, trupošu koksni dažādās sadalīšanās pakāpēs.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Apdraudējums Latvijā nav apzināts, galvenais drauds nav noteikts, bet, domājams, viens no tiem ir saistīts ar kāpuru attīstībai piemērotu koku trūkumu un nepiemērotajām (pārpurvotajām) augsnēm lielākajā Latvijas daļā. Trūkst informācijas par sugas izplatību, sastopamību, apdraudošajiem faktoriem un populācijas lielumu, tāpēc tā iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

Aizsardzība. ES nozīmes un Latvijā īpaši aizsargājama suga, kuras dzīvotņu saglabāšanai var veidot mikroliegumus. Tās aizsardzības juridiskais statuss ir jāsaglabā. Abas zināmās atradnes atrodas ārpus ĪADT. Jāturpina sugas atradņu meklēšana, jāpierāda tās vairošanās Latvijā, jānoskaidro reģionālās populācijas lielums un tās skaita tendences. Konstatējot sugas atradni vai novērojot tās indivīdus, jāsaglabā sugas dzīvotne un tajā notiekošie dabiskie procesi. Jāsaglabā lapu koku kritalas, celmi un atmirušie koki. Jāatturas no ķīmisko augu aizsardzības līdzekļu lietošanas dārzā un zālājos – nonākot augsnē, tie nogalina briežvaboļu kāpurus.

Autors: Dmitrijs Teļnovs.

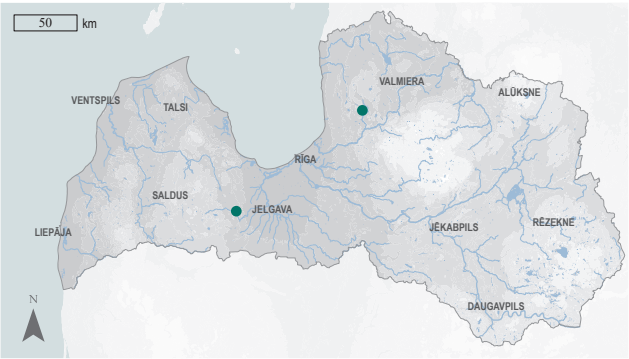

3.334. attēls. Dižās briežvaboles izplatība (attēlotās novērojumu vietas nav Latvijas entomologu droši apstiprinātas).

Summary

European stag beetle – *Lucanus cervus*. A western Palaearctic species that reaches Iran, Kazakhstan and Turkey in the eastern part of its range, the southern part of Sweden in the north (Bartolozzi, Sprecher-Übersax 2006), with isolated observations in southern Finland, Estonia and north-western Russia (GBIF 2022). The main distribution area of the species is south of Latvia (Nieto et al. 2010; Harvey et al. 2011). Two subspecies are known for the European stag beetle, of which the nominate subspecies *L. c. cervus* is found in Latvia (Bartolozzi, Sprecher-Übersax 2006). The species has not been comprehensively studied in Latvia, and in the past 20 years (2002–2022) only two records are known (near Dobele and Cēsis), one of which has not been confirmed by experts (Telnov et al. 2006). Breeding of the species in Latvia has not been proven; larvae or larval development sites have not been identified. The EOO is about 2,547 km^2, and the potential EOO is ~30,000 km^2. The AOO is 8 km^2, but the potential AOO is higher. Studies on the size, status and trends of the Latvian regional population have not been carried out. In both recent cases, one male was found. The Latvian regional population, if it permanently exists, is small. In Europe, this species is associated with old broadleaved forests, parks and wooded meadows, as well as human-inhabited areas. *L. c. cervus* is a stenotopic, saproxylophagus species (Koch 1989). Larvae develop in and around decaying wood at the base of deciduous tree trunks, stumps and also in large roots. The main threat in Latvia is unknown; threats have not been studied, but could be related to the lack of wood suitable for the larval development and the absence of soils suitable for larvae. The species is included in the 2nd edition of the Red Data Book of Latvia (Spuņģis 1998), in a number of international and national regulatory acts and is protected, it is also included on the list of species for which micro-reserves can be established in Latvia. This protection status needs to be maintained. Both known localities of this species are not protected. It is assessed as Data Deficient (DD) since there are not enough data on the distribution, and the main threat and the population size are unknown. The search for the species in Latvia should be continued to confirm its reproduction, determine the size of the regional population and identify its trends.

Literatūras saraksts

Barševskis, A., Semenyak, A., Borodin, O., Barševska, Z., Borodina, O., Lecka, K., Volinko, N. 2021. Faunistic records of the beetles (Insecta: Coleoptera) in Latvia. 6. Acta Biologica Universitatis Daugavpiliensis, 21(2): 127–136.

Bartolozzi, L., Sprecher-Übersax, E. 2006. Family Lucanidae Latreille, 1804. In: Löbl, I., Smetana, A. (eds.). Catalogue of Palaearctic Coleoptera. Vol. 3. Scarabaeoidea – Scirtoidea – Dascilloidea – Buprestoidea – Byrrhoidea. Stenstrup: Apollo Books, 63–77.

GBIF 2022. *Lucanus cervus* (Linnaeus, 1758) in GBIF Secretariat. GBIF Backbone Taxonomy. https://www.gbif.org/species/5743122 [skatīts 14.04.2022.].

Harvey, D.J., Gange, A.C., Haves, C.J., Rink, M., Abdehalden, M. et al. 2011. Bionomics and distribution of the stag beetle, *Lucanus cervus* (L.) across Europe. Insect Conservation and Diversity, 4: 23–38.

Kalniņš, M., Barševska, Z., Braševskis, A. 2019. Stag beetle *Lucanus cervus* (Linnaeus, 1758) in Latvia (Coleoptera: Lucanidae): faunal status, protection and use in folk art. Acta Biologica Universitatis Daugavpiliensis, 19(2): 297–302.

Koch, K. 1989. Die Käfer Mitteleuropas. Ökologie. Band 2. Goecke & Evers, Krefeld, 382.

Nieto, A. Mannerkoski, I., Pettersson, R., Mason, F., Méndez, M., Schmidl, J. 2010. *Lucanus cervus*. The IUCN Red List of Threatened Species. e.T157554A5094499. https://www.iucnredlist.org/species/157554/5094499 [skatīts 14.04.2022.].

Spuņģis, V. 1998. Dižā briežvabole *Lucanus cervus* (Linnaeus, 1758). Grām.: Spuris, Z. (red.). Latvijas Sarkanā grāmata. 4. sējums. Bezmugurkaulnieki. Latvijas Universitātes Bioloģijas institūts, Rīga, 75–75.

Telnov, D., Fägerström, C., Gailis, J., Kalniņš, M., Napolov, A., Piterāns, U., Vilks, K. 2006. Contributions to the knowledge of Latvian Coleoptera. 5. Latvijas Entomologs, 43: 84–131.

DD

Zeltpunktu krāšņvabole

Chrysobothris chrysostigma

(Linnaeus, 1758)

3.335. attēls. Zeltpunktu krāšņvabole.
Foto: Federico Biguzzi, CC BY-NC 4.0.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: krāšņvaboles Buprestidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, –.
Statuss tuvējās valstīs: Zviedrija (NT 2020), Somija (LC 2021), Igaunija (DD 2021).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 1.1. Boreālais mežs.
Draudi: 5.3. Mežizstrāde un koksnes ieguve.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Morfoloģija un bioloģija. Zeltpunktu krāšņvabole ir 10–16 mm gara. Priekškrūtis ar izteiktiem gariem ķīļiem pie malām. Segspārnu ķīļi augsti, starp tiem segspārni punktoti un krokoti. Augšpuse bronzas krāsā līdz melna, bedrītes uz segspārniem zelta vai zaļas, vēders spilgti zaļš ar purpura malām. Saproksilofāgs. Kāpurs tipisks krāšņvaboļu dzimtai, iedzeltens, ar izteikti paplatinātu galvas kapsulu. Kāpurs attīstās skujkoku koksnē, kur izgrauž tipiskas platas un plakanas kāpurejas, barojas ar koksni. Kāpura attīstība ilgst 1–3 gadus. Pieaugušas vaboles (imago) dzīvo dažas nedēļas.

Izplatība. Suga sastopama visā Eiropā, plašāk – kalnu un boreālajā reģionā, piemēram, Skandināvijas valstīs (GBIF 2021). Suga konstatēta visās Latvijas kaimiņvalstīs, Igaunijā ir zināmas 30 atradnes dažādās valsts daļās (eElurikkus 2021). Latvija atrodas sugas izplatības areāla centrālajā daļā. Zināmas piecas atradnes dažādās valsts daļās. Sugas izplatība valstī nav pētīta, apdzīvotā platība (AOO) ir 20 km^2, un sastopamības apgabals (EOO) ir 6964 km^2, potenciāli EOO iekļauj visu valsts teritoriju.

Populācija. Sugas reģionālās populācijas lieluma pārmaiņu pētījumi Eiropā nav veikti. Somijā un Zviedrijā tai ir stabila populācija (SLU Artdatabanken 2020; Muona, Mattila 2021). Latvijā sugas reģionālās populācijas stāvoklis nav zināms, populācijas un tās pārmaiņu pētījumi nav veikti.

Biotopi un ekoloģija. Apdzīvo vecus skujkoku mežus. Kāpuri attīstās zem nesen atmirušu skujkoku – priežu un egļu – mizas. Apdzīvo gan sausokņus, gan kritalas, kas atrodas saules apgaismotās vietās (eElurikkus 2021). Suga var attīstīties arī atsevišķi stāvošos kokos lauksaimniecības ainavā.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Draudi, izņemot mežsaimniecisko darbību, nav skaidri. Galvenais drauds ir atmirušās koksnes mazināšanās mežos, drauda ietekme uz sugas populāciju ir neskaidra. Latvijā suga iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD), jo ir zināmas tikai atsevišķas atradnes, apdzīvotā platība, reģionālās populācijas stāvoklis un apdraudošie faktori ir neskaidri.

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka. Visas piecas zināmās atradnes atrodas ārpus ĪADT. Lai aizsargātu sugu, jānodrošina atmirušās koksnes saglabāšana mežos, kā arī, ja nepieciešams, jāveic apsaimniekošanas pasākumi, palielinot atmirušās koksnes daudzumu. Lai plānotu sugas turpmāku aizsardzību, jāveic sugas izplatības, ekoloģijas, reģionālās populācijas un to ietekmējošo faktoru pētījumi.

Autors: Jānis Ozols.

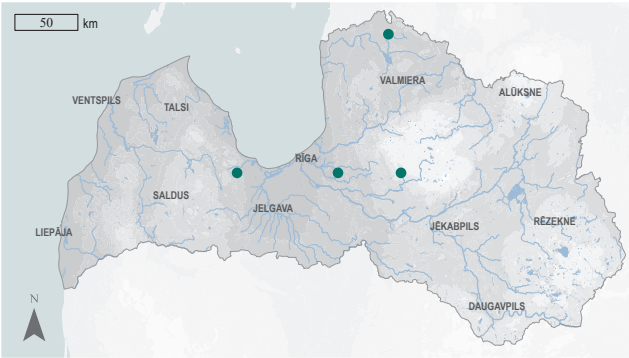

3.336. attēls. Zeltpunktu krāšņvaboles izplatība.

Summary

Jewel beetle – *Chrysobothris chrysostigma*. A Palaearctic species, distributed across Europe from the south to the north. It is more common in mountainous regions and in Fennoscandia. Latvia is located in the central part of the distribution range. Five localities are known from different parts of the country. The EOO is 6,964 km^2, but the potential EOO covers the entire country area. The AOO is 20 km^2. In Northern Europe, the population is considered stable. The size and trends of the Latvian regional population are unknown. *Chrysobothris chrysostigma* inhabits old-growth coniferous, mainly spruce forests. This is a saproxylophagous, stenotopic species. Larvae develop under the bark of dead Norway spruce or Scots pine trees, inhabiting both decaying wood and dry roots, preferring sun-exposed forest stands. The main threat is the reduction of decaying wood in forests, but the impact of the threat on the Latvian population is unclear. To ensure the protection of the species, it is necessary to preserve decaying wood in forests, as well as to implement management measures to increase the amount of dead wood in species' habitats. The species is assessed as Data Deficient (DD) because only five localities are known, the population size and trends of the species are unknown, and the impact of the main threats is unclear. All known localities of the species are outside the protected areas. The species is not included on the list of protected species of EU importance and is not protected in Latvia. It is not required to determine the legal protection status of the species in Latvia.

Literatūras saraksts

eElurikkus 2021. Estonian eBiodiversity Portal. https://elurikkus.ee/app/taxonomy/taxon/46798 [skatīts 10.05.2022.].

GBIF 2021. *Chrysobothris chrysostigma* (Linnaeus, 1758) in GBIF Secretariat. GBIF Backbone Taxonomy. https://www.gbif.org/species/5744340 [skatīts 10.05.2022.].

Muona, J., Mattila, J. 2021. *Chrysobothris chrysostigma*. Finnish Biodiversity Information Facility. https://laji.fi/en/taxon/MX.192673 [skatīts 10.05.2022.].

SLU Artdatabanken 2020. Rödlista 2020 – övergripande delar. Artfakta. SLU Artdatabanken. https://artfakta.se/taxa/105212/information [skatīts 10.05.2022.].

DD

Marmotāna māņsprakšķis

Isorhipis marmottani

(Bonvouloir, 1871)

3.337. attēls. Marmotāna māņsprakšķis. Foto: Jyrki Muona.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: māņsprakšķi Eucnemidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: LC 2025, LC 2023.
Statuss tuvējās valstīs: Zviedrija (VU 2020).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 1.1. Boreālais mežs.
Draudi: 5.3. Mežizstrāde un koksnes ieguve, 7.3. Citas ekosistēmas izmaiņas.
Aizsardzības pasākumi: 1.2. Resursu un biotopu aizsardzība.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Morfoloģija un bioloģija. Marmotāna māņsprakšķis ir 3,6–7,0 mm gara vabole. Ķermenis cilindrisks, iegarens, galva un priekškrūšu vairogs melni, segspārni tumšbrūni līdz kastaņbrūni, gaišāki to pamatnes trešdaļā. Taustekļi un kājas rudi kastaņbrūni. Priekškrūšu vairogs biezi punktēts, graudains. Priekškrūšu vairoga pamatnes vidusdaļa nedaudz izvirzīta uz segspārnu pusi, dorsāli viegli iespiesta. Tēviņu taustekļi ķemmveida, mātītes – zāģveida. Trūkst informācijas par pieaugušo vaboļu (imago) dzīves ilgumu. Kāpuru attīstība, visticamāk, ilgst divus gadus.

Izplatība. Suga izplatīta Eiropas centrālajā, R un D daļā, areāla ziemeļos līdz Skandināvijas dienvidiem un Baltijas valstīm (Muona 2007; Telnov et al. 2016). Latvijai tuvākās zināmās atradnes ir Igaunijā (eElurikkus 2023) un Lietuvā (V. Tamutis, pers. ziņojums). Suga nav konstatēta Baltkrievijā, kur tās sastopamība ir iespējama. Latvijas reģionālā populācija ir izolēta no kaimiņvalstu reģionālajām populācijām. Pašlaik zināmas vien dažas atradnes valsts centrālajā daļā – Ogres–Suntažu apkārtnē (Telnov et al. 2016). Sastopamības apgabals (EOO) ir 8 km^2. Potenciālais EOO iekļauj visu valsts teritoriju. Apdzīvotā platība (AOO) ir 20 km^2, bet potenciālā AOO, iespējams, ir daudzkārt lielāka.

Populācija. Kvantitatīvi pētījumi par reģionālās populācijas lielumu, stāvokli un pārmaiņām Latvijā nav veikti, atrastas vien dažas vaboles. Suga visā izplatības areālā sastopama reti, bet Lietuvā pirmatnējā mežu masīvā Puņas mežs (*Punios šilas*) 2023.–2024. gadā veiktos pētījumos konstatēta lielā skaitā (V. Tamutis, pers. ziņojums).

Biotopi un ekoloģija. Saproksilofāga suga, saistīta ar dabiskiem, veciem mežiem. Kāpuri un pieaugušās vaboles Baltijas valstīs attīstās trupošā pārsvarā apses, retāk dažu citu lapu koku sugu, nokaltušo zaru un stumbru koksnē.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Apdraudējums Latvijā nav pētīts. Galvenais drauds Eiropā ir biotopu platības un kvalitātes mazināšanās mežizstrādes ietekmē. Pēdējos 20 gados, pastiprinoties mežizstrādes intensitātei, mazinājušās un joprojām mazinās vecu apšu un apšu jaukto mežu platības. Tas apdraud sugu šobrīd un arī nākotnē, ietekmējot sugas biotopu platību, to pieejamību un kvalitāti. Ietekmes būtiskums šim apdraudējumam nav precīzi

zināms, bet tas izraisa vai ar augstu ticamību var izraisīt būtisku reģionālās populācijas samazinājumu nākamajos desmit gados. Saskaņā ar nepublicētiem novērojumiem valsts saimnieciskajos mežos apšu audzes netiek atjaunotas pietiekamā apjomā. Veco apšu, kas dabiskajos mežos var sasniegt 100 gadu vecumu (Kuusinen 1994; Latva-Karjanmaa et al. 2007), skaits Latvijā nemitīgi mazinās pēdējos 20 gadus. Suga iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD), jo par reģionālās populācijas lielumu, tendencēm un tās izplatību valstī trūkst informācijas.

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas aizsargājamo sugu sarakstos. Tās pašreizējais aizsardzības statuss Latvijā nav jāpārskata. Jāturpina sugas meklēšana Latvijā, Jānodrošina bioloģiski vecu apšu un apses jaukto mežu aizsardzība, nepieļaujot tajos arī susināšanu un sanitārās cirtes. Konstatējot sugas atradni vai novērojot tās indivīdus, jāsaglabā sugas dzīvotne un tajā notiekošie dabiskie procesi. Jāsaglabā kritalas un atmirušie lapu koki, to sausie zari.

Autors: Dmitrijs Teļnovs.

3.338. attēls. Marmotāna māņsprakšķa izplatība.

Summary

False click beetle – *Isorhipis marmottani*. The species is distributed in the western, central and southern parts of Europe, in the north of the range to southern Scandinavia and the Baltic States (Muona 2007; Telnov et al. 2016). The Latvian regional population is isolated from the regional populations of neighbouring countries. Currently, only a few sites are known for this species in Latvia in the Ogre-Suntaži surroundings (Telnov et al. 2016). The EOO is 8 km^2. The potential EOO likely corresponds to the entire land area of the country. The AOO is 20 km^2, but the potential AOO is likely to be much higher. Studies on the size, status and trends of the Latvian regional population have not been carried out. Only a few specimens have been observed in Latvia. The species is rare throughout its distribution area, but in Lithuania, in the primary forest area of Punios šilas in 2023–2024, it was observed in large numbers (V. Tamutis, personal report). It is saproxylic, bound to natural, old-growth forests. Larvae and adult beetles in the Baltic region develop mainly in the decaying wood of dead branches and trunks of aspen, less often of some other deciduous tree species. During the last 20 years, with the intensification of logging, the area covered by old aspen and aspen mixed forests has significantly decreased and this decrease is ongoing. This affects the area of suitable habitat of *I. marmottani* and is likely to result in a significant regional population decline within the next decades. The number of old aspens in the commercial forests in Latvia is decreasing continuously. The species is not on the international and national regulatory acts. There is no need to revise its current protection status in Latvia. The search for the species in Latvia should be continued. To protect the species, it is necessary to ensure the protection of biologically old aspen and aspen mixed forests, preventing their drainage and sanitary fellings.

Literatūras saraksts

eElurikkus 2023. Estonian eBiodiversity Portal. https://elurikkus.ee/app/taxonomy/taxon/740411 [skatīts 23.03.2023.].

Kuusinen, M. 1994. Epiphytic lichen flora and diversity on *Populus tremula* in old-growth and managed forests of southern and middle boreal Finland. Annales Botanici Fennici, 31: 159–163.

Latva-Karjanmaa, T., Penttila, R., Siitonen, J. 2007. The demographic structure of European aspen (*Populus tremula*) populations in managed and old-growth boreal forests in eastern Finland. Canadian Journal of Forest Research, 37: 1070–1081.

Muona, J. 2007. Family Eucnemidae Eschscholtz, 1829. In: Löbl, I., Smetana, A. (eds.). Catalogue of Palaearctic Coleoptera. Vol. 4. Elateroidea – Derodontoidea – Bostrichoidea – Lymexyloidea – Cleroidea – Cucujoidea. Stenstrup: Apollo Books, 81–87.

Telnov, D., Bukejs, A., Gailis, J., Kalniņš, M., Kirejtshuk, A.G., Piterāns, U., Savich, F. 2016. Contributions to the knowledge of Latvian Coleoptera. 10. Latvijas Entomologs, 53: 89–121.

DD

Sālberga māņsprakšķis

Rhacopus sahlbergi
(Mannerheim, 1823)

3.339. attēls. Sālberga māņsprakšķis. Foto: brudermann, CC BY-NC 4.0.

Morfoloģija un bioloģija. Sālberga māņsprakšķis ir 5–8 mm garš, rūsgani sarkans vai rūsgani brūns. Ķermenis cilindrisks, iegarens, nedaudz sašaurinās virzienā uz segspārnu galiem, tā virspuse ar īsu apmatojumu, segspārni ar vairākām gareniskām rievām. Priekškrūšu vairoga platums gandrīz par pusi lielāks nekā garums. Pēdas 4. posms paplašināts. Kāpuru attīstība ilgst vismaz divus gadus (Palm 1959). Pārziemo kāpuri vai kūniņas.

Izplatība. Plašs izplatības areāls – no Centrāleiropas līdz Mongolijai un Rietumsibīrijai. Izplatības areāls ziemeļos sasniedz Fenoskandiju un Krievijas Eiropas daļas ziemeļus (Muona 2007). Latvijai tuvākās zināmās atradnes ir Baltkrievijā un Igaunijā (eElurikkus 2023). Latvijas reģionālā populācija nav izolēta no kaimiņvalstu reģionālajām populācijām. Pašlaik zināmas sešas suga atradnes, no tām viena ir vecāka nekā 20 gadu (Telnov 2001; Barševskis et al. 2008; Dabasdati.lv 2023). Suga konstatēta tikai valsts centrālajā daļā, tomēr potenciālās dzīvotnes ir arī citur Latvijā. Sastopamības apgabals (EOO) ir 4277 km^2. Potenciālais EOO iekļauj visu valsts teritoriju. Apdzīvotā platība (AOO) ir 20 km^2, bet potenciālā AOO, iespējams, ir ievērojami lielāka.

Populācija. Kvantitatīvi pētījumi par reģionālās populācijas lielumu, stāvokli un to pārmaiņām Latvijā nav veikti. Latvijā atrastas tikai dažas vaboles, pa vienai katrā atradnē. Suga visā izplatības areālā sastopama reti un izklaidus.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: māņsprakšķi Eucnemidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2018.
Kategorija globāli, Eiropā: –, LC 2023.
Statuss tuvējās valstīs: Igaunija (DD 2018), Somija (NT 2021), Zviedrija (VU 2020).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 1.1. Boreālais mežs, 1.4. Mērenās joslas mežs.
Draudi: 5.3. Mežizstrāde un koksnes ieguve.
Aizsardzības pasākumi: 1.2. Resursu un biotopu aizsardzība.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Biotopi un ekoloģija. Saproksilofāga suga, saistīta ar dabiskiem veciem mežiem. Kāpuri un pieaugušās vaboles attīstās dažādu lapu koku (lazdas, ozola, vītola u. c.) trupošā koksnē ar balto trupi (Hyvärinen et al. 2010). Apdzīvo koksnes iekšējo (nevis zemmizas) daļu. Suga pacieš koka atrašanos gan saulainā, gan ēnainā vietā, attīstās gan kritalās, gan stāvošos kokos, priekšroku dod nelieliem (līdz 20 cm diametrā) nokaltušiem zariem un stumbriem.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Galvenais drauds Eiropā ir biotopu kvalitātes mazināšanās, ko izraisa mežu vecuma struktūras izmaiņas, veco un nokaltušo koku un kritalu skaita mazināšanās, kā arī mežu vainagu seguma biezuma izmaiņas, kas ietekmē mikroklimatu (Hyvärinen et al. 2010). Apdraudējums Latvijā nav pētīts. Tā kā galvenais drauds sugai Latvijā nav

noteikts, suga ir iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas aizsargājamo sugu sarakstos. Tās pašreizējais aizsardzības statuss Latvijā nav jāpārskata. Lielāka daļa zināmo atradņu ir ārpus ĪADT. Konstatējot sugas atradni vai novērojot tās indivīdus, jāsaglabā sugas dzīvotne un tajā notiekošie dabiskie procesi. Jāsaglabā kritalas un atmirušie lapu koki un to sausie zari. Jānodrošina vecu lapu koku un jauktu mežu aizsardzība, tostarp sanitāro ciršu un meliorācijas ierobežošana. Jāturpina sugas meklēšana Latvijā, jāizpēta un jānoskaidro reģionālās populācijas lielums un tendences, kā arī draudi.

Autors: Dmitrijs Teļnovs.

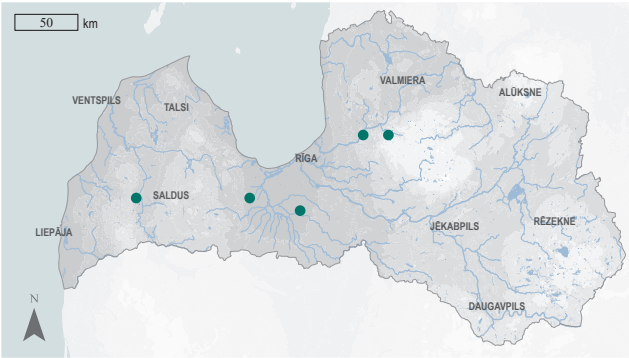

3.340. attēls. Sālberga māņsprakšķa izplatība.

Summary

False click beetle – *Rhacopus sahlbergi*. The species is widely distributed from Central Europe to Mongolia and western Siberia. In the north of the range, it reaches Fennoscandia and the north of the European part of Russia (Muona 2007). The Latvian regional population is not isolated from other regional populations. In Latvia, there are six known sites with *R. sahlbergi*, one of which is older than 20 years (Telnov 2001; Barševskis et al. 2008; Dabasdati.lv 2023). The species was found only in the central part of the country; however, potential habitats are available elsewhere in Latvia. The EOO is 4,277 km^2. The potential EOO likely corresponds to the entire land area of the country. The AOO is 20 km^2, but the potential AOO is likely to be considerably higher. No studies have been conducted on the size, status and trends of the Latvian regional population. Only a few adult beetles have been found in Latvia, one per locality. The species occurs rarely throughout its entire range. It is saproxylic and bound to old-growth forests. Larvae develop and adult beetles dwell in decaying wood of dead branches and trunks of various deciduous trees (hazel, pedunculate oak, willows, etc.) (Hyvärinen et al. 2010). The main threat in Europe is the decline of habitat quality due to changes in the age structure of forests decline of old and decaying trees and stands, and changes in canopy density in mature forests stands (Hyvärinen et al. 2010). Threats to the Latvian regional population have not been studied, and the main threat has not been identified. Therefore, it is assessed as Data Deficient (DD). The species is not included in international and national regulatory acts and is not protected. There is no need to review its current protection status in Latvia. Most of the known localities are outside the protected areas. The search for the species in Latvia needs to be continued. Preserving the habitat – old-growth deciduous and mixed forests – is the most convenient way to protect the species at the localities where it occurs. The size and trends of the regional population, as well as threats need to be studied and identified.

Literatūras saraksts

Barševskis, A., Bukejs, A., Anichtchenko, A. 2008. Faunistic records of the beetles (Hexapoda: Coleoptera) in Latvia. 2. Acta Biologica Universitatis Daugavpiliensis, 8(2): 227–258.

Dabasdati.lv 2023. Dabas novērojumu portāls. www.dabasdati.lv [skatīts 23.03.2023.].

eElurikkus 2023. Estonian eBiodiversity Portal. https://elurikkus.ee/app/taxonomy/taxon/95863 [skatīts 23.03.2023.].

Muona, J. 2007. Family Eucnemidae Eschscholtz, 1829. In: Löbl, I., Smetana, A. (eds.). Catalogue of Palaearctic Coleoptera. Vol. 4. Elateroidea – Derodontoidea – Bostrichoidea – Lymexyloidea – Cleroidea – Cucujoidea. Stenstrup: Apollo Books, 81–87.

Hyvärinen, E., Alexander, K., Büche, B., Campanaro, A. 2010. *Rhacopus sahlbergi* (Europe assessment). The IUCN Red List of Threatened Species 2010: e.T157854A5159669. [skatīts 23.02.2023.].

Palm, T. 1959. Die Holz- und Rindenkäfer der Süd- und Mittelschwedischen Laubbäume. Opuscula Entomologica, Supplementum 16, 427.

Telnov, D. 2001. To the knowledge of Latvian Coleoptera. 1. Latvijas Entomologs, 38: 61–69.

DD

Dzeltenoranžais sprakšķis

Ampedus nigroflavus

(Goeze, 1777)

3.341. attēls. Dzeltenoranžais sprakšķis. Foto: Aleksandrs Balodis, CC BY-SA 4.0.

Morfoloģija un bioloģija. Dzeltenoranžais sprakšķis ir 9–13 mm garš, galva un priekškrūtis spīdīgas, melnas. Antenas masīvas, melnas. Segspārni dzeltenoranži. Saproksilofāgs. Kāpuriem ir tipiska sprakšķu dzimtas kāpuru uzbūve, izskata dēļ tos mēdz dēvēt par drātstārpiem. Kāpura ķermenis stingrs, pagarināts, slaids, cilindrisks. Kāpuri attīstās 3–4 gadus, barojas ar koksni. Pieaugušie indivīdi (imago) aktīvi no maija līdz jūlijam, dzīvo dažas nedēļas (Mannerkoski et al. 2010; SLU Artdatabanken 2020).

Izplatība. Suga izplatīta visā Eiropā – no Francijas dienvidiem līdz Zviedrijas Z daļai un līdz Urāliem austrumos (Mannerkoski et al. 2010). Konstatēta visās Latvijas kaimiņvalstīs, Igaunijā suga ir plaši sastopama visā valsts teritorijā (eElurikkus 2021). Latvija atrodas sugas izplatības areāla centrālajā daļā. Sugas izplatības pētījumi nav veikti. Zināma viena atradne ZA Latvijā, Smiltenes novadā, kur suga konstatēta 2020. gadā. Datu trūkuma dēļ sastopamības apgabalu (EOO) nevar aprēķināt, apdzīvotā platība (AOO) ir 4 km^2. Sugai nepieciešamais substrāts – lapu koki ar balto trupi – ir sastopams visā valsts teritorijā, līdz ar to potenciālais EOO iekļauj visu valsts teritoriju.

Populācija. Eiropā, tāpat kā lielākajā daļā boreālā reģiona valstu, sugas reģionālā populācija ir stabila (Mannerkoski et al. 2010; Muona, Mattila 2021). Latvijā reģionālās populācijas pētījumi nav veikti, bet nav pamata uzskatīt, ka populācijas stāvoklis ir atšķirīgs no pārējā boreālā reģiona.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: sprakšķi Elateridae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, LC 2023.
Statuss tuvējās valstīs: Somija (LC 2021), Zviedrija (LC 2020), Igaunija (LC 2021).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 1.4. Mērenās joslas mežs.
Draudi: 5.3. Mežizstrāde un koksnes ieguve.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Biotopi un ekoloģija. Piemēroti biotopi ir lapu koku, tostarp bērzu un apšu, meži. Apdzīvo lielākoties stāvošus lapu kokus ar balto trupi, mēdz apdzīvot arī dobumus un kritalas. Imago pārziemo dobumos vai zem mizas. Kāpuri attīstās lapu koku atmirušajā koksnē (apsēs, vītolos, liepās, gobās, bērzos, alkšņos, dižskābaržos, ozolos, skābaržos un augļu kokos), pārsvarā vēl augošos kokos un to dobumos, retāk sausokņos un kritalās. Vienā dobumā var attīstīties vairākas paaudzes.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Šobrīd sugai galvenais drauds nav zināms. Tās populāciju nākotnē var negatīvi ietekmēt vairāki apstākļi, piemēram, lapu koku mazināšanās ainavā mežsaimniecisk ās darbības rezultātā, atmirušās koksnes mazināšanās lapu koku mežos, pret trupi noturīgu stādu stādīšana (Mannerkoski et al. 2010). Latvijā suga iekļauta kategorijā

"trūkst datu" (DD), jo zināma tikai viena atradne, bet Eiropā un boreālajā reģionā sugai ir stabila populācija, un suga, visticamāk, ir daudz plašāk sastopama arī Latvijā.

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss tai nav jānosaka. Vienīgā zināmā atradne atrodas ārpus ĪADT. Lai aizsargātu sugu, ieteicams mežus atjaunot arī ar lapu kokiem un mežos saglabāt atmirušo koksni un dobumainus kokus. Jāveic sugas izplatības, ekoloģijas, reģionālās populācijas un to ietekmējošo faktoru pētījumi.

Autors: Jānis Ozols.

3.342. attēls. Dzeltenoranžā sprakšķa izplatība.

Summary

Click beetle – *Ampedus nigroflavus.* The species is widely distributed throughout Europe – from the south of France to the north of the Scandinavian Peninsula and to the Urals in the east. Latvia is located in the central part of the distribution range. Only one locality with *A. nigroflavus* is known in north-east Latvia (the Smiltene municipality), found in 2020. Not enough data is available to calculate the EOO, but the potential EOO covers the whole country. The AOO is 4 km². The species has a stable population in Europe and the boreal region. The size and trends of the Latvian regional population are unknown, but there is no reason to believe that the situation is different from that in the boreal region of Europe. *Ampedus nigroflavus* inhabits deciduous and mixed forests. This is a saproxylic, stenotopic species. Larvae develop in decaying wood of deciduous trees (aspens, willows, lindens, elms, birches, alders, beeches, oaks, hornbeams and fruit trees), mainly in cavities, but also in decaying standing and fallen trunks. The main threat is the loss of old deciduous trees in the landscape, as well as the loss of decaying wood and hollow trees. Therefore, it is recommended to restore forests with deciduous trees and to preserve decaying wood and hollow trees in forests. It is required to carry out studies on the population and distribution of the species in Latvia. The species has been assessed as Data Deficient (DD) because only one site is known in the country, but the species has a stable population in Europe and the boreal region, therefore the species is likely much more common in Latvia as well. The only locality known for the species is not protected. The species is not included on the list of protected species of EU importance and is not protected in Latvia. It is not required to determine the legal protection status of the species in Latvia.

Literatūras saraksts

eElurikkus 2021. Estonian eBiodiversity Portal. https://elurikkus.ee/app/taxonomy/taxon/33372 [skatīts 30.09.2022.].

Mannerkoski, I., Hyvärinen, E., Alexander, K., Büche, B., Mason, F., Pettersson, R. 2010. *Ampedus nigroflavus* (Europe assessment). The IUCN Red List of Threatened Species 2010: e.T157652A5117263. https://www.iucnredlist.org/species/157652/5117263 [skatīts 26.11.2023.].

Muona, J., Mattila, J. 2021. *Ampedus nigroflavus.* Finnish Biodiversity Information Facility. https://laji.fi/en/taxon/MX.193023 [skatīts 30.09.2022.].

SLU Artdatabanken 2020. Rödlista 2020 – övergripande delar. Artfakta. SLU Artdatabanken. https://artfakta.se/taxa/100266/information [skatīts 30.09.2022.].

DD

Rievainais sprakšķis

Cardiophorus asellus

Erichson, 1840

3.343. attēls. Rievainais sprakšķis.
Foto: Aleksandrs Balodis, CC BY-SA 4.0.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: sprakšķi Elateridae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, –.
Statuss tuvējās valstīs: Zviedrija (NT 2020), Somija (VU 2021).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 1.1. Boreālais mežs.
Draudi: 5.3. Mežizstrāde un koksnes ieguve.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Morfoloģija un bioloģija. Rievainais sprakšķis ir 8–11 mm garš, ķermenis tumšbrūns līdz melns, klāts bieziem, gariem matiņiem – vabole izskatās kā noklāta ar pelēkiem putekšņiem. Kāpuriem ir tipiska sprakšķu dzimtas kāpuru uzbūve, izskata dēļ tos mēdz dēvēt par drātstārpiem. Kāpura ķermenis stingrs, pagarināts, slaids, cilindrisks. Kāpurs attīstās smilšainā augsnē, barojas ar lakstaugu saknēm. Pieaugušās vaboles (imago) ir aktīvas no maija līdz jūlijam, dzīvo dažas nedēļas (SLU Artdatabanken 2020).

Izplatība. Suga izplatīta lielākajā daļā Eiropas no DR (Francijas) līdz ZA (Karēlijas apgabalam), taču tā ir reta, un, iespējams, daļā areāla populācija ir stipri sadrumstalota (SLU Artdatabanken 2020). Konstatēta visās Latvijas kaimiņvalstīs. Latvija atrodas sugas izplatības areāla ZA daļā. Izplatības pētījumi Latvijā nav veikti. Apdzīvotā platība (AOO) ir 12 km^2, sastopamības apgabals (EOO) ir neskaidrs, vairums zināmo atradņu ir netālu no Rīgas. Potenciālais EOO, iespējams, iekļauj visu valsti, un AOO varētu būt ap 2000 km^2, ņemot vērā sugai piemērotu dzīvotņu (smilšainas vai akmeņainas augsnes) izplatību Latvijā.

Populācija. Eiropā nav veikti reģionālās populācijas pētījumi. Zviedrijā un Somijā reģionālā populācija, iespējams, mazinās vai mazināsies nākotnē – to izraisa piemērotu biotopu sadrumstalošanās un mazināšanās un līdz ar to arī populācijas sadrumstalošanās (SLU Artdatabanken 2020; Muona, Mattila 2021). Latvijā nav veikti reģionālās populācijas pētījumi. Iespējams, populācijas tendences un to ietekmējošie faktori ir līdzīgi kā Zviedrijā un Somijā.

Biotopi un ekoloģija. Pārsvarā apdzīvo kāpas, virsājus, sausus atklātus zālājus, grants laukus, skrajus mežus ar smilšainu augsni. Kāpuru attīstība notiek augu saknēs sausās, atklātās smilšainās augsnēs, relatīvi dziļi zemē (SLU Artdatabanken 2020).

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Galvenais drauds ir skrajo vietu (sauso zālāju, virsāju) aizaugšana un antropogēnā slodze, piemēram, izbraukāšana. Latvijā meži smilšainajās augsnēs ir pakļauti lielai antropogēnai slodzei, piemēram, izbraukāšanai. Nozīmīgs apdraudējums sugai ir sauso zālāju aizaugšana vai pārveidošana par citu biotopu. Latvijā suga iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD), jo ir zināmas tikai atsevišķas atradnes, apdzīvotā platība un

reģionālās populācijas stāvoklis un apdraudošo faktoru ietekme ir neskaidra.

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka. Latvijā zināmās atradnes atrodas ārpus ĪADT. Lai plānotu turpmāku sugas aizsardzību, jāveic tās izplatības, ekoloģijas, populācijas un to ietekmējošo faktoru pētījumi.

Autors: Jānis Ozols.

3.344. attēls. Rievainā sprakšķa izplatība.

Summary

Click beetle – *Cardiophorus asellus*. The species is distributed in most of south-western to north-eastern Europe, but it is rare and probably the population is highly fragmented in at least part of the range. Latvia is located in the north-eastern part of the distribution range. The EOO area is unclear, but the potential EOO encomprises the entire land area of the country. The AOO is 12 km². In the northern part of the range (Finland, Sweden), the distribution of the species is fragmented, and the population is considered to be declining or likely to decline in the future. In Latvia, the population size and trends are unknown, and the situation is probably similar to that in Sweden and Finland. *Cardiophorus asellus* inhabits dunes, heaths, dry open grasslands, gravel fields, open forests on sandy soils. Larvae develop in the roots of plants in dry, open sandy soils, rather deep in the ground. The main threat is the overgrowth of dry grasslands and heaths and anthropogenic load. Therefore, it is necessary to carry out studies on the distribution, population size, trends and ecology of *C. asellus* in order to find out whether the species requires protection in Latvia. The species is assessed as Data Deficient (DD) because only three localities are known in the country and the population size and trends, as well as the impact of threats, remain unknown. All known localities of the species are not protected. The species is not included on the list of protected species of EU importance and is not protected in Latvia. It is not required to determine the legal protection status of the species in Latvia.

Literatūras saraksts

Muona, J., Mattila, J. 2021. *Cardiophorus asellus*. Finnish Biodiversity Information Facility. https://laji.fi/en/taxon/MX.192401 [skatīts 27.10.2022.].

SLU Artdatabanken 2020. Rödlista 2020 – övergripande delar. Artfakta. SLU Artdatabanken. https://artfakta.se/taxa/105199/information [skatīts 27.10.2022.].

DD

Dobumu sprakšķis

Crepidophorus mutilatus
(Rosenhauer, 1847)

3.345. attēls. Dobumu sprakšķis.
Foto: Stanislav Snäll, CC BY 3.0.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: sprakšķi Elateridae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: VU 2023, VU 2023.
Statuss tuvējās valstīs: Somija (EN 2021), Zviedrija (VU 2020).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 1.4. Mērenās joslas mežs.
Draudi: 5.3. Mežizstrāde un koksnes ieguve.
Aizsardzības pasākumi: 1.2. Resursu un biotopu aizsardzība.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Morfoloģija un bioloģija. Dobumu sprakšķis ir 11–18 mm garš. Ķermenis vienkrāsaini melns, spīdīgs, antenas garas. Atšķirībā no citiem sprakšķiem priekškrūšu aizmugurējie stūri ir noapaļoti. Pieaugušie indivīdi (imago) pārziemo koku dobumos un ir aktīvi maijā un jūnijā, dzīvo dažas nedēļas līdz mēnešus. Saproksilofāgs. Kāpuriem ir tipiska sprakšķu dzimtas kāpuru uzbūve, izskata dēļ tos mēdz dēvēt par drātstārpiem. Kāpura ķermenis stingrs, pagarināts, slaids, cilindrisks, 20–30 mm garš. Kāpura attīstība ilgst 2–4 gadus, barojas ar sadalījušos koksni.

Izplatība. Areāls sniedzas no rietumu un dienvidu Eiropas (Francijas centrālās un D daļas) līdz Somijas D daļai un Baltijas valstu austrumiem. Suga galvenokārt sastopama Centrāleiropā, bet atsevišķa reģionālā populācija pastāv arī Eiropas ziemeļos (Mannerkoski et al. 2010). Konstatēta visās Latvijas kaimiņvalstīs. Gandrīz visās valstīs sugai ir zināmas tikai atsevišķas atradnes. Latvija atrodas tās izplatības areāla ZA daļā. Nav veikti sugas izplatības pētījumi un tā ir konstatēta tikai vienu reizi 2007. gadā ZR Latvijā, Kolkā. Suga varētu būt sastopama citās vietās Latvijā.

Populācija. Eiropā sugas reģionālā populācija novērtēta kā jutīga, vairākās valstīs tā ir apdraudēta, un tās populācija mazinās vai mazināsies nākotnē (Mannerkoski et al. 2010; SLU Artdatabanken 2020; Muona, Mattila 2021). Latvijā nav veikti sugas reģionālās populācijas pētījumi un ir zināma tikai viena atradne. Ņemot vērā, ka suga apdzīvo dobumainus platlapju kokus un valstī mazinās vecu, dobumainu koku skaits un vecu, dabisku mežu platība (DAP 2020), secināms, ka arī sugas AOO un reģionālā populācija mazinās vai mazināsies nākotnē.

Biotopi un ekoloģija. Sugai piemēroti veci, dabiski platlapju meži, kā arī parki un alejas ar veciem, dobumainiem platlapjiem. Kāpuri attīstās lapu koku dobumos.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Galvenie draudi ir vecu, dobumainu platlapju daudzuma mazināšanās, arī koku ciršana ceļmalās. Nozīmīgs drauds ir arī laika pārtraukums starp esošo apdzīvoto koku paaudzi un nākamo koku paaudzi, kuru suga varētu apdzīvot nākotnē. Šis pārtraukums ir nozīmīgs visā Eiropā un drīz var kļūt par galveno apdraudējumu. Suga iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD), jo ir zināma tikai

viena atradne, pēc kuras nevar spriest par apdzīvoto platību un reģionālās populācijas stāvokli valstī.

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss tai nav jānosaka. Vienīgā zināmā atradne ir Slīteres Nacionālajā parkā. Lai aizsargātu sugu, ir jāsaglabā veci un dobumaini koki, kas ir nozīmīgs substrāts arī vairāku citu retu un aizsargājamu vaboļu sugu kāpuru attīstībai. Jānodrošina, ka vecie, dobumainie koki tiek cirsti tikai saskaņā ar sertificēta eksperta atzinumu. Jāveic vecu dobumainu koku uzskaite un jāstāda jauni koki, kā arī jāveido koridori starp teritorijām ar lielu daudzumu vecu dobumainu koku, izmantojot mākslīgās dzīvotnes. Jāveic sugas ekoloģijas, izplatības un reģionālās populācijas un to tendenču pētījumi.

Autors: Jānis Ozols.

3.346. attēls. Dobumu sprakšķa izplatība.

Summary

Click beetle – *Crepidophorus mutilatus*. The species is distributed from south-western to north-eastern Europe. Latvia is situated in the north-eastern part of the distribution range of *C. mutilatus*. The species has only been found once in Latvia in the north-western part, in Kolka in 2007. Not enough data are available to calculate the EOO, and the AOO is 4 km^2. The species could potentially be also found in other places in Latvia where the habitat – hollow deciduous trees – is available. The state and trends of the Latvian regional population are unknown, but the population is likely declining or will decline in the future due to a general decline in area and quality of suitable habitat. In Latvia, the species could inhabit old-growth mixed broadleaved forests, old parks and avenues. It is a stenotopic, saproxylophagous species. Larvae develop in hollows of old deciduous trees. The main threat is the removal of hollow deciduous trees and the time gap between the existing generation of old trees and the next generation that are not yet suitable for the species. Therefore, it is necessary to raise awareness of the public about the importance of hollow trees as a habitat for rare and endangered species. It must be made a legal requirement to obtain a written permit from a certified invertebrate expert prior to the felling of any old, hollow tree. An inventory of old hollow trees needs to be carried out in Latvia and new trees should be planted to ensure the next generation of the habitat and establish corridors between areas with many old hollow trees using artificial habitats (artificial hollows). Ecology, distribution and the population size of the species need to be clarified. The species is assessed as Data Deficient (DD) because the status and trends of the regional population are unknown and only one locality is known in the country. The species is not included on the lists of protected species of EU importance and Latvian protected species. In Latvia, it is not necessary to determine the legal protection status of *C. mutilatus*.

Literatūras saraksts

DAP 2020. Dabas aizsardzības pārvalde. Ziņojums Eiropas Komisijai par biotopu (dzīvotņu) un sugu aizsardzības stāvokli Latvijā. Novērtējums par 2013.–2018. gada periodu. https://www.daba.gov.lv/lv/media/5696/download?attachment [skatīts 22.03.2022.].

Mannerkoski, I., Hyvärinen, E., Alexander, K., Büche, B., Mico, E., Pettersson, R. 2010. *Crepidophorus mutilatus*. The IUCN Red List of Threatened Species 2010: e.T157530A5089549. https://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2010-1.RLTS.T157530A5089549.en [skatīts 28.09.2022.].

Muona, J., Mattila, J. 2021. *Crepidophorus mutilatus*. Finnish Biodiversity Information Facility. https://laji.fi/en/taxon/MX.192924 [skatīts 28.09.2022.].

SLU Artdatabanken 2020. Rödlista 2020 – övergripande delar. Artfakta. SLU Artdatabanken. https://artfakta.se/taxa/100419/information [skatīts 28.09.2022.].

DD

Dzeltenkrūšu ēnvabole

Phryganophilus ruficollis
(Fabricius, 1798)

3.347. attēls. Dzeltenkrūšu ēnvabole. Foto: Christoffer Fägerström, CC BY-NC 2.0.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: ēnvaboles Melandryidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, EN 2022.
Statuss tuvējās valstīs: Zviedrija (EN 2020), Somija (VU 2019), Igaunija (DD 2018).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 1.1. Boreālais mežs, 1.4. Mērenās joslas mežs.
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: 5.1. Tiesību akti, 4.3. Informētība un komunikācija.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: II.
Aizsardzības statuss Latvijā: ĪAS, ML.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Morfoloģija un bioloģija. Dzeltenkrūšu ēnvabole ir 10–16 mm gara. Ķermenis ir iegareni cilindrisks, melns, ar gaiši oranžu priekškrūšu vairogu un vēderu. Kāpurs dzeltenīgi oranžs, garš un tievs, stipri saplacināts. Vaboļu aktivitātes laiks ir īss (dažas nedēļas), bet kāpuru attīstība zem mizas un trupošā koksnē ilgst 2–5 gadus. Vaboļu aktivitātes periods ir maijs–jūlijs (Lundberg 1993; Nikitsky et al. 1996).

Izplatība. Izplatības areāls aptver gandrīz visu Palearktikas mežu zonu. Suga sastopama gan mērenā klimata joslas, gan okeāniskā klimata (Japānā, Norvēģijā, Vācijā), gan mēreni kontinentālā klimata apgabalā (Ķīnas centrālajā daļā, Sibīrijas A un R daļā). Sastopama visās Skandināvijas valstīs (Nikitsky 2020), bet ne Igaunijā (U. Roosileht, pers. ziņojums) un Lietuvā (Tamutis et al. 2019). Baltkrievijā zināma valsts R daļā (Alexandrovitch et al. 1996). Latvija atrodas izplatības areāla R daļā. Zināmas divas atradnes Kurzemes ZR daļā – vēsturiskā atradne Puzes apkārtnē (Kawall 1876) un 1998. gada atradne pie Šlīteres (Barševskis 2001). Abos gadījumos konstatēta tikai viena pieaugusi vabole. Datu trūkuma dēļ pēdējos 20 gados nevar aprēķināt sastopamības apgabalu (EOO) un apdzīvoto platību (AOO). Potenciālā AOO, visticamāk, ir lielāka nekā 4 km^2.

Populācija. Kvantitatīvi pētījumi par reģionālās populācijas lielumu un stāvokli, to pārmaiņām nav veikti ne Latvijā, ne citur pasaulē. Citur Eiropā sastopama reti un neregulāri, visvairāk atradņu (piecas) zināmas Zviedrijā (Lundberg 1993; SLU Artdatabanken 2020) un Somijā (32) (Muona, Mattila 2021), kā arī Krievijā – Sibīrijā (N. B. Nikitsky un F. Kovalevsky, pers. ziņojums).

Biotopi un ekoloģija. Sugas biotopi Latvijā ir boreālie meži ar skujkokiem un bērziem, kas ir provizorisks raksturojums saskaņā ar ārzemju autoru datiem un ņemot vērā vienīgo zināmo atradni Zilajos kalnos Slīteres Nacionālajā parkā. Kāpuri un to attīstības biotops Latvijā nav zināmi. Vienīgais indivīds ievākts lamatās jūnija pirmajā dekādē. Vairāki ārzemju autori norāda uz sugas saikni ar degumiem skujkoku mežos, kuros ir bērzu audzes. Stenotopa suga (Koch 1989). Iekļauta Centrāleiropas veco un pirmatnējo mežu indikatorsugu sarakstā (Müller et al. 2005).

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Apdraudējums Latvijā nav noskaidrots un pētīts. Trūkst datu par sugas izplatību, sastopamību, apdraudošajiem faktoriem un reģionālās populācijas lielumu, tāpēc suga iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

Aizsardzība. ES nozīmes un Latvijā īpaši aizsargājama suga, kuras dzīvotņu saglabāšanai var veidot mikroliegumus. Tās aizsardzības juridiskais statuss ir jāsaglabā. Pēdējā zināmā atradne ir ĪADT – Slīteres Nacionālajā parkā. Jāturpina sugas meklēšana potenciāli piemērotos biotopos. Konstatējot tās atradni vai novērojot tās indivīdus, jāsaglabā indivīdi, sugas dzīvotne un tajā notiekošie dabiskie procesi. Jāsaglabā vecie dabiskie boreālie meži un kritalas, nokaltušie koki un apdegusī koksne. Lai saglabātu sugu, ir ieteicams ieviest biotopa apsaimniekošanas pasākumu – kontrolētu dedzināšanu boreālajos mežos ar bērza piemistrojumu.

Autors: Dmitrijs Teļnovs.

Summary

False darkling beetle – *Phryganophilus ruficollis*. The distribution range of *P. ruficollis* stretches over almost the entire forest zone of the Palaearctic. Latvia is situated in the western part of the range. Only two records are known in Latvia – the historical one from the vicinity of Puze (Kawall 1876) and a 1998 record from the Slīteres National Park near Šlītere (Barševskis 2001). In both cases, only one adult beetle was recorded. Not enough data are available to calculate the EOO. The AOO is 4 km², but the potential AOO is likely higher. Larvae and larval habitat in Latvia are still unknown. Foreign authors point to the connection of the species with birch-containing burnt boreal forests. The species is described as a stenotope (Koch 1989), is included on the list of indicator species of old and primary forests of Central Europe (Müller et al. 2005). Threats to the Latvian regional population have not been identified or studied. It is a species of EU importance and a protected species in Latvia for conservation of which micro-reserves can be established. Its legal protection status must be maintained. It is assessed as Data Deficient (DD) due to the lack of data on its distribution and occurrence in Latvia, no identified threats, habitat and the regional population size. Preserving the habitat – old-growth boreal forests – is the most convenient way to protect the species at the localities where it occurs. Introducing habitat management, such as controlled burning in boreal mixed forests with birch, is recommended.

Literatūras saraksts

Alexandrovitch, O.R., Lopatin, I.K., Pisanenko, A.D., Tsinkevitch, V.A., Snitko, S.M. 1996. A Catalogue of Coleoptera (Insecta) of Belarus. Minsk: FFR RB, 103.

Barševskis, A. 2001. New and rare species of beetles (Insecta: Coleoptera) in the Baltic states and Belarus. Baltic Journal of Coleopterology, 1(1/2): 3–18.

Kawall, J.H. 1876. Miscellanea entomologica. Stettiner Entomologische Zeitung, 28: 117–124.

Koch, K. 1989. Die Käfer Mitteleuropas. Ökologie. Band 2. Goecke & Evers, Krefeld, 382.

Lundberg, S. 1993. Brunbaggen *Phryganophilus ruficollis* (F.) (Coleoptera, Melandryidae) i norra Fennoskandien – biotopval och utvecklingsbiologi. Entomologisks Tidskift, 114(1/2): 13–18. https://www.sef.nu/download/entomologisk_tidskrift/et_1993/ET%201993%2013-16.pdf

Muona J., Mattila J. 2021. *Phryganophius ruficollis*. Finnish Biodiversity Information Facility. https://laji.fi/en/taxon/MX.194012 [skatīts 17.07.2021.].

Müller, J., Bußler, H., Bense, U., Brustel, H., Flechtner, G., Fowles, A., Kahlen, M., Möller, G., Mühle, H., Schmidl, J., Zabransky, P. 2005. Urwald relict species – Saproxylic beetles indicating structural qualities and habitat tradition. Waldoekologie Online, 2: 106–113.

Nikitsky, N.B. 2020. Family Melandryidae Leach, 1815. In: Iwan, D., Löbl, I. (eds.). Catalogue of Palaearctic Coleoptera. Vol. 5. Revised and updated 2nd edition. Tenebrionoidea. Brill, Leiden & Boston, 47–59.

Nikitsky, N.B., Osipov, I.N., Chemeris, M.V., Semenov, V.B., Gusakov, A.A. 1996. The beetles of the Prioksko-Terrasny Biosphere reserve – xylobiontes, mycetobiontes, and Scarabaeidae (with the review of the Moscow region fauna of the groups). Archives of the Zoological Museum Moscow State University 36: 198.

SLU Artdatabanken 2020. Rödlista 2020 – övergripande delar. Artfakta. SLU Artdatabanken. https://artfakta.se/taxa/101558/information [skatīts 17.07.2021.].

Tamutis, V., Ferenca R., Pollock, D.A. 2019. Faunistic review of Tetratomidae and Melandryidae (Coleoptera: Tenebrionoidea) in Lithuania with an annotated checklist of the species. Zootaxa, 4668(2): 183–206.

DD

Slaidā ēnvabole

Zilora elongata

J. R. Sahlberg, 1881

3.348. attēls. Slaidā ēnvabole. Foto: Dmitrijs Teļnovs.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: ēnvaboles Melandryidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2021.
Kategorija globāli, Eiropā: –, –.
Statuss tuvējās valstīs: Igaunija (DD 2021), Somija (NE 2021).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 1.1. Boreālais mežs.
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Morfoloģija un bioloģija. Slaidā ēnvabole ir 6–10 mm gara. Ķermenis iegareni cilindrisks, rūsgani brūns, ar izteiktu, samērā garu un biezu apmatojumu. Nav datu par pieaugušo vaboļu (imago) dzīves ilgumu. Kāpurs gandrīz balts, cilindrisks. Tā attīstība zem mizas un trupošā koksnē ilgst aptuveni divus gadus.

Izplatība. Palearktikas suga, sastopama mērenā un kontinentālā klimata joslā no Somijas, Igaunijas un Baltkrievijas līdz Krievijas Tālajiem Austrumiem (Nikitsky 2020). Igaunijā suga zināma tikai pēc atsevišķiem pirms vairāk nekā 50 gadiem ievāktiem indivīdiem (eElurikkus 2021). Somijā konstatētas vairāk nekā 50 sugas atradnes valsts centrālajā un D daļā (Muona, Mattila 2020). Lietuvā sugas izplatība nav pilnīgi izpētīta un zināmas četras atradnes (Tamutis et al. 2019). Autoram nav informācijas par sugas izplatību Baltkrievijā. Latvija atrodas sugas izplatības areāla R daļā un nav izolēta no kaimiņvalstu reģionālajām populācijām. Pirmo un vienīgo reizi suga konstatēta 2021. gadā priežu mežu masīvā valsts centrālajā daļā, Ogres apkārtnē (D. Teļnovs, nepubl. dati). Nav iespējams aprēķināt sastopamības apgabalu (EOO), savukārt apdzīvotā platība (AOO) ir 4 km^2. Pieņemot, ka suga piemērotos biotopos varētu būt sastopama lielākajā daļā valsts teritorijas, potenciālais EOO aptver visu valsti. Arī potenciālā AOO, iespējams, ir daudzkārt lielāka.

Populācija. Kvantitatīvi pētījumi par reģionālās populācijas lielumu, stāvokli un pārmaiņām nav veikti ne Latvijā, ne citur pasaulē. Latvijā atrasts tikai viens indivīds. Suga noteikti sastopama daudz plašāk, bet reti. Savā izplatības areālā tā nekur nav konstatēta lielā skaitā.

Biotopi un ekoloģija. Apdzīvo skujkoku mežus. Attīstības ciklā saistīta ar priežu un jauktajiem priežu mežiem, attīstās zem stāvošu atmirušu priežu stumbru mizas ar koksnes sēņu micēliju. Sugai svarīgs nav koka vecums, bet specifisko sēņu sugu esība un mikroklimats zem mizas.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Apdraudējums Latvijā nav apzināts un pētīts. Tā kā galvenais drauds nav noteikts un par reģionālo populāciju trūkst datu, suga iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas aizsargājamo sugu sarakstos. Tās pašreizējais aizsardzības statuss Latvijā nav jāpārskata. Vienīgā zināmā atradne ir dabas parkā "Ogres Zilie kalni". Konstatējot sugas atradni vai novērojot tās indivīdus, jāsaglabā sugas dzīvotne un tajā notiekošie dabiskie procesi. Skujkoku mežos jāsaglabā stāvošas nokaltušas priedes, tostarp arī jaunie, tievie koki. Jāveic pētījumi par sugas izplatību Latvijā, reģionālās populācijas lielumu un tendencēm un jānoskaidro draudi.

Autors: Dmitrijs Teļnovs.

3.349. attēls. Slaidās ēnvaboles izplatība.

Summary

False darkling beetle – *Zilora elongata*. A Palaearctic species found in the temperate and continental climate zones from Finland, Estonia and Belarus to the Russian Far East (Nikitsky 2020). Latvia is situated in the western part of the distribution range of the species and is not isolated from other regional populations. In Latvia, the species was first recorded in 2021 in the pine forests in the vicinity of Ogre, which remains the only known locality. Not enough data are available to calculate the EOO, and the AOO is 4 km^2. Assuming that the species could be found in suitable habitats in most of the Latvian territory, the potential EOO corresponds to the entire land area of the country, and the potential AOO is likely many times higher than presently known. Studies on the size, status and trends of the regional population have not been carried out. Only one individual of this species has been observed in Latvia. The species certainly occurs much more widely than presently known, but is probably uncommon. The species is not found in large numbers across its entire distribution range. There is little information available on the ecological preferences of this species. *Zilora elongata* is bound to pine and pine mixed forests, and larvae develop under the bark of standing dead Scots pine trunks with tree fungi mycelium. Threats to the regional population have not been studied. The main threat is unknown, and the species is assessed as Data Deficient (DD). The species is not included in international and national regulatory acts and is not protected. There is no need to review its current protection status in Latvia. The only known site is in the "Ogres Zilie kalni" Nature Park. In coniferous forests, standing dead Scots pines or pine snags should be preserved, including young, small-diameter trees. Studies are required on the distribution of the species in Latvia, the size and trends of the regional population and on the threats.

Literatūras saraksts

eElurikkus 2021. Estonian eBiodiversity Portal. https://elurikkus.ee/app/taxonomy/taxon/110399 [skatīts 13.08.2021.].

Muona, J., Mattila, J. 2021. *Zilora elongata*. Finnish Biodiversity Information Facility. https://laji.fi/en/taxon/MX.194005 [skatīts 13.08.2021.].

Nikitsky, N.B. 2020. Family Melandryidae Leach, 1815. In: Iwan, D., Löbl, I. (eds.). Catalogue of Palaearctic Coleoptera. Vol. 5. Revised and updated 2nd edition. Tenebrionoidea. Brill, Leiden & Boston, 47–59.

Tamutis, V., Ferenca, R., Pollock, D.A. 2019. Faunistic review of Tetratomidae and Melandryidae (Coleoptera: Tenebrionoidea) in Lithuania with an annotated checklist of the species. Zootaxa, 4668(2): 183–206.

DD

Brūnā ēnvabole

Zilora obscura

(Fabricius, 1794)

3.350. attēls. Brūnā ēnvabole.
Foto: Ryszard, CC BY-NC 2.0.

Morfoloģija un bioloģija. Brūnā ēnvabole ir 6,5–10,0 mm gara. Ķermenis iegareni cilindrisks, rūsgani brūns, ar izteiktu, diezgan garu un biezu apmatojumu. Pieaugušas vaboles (imago) dzīvo īsu laiku (N. B. Nikitsky, pers. ziņojums). Kāpurs gandrīz balts, cilindrisks. Kāpuru attīstība zem mizas un trupošā koksnē ilgst 1–2 gadus.

Izplatība. Apdzīvo visu Eiropu, izņemot Skandināvijas valstis (Nikitsky 2020). Baltkrievijā sastopama valsts Z un R daļā (Alexandrovitch et al. 1996). Igaunijā zināmas tikai vēsturiskās atradnes (vairāk nekā pirms 50 gadiem ievākti indivīdi) (eElurikkus 2021). Lietuvā sugas izplatība nav pilnīgi izpētīta, un pašlaik zināmas sešas atradnes (Tamutis et al. 2019). Latvija atrodas sugas izplatības areāla R daļā un nav izolēta no kaimiņvalstu reģionālajām populācijām. Suga pirmoreiz konstatēta 2015. gadā, un zināma tikai viena atradne priežu mežu masīvā Centrāllatvijā, Birzgales apkārtnē. Nav iespējams aprēķināt sastopamības apgabalu (EOO); apdzīvotā platība (AOO) ir 4 km^2. Pieņemot, ka suga piemērotos biotopos varētu būt sastopama lielākajā daļā Latvijas, potenciālais EOO, iespējams, iekļauj visu valsts teritoriju un arī potenciālā AOO, domājams, ir daudzkārt lielāka.

Populācija. Pētījumi par reģionālās populācijas lielumu, stāvokli un to pārmaiņām nav veikti ne Latvijā, ne citur pasaulē. Suga nekur nav sastopama lielā skaitā. Latvijā atrasts tikai viens indivīds, taču suga noteikti ir sastopama daudz plašāk, bet reti.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: ēnvaboles Melandryidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, –.
Statuss tuvējās valstīs: Igaunija (DD 2021).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 1.1. Boreālais mežs.
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Biotopi un ekoloģija. Saistīta ar priežu un jauktiem priežu mežiem, attīstās zem stāvošo, nokaltušo priežu stumbru mizas ar koksnes sēņu micēliju. Sugai svarīgs nav koka vecums, bet specifisko sēņu sugu esība un mikroklimats zem mizas.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Apdraudējums Latvijā nav apzināts un īpaši pētīts. Galvenais drauds nav noteikts, trūkst informācijas par sugas reģionālo populāciju Latvijā, tāpēc tā iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas aizsargājamo sugu sarakstos. Tās pašreizējais aizsardzības statuss Latvijā nav jāpārskata. Vienīgā sugas atradne Latvijā netiek aizsargāta, atrodas ārpus ĪADT. Konstatējot sugas atradni vai novērojot tās indivīdus, jāsaglabā sugas dzīvotne un tajā notiekošie dabiskie procesi. Skujkoku mežos

jāsaglabā stāvošas nokaltušas priedes, tostarp arī jaunie, tievie koki. Jāveic pētījumi par sugas izplatību Latvijā, reģionālās populācijas lielumu un tendencēm un jānoskaidro draudi.

Autors: Dmitrijs Teļnovs.

3.351. attēls. Brūnās ēnvaboles izplatība.

Summary

False darkling beetle – *Zilora obscura*. It inhabits the entire Europe except for the Scandinavian Peninsula (Nikitsky 2020). Latvia is situated in the western part of the distribution range of the species and is not isolated from other regional populations. The species was first recorded in Latvia in 2015, and so far only one site is known in the vicinity of Birzgale (Telnov et al. 2016). Not enough data are available to calculate the EOO. The AOO is 4 km^2. The species can likely be found in suitable habitats across the territory of Latvia, the potential EOO corresponds to the entire land area of the country and the potential AOO is likely much higher. Studies on the size, status and trends of the Latvian regional population have not been carried out. The species is not found in large numbers across its entire distribution range. There is little information available on the ecological preferences of this species. It is bound to pine and pine mixed forests and is developing under the bark of standing dead Scots pine trunks with tree fungi mycelium. Threats to the Latvian regional population have not been specifically studied. The main threat is unknown, and the species is assessed as Data Deficient (DD). The species is not on the international and national regulatory acts and is not protected. There is no need to review its current protection status in Latvia. The only known locality is not protected. In coniferous forests, standing dead Scots pines and pine snags should be preserved, including young, narrow trees. Studies are required on the distribution of the species in Latvia, the size and trends of the regional population and on threats.

Literatūras saraksts

Alexandrovitch, O.R., Lopatin, I.K., Pisanenko, A.D., Tsinkevitch, V.A., Snitko, S.M. 1996. A Catalogue of Coleoptera (Insecta) of Belarus. Minsk: FFR RB, 103.

eElurikkus 2021. Estonian eBiodiversity Portal. https://elurikkus.ee/app/taxonomy/taxon/110398 [skatīts 14.08.2021.].

Nikitsky, N.B. 2020. Family Melandryidae Leach, 1815. In: Iwan, D., Löbl, I. (eds.). Catalogue of Palaearctic Coleoptera. Vol. 5. Revised and updated 2nd edition. Tenebrionoidea. Brill, Leiden & Boston, 47–59.

Tamutis, V., Ferenca, R., Pollock, D.A. 2019. Faunistic review of Tetratomidae and Melandryidae (Coleoptera: Tenebrionoidea) in Lithuania with an annotated checklist of the species. Zootaxa, 4668(2): 183–206.

Telnov, D., Bukejs, A., Gailis, J., Kalniņš, M., Kirejtshuk, A.G., Piterāns, U., Savich, F. 2016. Contributions to the knowledge of Latvian Coleoptera. 10. Latvijas Entomologs, 53: 89–121.

DD

Zaļā eļļasvabole

Lytta vesicatoria

(Linnaeus, 1758)

3.352. attēls. Zaļā eļļasvabole. Foto: Paul D. Brock.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: eļļasvaboles Meloidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, –.
Statuss tuvējās valstīs: Igaunija (DD 2021), Zviedrija (CR 2020).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 1.1. Boreālais mežs, 1.4. Mērenās joslas mežs, 3.3. Boreālais krūmājs, 14.2. Ganības.
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: 0. kat. (1998).

Morfoloģija un bioloģija. Zaļās eļļasvaboles ķermenis ir 10–22 mm garš, cilindrisks, spīdīgs un gluds, virspusē parasti spilgti metāliski zaļš, retāk sarkanīgs, zils vai vara krāsā, vēderpusē – vara krāsā. Kājas un taustekļi zaļi vai zili, taustekļu pēdējie posmi melni. Galva šķērseniska, vidū ar garenisku rievu. Priekškrūšu vairogs sānos sašaurināts virzienā no priekšmalas uz pamatni. Segspārni iegareni, gandrīz paralēli, katrs ar divām vāji izteiktām gareniskām ķīļveida līnijām. Izteikts dzimumdimorfisms – mātītes parasti ir lielākas nekā tēviņi, ar masīvāku vēderu un platākiem segspārniem. Pieaugušās vaboles (imago) dzīvo vairākas dienas. Viena no nedaudzajām indīgajām vabolēm Latvijā. Tēviņi sintezē kantaridīnu – terpenoīdu klases toksīnu –, kura 10 mg deva cilvēkam var būt letāla. Mātītes pārklāj ar to olas, lai pasargātu no plēsējiem un slimībām. Kāpuri parazitē *Anthophora*, *Colletes*, *Nalictus*, *Megachile* un *Osmia* ģinšu bišu ligzdās. Imago barojas ar jauno koku un krūmu lapām, priekšroku dodot osim.

Izplatība. Sugai ir zināmas trīs pasugas. Latvijā sastopama nominālā pasuga *L. v. vesicatoria*, kas plaši izplatīta visā Eiropā, tomēr areāla Z daļā tā ir retāka nekā Vidusjūras reģionā (Lückmann, Niehuis 2009). Pasuga *L. v. heydeni* ir sastopama Turcijā un *L. v. moreana* – Grieķijā. Latvija atrodas sugas izplatības areāla Z daļā un ir izolēta no kaimiņvalstu reģionālajām populācijām. Baltijas valstīs un Skandināvijā sugas atradnes ir zināmas Zviedrijā (Gotlandes un Ēlandes salā), Lietuvā un Latvijā (Telnov, Kalniņš 2003; Bologna 2020; SLU Artdatabanken 2020). Igaunijā zināmas tikai vēsturiskas atradnes (eElurikkus 2021; Roosileht, pers. ziņojums). Baltkrievijā suga sastopama valsts centrālajā un D daļā (Alexandrovitch et al. 1996). Latvijā tā pēdējos 100 gados droši konstatēta tikai divreiz – Kurzemē pie Sabiles un 1998. gadā Rucavas apkārtnē (Lackschewitz 1942; Telnov, Kalniņš 2003). Trūkst datu sastopamības apgabala (EOO) un apdzīvotās platības (AOO) aprēķināšanai.

Populācija. Kvantitatīvi pētījumi par reģionālās populācijas lielumu un tā pārmaiņām Latvijā nav veikti. Reģionālās populācijas stāvoklis nav zināms, bet pieaugušo indivīdu skaits noteikti ir neliels.

Biotopi un ekoloģija. Mezofila, termofila suga, citur Eiropā dod priekšroku skrajiem mežiem, parkiem, ganībām un krūmājiem

(Lückmann, Niehuis 2009). Imago ir fitofāgi un pārtiek no dažādu koku un krūmu lapām, priekšroku dodot osim, īpaši – jauniem kokiem (Lückmann, Niehuis 2009). Agrīnās attīstības stadijās kāpuri (triungulīni) ierāpjas dažādu sugu ziedos un tur gaida vientuļās bites, ar kurām aizceļo uz šo bišu ligzdām un tajās parazitē (Lückmann, Niehuis 2009). Datu par sugas biotopiem un ekoloģiju Latvijā nav.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Draudi nav zināmi. Suga iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD), jo nav pierādījumu, ka suga Latvijā joprojām ir sastopama, trūkst datu par reģionālās populācijas lielumu un tendencēm un nav noteikts galvenais drauds.

Aizsardzība. Nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas aizsargājamo sugu sarakstos. Tās pašreizējais aizsardzības statuss Latvijā nav jāpārskata. Latvijā pēdējos 20 gados nav droši zināmu sugas atradņu. Pēdējā zināmā atradne Rucavas apkārtnē netiek aizsargāta. Pašlaik nav jāveic īpaši aizsardzības pasākumi. Jāveic pētījumi par sugas izplatību Latvijā, reģionālās populācijas lielumu un tendencēm un jānoskaidro draudi.

Autors: Dmitrijs Teļnovs.

Summary

Spanish fly – *Lytta vesicatoria*. There are three subspecies known. In Latvia, the nominal subspecies *L. v. vesicatoria* is present, which is widespread throughout Europe, but is rarer at the northern extent of the distribution area than in the Mediterranean (Lückmann, Niehuis 2009). In the Baltic States and Scandinavia, the species occurs in Sweden (Gotland and Öland Islands), Lithuania and Latvia (Telnov, Kalniņš 2003; Bologna 2020; SLU Artdatabanken 2020). In Estonia, only old localities of this species are known (eElurikkus 2021; Roosileht, personal report). In Latvia, *L. vesicatoria* has been reliably recorded only twice in the last 100 years – in the Kurzeme region near Sabile and in 1998 in the vicinity of Rucava (Lackschewitz 1942; Telnov, Kalniņš 2003). Latvia is located at the northern extent of the distribution range of the species and is isolated from the regional populations of neighbouring countries. Not enough information is available to calculate the EOO and AOO. Studies on the size and trends of the Latvian regional population have not been carried out, but the number of mature individuals is certainly small. It is a mesophilic and thermophilic species and elsewhere in Europe inhabits open forests, parks, pastures and shrubland (Lückmann, Niehuis 2009). Adults are phytophagous and feed on leaves of various trees and shrubs, with a preference for European ash (Lückmann, Niehuis 2009). The main threat is unknown. Further studies are necessary on the occurrence, distribution and ecology of the species in Latvia, its population size and threats. The species is assessed as Data Deficient (DD) because there is a lack of evidence of its occurrence in Latvia, the size and trends of the regional population are unknown, and the main threat remains unknown. The species is not included in international and national regulatory acts and is not protected, but it is included in the 2nd edition of the Red Data Book of Latvia (Barševskis 1998). No special protection measures are currently required. The distribution of the species in Latvia, the size and trends of the regional population need to be clarified and threats identified.

Literatūras saraksts

Alexandrovitch, O.R., Lopatin, I.K., Pisanenko, A.D., Tsinkevitch, V.A., Snitko, S.M. 1996. A Catalogue of Coleoptera (Insecta) of Belarus. Minsk: FFR RB, 103.

Barševskis, A. 1998. Zaļā eļļasvabole *Lytta vesicatoria* (Linnaeus, 1758). Grām.: Spuris, Z. (red.). Latvijas Sarkanā grāmata. 4. sējums. Bezmugurkaulnieki. Latvijas Universitātes Bioloģijas institūts, Rīga, 40–41.

Bologna, M.M. 2020. Family Meloidae Gyllenhal, 1810. In: Iwan, D., Löbl, I. (eds.). Catalogue of Palaearctic Coleoptera. Vol. 5. Revised and updated 2nd edition. Tenebrionoidea. Brill, Leiden & Boston, 500–562.

eElurikkus 2021. Estonian eBiodiversity Portal. https://elurikkus.ee/app/taxonomy/taxon/72558 [skatīts 03.08.2022.].

Lackschewitz, T. 1942. Zur Koleopterenfauna des ostbaltischen Gebietes, 3. Korrespondenzblatt des Naturforscher-Vereins zu Riga, 64: 172–179.

Lückmann, J., Niehuis, M. 2009. Die Ölkäfer in Rheinland-Pfalz und im Saarland. Gesellschaft für Naturschutz und Ornithologie Rheinland-Pfalz, Mainz, 480.

SLU Artdatabanken 2020. Rödlista 2020 – övergripande delar. Artfakta. SLU Artdatabanken. https://artfakta.se/taxa/101257/information [skatīts 03.08.2022.].

Telnov, D., Kalniņš, M. 2003. To the knowledge of Latvian Coleoptera. 3. Latvijas Entomologs, 40: 21–33.

DD

Ingrijas koksngrauzis

Alosterna ingrica
(Baeckmann, 1902)

3.353. attēls. Ingrijas koksngrauzis. Foto: Jacek Kurzawa, CC BY 4.0.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: koksngrauži Cerambycidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, LC 2016.
Statuss tuvējās valstīs: Igaunija (DD 2018).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 1.4. Mērenās joslas mežs.
Draudi: 5.3. Mežizstrāde un koksnes ieguve.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Morfoloģija un bioloģija. Ingrijas koksngrauzis ir 6–9 mm garš, ķermenis melns, kājas un antenas oranžbrūnas. Priekškrūtis, galva un segspārni melni, punktoti. Priekškrūtis ar blīvu apmatojumu. Dzīves cikls nezināms. Sugas bioloģija ir neskaidra, iepriekš publicētā informācija var attiekties uz līdzīgo sugu – sarkanīgo koksngrauzi *Alosterna erythropus*. Saproksilofāgs. Kāpurs tipisks koksngraužu dzimtai, garš, balts vai dzeltenīgs, ar stipri platāku oranžīgu galvu. Barojas ar koksni. Pieaugušie indivīdi (imago) atrodami no maija līdz jūlijam, lido uz ziediem, dzīvo dažas nedēļas (Dodelin et al. 2017).

Izplatība. Suga sastopama Eirāzijā. Tās izplatības pamatareāls ir no Austrumeiropas līdz Rietumsibīrijai. Eiropā konstatēta Igaunijā, Lietuvā, Baltkrievijā, Krievijā u. c. Slovākijā, iespējams, tā ir izmirusi. Latvijā suga atrodas uz izplatības areāla ZR robežas. Latvijā nav veikti sugas izplatības pētījumi, taču tā ir konstatēta četrās atradnēs valsts Z un A daļā. Sastopamības apgabals (EOO) ir 294 km^2, un apdzīvotā platība (AOO) ir 16 km^2. Tā kā sugas ekoloģija un apdraudošie faktori ir neskaidri, potenciālās EOO un AOO pārmaiņas nav zināmas.

Populācija. Austrumeiropā reģionālā populācija atrodas uz areāla robežas un ir stipri sadrumstalota, bet kopumā Eiropas reģionā populācija ir stabila (Dodelin et al. 2017). Latvijā nav veikti sugas reģionālās populācijas pētījumi. Tā kā vienīgās zināmās atradnes ir divās ĪADT, sugas apakšpopulācijas ir nosacīti aizsargātas – nodrošinot aizsardzības pasākumus, sugas apakšpopulācijām būtu jābūt stabilām.

Biotopi un ekoloģija. Suga galvenokārt saistīta ar veciem platlapju mežiem. Latvijā konstatētie indivīdi atrasti uz veciem, dobumainiem ozoliem.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Sugu apdraud ozolu mežu platības mazināšanās, vecu platlapju mazināšanās ainavā un dobumainu koku un atmirušas koksnes daudzuma mazināšanās. Sugu var apdraudēt arī mežsaimnieciskā darbība. Nozīmīgs drauds ir arī laika pārtraukums starp esošo apdzīvoto koku paaudzi un nākamo koku paaudzi, kuru suga varētu apdzīvot nākotnē. Suga iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD), jo ir zināmas tikai četras atradnes un apdzīvotā platība un populācijas stāvoklis valstī ir neskaidrs, kā arī nav skaidri zināma apdraudošo faktoru ietekme.

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka. Latvijā ir zināmas sugas atradnes divās ĪADT: dabas liegumā "Lubāna mitrājs" un aizsargājamo ainavu apvidū "Ziemeļgauja". Lai aizsargātu sugu, ir jāsaglabā veci un dobumaini koki, kas ir nozīmīgs substrāts arī vairāku citu retu un aizsargājamu vaboļu sugu kāpuru attīstībai. Jānodrošina, ka vecie, dobumainie koki tiek cirsti tikai saskaņā ar sertificēta eksperta atzinumu. Jāveido koridori starp teritorijām ar lielu daudzumu vecu dobumainu koku, izmantojot mākslīgās dzīvotnes. Jāveic sugas dzīves cikla un ekoloģijas, apdraudošo faktoru un izplatības pētījumi, lai varētu izdarīt secinājumus par citiem nepieciešamajiem aizsardzības pasākumiem.

Autors: Jānis Ozols.

3.354. attēls. Ingrijas koksngrauža izplatība.

Summary

Longhorn beetle – *Alosterna ingrica*. A Palaearctic species, distributed from Eastern Europe to western Siberia. In Latvia, the species is on the north-western extent of the distribution range and the population is likely to be fragmented. Four localities are known, all in northern and eastern Latvia. The EOO is 294 km^2, and the AOO is 16 km^2. The status and trends of the Latvian regional population are unknown. *Alosterna ingrica* mainly occurs in mixed broadleaved forests. The species is saproxylophagous and stenotopic. Larvae develop in old hollow broadleaved trees. In Latvia, it is bound to in hollow Pedunculate oak trees. The main threat is the loss of old hollow trees and oak woodlands in the landscape, and the time gap which developed between the existing generation of old trees and the next generation. It is necessary to raise awareness of the public about the importance of hollow trees as a habitat for rare and endangered species. It must be made a legal requirement to obtain a written permit from a certified invertebrate expert prior to the felling of any old, hollow tree. Establishing corridors between areas with many old hollow trees using artificial habitats (artificial hollows) is recommended. It is required to carry out studies on the ecology, distribution, population size and trends of *A. ingrica* in Latvia. The species is assessed as Data Deficient (DD) because the size, status and trends of the Latvian regional population are unknown, and the ecology of the species is not fully understood. All known localities are in the "Ziemeļgauja" Protected Landscape Area and the "Lubāna mitrājs" Nature Reserve. The species is not included on the list of protected species of EU importance and is not protected in Latvia. It is not required to determine the legal protection status of the species in Latvia.

Literatūras saraksts

Dodelin, B., Alexander, K., Aleksandrowicz, O., Istrate, P., Jansson, N., Merkl, O., Pettersson, R., Soldati, F. 2017. *Alosterna ingrica* (Europe assessment). The IUCN Red List of Threatened Species 2017: e.T86802611A87309981. https://www.iucnredlist.org/species/86802611/87309981 [skatīts 03.03.2023.].

DD

Apmalotais koksngrauzis

Euracmaeops marginatus
(Fabricius, 1781)

3.355. attēls. Apmalotais koksngrauzis. Foto: Andrzej Oleksa, CC BY-NC 4.0.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: *Acmaeops marginatus.*
Dzimta: koksngrauži Cerambycidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, NT 2016.
Statuss tuvējās valstīs: Somija (VU 2021), Zviedrija (EN 2020), Igaunija (DD 2021).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 1.1. Boreālais mežs, 1.4. Mērenās joslas mežs, 14.3. Stādījumi.
Draudi: 5.3. Mežizstrāde un koksnes ieguve, 7.1. Ugunsgrēki un to ierobežošana.
Aizsardzības pasākumi: 5.1. Tiesību akti, 1.2. Resursu un biotopu aizsardzība, 4.3. Informētība un komunikācija.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Morfoloģija un bioloģija. Apmalotais koksngrauzis ir 7–11 mm garš. Salīdzinot ar citiem koksngraužiem, ir izteikta pieaugušo vaboļu (imago) ķermeņa platuma un garuma attiecība (2:3), tas proporcionāli ir platāks nekā citi koksngrauži. Galva un priekškrūtis melnas, segspārni brūni vai melni, antenas īsas, sniedzas līdz ķermeņa vidum. Saproksilofāgs. Kāpuram ir tipiska koksngraužu kāpuru uzbūve, ķermenis krēmkrāsā, galvas daļā paplašināts, galva labi attīstīta, tumšāka nekā ķermenis. Kāpuru attīstība ilgst divus gadus. Imago ir aktīvi no maija līdz augustam, dzīvo dažas nedēļas.

Izplatība. Palearktikas suga ar plašu areālu, sākot no Centrāleiropas līdz Austrumsibīrijai, Ķīnai un Turcijas ziemeļiem. Rietumeiropā un Centrāleiropā suga sastopama tikai kalnu reģionos. Latvijā zināma viena atradne – 1992. gadā tā konstatēta valsts centrālajā daļā netālu no Cekules. Datu trūkuma dēļ pēdējos 20 gados sastopamības apgabalu (EOO) un apdzīvoto platību (AOO) nevar aprēķināt. Ņemot vērā, ka suga apdzīvo lielas, saules labi apgaismotas priedes, potenciālais EOO varētu iekļaut visu valsts teritoriju un potenciālā AOO pārsniedz 4 km^2.

Populācija. Eiropā reģionālās populācijas stāvokļa izmaiņas ir novērtētas kā neskaidras (Dodelin et al. 2017). Somijā reģionālā populācija ir stabila, bet suga valstī sastopama reti (Muona, Mattila 2021), Zviedrijā suga ir apdraudēta un tās reģionālās populācijas stāvoklis pasliktinās, jo mazinās sugas kāpuru attīstībai nepieciešamais substrāts, – apdegušas liela diametra priedes un to zari (SLU Artdatabanken 2020). Latvijā reģionālās populācijas pētījumi nav veikti un populācijas stāvokļa pārmaiņas nav zināmas.

Biotopi un ekoloģija. Fenoskandijā apdzīvo vecus, skrajus skujkoku, pārsvarā priežu, mežus. Galvenokārt sastopama uz labi apgaismotām, vecām, liela diametra priedēm, Zviedrijā bieži vienā biotopā ar priežu sveķotājkoksngrauzi *Nothorhina punctata* (R. Pettersson pers. ziņojums 2023). Kāpuri attīstās un dzīvo galvenokārt zem dzīvu lielu vecu priežu, retāk egļu un lapegļu, atmirušo daļu mizas, bieži zem apdegušas mizas, kas parasti ir saules labi apgaismota. Imago ir biežāk novērojami uz nesen atmirušu priežu mizas.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Sugu ietekmē intensīva mežizstrāde un koksnes ieguve, jo mazinās sugai piemērotu biotopu platība un kvalitāte. Eiropā šis apdraudējums novērtēts kā reģionāls, bet tā ietekmes būtiskums uz sugu Latvijā nav zināms. Zviedrijā sugu apdraud arī vecu mežu īpatsvara mazināšanās, piemērotu biotopu aizaugšana ar egli, radot nepiemērotus gaismas apstākļus (SLU Artdatabanken 2020). Sugu apdraud arī meža ugunsgrēku intensitātes un degumu platību mazināšanās. Latvijā suga iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD), jo pēdējā zināmā atradne ir atklāta 1992. gadā un nav zināms reģionālās populācijas stāvoklis.

Aizsardzība. Nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Ņemot vērā nelielo reģionālo populāciju un to, ka tā ir apdraudēta, suga jāiekļauj Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstā. Lai plānotu sugas aizsardzību, jāveic tās izplatības un populācijas pētījumi. Jāaizsargā sugai piemērotie biotopi, nodrošinot atmirušās koksnes saglabāšanu mežos, it īpaši pēc meža ugunsgrēkiem un vējgāzēm. Jāveic gaismas prasīgām sugām piemēroti biotopu apsaimniekošanas pasākumi, piemēram, pameža un paaugas ciršana vai kontrolēta meža dedzināšana. Sabiedrība jāinformē par kontrolētu meža dedzināšanu kā apsaimniekošanas metodi, lai nodrošinātu piemērotu biotopu šai un citām retām un apdraudētām sugām.

Autors: Jānis Ozols.

Summary

Longhorn beetle – *Euracmaeops marginatus*. A Palaearctic species with a wide range stretching from Central Europe to eastern Siberia, China and northern Turkey in Asia. In Western and Central Europe, the species is found only in mountainous areas. The last known observation of *E. marginatus* in Latvia is from 1992 from the central part of the country in the surroundings of Cekule. Not enough data is available to calculate the EOO, and the AOO is 4 km^2. The status and trends of the Latvian regional population are unknown, but it is inferred that it is declining or will decline in the future due to a decline in the area and quality of suitable habitat. In Latvia, the species inhabits open, old-growth pine forests. Potential habitats, in part, correspond to those of *Nothorhina punctata*. *Euracmaeops marginatus* is a saproxylophagous, stenotopic species. Larvae develop under bark of large, old, live Scots pines, or under burnt bark, as well as under bark of large dead branches. The main threats in Europe are the reduction of old-growth forests, the reduction of habitat quality and the reduction of forest fires intensity and area. Therefore, it is necessary to ensure protection for old-growth coniferous forests, as well as to carry out habitat management actions appropriate for the pyrophilic species, such as removing the undergrowth or controlled forest burning. It is necessary to raise public awareness and educate stakeholders about controlled forest burning as an appropriate management activity to artificially expand suitable habitats for several rare and endangered pyrophilic species. It is necessary to carry out research on the ecology, distribution and population dynamics of *E. marginatus* in order to clarify the state and trend of the regional population in Latvia. The species is assessed as Data Deficient (DD) because the status of the Latvian regional population is unknown and there is only a single record available. The species is not included on the list of protected species of EU importance and is not protected in Latvia. It is proposed to include *E. marginatus* on the list of protected species of Latvia.

Literatūras saraksts

Dodelin, B., Alexander, K., Aleksandrowicz, O., Istrate, P., Jansson, N., Merkl, O., Pettersson, R., Soldati, F. 2017. *Acmaeops marginatus*. The IUCN Red List of Threatened Species 2017: e.T86802319A87309865. https://www.iucnredlist.org/species/86802319/87309865 [skatīts 23.02.2022.].

Muona, J., Mattila, J. 2021. *Euracmaeops marginatus*. Finnish Biodiversity Information Facility. https://laji.fi/en/taxon/MX.195042 [skatīts 23.02.2022.].

SLU Artdatabanken 2020. Rödlista 2020 – övergripande delar. Artfakta. SLU Artdatabanken. https://artfakta.se/taxa/100164/information [skatīts 23.02.2022.].

DD

Austrumu koksngrauzis

Mesosa myops

(Dalman, 1817)

3.356. attēls. Austrumu koksngrauzis. Foto: Nickel, CC BY-NC 4.0.

Morfoloģija un bioloģija. Austrumu koksngrauža ķermenis ir 10–15 mm garš, īsi cilindrisks, priekškrūšu vairogs un galva šaurāki nekā segspārni. Ķermeņa augšdaļa un vēderpuse melna, ar neregulāru dzelteniņgu rakstu, ķermeņa krāsojums līdzinās marmoram. Taustekļi salīdzinoši īsi, 3.–11. posma pamatne gaišāka nekā galotne. Tēviņam taustekļi salīdzinoši garāki nekā mātītei, bet mātītei masīvāks ķermenis. Pieaugušās vaboles (imago) pārziemo meža zemsedzē, aktīvas vasaras mēnešos, dzīvo dažas nedēļas. Attīstības cikls – divi gadi. Salīdzinoši labas lidotājas.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: koksngrauži Cerambycidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, –.
Statuss tuvējās valstīs: Somija (VU 2019).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 1.4. Mērenās joslas mežs.
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: 5.1. Tiesību akti, 4.3. Informētība un komunikācija.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: II.
Aizsardzības statuss Latvijā: ĪAS.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Izplatība. Palearktikas boreālo un jaukto mežu suga, sastopama no Eiropas ZA daļas līdz Austrumāzijai (Krievijas Tālajiem Austrumiem, Korejas pussalai, Taivānai un Austrumķīnai) (Danilevsky 2020). Lietuvā un Igaunijā ļoti reti sastopama suga, Somijā zināma tikai viena atradne. Krievijas Eiropas un Āzijas daļā plaši izplatīta un nav pārāk reta. Latvijā ir zināma tikai viena atradne – gadījuma novērojums Siguldas apkārtnē Gaujas Nacionālajā parkā (Vilks 2015). Pirms tam iepriekšējie novērojumi bijuši Kokneses apkārtnē 1907. gadā (Lackschewitz, Mikutowicz 1939) un Šķēdes apkārtnē 1954. gadā (V. Šmita nepubl. dati; LU muzejs – Zooloģijas kolekcija). Trūkst informācijas sastopamības apgabala (EOO) aprēķināšanai; apdzīvotā platība (AOO) ir 4 km^2. Potenciālie EOO un AOO eksperta vērtējumā ir daudzkārt lielāki.

Populācija. Latvijā pēdējos aptuveni 70 gados novērots tikai viens indivīds (Vilks 2015).

Biotopi un ekoloģija. Meža suga, saistīta ar skujkoku un jauktajiem mežiem. Vaboles sastopamas uz koku stumbriem un zariem, uzturas galvenokārt koku vainagos. Kāpuri attīstās dažādu sugu lapu koku atmirušo zaru koksnē. Latvijā konstatēta ar atmirušo koksni bagātā gravu mežā, taču nav zināms, vai šis tiešām ir sugai tipiskais biotops valstī.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Apdraudējums nav zināms. Trūkst datu par sugas izplatību un sastopamību, apdraudošajiem faktoriem un reģionālās populācijas lielumu, tāpēc suga iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

Aizsardzība. ES nozīmes un Latvijā aizsargājama suga. Lai to aizsargātu, jāparedz iespēja veidot mikroliegumus. Vienīgā zināmā atradne ir ĪADT – Gaujas Nacionālajā parkā. Jānoskaidro sugas izplatība un sastopamība,

reģionālās populācijas lielums un tendences, jāpēta sugas ekoloģija Latvijā.

Autors: Dmitrijs Teļnovs.

3.357. attēls. Austrumu koksngrauža izplatība.

Summary

Longhorn beetle – *Mesosa myops*. A species of boreal and mixed forests of the Palaearctic, found from Northern and Eastern Europe to Eastern Asia (Danilevsky 2020). In Latvia, in the last 70 years, only one record is known from the vicinity of Sigulda (Vilks 2015) in a protected area – the Gauja National Park. Previously, it was observed in the vicinity of Koknese (Lackschewitz, Mikutowicz 1939) and Šķēde. No data are available to calculate the EOO; the AOO is 4 km^2. Potential EOO and AOO, according to an expert's opinion, are much higher. There is no data on the regional population size and trends of *M. myops*, only one individual has been observed. It is a forest species associated with boreal and mixed forests. Adult beetles are found on tree trunks and branches, mainly in the tree canopy. Larvae develop under the bark and in the wood of dead branches of various deciduous trees. In Latvia, it was found in a ravine forest rich in dead wood, but it is not known whether this is the typical habitat of the species in the country. It is a species of EU importance and a protected species in Latvia. It is proposed to include it on the list of protected species for which micro-reserves can be established. There is a lack of data on the distribution of the species, threats and the regional population size are unknown, therefore, it is assessed as Data Deficient (DD). It is necessary to clarify the distribution of *M. myops* in Latvia, determine the size and trends of the regional population and identify threats.

Literatūras saraksts

Danilevsky, M.L. 2020. Chrysomeloidea I (Vesperidae, Disteniidae, Cerambycidae). Updated and revised 2nd edition. Catalogue of Palaearctic Coleoptera. Vol. 6/1. Brill, Leiden & Boston, 712.

Lackschewitz, T., Mikutowicz, J.M. 1939. Zur Koleopterenfauna des Ostbaltischen Gebietes, II. Korrespondenzblatt des Naturforscher-Vereins uz Riga, 63: 48–76.

Vilks, K. 2015. Longhorn beetle *Mesosa myops* (Dalman, 1817) in the fauna of Latvia. The 73rd Scientific Conference of the University of Latvia, Section of Biology, Subsection of Zoology and Animal Ecology.

DD

Ģipseņu stublājgrauzis

Phytoecia virgula
(Charpentier, 1825)

3.358. attēls. Ģipseņu stublājgrauzis.
Foto: Ryszard Orzechowski, CC BY-NC 4.0.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: koksngrauži Cerambycidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, –.
Statuss tuvējās valstīs: –.
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 14.5. Urbānas teritorijas.
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: 1. kat. (1998).

Morfoloģija un bioloģija. Ģipseņu stublājgrauzis ir ap 6–10 mm gara, iegarena, pelēcīgi melna vabole ar sarkanu punktu priekškrūšu vairoga vidū, sarkanām priekškājām, vidējām un pakaļkāju ciskām. Taustekļi melni, nedaudz garāki nekā ķermenis, tēviņiem salīdzinoši garāki nekā mātītēm. Polifāgs, barojas uz dažādiem lakstaugiem (pelašķiem *Achillea* spp., vībotnēm *Artemisia* spp., burkāniem *Daucus* spp., ģipsenēm *Gypsophila* spp., mauragām *Hieracium* spp., staģēm *Inula* spp., biškrēsliņiem *Tanacetum* spp.). Pieaugušie indivīdi (imago) ir sastopami no aprīļa līdz jūlijam. Kāpurs iegarens, zaļš, ar brūnu galvu, tā attīstība ilgst vienu gadu.

Izplatība. Sugai ir zināmas divas pasugas, no tām Latvijā sastopama nominālā, *P. v. virgula*. Otra pasuga, *P. v. centaureae*, zināma tikai no Irānas. Suga ir plaši izplatīta Palearktikā no Ibērijas pussalas līdz Rietumsibīrijai un Ķīnas rietumiem (Danilevsky 2020). Latvija atrodas uz sugas izplatības areāla Z robežas un uz ziemeļiem no Daugavas ielejas pagaidām nav sastopama. Latvijas kaimiņvalstīs tā zināma tikai Baltkrievijā un Lietuvā (Danilevsky 2020). Latvijas reģionālā populācija ir izolēta no citām reģionālajām populācijām, izņemot Baltkrieviju, kur suga konstatēta tikai atsevišķās vietās valsts R un D daļā, bet, iespējams, ir izplatīta plašāk (Alexandrovitch et al. 1996). Savukārt Lietuvā tā ir sastopama vietām (V. Tamutis, pers. ziņojums). Līdz 2011. gadam sugas atradnes Latvijā bija zināmas tikai valsts DA daļā, taču pēdējos gados tā konstatēta visā Daugavas ielejā līdz Rīgai (Dunskis 2019). Sastopamības apgabals (EOO) ir 4408 km^2, bet potenciālais EOO, iespējams, ir lielāks. Apdzīvotā platība (AOO) ir 56 km^2. Eksperta vērtējumā potenciālā AOO ir daudzkārt lielāka, un sugas areāls Latvijā paplašinās klimata pārmaiņu ietekmē.

Populācija. Kvantitatīvi pētījumi par reģionālās populācijas lielumu, stāvokli un pārmaiņām Latvijā nav veikti. Atsevišķās atradnēs konstatēti vairāki indivīdi. Iespējams, reģionālā populācija pieaug, par ko liecina vairākas jaunas atradnes valsts centrālajā daļā.

Biotopi un ekoloģija. Latvijā suga saistīta galvenokārt ar antropogēnas izcelsmes biotopiem – tīrumiem, ceļu un dzelzceļu malām un smilšainiem ūdenstilpju krastiem. Gan imago, gan kāpuri uzturas uz barības augiem.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Apdraudējums Latvijā nav pētīts. Galvenais drauds nav noteikts. Atsevišķas atradnes apdraud biotopa aizaugšana vai pārmērīga pļaušana, kā arī veģetācijas dabiskās izmaiņas.

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas aizsargājamo sugu sarakstos. Tās pašreizējais aizsardzības statuss Latvijā nav jāpārskata. Lielākā daļa zināmo un potenciālo atradņu ir ārpus ĪADT. Suga konstatēta dabas parkā "Silene" un aizsargājamo ainavu apvidū "Augšdaugava". Konstatējot sugas atradni vai novērojot tās indivīdus, jāsaglabā tās indivīdi un dzīvotne. Sugu var negatīvi ietekmēt gan kserofīto zālāju aizaugšana, gan to pārmērīga un bieža pļaušana. Pļaujot zāli, saulainās vietās un gar mežmalām jāatstāj 1–2 m plata nepļauta zona.

Autors: Dmitrijs Teļnovs.

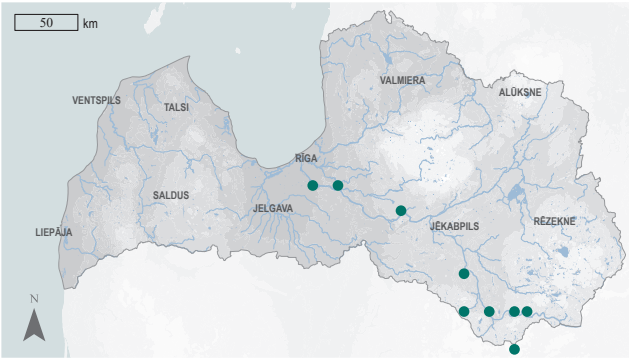

3.359. attēls. Ģipseņu stublājgrauža izplatība.

Summary

Longhorn beetle – *Phytoecia virgula*. The species is widely distributed in the Palaearctic from the Iberian Peninsula to western Siberia and western China (Danilevsky 2020). Latvia is located on the northern extent of the distribution range and the species is not found north of the River Daugava valley. The Latvian regional population is isolated from other regional populations, with the exception of Belarus. Until 2011, *P. virgula* in Latvia was known only in the south-east of the country, but recently the species spread throughout the Daugava Valley northwards up to Riga (e.g. Dunskis 2019). The EOO is 4,408 km^2, but the potential EOO is probably higher. The AOO is 56 km^2, but the potential AOO, according to an expert's assessment, is much higher. Studies on the size, status and trends of the Latvian regional population have not been carried out. Several mature individuals usually can be found at the same site. According to the expert's opinion, the range of the species in Latvia is expanding due to climate change. In Latvia, the species is mainly found in anthropogenic or ruderal habitats – fields, roadsides, railways and sandy shores of various water bodies. Threats have not been studied in Latvia, and the main threat is unknown, therefore, the species is assessed as Data Deficient (DD). Some of the known localities are threatened by overgrowth, excessive mowing, as well as by the natural succession of the vegetation. The species is not on the international and national regulatory acts and is not protected, but it is included in the 2nd edition of the Red Data Book of Latvia (Barševskis 1998). There is no need to revise its current protection status in Latvia. Most of the known and potential localities are outside protected areas, but the species was also found in the "Silene" Nature Park and the "Augšdaugava" Protected Landscape Area. When mowing grass, a 1–2 m wide unmown strip should be left in sunny areas and along forest edges.

Literatūras saraksts

Alexandrovitch, O.R., Lopatin, I.K., Pisanenko, A.D., Tsinkevitch, V.A., Snitko, S.M. 1996. A Catalogue of Coleoptera (Insecta) of Belarus. Minsk: FFR RB, 103.

Barševskis, A. 1998. Ģipseņu stublājgrauzis *Phytoecia virgula* Charpentier, 1825. Grām.: Spuris, Z. (red.). Latvijas Sarkanā grāmata. 4. sējums. Bezmugurkaulnieki. Latvijas Universitātes Bioloģijas institūts, Rīga, 86–87.

Danilevsky, M.L. 2020. Taxa from West Europe, and North Africa to countries of former Soviet Union, and Mongolia. In: Danilevsky, M.L. (ed.). Catalogue of Palaearctic Coleoptera. Vol. 6/1. Revised and updated 2nd edition. Chrysomeloidea I (Vesperidae, Disteniidae, Cerambycidae). Brill, Leiden & Boston, 712.

Dunskis, A. 2019. Koksngraužu dzimtas (Coleoptera: Cerambycidae) fauna un izplatība Latvijā. Koksngraužu sugu atradņu katalogs. Bakalaura darba pielikums. Daugavpils: Daugavpils Universitāte, Dzīvības zinātņu un tehnoloģiju institūts, Biosistemātikas departaments, 196.

DD

Sarkankāju plakangrauzis

Ropalopus femoratus
(Linnaeus, 1758)

3.360. attēls. Sarkankāju plakangrauzis. Foto: Slimguy, CC BY 4.0.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: koksngrauži Cerambycidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: LC 2023, LC 2023.
Statuss tuvējās valstīs: Zviedrija (VU 2020).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 1.4. Mērenās joslas mežs, 3.4. Mērenās joslas krūmājs, 14.5. Urbānas teritorijas.
Draudi: 5.3. Mežizstrāde un koksnes ieguve.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Morfoloģija un bioloģija. Sarkankāju plakangrauzis ir 9–13 mm garš. Ķermenis melns, plakans. Izteikti sarkanas ekstremitātes ar paplatinātām ciskām. Tēviņiem antenas garākas un salīdzinoši slaidāka ķermeņa forma nekā mātītēm. Saproksilofāgs. Kāpuriem ir tipiska koksngraužu kāpuru uzbūve, ķermenis krēmkrāsā, garens un cilindrisks, nedaudz saplacināts, galva brūna. Kāpuru attīstība ilgst divus gadus, tie barojas ar koksni. Pieaugušie indivīdi (imago) aktīvi no maija līdz jūlijam, barojas uz ziediem, pārsvarā sastopami agrāk sezonā, dzīvo dažas nedēļas (Nieto et al. 2010; SLU Artdatabanken 2020).

Izplatība. Suga izplatīta Eiropas rietumu un centrālajā daļā no Francijas dienvidiem un ziemeļos sasniedz Skandināvijas pussalas (Zviedrijas) dienvidus (Nieto et al. 2010). Latvijas kaimiņvalstīs suga konstatēta tikai Baltkrievijā 2018. gadā (Ostrovsky 2018). Latvija atrodas sugas izplatības areāla ZA daļā. Sugas izplatība nav pētīta. Tai zināma viena atradne valsts R daļā, Čužu purvā, 2007. gadā. Tā ir tālākā uz ziemeļiem zināmā atradne un ir izolēta no sugas pamatareāla.

Populācija. Eiropā populācija stabila, bet areāla Z daļā sadrumstalota, un novērtēts, ka tā mazinās vai mazināsies nākotnē. Eiropas centrālajā daļā sugai ir stabilas reģionālās populācijas (Nieto et al. 2010). Latvijā reģionālās populācijas pētījumi nav veikti. Sugas reģionālās populācijas stāvoklis un tendences nav zināmas, jo līdz šim konstatēts tikai viens indivīds.

Biotopi un ekoloģija. Apdzīvo platlapju un jauktu koku mežus. Kāpuri attīstās platlapju koku zaros, galvenokārt lazdu, alkšņu, gobu, ozolu, kļavu un kastaņu nesen atmirušajos lielajos zaros un reizēm mazāka diametra stumbros. Biežāk sastopami saules apgaismotos apstākļos. Latvijā suga var būt saistīta ar parkveida ainavām un apstādījumiem.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Sugu apdraud mežizstrādes izraisīta ekosistēmas degradēšana, vecu augošu koku ciršana vai apzāģēšana. Latvijā suga iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD), jo tai ir zināma tikai viena atradne; apdzīvotā platība un reģionālās populācijas stāvoklis ir neskaidrs.

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskās aizsardzības statuss sugai nav jānosaka. Vienīgā zināmā sugas atradne atrodas ĪADT – dabas liegumā "Čužu purvs". Lai plānotu sugas turpmāku aizsardzību, jāveic izplatības, ekoloģijas, reģionālās populācijas un to ietekmējošo faktoru pētījumi.

3.361. attēls. Sarkankāju plakangrauža izplatība.

Summary

Longhorn beetle – *Ropalopus femoratus*. The species is widespread in the western and central parts of Europe, from southern France to the southern Scandinavian Peninsula. Latvia is situated in the north-eastern part of the distribution range. Among Latvia's neighbouring countries, the species is present only in Belarus. In Latvia, only one record from the western part of the country, in the "Čužu purvs" Nature Reserve, is known, where the species was observed in 2007. Not enough data are available to calculate the EOO, and the AOO is 4 km². In Europe, the regional population is considered stable, but in the northern part of the range, it is fragmented and is likely declining or will decline in the future. Population size and trends in Latvia are unknown. In Latvia, it likely inhabits broadleaved and mixed forests, possibly associated also with park-like landscapes and other artificial stands. This is a saproxylophagous, stenotopic species. Larvae develop in decaying parts of deciduous trees (hazel, alder, elm, pedunculate oak, Norway maple and European horse chestnut) preferring large branches of living trees, sometimes also in smaller dead trunks. The species is threatened by the ecosystem degradation caused by logging, removal or cutting of old trees. The impact of these threats on the Latvian regional population is not fully understood. It is necessary to carry out studies of the distribution, population and ecology of the species to clarify the state of the population and the impact of threats. The species is assessed as Data Deficient (DD) because only one locality is known, the regional population status is unknown, and the impact of threats is unclear. The only known site of the species is in the "Čužu purvs" Nature Reserve. The species is not included on the list of protected species of EU importance and is not protected in Latvia. It is not required to introduce legal protection of the species in Latvia.

Literatūras saraksts

Nieto, A., Mannerkoski, I., Putchkov, A., Tykarski, P., Mason, F., Dodelin, B., Tezcan, S. 2010. *Ropalopus femoratus*. The IUCN Red List of Threatened Species 2010: e.T157848A5158380. https://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2010-1.RLTS.T157848A5158380.en [skatīts 06.03.2023.].

Ostrovsky, A.M. 2018. *Ropalopus femoratus* (Linnaeus, 1758) – a new species of longicorn beetles (Coleoptera: Cerambycidae: Callidiini) in the fauna of Belarus. Caucasian Entomological Bulletin, 14(2): 193–195.

SLU Artdatabanken 2020. Rödlista 2020 – övergripande delar. Artfakta. SLU Artdatabanken. https://artfakta.se/taxa/101712/information [skatīts 06.03.2023.].

DD

Blīgznu koksngrauzis

Xylotrechus pantherinus
(Savenius, 1825)

3.362. attēls. Blīgznu koksngrauzis.
Foto: Daniel Rydzi.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: koksngrauži Cerambycidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2024.
Kategorija globāli, Eiropā: –, LC 2022.
Statuss tuvējās valstīs: Somija (LC 2019), Zviedrija (NT 2020).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 1.1. Boreālais mežs, 1.4. Mērenās joslas mežs.
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Morfoloģija un bioloģija. Blīgznu koksngrauža pieaugušās vaboles (imago) ķermenis ir 10–21 mm garš, iegareni cilindrisks. Tas ir vienkrāsaini tumšbrūns līdz melns, ar biezu, bet īsu gaiši oranžu līdz baltu apmatojumu, kas veido šai sugai raksturīgu rakstu uz galvas, priekškrūšu vairoga un segspārniem. Apmatojuma dēļ ķermeņa virspuse izskatās gaiša, jo tas daļēji slēpj virspuses tumšo krāsojumu. Segspārni katrs ar 3–6 lielākiem gaiša apmatojuma plankumiem, pēdējais no tiem veido viļņveidīgu šķērssvītru. Taustekļi un kājas ar biezu un īsu apmatojumu, taustekļu pēdējie posmi parasti tumšāki un retāk apmatoti nekā priekšējie. Mātīte lielāka nekā tēviņš, ar nedaudz īsākiem taustekļiem. Imago dzīves ilgums ir vien dažas nedēļas. Kāpuri, līdzīgi kā citām koksngraužu sugām, iedzelteni, iegareni cilindriski. Kāpurs ieurbjas koka serdē, kur attīstās 2–3 gadus. Pirms iekūņošanās kāpurs izgrauž izejas galeriju līdz zara vai stumbra ārmalai, virspusē atstājot plānu mizas vai koksnes slāni (Hoskovec 2022). Vienā kokā var attīstīties vairākas paaudzes. Imago sastopami dienas gaišajā laikā vasaras mēnešos uz blīgznām mežmalās, parasti uzturas to vainagos. Latvijā suga konstatēta jūlija vidū.

Izplatība. Eirāzijas mežu suga, sastopama no Francijas Centrāleiropā līdz Austrumāzijai – Krievijas Tālajiem Austrumiem, Ķīnai un Mongolijai. Suga ir zināma arī Fenoskandijā, kā arī Krievijas Eiropas daļā (Danilevsky 2020). Eiropā sastopama izklaidus un vēl nesen tika uzskatīta par lielu retumu (Hoskovec 2022). Lietuvā ir viena atradne (Inokaitis 2004), bet pagaidām nav konstatēta Baltkrievijā un Igaunijā. Latvijā konstatēta pavisam nesen (Barševskis et al. 2023), un zināma tikai viena atradne valsts ZR daļā Slīteres Nacionālajā parkā. Sugai piemērotas dzīvotnes, domājams, ir plaši izplatītas visā valsts teritorijā. Zināmā atradne, iespējams, ir izolēta no kaimiņvalstu atradnēm, bet tam trūkst pierādījumu, ņemot vērā vispārējo datu trūkumu par sugas izplatību Baltijas valstīs. Trūkst datu

sastopamības apgabala (EOO) aprēķināšanai. Potenciālais EOO eksperta vērtējumā ir aptuveni 85 000 km^2. Apdzīvotā platība (AOO) ir 4 km^2, potenciālā AOO eksperta vērtējumā ir daudzkārt lielāka.

Populācija. Kvantitatīvi pētījumi par reģionālās populācijas lielumu, stāvokli un pārmaiņām nav veikti, jo suga pirmoreiz Latvijā konstatēta 2023. gadā. Pieaugušo indivīdu skaita novērtējums pašlaik nav iespējams, bet populācija noteikti ir skaitliski neliela.

Biotopi un ekoloģija. Mežu suga. Areāla Eiropas daļā suga ir monofāga, barojas uz blīgznas *Salix caprea*, savukārt areāla A daļā attīstās arī uz citām vītolu *Salix* spp. ģints sugām (Hoskovec 2022). Pēc dažu autoru datiem, priekšroku dod atklātām, saules apspīdētām mežaudzēm un mežmalām (Nieto et al. 2010; Hoskovec 2022). Kāpuri attīstās novājinātu blīgznu kalstošo vai svaigi nokaltušo zaru un tievo stumbru koksnē, kuru diametrs galvenokārt 2–6 cm, retāk – 10–16 cm (Sama 2002; Nieto et al. 2010; Hoskovec 2022). Mātītes dod priekšroku nokaltušām vai mehāniski, vai citu koksngraužu sugu (zaļā vītolgrauža *Aromia moschata*, gaišā blīgzngrauža *Saperda similis*) novājinātajām blīgznām.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Draudi Latvijā nav zināmi. Zviedrijā sugu apdraud blīgznu audžu daudzuma mazināšana (izciršana) un aizaugšana (mikroklimata maiņa) (SLU Artdatabanken 2020). Latvijas reģionālā populācija ir skaitliski neliela un var tikt pēkšņi apdraudēta, mainoties specifiskiem apstākļiem, piemēram, meža vecuma vai koku sugu struktūrai Slīteres Zilajos kalnos. Sugai piemēroto dzīvotņu – nelielu nesen nokaltušu vai kalstošu zaru un stumbru – daudzums dabā ir ierobežots. Trūkst informācijas par apdraudošajiem faktoriem, sugas izplatību, reģionālās populācijas un biotopa stāvokli un tendencēm, tāpēc suga iekļauta kategorija "trūkst datu" (DD).

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas aizsargājamo sugu sarakstos. Tās pašreizējais aizsardzības statuss Latvijā nav jāpārskata. Vienīgā zināmā atradne ir ĪADT – Slīteres Nacionālajā parkā. Jānoskaidro sugas izplatība, reģionālās populācijas lielums un apdraudošie faktori.

Autors: Dmitrijs Teļnovs.

3.363. attēls. Blīgznu koksngrauža izplatība.

DD

Summary

Longhorn beetle – *Xylotrechus pantherinus*. It is a Eurasian forest species distributed from Central Europe to Eastern Asia (Danilevsky 2020). In Europe, the species is found sporadically and until recently was considered very rare (Hoskovec 2022). In Latvia, only one locality is known in the north-western part of the country, in the Slītere National Park (Barševskis et al. 2023). Suitable habitats are widely distributed throughout the country. The known locality in Latvia is considered isolated from the regional populations in neighboring countries, but there is a lack of confirmation for this. There are not enough data to calculate the EOO, but the potential EOO, according to an expert's assessment, corresponds to the entire area of the country. The AOO is 4 km^2, but the potential AOO is much larger according to the expert's assessment. Studies on the size of the Latvian regional population and its trends have not been carried out and the status of the population is unknown. It is a forest species, in Europe bound to the goat willow *Salix caprea*, while in the eastern part of the range it develops in wood of several other species of willows (Hoskovec 2022). *Xylotrechus pantherinus* prefers open, sun-exposed forest stands and forest edges (Nieto et al. 2010; Hoskovec 2022). Threats in Latvia are unknown. The Latvian regional population is small and may be suddenly threatened by changing specific conditions in the Slītere National Park. The species is assessed as Data Deficient (DD) due to the lack of data on threats, the distribution of the species in Latvia, the state and trends of the regional population and habitat. It is not on the international and national regulatory acts and is not protected. There is no need to review its current protection status in Latvia. The distribution of the species in Latvia, the size and trends of the regional population need to be studied, and threats remain to be identified.

Literatūras saraksts

Barševskis, A., Zeltiņa, Z., Barševska, Z. 2023. Additions to the knowledge of longhorn beetles (Coleoptera: Cerambycidae) of the fauna of Latvia. Acta Biologica Universitatis Daugavpiliensis, 23(2): 245–264.

Danilevsky, M.L. 2020. Chrysomeloidea i (Vesperidae, Disteniidae, Cerambycidae). Updated and revised 2nd edition. Catalogue of Palaearctic Coleoptera. Vol. 6/1. Brill, Leiden & Boston, 712.

Hoskovec, M. 2022. *Xylotrechus pantherinus*. In: Hoskovec, M., Navrátil, D., Jelínek, P., Rejzek, M. Longhorn beetles (Cerambycidae, Coleoptera) of the West Palaearctic region, neighboring territories and countries of the former Soviet Union. http://www.cerambyx.uochb.cz/xylotrechus_pantherinus.php [skatīts 10.01.2024.].

Inokaitis, V. 2004. Naujos ir retos lietuvos entomofaunos vabalu (Coleoptera) rušys, aptiktos 2000–2003 metais. Naujos ir retos lietuvos vabzdžiu rušys, 16: 7–10.

Muona, J., Mattila, J. 2021. *Rusticoclytus pantherinus.* Finnish Biodiversity Information Facility. https://laji.fi/taxon/MX.194667 [skatīts 10.01.2024.].

Nieto, A., Mannerkoski, I., Putchkov, A., Tykarski, P., Mason, F., Dodelin, B., Tezcan, S. 2010. *Xylotrechus pantherinus* (Europe assessment). The IUCN Red List of Threatened Species 2010: e.T157527A5088652. https://www.iucnredlist.org/species/157527/5088652 [skatīts 10.01.2024.].

Sama, G. 2002. Atlas of the Cerambycidae of Europe and the Mediterranean Area. Vol. 1. Northern, Western, Central and Eastern Europe. British Isles and Continental Europe from France (excl. Corsica) to Scandinavia and Urals. Zlín: Kabourek, 173.

SLU Artdatabanken 2020. Rödlista 2020 – övergripande delar. Artfakta. SLU Artdatabanken. https://artfakta.se/taxa/102005/information [skatīts 10.01.2024.].

Lapkoku ragaste

Tremex fuscicornis

(Fabricius, 1787)

3.364. attēls. Lapkoku ragaste. Foto: Mareks Ieviņš, Dabasdati.lv.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: ragastes Siricidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, –.
Statuss tuvējās valstīs: –.
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 1.4. Mērenās joslas mežs.
Draudi: 5.3. Mežizstrāde un koksnes ieguve.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: 3. kat. (1998).

Morfoloģija un bioloģija. Lapkoku ragastes ķermeņa garums ir 17–38 mm. Sugu raksturo dzelteni melns ķermeņa (vēdera) krāsojums, kas var līdzināties lielajai ragastei *Urocerus gigas*, taču uz vēdera ir daudz vairāk tumšu šķērsjoslu (vēders "svītraināks") un tas ir slaidāks. Svarīga ģints atšķiršanas pazīme ir īsie, samērā resnie taustekļi, kas nepārsniedz krūšu garumu (citām ragastēm taustekļi gari, pārsniedz galvas un krūšu kopējo garumu) (Lacourt 2020). Pieaugušie indivīdi (imago) lido no augusta līdz oktobrim. Spēj attīstīties partenoģenētiski, bez tēviņu iesaistes. Ziemeļeiropā tēviņi sastopami reti. Kāpurs ir balts, spīdīgs, vārpstveidīgs. Kāpuri barojas ar koksni noārdošiem sēņu micēlijiem, un attīstītās 1–2 gadus (Lacourt 2020; SLU Artdatabanken 2022).

Izplatība. Plaši izplatīta suga Eiropā. Areāls Āzijā sniedzas līdz Japānai, Austrumķīnai un Korejas pussalai. Lielā izplatības areāla daļā tā ir samērā reti sastopama suga (Paukkunen 2019; Lacourt 2020; SLU Artdatabanken 2022). Latvijā konstatēta reti, 2000.–2023. gadā ir tikai daži novērojumi dažādos Latvijas reģionos (Ezermuižā, Milzkalnē). Ir netiešas liecības par tās klātbūtni citviet, jo ir vairāki šīs sugas specifisko parazitoīdu (jātnieciņu *Megarhyssa vagatoria* un *M. perlata*, parazītiskās Jakovļeva panglapsenes *Ibalia jakowlewi*) novērojumi – bērza un apses baļķos olas dējoši indivīdi (Ābeļi, Krievupe, Ploskums, Silciems, Silene, Skrunda, Upeslejas). Visticamāk, šajās kritalās atradušies lapkoku ragastes kāpuri. Ņemot vērā šos netiešos novērojumus, sastopamības apgabals (EOO) ir ap 42 000 km^2. Potenciālais EOO, visticamāk, aptver visu valsts sauszemes teritoriju. Apdzīvotā platība (AOO) ir 44 km^2, taču potenciālā AOO ir krietni lielāka un, iespējams, pārsniedz 500 km^2.

Populācija. Detalizēti pētījumi par sugas reģionālo populāciju Latvijā nav veikti, un tās lielums, stāvoklis un tendences nav zināmas. Suga ir iekļauta LSG otrā izdevuma 3. kategorijā, jo ilgstoši nebija jaunu atradumu (Piterāns 1998). Ticams, ka sugas Latvijas reģionālā populācija ir samērā nemainīga, jo piemērotu biotopu platība (jaukti un lapu koku meži ar nesen nokaltušu bērzu vai apšu stumbeņiem) kopumā nav mazinājusies. Citur Baltijas jūras reģionā suga nav iekļauta apdraudēto sugu sarakstos un acīmredzot to populācijas tiek vērtētas kā stabilas.

Biotopi un ekoloģija. Suga ir saistīta ar dažādiem lapu kokiem – Eiropas Z daļā pārsvarā ar bērziem un apsēm, taču citur izplatības areālā minēta liela kāpuru apdzīvoto koku

DD

sugu daudzveidība. Latvijā, iespējams, lielāka nozīme sugas attīstībā ir bērziem. Kāpuri attīstās novājinātu koku, kritalu vai sausokņu koksnē (Lacourt 2020; SLU Artdatabanken 2022). Ņemot vērā, ka šādi meža daudzveidības elementi ir sastopami ne tikai dabiskajos mežos, bet arī vidēja vecuma mežaudzēs un pat izcirtumos, Latvijā ir lielas sugai piemērotu mežu platības. Lai arī koka diametram nav būtiskas lomas kāpuru attīstībā, tomēr parasti tiek apdzīvota pieaugušu koku atmirusī koksne. Jaunaudzēs suga nav sastopama.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Apdraudējums Latvijā nav pētīts, galvenais drauds nav noteikts. Tā kā suga ir saistīta ar pieaugušām mežaudzēm un atmirušu koku (apšu, bērzu) klātbūtni biotopā, to negatīvi var ietekmēt intensīva mežsaimniecība. Trūkst informācijas sugas izzušanas riska izvērtēšanai, tāpēc suga ir iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka. Jāturpina skaidrot tās izplatība, novērtējot reģionālās populācijas lielumu, atradņu skaitu dažādos reģionos un mežsaimnieciskās darbības ietekmi uz apakšpopulācijām. Svarīgi saglabāt un neizvākt no mežiem atmirušu lapu koku koksni.

Autors: Uģis Piterāns.

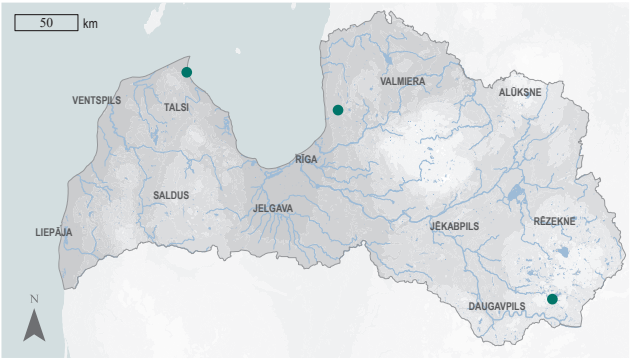

3.365. attēls. Lapkoku ragastes izplatība.

Summary

Tremex woodwasp – *Tremex fuscicornis*. A widespread species in Europe. The distribution in Asia extends to Japan and eastern China. The species is rare in most of its range (Paukkunen 2019; Lacourt 2020; SLU Artdatabanken 2022). It is rarely found in Latvia; from 2000 to 2023 there are only a few observations (Dabasdati.lv 2022). Taking into account the observations of the species-specific parasitoids, the EOO is 42,000 km^2. The potential EOO likely corresponds to the entire land area of Latvia. The AOO is 44 km^2, the potential AOO likely exceeds the threshold of 500 km^2. Studies on the size, status and trends on the Latvian regional population have not been carried out. It is estimated that the regional population in Latvia is stable, as the area of suitable habitats (mixed and deciduous forests with decaying birches or aspens) has not significantly declined. It is a forest species, larvae develop in weakened or fresh dead deciduous trees preferring birch (mostly) and aspen in Latvia (Lacourt 2020; SLU Artdatabanken 2022). Similar substrate is not uncommon in mid-aged forest stands, managed forests and even in clearings. The species is generally indifferent to the size of inhabited wood, but larger trees and logs are preferred, and the species is not present in young stands. The species is likely negatively affected by large-scale, intensive forestry. The species is assessed as Data Deficient (DD) due to an unknown main threat and unclear size and trends of the regional population. The species is included in the 2nd edition of the Red Data Book of Latvia (Piterāns 1998). It is not protected in Latvia, and legal protection status is not required for it. All known sites are outside protected areas. The distribution of the species in Latvia should be further clarified. It is important to preserve dead deciduous wood in forests.

Literatūras saraksts

Dabasdati.lv 2022. Dabas novērojumu portāls. https://dabasdati.lv/lv/ [skatīts 12.11.2022.].

Lacourt, J. 2020. Sawflies of Europe. Hymenoptera of Europe, 2. Bulgaria: N.A.P. Editions, 876.

Paukkunen, J. 2019. *Tremex fuscicornis*. Finnish Biodiversity Information Facility. https://laji.fi/taxon/MX.288951 [skatīts 12.11.2022.].

Piterāns, A. 1998. Lapkoku ragaste *Tremex fuscicornis* (Fabrcius, 1787). Spuris, Z. (red.). Latvijas Sarkanā grāmata. 4. sējums. Bezmugurkaulnieki. Latvijas Universitātes Bioloģijas institūts, Rīga, 322–323.

SLU Artdatabanken 2022. Artfakta: *Tremex fuscicornis*. https://artfakta.se/taxa/102628/information [skatīts 12.11.2022.].

Rudā racējlapsene

Dinetus pictus

(Fabricius, 1793)

3.366. attēls. Rudā racējlapsene. Foto: Michael Knapp, CC BY 4.0.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: plēsējlapsenes Crabronidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, –.
Statuss tuvējās valstīs: Somija (RE 2019).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 4.4. Mērenās joslas zālājs.
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Morfoloģija un bioloģija. Rudā racējlapsene ir vidēja izmēra (5–8 mm gara), tā pieder racējlapseņu *Dinetus* ģints sugu grupai, kurām acu apakšējās daļas ir izteikti izvērstas un izvietotas tālu viena no otras. Sugai ir raksturīgs dzimuma dimorfisms, un abu dzimumu krāsojums ir ļoti raksturīgs. Mātītēm vēdera pirmie posmi ir sarkani, taču atšķirībā no citām sugām ar šādu krāsojumu tām ir gaiši kāju stilbi un gaiša josla acu ārmalā uz pakauša. Tēviņu vēdera krāsojums līdzīgs, taču sarkani krāsotie vēdera pirmie posmi ir ar dzelteniem plankumiem sānos. Dzeltens zīmējums arī uz krūtīm, vairodziņa, vairākās vietās uz sejas, arī kājas dzeltenas (vien pakaļkāju stilbi tumšāki). Kāpuri balti, resni, bez ekstremitātēm. Kopumā ar citām nesajaucama suga (Lomholdt 1984; Jacobs 2007). Plēsējs, medī blaktis, galvenokārt zālāju laupītājblaktis (Nabidae spp.), retāk citas (Lomholdt 1984; Bitsch 2021).

Izplatība. Eiropā plaši izplatīta suga, taču izplatība nesasniedz, piemēram, Pireneju pussalu un Apvienoto Karalisti. Eiropas ziemeļos izplatības areāls sasniedz Somijas D daļu un Igauniju (Lomholdt 1984; Paukkunen 2019; Bitsch 2021; GBIF 2022; eElurikkus 2022). Lai arī Latvijā sugai zināmas vairākas senākas atradnes kopš 20. gs. vidus (Tumšs 1970), tomēr pēdējos 20 gados tā atrasta tikai vienā vietā – valsts DA daļā Līksnas apkārtnē. Ir pamats uzskatīt, ka šis vienīgais atradums neatspoguļo patieso sugas izplatību valstī. Ņemot vērā datu trūkumu, nav iespējams aprēķināt tās sastopamības apgabalu (EOO). Potenciālais EOO aptver visu valsts sauszemes teritoriju. Apdzīvotā platība (AOO) ir 4 km^2, bet potenciālā AOO – vairākkārt lielāka.

Populācija. Sugas populācijas lielums un pārmaiņas Eiropā kopumā nav zināmas. Tā novērtēta kā reģionāli izzudusi Somijā. Kvantitatīvi pētījumi par Latvijas reģionālās populācijas lielumu, stāvokli un tendencēm nav veikti. Vienīgajā zināmajā atradnē konstatēti vairāki indivīdi.

Biotopi un ekoloģija. Suga ir saistīta ar sausiem, atklātiem, ļoti smilšainiem biotopiem, taču sīka informācija par apdzīvotajiem biotopiem nav pieejama. Smilšainā augsnē veido alas (Lomholdt 1984; Bitsch 2021). Vienīgajā pašreiz zināmajā sugas atradnē Latvijā tā konstatēta uz mālaini smilšaina ceļa labības lauka malā; līdzīgu biotopu platība Latvijā ir liela. Literatūrā par Latviju nav precizēti biotopi. Iespējams, kā piemērotus biotopus var atzīmēt smiltāju zālājus vai, piemēram, klajas iekšzemes kāpas. Iespējams,

DD

suga var apdzīvot arī smilšainas upju krastu nogāzes.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Apdraudējums Latvijā nav pētīts, galvenais drauds nav noteikts. Trūkst informācijas sugas izzušanas riska izvērtēšanai, tāpēc suga ir iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka. Jāturpina sugas meklēšana potenciāli piemērotos biotopos, lai novērtētu reģionālās populācijas lielumu, tendences un noskaidrotu apdraudošos faktorus.

Autors: Uģis Piterāns.

3.367. attēls. Rudās racējlapsenes izplatība.

Summary

Square-headed wasp – *Dinetus pictus*. A widespread species in Europe but not present, for example, in the Iberian Peninsula. In the north, the range reaches southern Finland and Estonia (Lomholdt 1984; Paukkunen 2019; Bitsch 2021; GBIF 2022; eElurikkus 2022). Although in the middle of the 20th century the species was known from several places in Latvia (Tumšs 1970), in 2000–2023 it was found in only one locality – in the vicinity of Līksna in south-eastern Latvia. The present situation likely does not reflect the real distribution of the species in Latvia. There are not enough data available to calculate the EOO. The potential EOO likely corresponds to the entire land area of Latvia. The AOO is 4 km^2, but the potential AOO is several times higher. The population size and trends of the species in Europe are unknown. Studies on the size, status and trends of the Latvian regional population have not been carried out. Several individuals have been observed at the only known locality. The species is associated with dry, open, very sandy habitats, but detailed information on its habitats in Latvia is not available. The locality near Līksna is on a clayish-sandy road at the edge of a grain field; the area of similar habitats in Latvia is large. Threats have not been studied and the main threat has not been identified; therefore, the species is assessed as Data Deficient (DD). The species is not protected in Latvia, and legal protection status is not required for it. It is necessary to search for the species in potentially suitable habitats to clarify the distribution, ecology and identify the threats.

Literatūras saraksts

Bitsch, J. 2021. Hyménoptères sphéciformes d'Europe, Vol. 2. Faune de France 102, 448.

eElurikkus 2022. Estonian eBiodiversity Portal. https://elurikkus.ee/app/taxonomy/taxon/53383 [skatīts 27.10.2022.].

GBIF 2022. *Dinetus pictus* in GBIF Secretariat. GBIF Backbone Taxonomy. https://www.gbif.org/species/6096900 [skatīts 27.10.2022.].

Jacobs, H.-J. 2007. Die Grabwespen Deutschlands. Bestimmungsschlüssel. Die Tierwelt Deutschlands, 79, 207.

Lomholdt, O. 1984. The Sphecidae (Hymenoptera) of Fennoscandia and Denmark. 2nd edition. Fauna Entomologica Scandinavica, 4, 452.

Paukkunen, J. 2019. *Dinetus pictus*. Finnish Biodiversity Information Facility. https://laji.fi/en/taxon/MX.203870 [skatīts 27.10.2022.].

Tumšs, V. 1970. Materiāli Latvijas racējlapseņu (Hymenoptera, Sphecidae) faunai I. Latvijas Valsts universitātes Zooloģijas muzeja raksti, 4: 67–87.

Apmalotā sviļņlapsene

Lestica alata

(Panzer, 1797)

3.368. attēls. Apmalotā sviļņlapsene. Foto: Jan Slaats, CC BY-NC-ND 4.0.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: plēsējlapsenes Crabronidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, –.
Statuss tuvējās valstīs: Zviedrija (CR 2020), Somija (EN 2019).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 4.4. Mērenās joslas zālājs.
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: 2.1. Atradņu/teritoriju apsaimniekošana.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Morfoloģija un bioloģija. Apmalotā sviļņlapsene ir vidēja izmēra (8–12 mm), un to var ierindot sugu grupā, kuras indivīdiem ir raksturīgs melns ķermenis un ar dzelteniem plankumiem klāts vēders. No citām sviļņlapseņu *Lestica* ģints sugām atšķiras ar izteiktu, raupju, izkliedētu vēdera augšējo posmu punktējumu (citām līdzīgām ģintīm punktējums ir neizteikts vai smalks). Tēviņa priekškāju pirmais pēdu posms īpatnēji paplatināts. Mātītes atšķiramas pēc vēdera pēdējā augšējā posma (pigīdija) laukuma formas (tā ir trīsstūraina, nevis šaura, izstiepta) un raupjās krūšu sānu mikroskulptūras (Lomholdt 1984; Jacobs 2007). Kāpuri balti, resni, bez ekstremitātēm. Pieaugušie indivīdi (imago) lido no jūnija vidus līdz augustam. Barības objekti ir dažādi sīktauriņi, it īpaši zāļsviļņi un tinēji. Imago papildus uzņem nektāru arī no dažādiem augiem (Lomholdt 1984; SLU Artdatabanken 2022).

Izplatība. Sastopama Palearktikā. Eiropā plaši izplatīta suga. Uz ziemeļiem areāls sasniedz Zviedrijas un Somijas D daļu un Igauniju. Uz austrumiem areāls sniedzas līdz Japānai (Lomholdt 1984; Paukkunen 2019; GBIF 2022; SLU Artdatabanken 2022; eElurikkus 2022). Lai arī agrāk Latvijā bija zināms samērā liels skaits sugas atradņu (Tumšs, Maršakovs 1970), 2020.–2023. gadā atrastas tikai četras atradnes dažādos reģionos (Kadagā, Papē, Slutišķos, Sventājas ielejā). Šie atradumi neatspoguļo patieso sugas izplatību, kas, visticamāk, ir lielāka. Nevienā atradnē nav novērota lapsenes ligzdas vieta – tikai atsevišķu indivīdu gadījuma rakstura novērojumi uz ziediem. Zināmās atradnes ir tālu cita no citas, tāpēc aprēķinātais sugas sastopamības apgabals (EOO) ir aptuveni 21 000 km^2. Potenciālais EOO aptver visu valsts sauszemes teritoriju, jo sugas atradnes zināmas, piemēram, Igaunijas dienvidos (eElurikkus 2022). Apdzīvotā platība (AOO) ir 16 km^2, potenciālā AOO, visticamāk, nepārsniedz 500 km^2, jo to ierobežo sugai piemērotu biotopu, piemēram, sausu smiltāju zālāju, nelielā kopējā platība Latvijā (DAP 2022).

Populācija. Suga ir apdraudēta Somijā un Zviedrijā, savukārt Polijā sugas stāvoklis ir uzlabojies, un tā novērtēta kā neapdraudēta (LC) (Olszewski et al. 2021). Kvantitatīvi pētījumi par sugas reģionālo populāciju lielumu, stāvokli un tendencēm Latvijā un citās Baltijas valstīs nav veikti. Latvijā katrā atradnē konstatēts tikai viens indivīds.

DD

Biotopi un ekoloģija. Suga ir saistīta ar sausiem, atklātiem ļoti smilšainiem biotopiem, galvenokārt sausiem smiltāju zālājiem. Mātītes smilšainos laukumos rok atsevišķas alas, lielākas kolonijas suga izveido reti. Latvijā līdz šim nav konstatēta pelēkajās kāpās, līdz ar to šī biotopa nozīme sugas reģionālo populāciju uzturēšanā ir jāprecizē.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Apdraudējums Latvijā nav apzināts un pētīts, taču sausi smiltāju zālāji – galvenais sugas apdzīvotais biotops – aizņem ļoti nelielu platību Latvijā un daudzi no tiem ir kritiskā stāvoklī, jo netiek apsaimniekoti (DAP 2022). Galvenais drauds nav noteikts. Piemērotu biotopu platību samazinājums varētu būt nozīmīgs sugas apdraudējums. Trūkst informācijas sugas izzušanas riska izvērtēšanai, tāpēc suga ir iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka. Trīs no četrām atradnēm atrodas ĪADT – dabas parkā "Pape", dabas liegumā "Sventājas upes ieleja" un aizsargājamo ainavu apvidū "Augšdaugava", taču atrašanās aizsargājamajā teritorijā nav pietiekama sugas apakšpopulāciju ilgstošas pastāvēšanas nodrošināšanai, ja netiek novērsta, piemēram, sausu smiltāju zālāju, aizaugšana. Jāturpina sugas izpēte vēsturiskajās sugas atradnēs un potenciāli piemērotos biotopos, tostarp, lai noskaidrotu, cik liela nozīme ir, piemēram, sausiem smiltāju zālājiem sugas izplatībā. Jānoskaidro Latvijas reģionālās populācijas lielums un tendence.

Autors: Uģis Piterāns.

3.369. attēls. Apmalotās sviļņlapsenes izplatība.

Summary

Square-headed wasp – *Lestica alata*. A Palaearctic species, widespread in Europe. The range reaches the southern parts of Sweden and Finland and extends to Japan in the east (Lomholdt 1984; Paukkunen 2019; GBIF 2022; SLU Artdatabanken 2022; eElurikkus 2022). Although a comparatively large number of localities were known for the species in Latvia earlier (Tumšs, Maršakovs 1970), from 2020 to 2023 it was found at four sites only. The species is likely much more widely distributed. No nests of this species are currently known, only occasional observations of individual adults. The EOO is ~21,000 km². The potential EOO likely corresponds to the entire land area of Latvia, since the species is known, for instance, from southern Estonia (eElurikkus 2022). The AOO is 16 km², but the potential AOO most likely does not exceed the threshold of 500 km² since the extent of suitable habitats in the country is limited (DAP 2022). The species is threatened in Finland and Sweden, while in Poland the status of the regional population has improved, and it is considered Least Concern (LC) (Olszewski et al. 2021). Studies on the size, status and trends of the Latvian regional populations have not been carried out. Only one individual was observed at each site. The species is bound to dry, open, very sandy habitats, mainly sandy grasslands. Threats to the Latvian regional population were not studied and remain unknown, but the extent of dry sandy grasslands – the main habitat – is very narrow in Latvia and many of these sites are in a critical state (DAP 2022). The decline of suitable habitat areas could be a significant threat to the species. The species is assessed as Data Deficient (DD) since the main threat is unknown. The species is not protected in Latvia, and legal protection status is not required for it. Three of the four localities are in the protected nature areas – the "Pape" Nature Park, the "Sventājas upes ieleja" Nature Reserve and the "Augšdaugava" Protected Landscape Area, but specific management activities are required to protect the localities from overgrowing and to ensure the habitat continuity.

Literatūras saraksts

DAP 2022. Informatīvais ziņojums "Par Eiropas Savienības nozīmes aizsargājamo biotopu izplatības un kvalitātes apzināšanas rezultātiem un tālāko rīcību aizsargājamo biotopu labvēlīgas aizsardzības stāvokļa nodrošināšanas un tautsaimniecības nozaru attīstības interešu sabalansēšanai". https://www.daba.gov.lv/lv/projekts/dabas-skaitisana#projekta-rezultati [skatīts 03.04.2025.].

eElurikkus 2022. Estonian eBiodiversity Portal. https://elurikkus.ee/app/taxonomy/taxon/729922 [skatīts 27.10.2022.].

GBIF 2022. *Lestica alata* in GBIF Secretariat. GBIF Backbone Taxonomy. https://www.gbif.org/species/4495035 [skatīts 27.10.2022.].

Jacobs, H.-J. 2007. Die Grabwespen Deutschlands. Bestimmungsschlüssel. Die Tierwelt Deutschlands 79, 207.

Lomholdt, O. 1984. The Sphecidae (Hymenoptera) of Fennoscandia and Denmark. 2nd edition. Fauna Entomologica Scandinavica 4, 452.

Olszewski, P., Wiśniowski, B., Ljubomirov, T. 2021. Current list of the Polish digger wasps (Hymenoptera, Spheciformes). Spixiana, 44(1): 81–107.

Paukkunen, J. 2019. *Lestica alata.* Finnish Biodiversity Information Facility. https://laji.fi/en/taxon/MX.204501 [skatīts 27.10.2022.].

SLU Artdatabanken 2022. Artfakta: *Lestica alata*. https://artfakta.se/taxa/101205/information [skatīts 27.10.2022.].

Tumšs, V., Maršakovs V. 1970. Materiāli Latvijas racējlapseņu (Hymenoptera, Sphecidae) faunai I. Latvijas Valsts universitātes Zooloģijas muzeja raksti, 3: 67–87.

DD

Siseņu racējlapsene

Sphex funerarius

Gussakovskij, 1934

3.370. attēls. Siseņu racējlapsene. Foto: Ryszard, CC BY-NC 2.0.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: racējlapsenes Sphecidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, –.
Statuss tuvējās valstīs: Zviedrija (VU 2020).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 4.4. Mērenās joslas zālājs.
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Morfoloģija un bioloģija. Siseņu racējlapsene ir liela (8–20 mm) racējlapsene, kas attāli līdzīga citām lielajām lapsenēm (*Ammophila* spp., parazītlapsenes *Podalonia* spp.). Atšķiras ar vēdera pirmo posmu, kas nav izteikti slaids, stiebrveidīgs. No parazītlapseņu sugām to var atšķirt pēc priekšspārnu dzīslojuma (otra kubitālā šūna rombveida, nevis trapecveida). Mātītēm vispamanāmākā pazīme ir oranžie priekšķāju stilbi, kādu nav nevienai citai līdzīgai Ziemeļeiropas sugai (Lomholdt 1984; Jacobs 2007). Kāpuri balti, resni, bez ekstremitātēm. Pieaugušie indivīdi (imago) lido no jūnija vidus līdz augustam. Barībai ķer taisnspārņus (sienāžus, siseņus), kurus neķer citas lapsenes. Imago papildus uzņem nektāru arī no dažādiem augiem (Lomholdt 1984; SLU Artdatabanken 2022).

Izplatība. Eiropā plaši izplatīta. Ziemeļos izplatības areāls sasniedz Zviedriju, kur tā ir sastopama Gotlandē un tiek uzskatīta par pēcleduslaikmeta siltā perioda reliktu. Iespējams, Latvijā tā ienākusi no dienvidiem, nevis no Gotlandes. Latvijas atradnes varētu būt tālākās Eiropas ZA daļā, jo suga nav sastopama Igaunijā, bet ir reģistrēta Lietuvā (Lomholdt 1984; GBIF 2022; SLU Artdatabanken 2022). Latvijā suga konstatēta piecās atradnēs – trīs no tām Rietumlatvijā, piekrastē (Akmensragā, Jūrmalciemā, Papē), bet divas – centrālajā daļā (Garkalnē, Ķemeros). Visi novērojumi veikti 2018.–2023. gadā (Dabasdati.lv 2022). Sugas sastopamības apgabals (EOO) ir ap 7000 km^2, potenciālais EOO, visticamāk, ir lielāks, taču neaptver visu valsts sauszemes teritoriju. Apdzīvotā platība (AOO) ir 20 km^2, savukārt potenciālā AOO, visticamāk, nepārsniedz 500 km^2, jo sugas atradnes pašlaik koncentrējas galvenokārt Rietumlatvijā.

Populācija. Kvantitatīvi pētījumi par sugas reģionālās populācijas lielumu, stāvokli un tendencēm Latvijā un citur Eiropā nav veikti. Zviedrijā, kur sugas statuss no stipri apdraudētas (EN) ir pazemināts uz jutīgu (VU), ir izteikts minējums, ka pēdējo gadu karstās vasaras ir pozitīvi ietekmējušas sugas populācijas (SLU Artdatabanken 2022). Taču, apakšpopulācijai Gotlandē ir raksturīgas skaita svārstības pa gadiem, domājams, to ietekmē vidējā dienas temperatūra un saulaino dienu daudzums vairošanās periodā. Līdzīgu datu par Latvijas apakšpopulācijām nav, taču, ņemot vērā, ka Latvija atrodas uz sugas izplatības areāla Z robežas, varētu būt sagaidāmas līdzīgas indivīdu skaita svārstības. Gotlandē, kur sugas apakšpopulācija zināma sen, tā nav daudzskaitlīga, līdz ar to var uzskatīt, ka arī Latvijā suga nebūs sastopama

masveidīgi. Latvijā ir tikai piecas atradnes, tās visas ir jaunākas par desmit gadiem un neļauj spriest par reģionālās populācijas pārmaiņām ilgākā laikposmā. Iespējams, suga ir salīdzinoši nesena ienācēja Latvijas faunā.

Biotopi un ekoloģija. Suga saistīta ar sausiem, atklātiem, smilšainiem biotopiem ar zemu augāju – sausiem smiltāju zālājiem, retāk pelēkajām kāpām u. tml. Mātītes smilšainos laukumos (tie var būt arī ļoti nelieli) rok atsevišķas, samērā lielas alas; nereti veido nelielas kolonijas (Lomholdt 1984; SLU Artdatabanken 2022). Var būt sastopama arī tiešā jūras tuvumā – pelēkajās kāpās. Papē suga novērota rokam alas uz smilšaina ceļa sausā pļavā.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Apdraudējums Latvijā nav pētīts, galvenais drauds nav noteikts. Nozīmīgākais sugas apdzīvotais biotops ir sausi, atklāti smilšaini biotopi, tāpēc piemērotu biotopu platību samazinājums varētu būt būtiskākais sugas apdraudējums. Trūkst informācijas sugas izzušanas riska izvērtēšanai, tāpēc suga ir iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka. Tā kā suga, iespējams, ir nesena ienācēja Latvijas faunā, tās aizsardzības prioritāte ir jāvērtē piesardzīgi. Trīs no piecām atradnēm atrodas ĪADT – Ķemeru Nacionālājā parkā, dabas parkā "Pape" un dabas liegumā "Ziemupe", kur jānodrošina sugas biotopu apsaimniekošana, piemēram, jānovērš sausu smiltāju zālāju aizaugšana ar kokaugiem. Jāturpina sugas meklēšana potenciāli piemērotos biotopos. Jāpēta arī citu mazāk dabisku biotopu, piemēram, ceļmalu, piemērotība sugai.

Autors: Uģis Piterāns.

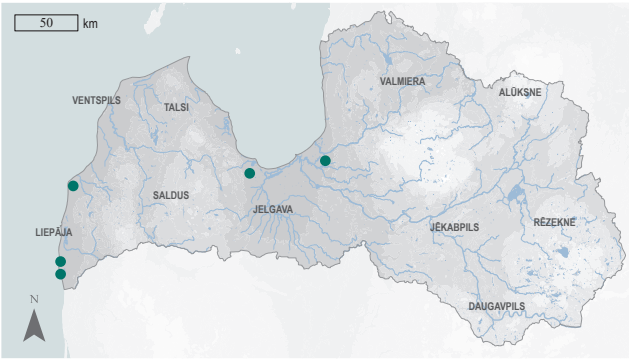

3.371. attēls. Siseņu racējlapsenes izplatība.

Summary

Golden digger wasp – *Sphex funerarius*. The species is widespread across Europe. In the north, the distribution area reaches Sweden, where the species is only present on Gotland. Latvia is located at the north-eastern extent of the distribution range. Five localities are known – three of them in western Latvia on the coast (Akmensrags, Jūrmalciems, Pape), and two other in the central part of the country (Garkalne, Ķemeri). All these observations are recent and dated 2018 to 2023 (Dabasdati.lv 2022). The EOO is approximately 7,000 km^2, the potential EOO is most likely higher, but does not correspond to the entire land area of the country. The AOO is 20 km^2, while the potential AOO is likely less than 500 km^2. Studies on the size, status and trends of the Latvian regional population have not been carried out. It is not unlikely that the species is a relatively recent arrival in the Latvian fauna. In Sweden, the species has been downlisted from Endangered (EN) to Vulnerable (VU), and it has been suggested that recent hot summers may have had a positive impact on the Swedish subpopulations (SLU Artdatabanken 2022). The trends of the Latvian regional population are unknown. The species is bound to dry, open, sandy habitats with low vegetation – dry sandy grasslands, less often grey dunes, and others. *S. funerarius* in Latvia is also found near the coast in grey dunes. The main habitat of the species in Latvia is declining and requiring special management. The species is assessed as Data Deficient (DD) considering the unknown main threat and the absence of data on the state and trends of the regional population. The species is not protected in Latvia, and legal protection status is not required for it. Three out of the five known sites are located within protected areas where the habitat management must be ensured, e.g. preventing the overgrowth of dry sandy grasslands. The search for the species in potentially suitable habitats should continue; it is also necessary to investigate the suitability of seminatural habitats, such as roadsides, for the species.

DD

Literatūras saraksts

Dabasdati.lv 2022. Dabas novērojumu portāls. www.dabasdati.lv [skatīts: 28.10.2022.].

GBIF 2022. *Sphex funerarius* in GBIF Secretariat. GBIF Backbone Taxonomy. https://www.gbif.org/species/1347677 [skatīts 28.10.2022.].

Jacobs, H.-J. 2007. Die Grabwespen Deutschlands. Bestimmungsschlüssel. Die Tierwelt Deutschlands 79, 207.

Lomholdt, O. 1984. The Sphecidae (Hymenoptera) of Fennoscandia and Denmark. 2nd edition. Fauna Entomologica Scandinavica 4, 452.

SLU Artdatabanken 2022. Artfakta: *Sphex funerarius.* https://artfakta.se/taxa/101808/information [skatīts 28.10.2022.].

Zvīņotā smilšbite

Andrena curvungula

Thomson, 1870

3.372. attēls. Zvīņotā smilšbite.
Foto: Nicolas J. Vereecken.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: smilšbites Andrenidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, LC 2023.
Statuss tuvējās valstīs: Zviedrija (NT 2020), Lietuva (EN 2021).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 4.4. Mērenās joslas zālājs.
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: 1. kat. (1998).

Morfoloģija un bioloģija. Zvīņotās smilšbites ķermenis ir 12–14 mm garš. Raksturīgākā pazīme ir priekškrūtis, kuras klāj ļoti īsi, gandrīz vai zvīņām līdzīgi sariņi rudā krāsā (Amiet et al. 2010). Šāds apmatojums Latvijā ir tikai vienai bišu sugai, citām sugām matiņi ir garāki un retāki. Pakaļkāju pēdas piektais posms stipri iegarens un izliekts. Kāpuri balti, resni, bez ekstremitātēm. Gadā ir viena paaudze. Pieaugušie indivīdi (imago) lido no jūnija beigām līdz augusta sākumam (Amiet et al. 2010; SLU Artdatabanken 2022). Tēviņu mūžs ir īss, mātītes dzīvo vairākas nedēļas.

Izplatība. Eiropā suga samērā plaši izplatīta tās R daļā (sākot no Pireneju pussalas, nav sastopama Apvienotajā Karalistē). Ziemeļos areāls sasniedz Skandināvijas pussalu (Zviedrijas D daļu) un Gotlandi (GBIF 2022; SLU Artdatabanken 2022). Visā areālā tiek uzskatīta par samērā retu. Latvijā vienīgais zināmais atradums bijis 1978.–1980. gados, kad sugu Tērvetes apkārtnē valsts D daļā konstatējis M. Poikāns (Пойканс 1982; Poikāns 1998). Mēģinājumi sugu konstatēt 2020.–2023. gadā nav bijuši veiksmīgi, tādēļ pašreizējo sastopamības apgabala (EOO) un apdzīvotās platības (AOO) lielumu un tā izmaiņas nav iespējams aprēķināt.

Populācija. Kvantitatīvi pētījumi par sugas reģionālo populāciju lielumu nav veikti ne kopējā sugas areālā, ne Latvijā. Pēc ārvalstu literatūras datiem, zvīņotās smilšbites veido lielas kolonijas, kurās var būt līdz pat 60 ligzdām uz 3 m^2. Ziemeļeiropā, tostarp Baltijas valstīs, šādas kolonijas nav novērotas. Latvijas reģionālās populācijas lielums, stāvoklis un tendences nav zināmas.

Biotopi un ekoloģija. Suga saistīta ar pļavām, mežmalām, izcirtumiem un līdzīgiem biotopiem, kuros aug *Campanula* ģints pulkstenītes, galvenokārt dižā pulkstenīte *C. persicifolia* un apaļlapu pulkstenīte *C. rotundifolia*, kas ir šīs sugas galvenais un praktiski vienīgais nektāraugs. Ligzdas veido augsnē – sausās, saulainās nogāzēs (Amiet et al. 2010; SLU Artdatabanken 2022). Suga Latvijā konstatēta tikai pamestā karjerā Tērvetes apkārtnē.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Apdraudējums Latvijā nav pētīts, galvenais drauds nav noteikts. Nav datu par sugas sastopamību valstī pēdējos 40 gados, sugas novērtēšanai trūkst informācijas, tāpēc suga ir iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

DD

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka. Nav zināmas sugas atradnes ĪADT. Sugu jāmeklē potenciāli piemērotos biotopos, lai noskaidrotu tās izplatību, apdraudējumu, aizsardzības pasākumus.

Autors: Uģis Piterāns.

Summary

Mining bee – *Andrena curvungula*. In Europe, *A. curvungula* is distributed rather widely from the Iberian Peninsula to the Scandinavian Peninsula and Gotland (GBIF 2022; SLU Artdatabanken 2022). The species is considered relatively rare throughout its range. The only known record in Latvia is from 1978–1980 from the vicinity of Tērvete (Пойканс 1982). The species was not found during 2020–2023, therefore the EOO and the AOO of *A. curvungula* cannot be calculated. Studies on the Latvian regional population have not been carried out. According to international literature, the species forms large colonies of up to 60 nests per 3 m^2. In Northern Europe and the Baltic States similarly large colonies have not been observed. The size, status and trends of the Latvian regional population are unknown. The species is associated with meadows, woodlands, clearings and similar open habitats with *Campanula* spp., the main and nearly the only nectar source for the bee. Nests are built in the soil – in dry, sunny slopes (Amiet et al. 2010; SLU Artdatabanken 2022). Threats have not been studied in Latvia and the main threat has not been identified. There are no data on the occurrence of the species in Latvia during the last 40 years and the species is assessed as Data Deficient (DD). The species is included in the 2nd edition of the Red Data Book of Latvia (Poikāns 1998). The species is not protected in Latvia, and legal protection status is not required for it. It is necessary to study the species in its localities and search for it in potentially suitable habitats to clarify the distribution, threats and define the protection measures.

Literatūras saraksts

Amiet, F., Herrmann, M., Müller, A., Neumeyer, R. 2010. Apidae 6 – *Andrena*, *Melitturga*, *Panurginus*, *Panurgus*. Fauna Helvetica. Vol. 26. Neuschâtel: Centre Suisse de Cartographie de la Faune, 317.

GBIF 2022. *Andrena curvungula* Thomson, 1870 in GBIF Secretariat. GBIF Backbone Taxonomy. https://www.gbif.org/species/1357234 [skatīts 01.10.2022.].

Poikāns, M. 1998. Zvīņotā smilšbite *Andrena curvungula* Thomson, 1870. Spuris, Z. (red.). Latvijas Sarkanā grāmata. 4. sējums. Bezmugurkaulnieki. Latvijas Universitātes Bioloģijas institūts, Rīga, 116–117.

SLU Artdatabanken 2022. Artfakta: *Andrena curvungula*. https://artfakta.se/taxa/100284/information [skatīts 01.10.2022.].

Пойканс, М. 1982. Фауна и экология пчелиных Латвийской ССР. Фауна, охрана и рациональное использование беспозвоночных животных Латвийской ССР. Рига: Латв. гос. ун-т, 5–31.

Zeltainā smilšbite

Andrena humilis

Imhoff, 1832

3.373. attēls. Zeltainā smilšbite.
Foto: Sean Birk Bek Craig, CC BY-NC-ND 4.0.

Morfoloģija un bioloģija. Zeltainās smilšbites ķermenis ir 10–12 mm garš. Līdzīga dažām citām smilšbišu sugām, bet mātītes atšķiramas pēc pakaļkāju stilbu krāsas (pati kāja tumša, bet matiņi dzeltenīgi oranži), kā arī kopējā ķermeņa apmatojuma, kas uz krūtīm, galvas un vēdera ir salīdzinoši īss un rets, radot visai maz apmatotas bites iespaidu. Tēviņi dabā nav droši atšķirami no citām līdzīgām sugām, taču tie pieder to sugu grupai, kam ir bāli dzeltena galvas lejasdaļa (Amiet et al. 2010). Kāpuri balti, resni, bez ekstremitātēm. Gadā attīstās viena paaudze. Tēviņu dzīves mūžs ir īss, bet mātītes dzīvo vairākas nedēļas. Pieaugušie indivīdi lido no maija beigām līdz jūlijam. Kā nektāraugus izvēlas galvenokārt dzeltenas krāsas kurvjziežus – sakņu pelūdes *Hypochoeris radicata*, matainās vēlpienes *Leontodon hispidus*, matainās pamauragas *Pilosella officinarium* u. c. (Amiet et al. 2010; Falk 2015; Westrich 2018; SLU Artdatabanken 2022).

Izplatība. Eiropā suga samērā plaši ir izplatīta tās R daļā (tostarp Apvienotajā Karalistē), savukārt Z daļā izplatības areāls sasniedz Zviedrijas un Somijas D daļu. Sastopama arī Igaunijā, lai gan pēdējos gados novērojumu ir maz (Paukkunen 2019; GBIF 2022; SLU Artdatabanken 2022; eElurikkus 2022). Latvijā pēdējais zināmais atradums bijis 1978.–1980. gadā, kad sugu Tērvetes apkārtnē valsts D daļā konstatējis M. Poikāns (Пойканс 1982). Mēģinājumi sugu konstatēt 2020.–2023. gadā nav bijuši veiksmīgi. Datu trūkuma dēļ sugas sastopamības apgabalu (EOO) un apdzīvoto platību (AOO) un to izmaiņas nav iespējams aprēķināt.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: smilšbites Andrenidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, LC 2023.
Statuss tuvējās valstīs: Zviedrija (VU 2020), Somija (CR 2019).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 4.4. Mērenās joslas zālājs.
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Populācija. Kvantitatīvi pētījumi par sugas reģionālo populāciju lielumu, stāvokli un tendencēm nav veikti ne kopējā areālā, ne Latvijā. Sugas areāla Z daļā (Zviedrijā, Somijā) tā ir kļuvusi apdraudēta, reģionālās populācijas sarūk, un tā ir izzudusi no daudzām agrākām atradnēm. Lielākoties tā saglabājas vietās, kur ir novērojama relatīva piemērotu biotopu nepārtrauktība.

Biotopi un ekoloģija. Saistīta ar sausām (nereti smilšainām) pļavām, ganībām, retāk citiem zālājiem, kur ir pietiekams daudzums piemērotu nektāraugu. Pēdējos gados suga Latvijā nav konstatēta, līdz ar to nav iespējams precīzi aprakstīt sugas apdzīvotos biotopus. Sugai potenciāli piemērotu biotopu platībai Latvijā ir tendence mazināties (Auniņš 2013).

Izmantošana un tirdzniecība. –

DD

Apdraudējums. Apdraudējums Latvijā nav mērķtiecīgi pētīts, galvenais drauds nav noteikts. Nav informācijas par sugas sastopamību valstī pēdējos 40 gados, tāpēc tā ir iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka. Jāturpina sugas izpēte potenciāli piemērotos biotopos, lai noskaidrotu sugas izplatību, ekoloģiju, apdraudējumu, aizsardzības pasākumus.

Autors: Uģis Piterāns.

Summary

Buff-tailed mining bee – *Andrena humilis*. In Europe, the species is relatively widespread in the western part (including the United Kingdom), while in Northern Europe the range reaches Fennoscandia – southern Finland and Sweden. The last known observation of the species in Latvia is from 1978–1980 when the species was found in the vicinity of Tērvete (Пойканс 1982). The species was not found during 2020–2023, therefore the EOO and the AOO cannot be calculated. Studies on the size, status and trends of the Latvian regional population have not been carried out. In the northern part of the species' range (Finland, Sweden) the species is threatened, regional populations are declining, and it has disappeared from many former sites. The species is associated with xeric (often sandy) meadows, pastures, and rarely other grasslands, where there are enough suitable nectar plants. Threats have not been specifically studied in Latvia and the main threat is unknown. There is no data on the occurrence of the species in Latvia and the species is assessed as Data Deficient (DD). The species is not protected in Latvia, and legal protection status is not required for it. It is necessary to search for the species in potentially suitable habitats to clarify the distribution, ecology, threats and define the protection measures.

Literatūras saraksts

Auniņš, A. (red.). 2013. Eiropas Savienības aizsargājamie biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata. 2. precizēts izdevums. Rīga: Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, 360.

eElurikkus 2022. Estonian eBiodiversity Portal. https://elurikkus.ee/app/taxonomy/taxon/33977 [skatīts 02.10.2022.].

Falk, S. 2015. Field Guide to the Bees of Great Britain and Ireland. London: Bloomsbury, 432.

Paukkunen, J. 2019. *Andrena humilis*. Finnish Biodiversity Information Facility. https://laji.fi/en/taxon/MX.204786 [skatīts 02.10.2022.].

GBIF 2022. *Andrena humilis*. GBIF Secretariat: GBIF Backbone Taxonomy. https://www.gbif.org/species/1357477 [skatīts 02.10.2022.].

SLU Artdatabanken 2022. Artfakta: *Andrena humilis.* https://artfakta.se/taxa/100285/information [skatīts 02.10.2022.].

Westrich, P. 2018. Die Wildbienen Deutschlands. Ulmer. Stuttgart, 824.

Пойканс, М. 1982. Фауна и экология пчелиных Латвийской ССР. Фауна, охрана и рациональное использование беспозвоночных животных Латвийской ССР. Рига: Латв. гос. ун-т, 5–31.

Lielacu kamene

Bombus confusus

Schenck, 1861

3.374. attēls. Lielacu kamene. Foto: Valda Ērmane, Dabasdati.lv.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: bites Apidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, VU 2023.
Statuss tuvējās valstīs: –.
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 1.4. Mērenās joslas mežs, 4.4. Mērenās joslas zālājs.
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: ĪAS, ML.
LSG iepriekšējie izdevumi: 2. kat. (1998).

Morfoloģija un bioloģija. Lielacu kamene ir vidēja izmēra (tēviņu un darba kameņu garums ir 13–16 mm, karalieņu – 17–19 mm) kukainis. Karalienēm ir pilnībā tumšs ķermeņa apmatojums – vien vēdera pēdējiem trim posmiem tas ir oranžs. Ārēji ļoti līdzīga citām šāda krāsojuma kamenēm. Lai precīzi identificētu sugu, jāizmanto sīkas pazīmes: žokļu forma, galvas morfoloģija u. c. Daudz vieglāk ir atšķirami tēviņi, kuriem ir ļoti raksturīgas palielinātas, "izvalbītas" acis, kādu nav nevienai citai kameņu sugai. Tēviņu krāsojums līdzīgs mātīšu (krūšu priekšdaļā lielāks gaišu matiņu piejaukums), taču krūšu apmatojums ir ļoti īss, kompakts (Amiet et al. 2017; Rasmont et al. 2021). Kāpuri balti, resni, bez ekstremitātēm. Pieaugušas kamenes barojas ar dažādu ziedu nektāru.

Izplatība. Eiropā suga ir izplatīta pārsvarā tās centrālajā daļā – nav sastopama Skandināvijā, pašos Eiropas dienvidos un rietumos. Uz ziemeļiem sasniedz Igauniju, kur tā pēdējos desmit gados konstatēta relatīvi bieži, īpaši valsts DA daļā (Rasmont et al. 2021; GBIF 2022; eElurikkus 2022). Latvijā konstatēta reti – ir divi novērojumi 2000.–2022. gadā (Dabasdati.lv 2022). Novērojumu trūkums drīzāk saistāms ar sugas noteikšanas sarežģītību, jo salīdzinoši vieglāk atpazīstamie tēviņi kādu iemeslu dēļ nav novēroti. Arī agrāk suga konstatēta reti (Tumšs 1975; Poikāns 1998). Ņemot vērā izplatību kaimiņvalstīs, suga Latvijā varētu būt sastopama biežāk. Trūkst datu sastopamības apgabala (EOO) aprēķināšanai. Apdzīvotā platība (AOO) ir 8 km^2. Potenciālais EOO aptver visu valsts sauszemes teritoriju, un arī potenciālā AOO noteikti ir vairākkārt lielāka.

Populācija. Eiropā ir novērots reģionālās populācijas samazinājums; vairākās valstīs, piemēram, Beļģijā un Nīderlandē, suga ir kļuvusi ievērojami retāka vai pat izzudusi (Rasmont et al. 2021). Igaunijā suga, iespējams, ir kļuvusi biežāk sastopama 2017.–2022. gadā (eElurikkus 2022). Kvantitatīvi pētījumi par sugas Latvijas reģionālās populācijas lielumu, stāvokli un tendencēm nav veikti.

Biotopi un ekoloģija. Suga saistīta ar atklātiem biotopiem – galvenokārt dažādiem zālājiem. Siltummīloša (Rasmont et al. 2021; SLU Artdatabanken 2022). Nav datu par sugas apdzīvotajiem biotopiem Latvijā.

Izmantošana un tirdzniecība. –

DD

Apdraudējums. Apdraudējums Latvijā nav mērķtiecīgi apzināts un pētīts, galvenais drauds nav noteikts. Eiropā veiktie pētījumi liecina, ka suga nākotnē varētu izzust no daudzām pašreiz apdzīvotām vietām klimata pārmaiņu rezultātā; 2100. gadā sugai piemērotas dzīvotnes varētu būt tikai Skandināvijas pussalā un Somijā (Rasmont et al. 2015). Īstermiņā šo faktoru ietekmi nav iespējams novērot. Trūkst informācijas sugas izzušanas riska izvērtēšanai Latvijā, tāpēc tā ir iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

Aizsardzība. Latvijā aizsargājama suga, kuras dzīvotņu aizsardzībai var veidot mikroliegumus. Tās juridisko aizsardzības statusu ir iespējams pārskatīt. Sugas zināmās atradnes atrodas ārpus ĪADT. Jāturpina sugas meklēšana piemērotos biotopos (it īpaši jūras piekrastē), lai noskaidrotu sugas izplatību, noteiktu populācijas lielumu un tendences.

Autors: Uģis Piterāns.

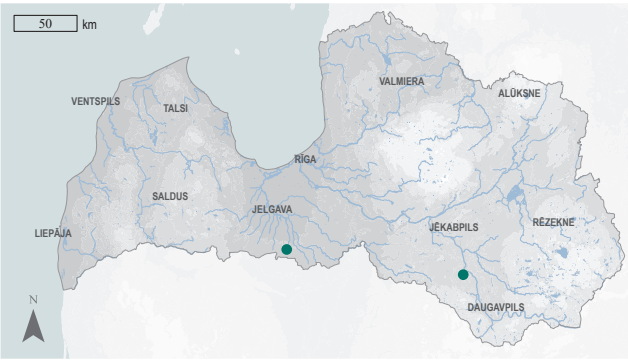

3.375. attēls. Lielacu kamenes izplatība.

Summary

Confusing bumblebee – *Bombus confusus*. In Europe, the species is mainly distributed in its central part and is absent from Scandinavia and the southern and western parts of Europe. In the north, the distribution range reaches Estonia (Rasmont et al. 2021; GBIF 2022; eElurikkus 2022). In Latvia, there are only two observations known from 2000 to 2022 (Dabasdati.lv 2022). Also historically, the species was considered uncommon (Tumšs 1975), therefore it is included in the 2nd edition of the Red Data Book of Latvia (Poikāns 1998). There are not enough data available to calculate the EOO. The AOO is 8 km^2. The potential EOO likely corresponds to the entire land area of Latvia, and the potential AOO is certainly several times higher. In Europe, a regional population decline is observed; in several European countries, the species has become significantly rarer or is regionally extinct (Rasmont et al. 2021). Studies on the size, status and trends of the Latvian regional population have not been carried out. In Europe, the species is associated with open habitats – mainly various grasslands and is considered thermophilic (Rasmont et al. 2021; SLU Artdatabanken 2022). There are no available data on the habitat of this species in Latvia. Threats to the regional population have not been specifically studied and the main threat is unknown. Studies conducted in Europe demonstrated that the species could disappear from many inhabited areas in the future because of climate change (Rasmont et al. 2015). It is assessed as Data Deficient (DD) due to the lack of information on habitat, population size and trends, as well as an unknown main threat. The species is protected in Latvia and micro-reserves can be established for conservation of it. Its legal protection status might be reviewed. All known sites are outside protected nature areas. The search for the species in potentially suitable habitats (particularly along the coastline) must continue to clarify its distribution and estimate population size and trends.

Literatūras saraksts

Amiet, F., Praz, C., Müller, A. 2017. Apidae 1: Allgemeiner Teil, Gattungen, *Apis*, *Bombus*. Fauna Helvetica 29, 2nd edition. CSCF & SEG, Neuchâtel, 188.

Dabasdati.lv 2022. Dabas novērojumu portāls. https://dabasdati.lv/lv/ [skatīts 04.10.2022.].

eElurikkus 2022. Estonian eBiodiversity Portal. https://elurikkus.ee/bie-hub/species/40349#overview [skatīts 04.10.2022.].

GBIF 2022. *Bombus confusus* in GBIF Secretariat. GBIF Backbone Taxonomy. https://www.gbif.org/species/1340477 [skatīts 04.10.2022.].

Nieto, A., Roberts, S.P.M., Kemp, J., Rasmont, P., Kuhlmann, M. et al. 2014. European Red List of Bees. Luxembourg: Publication Office of the European Union, 96.

Poikāns, M. 1998. Lielacu kamene *Bombus confusus* Schrenck, 1859. Spuris, Z. (red.). Latvijas Sarkanā grāmata. 4. sējums. Bezmugurkaulnieki. Latvijas Universitātes Bioloģijas institūts, Rīga, 186–187.

Rasmont, P., Franzén, M., Lecocq, T., Harpke, A., Roberts, S.P.M. et al. 2015. Climatic risk and distribution atlas of European bumblebees. Biorisk, 10(Special Issue): 246.

Rasmont, P., Ghisbain, G., Terzo, M. 2021. Bumblebees of Europe and Neighbouring Regions. N.A.P. Editions, 632.

Tumšs, V. 1975. Materiāli Latvijas bišu (Hymenoptera, Apoidea) faunai III. Latvijas Valsts universitātes Zooloģijas muzeja raksti, 13: 5–33.

Dzeltenā kamene

Bombus distinguendus

Morawitz, 1869

3.376. attēls. Dzeltenā kamene. Foto: Karmena Roze, Dabasdati.lv.

Morfoloģija un bioloģija. Dzeltenā kamene ir liela izmēra (ķermenis 12–18 mm garš), tās mātes ir ar koši dzeltenu ķermeņa apmatojumu – vien krūšu vidusdaļā ir tumšāka šķērseniska josla (Blooms for Bees 2024). Vēders pilnībā klāts dzelteniem matiņiem. Šāda krāsu kombinācija tipiskus indivīdus ļauj viegli atšķirt no citām sugām. Tēviņu atšķiršana ir sarežģītāka un prasa dziļākas zināšanas kameņu morfoloģijā, un iespējama tikai laboratorijā. Darba kamenes var būt grūti atšķirt no pazemes kamenes *B. subterraneus* (Amiet et al. 2017; Rasmont et al. 2021). Kāpuri balti, resni, bez ekstremitātēm. Galvenie nektāraugi ir āboliņi *Trifolium* spp. un dzelzenes *Centaurea* spp. (Rasmont et al. 2021; SLU Artdatabanken 2022).

Izplatība. Eiropā suga ir plaši izplatīta galvenokārt tās centrālajā un Z daļā. Nav sastopama Eiropas D daļā. Igaunijā sastopama samērā bieži (Rasmont et al. 2021; GBIF 2022; eElurikkus 2022). Latvijā mūsdienās konstatēta reti – pēdējos 20 gados zināmi daži novērojumi (Dabasdati.lv 2022; U. Piteräns, nepubl. dati), kas drīzāk saistāms ar sugu izpētes trūkumu, nevis šīs sugas retumu. 20. gs. konstatēta visai bieži un daudzās atradnēs (Tumšs 1975). Ņemot vērā izplatību kaimiņvalstīs (īpaši Igaunijā), var secināt, ka, visticamāk, suga Latvijā sastopama biežāk. Trūkst datu sastopamības apgabala (EOO) aprēķināšanai. Potenciālais EOO, visticamāk, aptver visu Latvijas sauszemes teritoriju. Apdzīvotā platība (AOO) ir 16 km^2, bet potenciālā AOO ir vismaz pieckārt lielāka.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: bites Apidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: DD 2014, VU 2023.
Statuss tuvējās valstīs: Zviedrija (NT 2020).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 4.4. Mērenās joslas zālājs, 14.5. Urbānas teritorijas.
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Populācija. Eiropas reģionālā populācija sarūk, un vairākās Eiropas valstīs pēdējās divās desmitgadēs dzeltenā kamene ir kļuvusi retāka (Rasmont et al. 2021). IUCN Eiropas bišu Sarkanajā sarakstā suga novērtēta kā apdraudēta (Nieto et al. 2014). Kvantitatīvi pētījumi par dzeltenās kamenes reģionālās populācijas lielumu, stāvokli un tendencēm Latvijā nav veikti.

Biotopi un ekoloģija. Eiropā suga ir galvenokārt saistīta ar atklātiem biotopiem – ganībām, krūmājiem, mežastepi (Rasmont et al. 2021; SLU Artdatabanken 2022), sastopama arī urbānā vidē. Tā kā Latvijā suga konstatēta reti, ir maz datu par tās apdzīvotajiem biotopiem. Dažas atradnes Rīgas apkārtnē konstatētas gar dzelzceļiem un mežmalās – atklātos, siltos un sausos biotopos (D. Teļnovs, pers. novērojumi).

Izmantošana un tirdzniecība. –

DD

Apdraudējums. Eiropas reģionālā populācija mazinās klimata pārmaiņu dēļ. Saskaņā ar plašu Eiropas reģionālās populācijas pētījumu dzeltenā kamene ilgtermiņā nākotnē varētu izzust no daudzām pašreiz apdzīvotajām vietām un 2100. gadā modeļi sugai piemērotas dzīvotnes paredz vien Skandināvijā un Somijā (Rasmont et al. 2015). Latvijā apdraudējums nav pētīts, galvenais drauds nav noteikts, sugas novērtēšanai trūkst informācijas, tāpēc tā ir iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka. Nav zināmas sugas atradnes ĪADT. Jāturpina sugas izpēte tās atradnēs un jāmeklē piemērotos biotopos, lai noskaidrotu, kādi ir apdraudējumi, ekoloģija un nepieciešamie aizsardzības pasākumi.

Autors: Uģis Piterāns.

3.377. attēls. Dzeltenās kamenes izplatība.

Summary

Northern yellow bumble bee – *Bombus distinguendus*. In Europe, the species is widespread mainly in its central and northern parts. Not found in Southern Europe. The species is rarely found in Latvia, which is related to the lack of research rather than to the actual rarity of this species. In the 20th century, it was observed at several sites and reported fairly often (Tumšs 1975). Not enough data are available to calculate the EOO. The potential EOO most likely corresponds are the land area of Latvia. The AOO is 16 km^2, but the potential AOO is at least five times higher. The European regional population is in decline and *B. distinguendus* has become rarer in several countries over the past two decades (Rasmont et al. 2021). In Europe, the species is assessed as Vulnerable (VU) (Nieto et al. 2014). Studies on the size, status and trends of the Latvian regional population have not been carried out. In Europe, the species is mainly associated with open habitats – pastures, shrublands, forest-steppe (Rasmont et al. 2021; SLU Artdatabanken 2022), also found in urban environments. Since the species is rarely found in Latvia, there is little data available on the habitat preferences. In the vicinity of Rīga, the species was found in open, warm and xeric habitats. It is found that in Europe the species is declining due to climate change. The long-term model predicts its disappearance from many currently inhabited areas, and by 2100, the habitat suitable for the species will only remain available in Scandinavia and Finland (Rasmont et al. 2015). The main threat has not been identified, and the species is assessed as Data Deficient (DD). The species is not protected in Latvia, and legal protection status is not required for it. There are no known localities of *B. distinguendus* in the protected nature areas. It is necessary to study the species in its localities and search for it in potentially suitable habitats to clarify the distribution, ecology, threats and define the protection measures.

Literatūras saraksts

Amiet, F., Praz, C., Müller, A. 2017. Apidae 1: Allgemeiner Teil, Gattungen, *Apis*, *Bombus*. Fauna Helvetica 29, 2nd edition. CSCF & SEG, Neuchâtel, 188.

Blooms for Bees 2024. Great Yellow Bumblebee. https://www.bloomsforbees.co.uk/id-guide/great-yellow-bumblebee/ [skatīts 06.05.2024.].

Dabasdati.lv 2022. Dabas novērojumu portāls. www.dabasdati.lv [skatīts 05.10.2022.].

eElurikkus 2022. Estonian eBiodiversity Portal. https://elurikkus.ee/app/taxonomy/taxon/40354 [skatīts 05.10.2022.].

GBIF 2022. *Bombus distinguendus*. GBIF Secretariat: GBIF Backbone Taxonomy. https://www.gbif.org/species/1340521 [skatīts 05.10.2022.].

Nieto, A., Roberts, S.P.M., Kemp, J., Rasmont, P., Kuhlmann, M. et al. 2014. European Red List of Bees. Luxembourg: Publication Office of the European Union, 96.

Rasmont, P., Franzén, M., Lecocq, T., Harpke, A., Roberts, S.P.M. et al. 2015. Climatic risk and distribution atlas of European bumblebees. Biorisk, 10 (Special Issue); 246.

Rasmont, P., Ghisbain, G., Terzo, M. 2021. Bumblebees of Europe and Neighbouring Regions. N.A.P. Editions, 632.

SLU Artdatabanken 2022. Artfakta: *Bombus distinguendus.* https://artfakta.se/taxa/102701/information [skatīts 05.10.2022.].

Tumšs, V. 1975. Materiāli Latvijas bišu (Hymenoptera, Apoidea) faunai III. Latvijas Valsts universitātes Zooloģijas muzeja raksti, 13: 5–33.

Sūnu kamene

Bombus muscorum

(Linnaeus, 1758)

3.378. attēls. Sūnu kamene.
Foto: Will George, CC BY-NC 2.0.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: bites Apidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, VU 2023.
Statuss tuvējās valstīs: Zviedrija (NT 2020), Somija (NT 2019).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 1.4. Mērenās joslas mežs, 4.4. Mērenās joslas zālājs.
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Morfoloģija un bioloģija. Sūnu kamene ir vidēja izmēra, ķermeņa garums 10–14 mm. Tās karalieņu raksturīgā iezīme ir gandrīz pilnīgs melnu sariņu trūkums uz ķermeņa – vēdera un krūšu sāni ir klāti blīviem dzeltenīgi brūniem sariņiem, bet krūšu virspuse ar koši sarkanbrūniem, kas krūšu priekšdaļā pie galvas un aizmugurējā daļā pie vairodziņa vienmērīgi pāriet gaišākos dzeltenbrūnos sariņos (līdzīgajai brūnjoslas kamenei *B. humilis* sariņi krūšu virspusē ir vienmērīgi koši sarkanbrūni līdz priekšējai un aizmugurējai krūšu malai). Vecākas kamenes ar izbalējušu apmatojumu dabā var būt grūti atšķiramas no brūnjoslas un tīruma kamenes *B. pascuorum*. Tēviņus atšķirt ir sarežģītāk, tas prasa dziļākas zināšanas kameņu morfoloģijā un ir iespējams tikai laboratorijā (Amiet et al. 2017; Rasmont et al. 2021).

Izplatība. Eiropā suga izplatīta gandrīz visā tās teritorijā – retāk Fenoskandijas Z daļā un tās vidienē (Skandināvijā sūnu kamenes izplatība koncentrēta jūras piekrastē). Regulāri konstatēta Igaunijā (Paukkunen 2019; Rasmont et al. 2021; GBIF 2022; SLU Artdatabanken 2022; eElurikkus 2022). Latvijā 20. gs. bijusi bieži sastopama un plaši izplatīta – zināmas vairāk nekā 20 atradnes (Tumšs 1975). Kopš tā laika izteikti trūkst novērojumu, suga konstatēta tikai vienā atradnē valsts D daļā. Ņemot vērā izplatību kaimiņvalstīs, domājams, suga sastopama biežāk. Trūkst datu sugas sastopamības apgabala (EOO) un apdzīvotās platības (AOO) aprēķināšanai. Potenciālais EOO, visticamāk, aptver visu valsts sauszemes teritoriju, jo Igaunijā suga sastopama gan jūras piekrastē, gan iekšzemē (eElurikkus 2022).

Populācija. Eiropas reģionālā populācija sarūk, un vairākās valstīs suga ir kļuvusi retāka (Rasmont et al. 2021). IUCN Eiropas bišu Sarkanajā sarakstā suga novērtēta kā apdraudēta (Nieto et al. 2014). Iespējams, Latvijā situācija varētu būt līdzīga un sugas reģionālā populācija pakāpeniski mazinās, taču to pašlaik nav iespējams pierādīt. Pētījumi par reģionālās populāciju lielumu, stāvokli un tendenci Latvijā nav veikti. Novērojumu skaita samazinājumu, salīdzinot ar 20. gs. vidus un beigu periodu, šobrīd būtu pareizāk saistīt ar pētnieku aktivitātes samazinājumu, nevis reģionālās populācijas krasu lejupslīdi.

Biotopi un ekoloģija. Suga pārsvarā saistīta ar atklātiem biotopiem – Ziemeļeiropā nereti apdzīvo jūru piekrastes pelēkās kāpas, sausās mežmalas, virsājus, kā arī citus atklātos biotopus ar pietiekamu ziedaugu klātbūtni (Rasmont et al. 2021; SLU Artdatabanken 2022). Tā kā Latvijā sūnu kamene pēdējās divās

DD

desmitgadēs konstatēta reti, trūkst datu par sugas apdzīvotajiem biotopiem valstī.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Pētījumā par Eiropas reģionālo populāciju secināts, ka klimata pārmaiņu dēļ suga nākotnē varētu izzust no daudzām pašreiz apdzīvotajām vietām un 2100. gadā modeļi sugai piemērotu dzīvotni paredz vien Skandināvijā un Somijā (Rasmont et al. 2015). Latvijā apdraudējums nav mērķtiecīgi pētīts un galvenais drauds nav noteikts, sugas novērtēšanai trūkst informācijas, tāpēc tā ir iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka. Jāturpina sugas izpēte tās atradnēs un meklēšana potenciāli piemērotos biotopos (īpaši piekrastē), lai noskaidrotu, cik bieži suga ir sastopama un kuri ir galvenie izplatības reģioni, kādi ir apdraudējumi, ekoloģija un nepieciešamie aizsardzības pasākumi.

Autors: Uģis Piterāns.

Summary

Moss carder bumblebee – *Bombus muscorum*. Found almost throughout the whole Europe, but less widely in its North (in Scandinavia, the distribution is limited to the sea coast). It was considered abundant and widespread in Latvia in the 20th century with more than 20 localities (Tumšs 1975). Since then, there has been a lack of observations – the species was found only in one locality in southern Latvia. Considering its distribution in neighbouring countries, it is assumed that the species occurs in Latvia more often than is presently known. Data are lacking for the calculation of the EOO and AOO. The potential EOO most likely corresponds to the entire land area of Latvia. In Europe, the regional population is declining, and the species has become rarer in several countries (Rasmont et al. 2021). The species is assessed as Vulnerable (VU) in the European regional Red List (Nieto et al. 2014). The situation is likely similar in Latvia and the regional population is declining. Studies on the size, status and trends of the Latvian regional population have not been carried out. The species is associated with open habitats. In Northern Europe, it inhabits grey dunes, xeric forest edges, heaths, as well as other open habitats with sufficient presence of flowering plants (Rasmont et al. 2021; SLU Artdatabanken 2022). The habitat of the species in Latvia is unknown. The European regional population is declining due to climate change and the species could disappear, in the long term, from many current sites. The long-term model predicts the disappearance of the species from many currently inhabited areas, and that by 2100, the habitat suitable for the species will only remain available in Scandinavia and Finland (Rasmont et al. 2015). The main threat is unknown, and the species is assessed as Data Deficient (DD) in Latvia. The species is not protected in Latvia, and legal protection status is not required for it. It is necessary to study the species in its localities and search for it in potentially suitable habitats to clarify the distribution, ecology, threats, and define the protection measures.

Literatūras saraksts

Amiet, F., Praz, C., Müller, A. 2017. Apidae 1: Allgemeiner Teil, Gattungen, *Apis*, *Bombus*. Fauna Helvetica 29, 2nd edition. CSCF & SEG, Neuchâtel, 188.

Dabasdati.lv 2022. Dabas novērojumu portāls. www.dabasdati.lv [skatīts 03.10.2022.].

eElurikkus 2022. Estonian eBiodiversity Portal. https://elurikkus.ee/app/taxonomy/taxon/40377 [skatīts 03.10.2022.].

GBIF 2022. *Bombus muscorum* (Linnaeus, 1758) in GBIF Secretariat. GBIF Backbone Taxonomy. https://www.gbif.org/species/1340286 [skatīts 03.10.2022.].

Nieto, A., Roberts, S.P.M., Kemp, J., Rasmont, P., Kuhlmann, M. et al. 2014. European Red List of Bees. Luxembourg: Publication Office of the European Union, 96.

Paukkunen, J. 2019. *Bombus muscorum.* Finnish Biodiversity Information Facility. https://laji.fi/en/taxon/MX.204740 [skatīts 03.10.2022.].

Rasmont, P., Franzén, M., Lecocq, T., Harpke, A., Roberts, S.P.M. et al. 2015. Climatic risk and distribution atlas of European bumblebees. Biorisk, 10 (Special Issue); 246.

Rasmont, P., Ghisbain, G., Terzo, M. 2021. Bumblebees of Europe and Neighbouring Regions. N.A.P. Editions, 632.

SLU Artdatabanken 2022. Artfakta: *Bombus muscorum.* https://artfakta.se/taxa/102702/information [skatīts 03.10.2022.].

Tumšs, V. 1975. Materiāli Latvijas bišu (Hymenoptera, Apoidea) faunai III. Latvijas Valsts universitātes Zooloģijas muzeja raksti, 13: 5–33.

Augļu kamene

Bombus pomorum

(Panzer, 1805)

3.379. attēls. Augļu kamene.
Foto: legolas1, CC BY-NC 4.0.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: ābolu kamene.
Dzimta: bites Apidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, VU 2023.
Statuss tuvējās valstīs: Zviedrija (RE 2020).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 1.4. Mērenās joslas mežs, 4.4. Mērenās joslas zālājs.
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: 1. kat. (1998).

Morfoloģija un bioloģija. Augļu kamene ir lielizmēra kukainis, ķermeņa garums 14–22 mm, un samērā grūti atšķirama no citām kameņu sugām. Karalienes raksturo lielākoties tumšs krūšu apmatojums ar nedaudz gaišāku sariņu piejaukumu krūšu priekšējā un aizmugurējā daļā, kā arī vēders ar pārsvarā rūsganu apmatojumu, vēdera pirmie divi posmi ar vairāk vai mazāk tumšākiem sariņiem. Pēc kopējā krāsojuma līdzīga īssariņu kamenei *B. subterraneus*, un, lai atšķirtu sugas, jāpēta smalkākas pazīmes (laukums starp acīm un žokļu pamatni, virslūpas forma u. c.). Tēviņu apmatojumā daudz vairāk gaišas krāsas sariņu, bet to noteikšana iespēja vien laboratorijā (Amiet et al. 2017; Rasmont et al. 2021).

Izplatība. Eiropā suga samērā plaši ir izplatīta tās centrālajā un DA daļā un austrumos sasniedz Urālu kalnus. Latvijai tuvākās sugas atradnes ir Polijas ZA daļā (Rasmont et al. 2021; GBIF 2022). Valsts teritorija acīmredzot ir uz sugas areāla Z robežas. Informācija par pēdējiem zināmajiem atradumiem Latvijā publicēta 1975. gadā (Tumšs 1975), kad divas sugas atradnes minētas Mazzalvē un Tērvetē valsts D daļā. Trūkst datu sugas sastopamības apgabala (EOO) un apdzīvotās platības (AOO) aprēķināšanai.

Populācija. Daļā Eiropas sugas populācijas strauji sarukušas – kopš 1990. gada novēroto pieaugušo indivīdu skaits ir samazinājies sešas reizes. Vairākās valstīs vai to reģionos (Beļģijā, Francijas Z daļā, Nīderlandē) augļu kamene gandrīz pilnībā izzudusi. IUCN Eiropas bišu Sarkanajā sarakstā tā novērtēta kā apdraudēta (Nieto et al. 2014). Kvantitatīvi pētījumi par reģionālās populācijas lielumu, stāvokli un tendencēm Latvijā nav veikti.

Biotopi un ekoloģija. Suga saistīta ar mežmalām un līdzīgiem daļēji atklātiem biotopiem. Eiropas D un R daļā sastopama arī atklātākos biotopos – mežastepēs, retāk stepēs vai sausos zālājos, kas mijas ar krūmājiem (Rasmont et al. 2021; SLU Artdatabanken 2022). Tā kā Latvijā suga ilgstoši nav konstatēta, nav iespējams saistīt to ar konkrētiem biotopiem.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Sugas skaitliskais samazinājums tās Eiropas R daļas izplatības areālā saistīts ar lauksaimniecības intensifikāciju un sugai piemērotu biotopu zudumu. Latvijā atsevišķos reģionos (Zemgalē) tas arī var būt ietekmējošs faktors. Latvijā apdraudējums

nav mērķtiecīgi pētīts, galvenais drauds nav noteikts. Trūkst informācijas sugas izzušanas riska izvērtēšanai, tāpēc suga ir iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka. Jāturpina sugas meklēšana potenciāli piemērotos biotopos, lai noskaidrotu, vai un kur suga ir sastopama, kādi ir apdraudējumi un nepieciešamie aizsardzības pasākumi.

Autors: Uģis Piterāns.

Summary

Apple bumblebee – *Bombus pomorum*. In Europe, the species is distributed widely in the central and south-eastern parts and reaches the Ural Mountains in the east. The closest known localities of the species to Latvia are in the north-eastern part of Poland (Rasmont et al. 2021; GBIF 2022). Latvia is located at the northern extent of the species' range. Last available published data on this species in Latvia are from 1975 (Tumšs 1975), when *B. pomorum* was recorded at two sites in southern Latvia – Mazzalve and Tērvete. Not enough data are available to calculate the EOO and AOO. A rapid population decline has been recorded for some European countries – since the 1990s, the number of observed mature individuals has decreased six times. In several countries or their regions (Belgium, northern France, the Netherlands), *B. pomorum* has disappeared almost completely. In the IUCN European regional red list, the species is assessed as Vulnerable (VU) (Nieto et al. 2014). Studies on the size, status and trends of the Latvian regional population have not been carried out. The species is associated with forest edges and similar semi-open habitats. In western and Southern Europe, it also inhabits more open habitats – forest-steppe, steppe or xeric grasslands (Rasmont et al. 2021; SLU Artdatabanken 2022). Since the species has not been found in Latvia for a long time, it is not possible to describe its habitat preferences. Threats have not been specifically studied in Latvia and the main threat has not been identified. The population decline in the western part of Europe is related to the intensification of agriculture and habitat loss. The apple bumblebee is assessed as Data Deficient (DD) since there are no recent records of the species and the main threat is unclear. The species is included in the 2nd edition of the Red Data Book of Latvia (Poikāns 1998). It is not protected in Latvia, and legal protection status is not required for it. It is necessary to search for the species in potentially suitable habitats to clarify the distribution, threats, and define the protection measures.

Literatūras saraksts

Amiet, F., Praz, C., Müller, A. 2017. Apidae 1: Allgemeiner Teil, Gattungen, *Apis*, *Bombus*. Fauna Helvetica 29, 2nd edition. CSCF & SEG, Neuchâtel. 188.

GBIF 2022. *Bombus pomorum* (Panzer, 1805) in GBIF Secretariat. GBIF Backbone Taxonomy. https://www.gbif.org/species/1340327 [skatīts 02.10.2022.].

Nieto, A., Roberts, S.P.M., Kemp, J., Rasmont, P., Kuhlmann, M. et al. 2014. European Red List of Bees. Luxembourg: Publication Office of the European Union, 96.

Poikāns, M. 1998. Augļu kamene *Bombus pomorum* Panzer, 1805. Grām.: Spuris, Z. (red.). Latvijas Sarkanā grāmata. 4. sējums. Bezmugurkaulnieki. Latvijas Universitātes Bioloģijas institūts, Rīga, 120–121.

Rasmont, P., Ghisbain, G., Terzo, M. 2021. Bumblebees of Europe and Neighbouring Regions. N.A.P. Editions, 632.

SLU Artdatabanken 2022. Artfakta: *Bombus pomorum.* https://artfakta.se/taxa/103264/information [skatīts 02.10.2022.].

Tumšs, V. 1975. Materiāli Latvijas bišu (Hymenoptera, Apoidea) faunai III. Latvijas Valsts universitātes Zooloģijas muzeja raksti, 13: 5–33.

Kurvjziežu pūkbite

Tetraloniella dentata

(Germar, 1839)

3.380. attēls. Kurvjziežu pūkbite. Foto: Michael Knapp, CC BY 4.0.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: *Tetralonia dentata*.
Dzimta: bites Apidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, LC 2023.
Statuss tuvējās valstīs: –.
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 4.4. Mērenās joslas zālājs.
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: 2. kat. (1998).

Morfoloģija un bioloģija. Kurvjziežu pūkbite ir drukna, 11–15 mm gara un pēc kopējā izskata līdzinās *Eucera* ģints pūkbitēm. Mātīšu raksturīgākā iezīme ir smalki un blīvi apmatotās krūtis (matiņi rudi vai brūni), samērā platās, gaišās joslas gar vēdera tergītu gala malu, kā arī gaišais kāju apmatojums. Sejas lejasdaļa ar gaišu zīmējumu. Sugai ir samērā izteikts dzimumu dimorfisms – tēviņiem krietni garāki taustekļi nekā mātītēm (Amiet et al. 2007). Kāpuri balti, resni, bez ekstremitātēm. Pieaugušie indivīdi (imago) lido no jūnija beigām līdz augusta sākumam. Suga apmeklē dažādus kurvjziežus – galvenokārt dzelzenes *Centaurea* spp. un radniecīgus augus. Retāk apmeklē arī citus augus, piemēram, tīruma pēterenes *Knautia arvensis* (Amiet et al. 2007; Westrich 2018).

Izplatība. Eiropā suga izplatīta samērā plaši no Pireneju pussalas līdz Krievijas Eiropas daļai. Ārpus Eiropas ir zināmas atradnes Āzijā uz DA līdz Pakistānai. Atradnes Latvijā ir starp tālākajām Eiropas Z daļā, kaut arī 20. gs. vidū suga ir konstatēta arī Igaunijā (Amiet et al. 2007; GBIF 2022; eElurikkus 2022). Latvijā zināmas četras atradnes pēdējos 20 gados – visas konstatētas valsts DA daļā 2018.–2023. gadā (eElurikkus 2022). Agrākie pēdējie dokumentētie atradumi bijuši 1976. gadā (Poikāns 1998). Sugas sastopamības apgabals (EOO) ir aptuveni 60 km^2, un apdzīvotā platība (AOO) ir 16 km^2. Potenciālie EOO un AOO iekļauj daļu valsts DA teritorijas.

Populācija. Sugas Eiropas reģionālā populācija nav apdraudēta, bet tā sarūk (Quaranta 2014). Kvantitatīvi pētījumi par Latvijas reģionālās populācijas lielumu nav veikti, populācijas lielums, stāvoklis un tendences nav zināmas.

Biotopi un ekoloģija. Saistīta ar dažādiem zālājiem un krūmājiem ar bagātīgu nektāraugu daudzumu.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Apdraudējums Latvijā nav mērķtiecīgi pētīts, galvenais drauds nav noteikts. Visticamāk, sugu varētu ietekmēt biotopu zaudēšana (pļavu aizaugšana vai pārveidošana par aramzemi), taču šo faktoru ietekmes apjoms nav skaidrs. Trūkst informācijas sugas izzušanas riska izvērtēšanai, tāpēc suga ir iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai

DD

nav jānosaka. Jāturpina sugas meklēšana potenciāli piemērotos biotopos, lai noskaidrotu populācijas lielumu, stāvokli, ekoloģiju, kā arī izplatību Latvijā.

Autors: Uģis Piterāns.

3.381. attēls. Kurvjziežu pūkbites izplatība.

Summary

Dentate longhorn – *Tetraloniella dentata*. In Europe, the species is widely distributed from the Iberian Peninsula to the eastern European part of Russia. Outside Europe, the species is known to occur in Asia, extending south-eastwards to Pakistan. Latvia is located at the northern extent of its distribution range, although in the mid-20th century the species was also found in Estonia (Amiet et al. 2007; GBIF 2022; eElurikkus 2022). Only four localities are known in the southeastern part of Latvia (eElurikkus 2022). The EOO is ~60 km^2. The AOO is 16 km^2. It is likely that the potential EOO and AOO are significantly larger and comprise most of the southeastern part of Latvia. The European regional population is not threatened although the population is declining (Quaranta 2014). Studies on the size, status and trends of the Latvian regional population have not been carried out. The species inhabits various grasslands and shrublands rich in nectar plants. The habitat of the species in Latvia is not well known. Most likely, the species is affected by habitat loss (overgrowth of grasslands or their conversion to arable land), but the impact of this threat is unknown. The species is assessed as Data Deficient (DD) since the population size and trends are unknown and the main threat is unknown. The species is not protected in Latvia, and legal protection status is not required for it. All known sites are outside protected areas. The species is included in the 2nd edition of the Red Data Book of Latvia (Poikāns 1998). It is necessary to search for the species in potentially suitable habitats to clarify the size and trends of the population and species' ecology.

Literatūras saraksts

Amiet, F., Herrmann, M., Müller, A., Neumeyer, R. 2007. Apidae 5. *Ammobates*, *Ammobatoides*, *Anthophora*, *Biastes*, *Ceratina*, *Dasypoda*, *Epeoloides*, *Epeolus*, *Eucera*, *Macropis*, *Melecta*, *Melitta*, *Nomada*, *Pasites*, *Tetralonia*, *Thyreus*, *Xylocopa*. Fauna Helvetica 20. CSCF & SEG., Neuchâtel, 356.

eElurikkus 2022. Estonian eBiodiversity Portal. https://elurikkus.ee/app/taxonomy/taxon/1201595 [skatīts 03.10.2022.].

GBIF 2022. *Tetraloniella dentata* in GBIF Secretariat. GBIF Backbone Taxonomy. https://www.gbif.org/species/1343068 [skatīts 03.10.2022.].

Poikāns, M. 1998. Kurvjziežu pūkbite *Tetralonia dentata* Klug, 1835. Spuris, Z. (red.). Latvijas Sarkanā grāmata. 4. sējums. Bezmugurkaulnieki. Latvijas Universitātes, Rīga, 194–195.

Quaranta, M. 2014. *Tetraloniella dentata* (Europe assessment). The IUCN Red List of Threatened Species 2014: e.T19199838A21148018. https://www.iucnredlist.org/species/19199838/21148018 [skatīts 17.06.2024.].

Westrich, P. 2018. Die Wildbienen Deutschlands. Ulmer. Stuttgart, 824.

Joslainā zīdbite

Colletes fodiens

(Geoffroy in Fourcroy, 1785)

3.382. attēls. Joslainā zīdbite. Foto: Iain Hamlin.

Morfoloģija un bioloģija. Joslainā zīdbite ir 9–11 mm gara. No citām ģints sugām mātītes atšķiramas pēc salīdzinoši īsā ķermeņa apmatojuma, izteikti blīvi punktēta vēdera pirmā augšējā posma un ļoti blīvā sejas vairoga apmatojuma (apmatojums noslēpj tā virsmas struktūru) visā tā laukumā. Tēviņus atšķirt ir iespējams tikai laboratorijā (Amiet et al. 2014). Kāpuri balti, resni, bez ekstremitātēm. Pieaugušie indivīdi (imago) lido no jūnija līdz augustam, septembrim. Kā nektāraugus parasti izmanto dažādus dzeltenas krāsas kurvjziežus (Amiet et al. 2014; Falk 2015; Westrich 2018; SLU Artdatabanken 2022).

Izplatība. Eiropā suga izplatīta samērā plaši no tās DR (Pireneju pussalas) līdz Krievijas Eiropas daļai un Kaukāza reģionam. Ziemeļos areāls sasniedz Igauniju un Zviedrijas D daļu; Somijā suga nav sastopama (GBIF 2022). Pēdējās ziņas par sugas atradumiem Latvijā ir V. Tumša publikācijā 1972. gadā, kad suga konstatēta astoņās dažādās vietās visā valstī. Ņemot vērā, ka sugu joprojām konstatē kaimiņvalstīs, piemēram, Igaunijā (eElurikkus 2022), var uzskatīt, ka arī Latvijā tās reģionālā populācija joprojām pastāv. Trūkst datu sastopamības apgabala (EOO) un apdzīvotās platības (AOO) aprēķināšanai.

Populācija. Eiropā suga ir gandrīz apdraudēta (NT) un tās populācija sarūkoša (Kuhlmann 2025). Kvantitatīvi pētījumi par sugas reģionālās populācijas lielumu, stāvokli un pārmaiņām Latvijā nav veikti.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: zīdbites Colletidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, NT 2023.
Statuss tuvējās valstīs: Zviedrija (NT 2020).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 4.4. Mērenās joslas zālājs.
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Biotopi un ekoloģija. Suga saistīta ar dažādiem sausiem zālājiem, dodot priekšroku smilšainākām vietām, piemēram, pelēkajām kāpām. Pēdējos gados suga Latvijā nav konstatēta, līdz ar to tās apdzīvotie biotopi Latvijā nav zināmi.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Apdraudējums Latvijā nav mērķtiecīgi apzināts un pētīts, tostarp galvenais drauds nav noteikts. Trūkst informācijas par sugas sastopamību Latvijā un apdraudošajiem faktoriem, tāpēc suga ir iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka. Jāturpina tās izpēte potenciāli piemērotos biotopos, lai apstiprinātu joslainās zīdbites sastopamību Latvijā.

Autors: Uģis Piterāns.

DD

Summary

Hairy-saddled colletes – *Colletes fodiens*. In Europe, the species is distributed from the Iberian Peninsula to the European part of Russia and the Caucasus. In the north, the range reaches Estonia and the southern part of Sweden; the species is not recorded in Finland (GBIF 2022). The last known records of the species in Latvia are over 50 years old (Tumšs 1975). At that time, *C. fodiens* was reported from eight different places throughout the country. Since the species occurs in neighbouring countries, for example in Estonia (eElurikkus 2022), it is considered that the regional population of this species still exists in Latvia as well. Not enough data are available to calculate the EOO and the AOO. Studies on the size, status and trends of the Latvian regional population have not been carried out. The species is associated with a variety of dry grasslands, preferring sandy areas such as grey dunes. In recent years, the species has not been detected in Latvia, therefore its habitat in Latvia is unknown. Threats in Latvia have not been specifically studied, the main threat remains unknown and therefore the species is assessed as Data Deficient (DD). The species is not protected in Latvia, and legal protection status is not required for it. It is necessary to search for the species in potentially suitable habitats to clarify the distribution, ecology and identify the threats.

Literatūras saraksts

Amiet, F., Müller, A., Neumeyer, R. 2014. Apidae 2 – *Colletes*, *Dufourea*, *Hylaeus*, *Nomia*, *Nomioides*, *Rhophitoides*, *Rophites*, *Sphecodes*, *Systropha*. Fauna Helvetica, 4. Centre Suisse de Cartographie de la Faune & Schweizerische Entomologische Gesellschaft, Neuchâtel, 240.

eElurikkus 2022. Estonian eBiodiversity Portal. https://elurikkus.ee/app/taxonomy/taxon/48268 [skatīts 02.10.2022.].

Falk, S. 2015. Field Guide to the Bees of Great Britain and Ireland. London: Bloomsbury, 432.

GBIF 2022. *Colletes fodiens* in GBIF Secretariat. GBIF Backbone Taxonomy. https://www.gbif.org/species/1348658 [skatīts 02.10.2022.].

Kuhlmann, M. 2025. *Colletes fodiens* (Europe assessment). The IUCN Red List of Threatened Species 2025. https://www.iucnredlist.org/species/13305635/222035044 [skatīts: 20.10.2025.].

SLU Artdatabanken 2022. Artfakta: *Colletes fodiens.* https://artfakta.se/taxa/102656/information [skatīts 02.10.2022.].

Tumšs, V. 1975. Materiāli Latvijas bišu (Hymenoptera, Apoidea) faunai III. Latvijas Valsts universitātes Zooloģijas muzeja raksti, 13: 5–21.

Westrich, P. 2018. Die Wildbienen Deutschlands. Ulmer. Stuttgart, 824.

Pelēkā zīdbite

Colletes impunctatus

Nylander, 1852

3.383. attēls. Pelēkā zīdbite.
Foto: Arnstein Staverløkk, CC BY 3.0.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: zīdbites Colletidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, NT 2023.
Statuss tuvējās valstīs: –.
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 1.1. Boreālais mežs, 4.4. Mērenās joslas zālājs.
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Morfoloģija un bioloģija. Pelēkā zīdbite ir 9–10 mm gara. No citām šīs ģints sugām mātītes var atšķirt pēc salīdzinoši īsā ķermeņa apmatojuma, izteikti reti punktētā vēdera 1. un 2. augšējā posma, kā arī salīdzinoši platās (vismaz taustekļa posma platumā) atstarpes starp žokļu pamatni un acs lejasdaļu. Tēviņus atšķirt ir iespējams tikai laboratorijā (Amiet et al. 2014). Kāpuri balti, resni, bez ekstremitātēm. Pieaugušie indivīdi (imago) lido no jūnija līdz jūlijam. Kā nektāraugus parasti izmanto miltenes *Arctostaphylos uva-ursi*, brūklenes *Vaccinium vitis-idaea* un citus augus (Amiet et al. 2014; Westrich 2018; SLU Artdatabanken 2022).

Izplatība. Suga izplatīta Palearktikā. Eiropā izplatības areāls galvenokārt iekļauj tās R daļu un Skandināviju. Tā nav sastopama Eiropas dienvidos. Eirāzijas austrumos areāls sasniedz Mongoliju un Rietumsibīriju (Paukkunen 2019; GBIF 2022; SLU Artdatabanken 2022). Latvijā pēdējie novērojumi (Baldone, Ropaži) publicēti 1972. gadā (Tumšs 1972). Mēģinājumi konstatēt sugu pēdējos pāris gados nav bijuši sekmīgi, taču tas nenozīmē, ka suga Latvijā vairs nav sastopama (U. Piterāns, nepubl. dati). Igaunijā suga joprojām ir sastopama (eElurikkus 2022). Tiesa, jāņem vērā, ka klimata pārmaiņu ietekmē atsevišķu kukaiņu ar līdzīgu boreālo izplatību areāli pēdējās desmitgadēs ir pavirzījušies Z virzienā, nevar izslēgt, ka arī ar šo sugu varētu būt noticis līdzīgi. Trūkst datu sastopamības apgabala (EOO) un apdzīvotās platības (AOO) aprēķināšanai.

Populācija. Eiropas reģionā suga gandrīz apdraudēta (NT) un tās populācija sarūkoša (Kuhlmann 2025). Labvēlīgāka situācija sugas reģionālajai populācijai pēdējās desmitgadēs ir Eiropas Z daļā. Piemēram, Somijā sugai izzušanas risks vairs nepastāv – tā novērtēta kā neapdraudēta. Kvantitatīvi pētījumi par sugas reģionālo populāciju lielumu un stāvokli Latvijā nav veikti, populācijas stāvoklis un tendences nav zināmi.

Biotopi un ekoloģija. Saistīta ar sausiem, smilšainiem skujkoku mežiem, mežmalām, piekrastes biotopiem, piemēram, pelēkajām kāpām (Amiet et al. 2014; Westrich 2018; SLU Artdatabanken 2022). Pēdējos gados suga Latvijā nav konstatēta, līdz ar to sugas apdzīvotie biotopi Latvijā nav zināmi.

Izmantošana un tirdzniecība. –

DD

Apdraudējums. Apdraudējums Latvijā nav pētīts, galvenais drauds nav noteikts. Sugas potenciāli apdzīvotie biotopi Latvijā joprojām ir plaši izplatīti, lai gan sugu var negatīvi ietekmēt, piemēram, atklāto biotopu aizaugšana ar krūmiem vai kokiem. Trūkst informācijas par sugas sastopamību Latvijā un apdraudošajiem faktoriem, tāpēc suga ir iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka. Jāturpina sugas meklēšana potenciāli piemērotos biotopos, lai apstiprinātu pelēkās zīdbites sastopamību Latvijā, ekoloģiju, apdraudējumus.

Autors: Uģis Piterāns.

Summary

Colletes – *Colletes impunctatus*. A Palaearctic species. In Europe, it is mainly found in its western part and Scandinavia. The species is not found in Southern Europe. In eastern Asia, the range includes Mongolia and western Siberia (Paukkunen 2019; GBIF 2022; SLU Artdatabanken 2022). The last documented observations in Latvia (Baldone, Ropaži) were published by Tumšs (1972). The species was not observed in 2020–2023 despite special attempts, but this does not mean that the species is absent from Latvia (U. Piterāns, unpublished data). As a result of climate change, in recent decades ranges of some boreal insect species have shifted northward and it cannot be ruled out that something similar could have happened to *C. impunctatus*. There are not enough data available to calculate the EOO and the AOO. The regional populations of *C. impunctatus* in Northern Europe are in a slightly more favourable situation. Studies on the size, status and trends of the Latvian regional population have not been carried out and are unknown. In other countries the species is associated with dry, coniferous forests on sandy soils, forest edges, also coastal dunes, such as grey dunes (Amiet et al. 2014; Westrich 2018; SLU Artdatabanken 2022). In Latvia, the habitat is unknown. Potential habitats are widespread, although the species can be potentially negatively affected, for example, by the overgrowth of open forests, by bushes or young trees. The species is assessed as Data Deficient (DD) since its occurrence in Latvia has not been confirmed in the last 50 years and the threats are unknown. The species is not protected in Latvia, and legal protection status is not required for it. It is necessary to search for the species in potentially suitable habitats to clarify the distribution, ecology and identify the threats.

Literatūras saraksts

Amiet, F., Müller, A., Neumeyer, R. 2014. Apidae 2 – *Colletes, Dufourea*, *Hylaeus*, *Nomia*, *Nomioides*, *Rhophitoides*, *Rophites*, *Sphecodes*, *Systropha*. Fauna Helvetica, 4. Centre Suisse de Cartographie de la Faune & Schweizerische Entomologische Gesellschaft, Neuchâtel, 240.

eElurikkus 2022. Estonian eBiodiversity Portal. https://elurikkus.ee/app/taxonomy/taxon/48277 [skatīts 20.10.2022.].

GBIF 2022. *Colletes impunctatus* in GBIF Secretariat. GBIF Backbone Taxonomy. https://www.gbif.org/species/1348624 [skatīts 20.10.2022.].

Kuhlmann, M. 2025. *Colletes impunctatus* (Europe assessment). The IUCN Red List of Threatened Species 2025. https://www.iucnredlist.org/species/13306829/222036242 [skatīts: 20.10.2025.].

Paukkunen, J. 2019. *Colletes impunctatus.* Finnish Biodiversity Information Facility. https://laji.fi/en/taxon/MX.204385 [skatīts 20.10.2022.].

SLU Artdatabanken 2022. Artfakta: *Colletes impunctatus.* https://artfakta.se/taxa/103081/information [skatīts 20.10.2022.].

Tumšs, V. 1972. Materiāli Latvijas bišu (Hymenoptera, Apoidea) faunai I. Latvijas Valsts universitātes Zooloģijas muzeja raksti, 8: 5–24.

Westrich, P. 2018. Die Wildbienen Deutschlands. Ulmer, Stuttgart, 824.

Sešjoslu slaidbite

Lasioglossum sexnotatulum
(Nylander, 1852)

3.384. attēls. Sešjoslu slaidbite.
Foto: Cristina Krippahl, CC BY-NC 4.0.

Morfoloģija un bioloģija. Sešjoslu slaidbite ir 7–8 mm garš kukainis ar tumšu ķermeņa krāsojumu (bez metāliska spīduma). Sugas atšķiršana no līdzīgām sugām ir sarežģīta – to atšķir detaļas pakaļkrūšu virsmas reljefā, vēdera augšējo posmu punktējumā u. c. mikroskopiskas pazīmes. Sugas precīza noteikšana iespējama tikai laboratorijā (Pesenko et al. 2000). Kāpuri balti, resni, bez ekstremitātēm. Pieaugušo indivīdu (imago) lidošanas periods precīzi nav zināms, taču vairums indivīdu novēroti vasarā (Pesenko et al. 2000; SLU Artdatabanken 2022). Suga ar vāji pētītu bioloģiju.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: slaidbites Halictidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, EN 2023.
Statuss tuvējās valstīs: Zviedrija (RE 2020), Somija (CR 2019).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: –.
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Izplatība. Sastopama Palearktikā. Eiropā ar samērā šauru izplatības areālu, sastopama Skandināvijā un Baltijas valstīs, un atsevišķās valstīs Rietumeiropā. Uz austrumiem areāls sniedzas līdz Krievijas vidusdaļai (Omskas apgabalam) (Pesenko et al. 2000; Paukkunen 2019; GBIF 2022; SLU Artdatabanken 2022; eElurikkus 2022). Somijā suga zināma pārsvarā pēc vairāk nekā 10–20 gadus veciem atradumiem. Igaunijā tā, lai arī ļoti reti, tiek konstatēta joprojām (eElurikkus 2022). Latvijā pēdējie atradumi bijuši 1978.–1980. gadā, kad suga novērota Kalngalē (Poikāns 1982). 1973. gadā V. Tumšs publicējis datus par 11 dažādām atradnēm. Var uzskatīt, ka 20. gs. vidū un otrajā pusē suga Latvijā novērota samērā regulāri. Mēģinājumi sugu konstatēt pēdējos gados nav bijuši sekmīgi, taču tas nav pamats, lai uzskatītu, ka suga Latvijā vairs nav sastopama. Nevar izslēgt, ka tā ir reta un, iespējams, sastopama ļoti izkliedēti. Trūkst datu sastopamības apgabala (EOO) un apdzīvotās platības (AOO) aprēķināšanai. Aprēķināt potenciālo EOO un AOO nav iespējams, jo sugas ekoloģiskās prasības nav zināmas.

Populācija. Eiropā suga novērtēta kā stipri apdraudēta (EN), tas liecina, ka reģionālās populācijas sarūk (Nieto et al. 2014). Somijā sugas apdraudētības statuss no gandrīz apdraudēta (2010) ir paaugstināts līdz kritiski apdraudētam (2019) (Paukkunen 2019). Savukārt Zviedrijā suga ir reģionāli izzudusi (SLU Artdatabanken 2022). Kvantitatīvi pētījumi par Latvijas reģionālo populāciju, tās lielumu, stāvokli un tendencēm nav veikti.

Biotopi un ekoloģija. Nav pieejamu literatūras datu par sugas apdzīvotajiem biotopiem, jo Latvijā suga pēdējā laikā nav konstatēta.

Izmantošana un tirdzniecība. –

DD

Apdraudējums. Apdraudējums Latvijā nav pētīts, galvenais drauds nav noteikts. Trūkst informācijas sugas izzušanas riska izvērtēšanai, tāpēc suga ir iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka. Jāturpina sugas izpēte, lai noskaidrotu sugas statusu Latvijas faunā un noteiktu reģionālās populācijas lielumu un tendences.

Autors: Uģis Piterāns.

Summary

Sweat bee – *Lasioglossum sexnotatulum*. A Palaearctic species. In Europe, its distribution range is rather narrow and comprises Scandinavia, the Baltic countries and some Western European countries. In the east, the range extends to central Siberia (Pesenko et al. 2000; GBIF 2022; SLU Artdatabanken 2022). In Finland, most records are 10–20 years old. It is a very rare species in Estonia (eElurikkus 2022). The last observations in Latvia are from Kalngale from 1978 to 1980 (Poikāns 1982). Earlier, 11 localities in various parts of Latvia were known (Tumšs 1973). It can therefore be assumed that in the mid- and late 20th century *L. sexnotatulum* was observed regularly in Latvia. Attempts to rediscover the species in the early 2020s have not been successful, but it is likely the species is still present in Latvia although it is sporadic and rare. Not enough data are available to calculate the EOO and the AOO. The potential EOO and AOO are also unknown since the ecological requirements of the species in Latvia are not understood. In the European region, it is assessed as Endangered (EN), indicating that regional populations are declining (Nieto et al. 2014). In Finland, the category was uplisted from Near Threatened (NT) in 2010 to Critically Endangered (CR) in 2019 (Paukkunen 2019). In Sweden, the species has become Regionally Extinct (RE) (SLU Artdatabanken 2022). Studies on the size, status and trends of the Latvian regional population have not been carried out. The habitats of the species are unknown and not described in the literature. The species has not been recently detected in Latvia. Threats have not been specifically studied and the main threat is unknown, therefore the species is assessed as Data Deficient (DD). The species is not protected in Latvia, and legal protection status is not required for it.

Literatūras saraksts

eElurikkus 2022. Estonian eBiodiversity Portal. https://elurikkus.ee/app/taxonomy/taxon/69030 [skatīts 20.10.2022.].

GBIF 2022. *Lasioglossum sexnotatulum* in GBIF Secretariat. GBIF Backbone Taxonomy. https://www.gbif.org/species/1354973 [skatīts 20.10.2022.].

Nieto, A., Roberts, S.P.M., Kemp, J., Rasmont, P., Kuhlmann, M. et al. 2014. European Red List of Bees. Luxembourg: Publication Office of the European Union, 96.

Paukkunen, J. 2019. *Lasioglossum sexnotatulum.* Finnish Biodiversity Information Facility. https://laji.fi/en/taxon/MX.204377 [skatīts 20.10.2022.].

Pesenko, Yu.A., Banaszak, J., Radchenko, V.G., Cierzniak, T. 2000. Bees of the Family Halictidae (Excluding *Sphecodes*) of Poland: Taxonomy, Ecology, Bionomics. Bydgoszcz: Pedagogical University, 348.

Poikāns, M. 1982. Latvijas bišu (Hymenoptera, Apoidea) fauna un ekoloģija 2. Latvijas Entomologs, 25: 41–58.

SLU Artdatabanken 2022. Artfakta: *Lasioglossum sexnotatulum.* https://artfakta.se/taxa/103163/information [skatīts 20.10.2022.].

Tumšs V., 1973. Materiāli Latvijas bišu (Hymenoptera, Apoidea) faunai II. Latvijas Valsts universitātes Zooloģijas muzeja raksti, 11: 5–33.

Lucernas slaidbite

Rhophitoides canus

(Eversmann, 1852)

3.385. attēls. Lucernas slaidbite. Foto: Julia Moning, CC BY 4.0.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: slaidbites Halictidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, LC 2023.
Statuss tuvējās valstīs: –.
Saskaņā ar IUCN metodiku.
Biotopi: 4.4. Mērenās joslas zālājs.
Draudi: –.
Aizsardzības pasākumi: –.
Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: 2. kat. (1998).

Morfoloģija un bioloģija. Lucernas slaidbite ir 7–8 mm gara. No citām dzimtas sugām atšķiras ar spārnu dzīslojumu (priekšspārns ar divām submarginālajām šūnām, bazālā dzīsla taisna, neizliekta), sejas vairoga formu (tas ir īsāks nekā virslūpa un izteikti izliekts), galva aiz acīm nav vienmērīgi noapaļota, piere bez pārveidotu sariņu dzelkšņiem. Vēdera augšējie posmi galos ar izteiktām sariņu joslām (sariņi var būt arī skraji izvietoti). Vienīgā šīs ģints suga Baltijas valstīs, un tai līdzīgu sugu reģionā nav. Kāpuri balti, resni, bez ekstremitātēm. Pieaugušie indivīdi (imago) lido no jūnija vidus līdz augustam. Mēdz veidot blīvas kolonijas. Suga nektāru vāc pārsvarā no tauriņziežiem – it īpaši lucernām *Medicago* spp. – un apmeklē, piemēram, sējas lucernas *M. sativa* sējumus (Pesenko et al. 2000; Amiet et al. 2001; Westrich 2018).

Izplatība. Suga sastopama Eirāzijas R daļā. Izplatības areāls stiepjas no Rietumeiropas līdz Centrālāzijai, taču suga galvenokārt sastopama Eiropas centrālajā un DA daļā. Piemēram, Polijā zināmās sugas atradnes koncentrējas galvenokārt valsts DA reģionos. Nav sastopama Skandināvijā un Igaunijā (Pesenko et al. 2000; GBIF 2022; eElurikkus 2022). Latvija, iespējams, atrodas uz sugas izplatības areāla Z robežas. Suga pēdējoreiz atrasta valsts centrālajā daļā Skrīveros 1979. un 1980. gadā (Poikāns 1982). Pirms tam tā konstatēta arī Bauskā un Aizkrauklē (Tumšs 1973). Mēģinājumi konstatēt sugu pēdējos gados nav vainagojušies panākumiem. Trūkst datu sugas sastopamības apgabala (EOO) un apdzīvotās platības (AOO) aprēķināšanai.

Populācija. Kvantitatīvi pētījumi par sugas reģionālajām populācijām Latvijā un citur areālā nav veikti. Eiropā suga novērtēta kā neapdraudēta (LC), tas varētu liecināt par stabilu Eiropas reģionālās populācijas stāvokli (Nieto et al. 2014). Sugas statuss Latvijā ir neskaidrs.

Biotopi un ekoloģija. Suga saistīta ar atklātiem sausiem zālājiem, saulainām nogāzēm un mežmalām, var apdzīvot arī tauriņziežu kultūras, piemēram, sējas lucernas sējumus (Pesenko et al. 2000; Amiet et al. 2001; Westrich 2018). Latvijā nav konstatēta kopš 1980. gada, tādēļ nav iespējams precīzi aprakstīt sugas apdzīvotos biotopus.

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Galvenais drauds nav noteikts. Sugas izzušanas riska novērtēšanai trūkst informācijas, tāpēc suga ir iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

DD

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka. Jāturpina sugas meklēšana potenciāli piemērotos biotopos, lai apstiprinātu sugas sastopamību Latvijā un novērtētu reģionālās populācijas lielumu, tendences, ekoloģiju. Iepriekš zināmās atradnes netiek aizsargātas.

Autors: Uģis Piterāns.

Summary

Sweat bee – *Rhophitoides canus*. A Western Palaearctic species. The distribution range extends from Western Europe to Central Asia, but the main population is concentrated in Central and south-eastern Europe. Not present in Scandinavia and Estonia (Pesenko et al. 2000; GBIF 2022; eElurikkus 2022). Latvia is located at the northern extent of the distribution range. The species was last observed near Skrīveri in 1979 and 1980 (Poikāns 1982) and earlier also was found near Aizkraukle and Bauska (Tumšs 1973). The species was not rediscovered during the fieldwork in 2020–2022. There are not enough data available to calculate the EOO and AOO. Studies on the size, status and trends of the Latvian regional population have not been carried out. The European regional population is considered stable (Nieto et al. 2014). The species is bound to dry open grasslands, sun-exposed slopes and forest edges, but is also reported to inhabit agricultural land, such as alfalfa fields (Pesenko et al. 2000; Amiet et al. 2001; Westrich 2018). Since the species has not been recorded in Latvia since 1980, its habitats remain unknown. The main threat is unknown as well, and the species is assessed as Data Deficient (DD). The species is not protected in Latvia, and legal protection status is not required for it. All previously known sites are outside protected areas. The species is included in the 2nd edition of the Red Data Book of Latvia (Poikāns 1998). It is necessary to search for the species in potentially suitable habitats to clarify the size of the population and its trends and ecology.

Literatūras saraksts

Amiet, F., Müller, A., Neumeyer, R. 2014. Apidae 2 – *Colletes*, *Dufourea*, *Hylaeus*, *Nomia*, *Nomioides*, *Rhophitoides*, *Rophites*, *Sphecodes*, *Systropha*. Fauna Helvetica, 4. Centre Suisse de Cartographie de la Faune & Schweizerische Entomologische Gesellschaft. Neuchâtel, 240.

eElurikkus 2022. Estonian eBiodiversity Portal. https://elurikkus.ee/app/taxonomy/taxon/670820 [skatīts 20.10.2022.].

GBIF 2022. *Rhophitoides canus* in GBIF Secretariat. GBIF Backbone Taxonomy. https://www.gbif.org/species/9445413 [skatīts 20.10.2022.].

Nieto, A., Roberts, S.P.M., Kemp, J., Rasmont, P., Kuhlmann, M. et al. 2014. European Red List of Bees. Luxembourg: Publication Office of the European Union, 96.

Pesenko, Yu.A., Banaszak, J., Radchenko, V.G., Cierzniak, T. 2000. Bees of the Family Halictidae (excluding *Sphecodes*) of Poland: Taxonomy, Ecology, Bionomics. Bydgoszcz: Pedagogical University, 348.

Poikāns, M. 1982. Latvijas bišu (Hymenoptera, Apoidea) fauna un ekoloģija 2. Latvijas Entomologs, 25: 41–58.

Poikāns, M. 1998. Lucernas slaidbite *Rophitoides canus* Eversmann, 1852. Grām.: Spuris, Z. (red.). Latvijas Sarkanā grāmata. 4. sējums. Bezmugurkaulnieki. Latvijas Universitātes Bioloģijas institūts, Rīga, 192–193.

Tumšs, V. 1973. Materiāli Latvijas bišu (Hymenoptera, Apoidea) faunai II. Latvijas Valsts universitātes Zooloģijas muzeja raksti, 11: 5–33.

Westrich, P. 2018. Die Wildbienen Deutschlands. Ulmer. Stuttgart, 824.

Mežmalu koksnesskudra

Camponotus fallax

(Nylander, 1856)

3.386. attēls. Mežmalu koksnesskudra. Foto: Mareks Ieviņš, Dabasdati.lv.

Morfoloģija un bioloģija. Mežmalu koksnesskudra ir vidējā izmēra: darba skudras 4–9 mm, karalienes 8–10 mm, bet tēviņi 7–8 mm gari. Koksnesskudras no citām skudru ģintīm atšķiras ar taustekļu novietojumu – to piestiprināšanās vietas novietotas atstatus no sejas vairodziņa –, kā arī ar vienmērīgi tumšu ķermeņa krāsojumu (kājas nedaudz gaišākas). No divām citām Latvijā sastopamajām koksnesskudru sugām atšķiras ar mazāku izmēru un nelielu lokveida izgriezumu sejas vairodziņa malā (pārējām sugām mala taisna vai noapaļota) (Douwes 1995; Abenius et al. 2012). Aktīvas lielākoties krēslā un nakts pirmajā pusē. Dzīvesveids slēpts, suga var būt samērā grūti konstatējama (Collingwood 1979; Seifert 2007; Abenius et al. 2012; SLU Artdatabanken 2020; AntWiki 2022). Kolonijas mazskaitlīgas – 100–250 indivīdu, reizēm mazāk (30–50).

Izplatība. Eiropā plaši izplatīta suga – no Pireneju pussalas līdz pat Turcijas Eiropas un Āzijas daļai un Urālu kalniem. Eiropas Z daļā sastopama ļoti reti – zināmas dažas atradnes Baltijas valstīs un Zviedrijā (Abenius et al. 2012; GBIF 2022; AntWiki 2022). Latvijā konstatēta reti, pašlaik zināmas trīs atradnes valsts A un ZA daļā – dabas liegumos "Lubāna mitrājs" un "Mugurves pļavas". Latvijā suga pirmoreiz konstatēta 2020. gadā (Dabasdati.lv 2022; J. Dreimanis, U. Piterāns, nepubl. dati). Sastopamības apgabals (EOO) ir aptuveni 3 km^2, un apdzīvotā platība (AOO) ir 8–12 km^2. Potenciālais EOO, pēc eksperta vērtējuma, ir daudz lielāks, un sugas atrašana Rietumlatvijā ir ticama.

Citi biežāk lietotie nosaukumi: –.
Dzimta: skudras Formicidae.
Kategorija un kritēriji Latvijā: DD, 2023.
Kategorija globāli, Eiropā: –, –.
Statuss tuvējās valstīs: Zviedrija (CR 2020).
Saskaņā ar IUCN metodiku.
- **Biotopi:** 1.4. Mērenās joslas mežs, 14.5. Urbānas teritorijas.
- **Draudi:** 5.3. Mežizstrāde un koksnes ieguve.
- **Aizsardzības pasākumi:** 2.1. Atradņu/teritoriju apsaimniekošana.

Konvenciju pielikumi: –.
Biotopu direktīvas pielikumi: –.
Aizsardzības statuss Latvijā: –.
LSG iepriekšējie izdevumi: –.

Populācija. Eiropas reģionālā populācija ir liela, ar neskaidru tendenci. Pētījumi par reģionālās populāciju lielumu, stāvokli un tendencēm Latvijā nav veikti, jo suga samērā nesen konstatēta pirmo reizi. Sugas atradnes ģeogrāfiskais novietojums valsts A un ZA daļā pamato hipotēzi, ka suga nav nesena ienācēja Latvijas faunā (piemēram, no dienvidiem klimata pārmaiņu rezultātā), bet ir iepriekš nepamanīts vietējās faunas elements.

Biotopi un ekoloģija. Saistīta ar veciem lapu kokiem – gan mežos, gan pilsētvidē, piemēram, parkos. Ligzdas veido zem koku mizas vai atmirušā koksnē (arī atmirušos dzīvu koku lielāka diametra zaros), nereti samērā augstu (>2 m) virs zemes. Mēreni siltummīloša suga. Latvijā līdz šim konstatēta saistībā ar ozoliem parkveida pļavās. Iespējams, suga izvēlas apdzīvot šādus biotopus, jo tie ir salīdzinoši atklāti un saules izgaismoti, kas nodrošina tai piemērotu temperatūras režīmu.

DD

Izmantošana un tirdzniecība. –

Apdraudējums. Apdraudējums Latvijā nav pētīts. Vienā gadījumā suga novērota jau nozāģētu liela diametra ozolu baļķu kaudzē, kas liecina, ka atsevišķu vecu lapu koku ciršana var būt apdraudējums sugas populācijai. Zināmie Latvijā apdzīvotie biotopi ir parkveida pļavas, kuras apdraud tradicionālās apsaimniekošanas pārtraukšana, pakāpeniska aizaugšana (veidojas noēnojums, kas var negatīvi ietekmēt siltummīlošās sugas) un pārtraukumi kokaudzes vecuma struktūrā (vecajiem kokiem pakāpeniski aizejot bojā, trūkst vidēja vecuma paaudzes koku, kas tos ilgtermiņā aizstātu) (Auniņš 2013; Bāra u. c. 2015). Galvenais drauds nav noteikts, sugas novērtēšanai trūkst informācijas, tāpēc tā ir iekļauta kategorijā "trūkst datu" (DD).

Aizsardzība. Suga nav iekļauta ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos. Latvijā juridiskais aizsardzības statuss sugai nav jānosaka. Visas līdz šim zināmās sugas atradnes ir ĪADT (dabas liegumos "Lubāna mitrājs" un "Mugurves pļavas"), kas īstermiņā nodrošina sugas aizsardzību. Ir svarīgi noskaidrot sugas izplatību Latvijā, esošās reģionālās populācijas lielumu un tendences, kā arī izvērtēt apdzīvoto biotopu kvalitāti. Iespējams, liela nozīme sugas reģionālās populācijas pastāvēšanā ir tās biotopu pareizai apsaimniekošanai, nodrošinot to struktūru pastāvēšanas ilglaicīgumu un nepārtrauktību.

Autors: Uģis Piterāns.

3.387. attēls. Mežmalu koksnesskudras izplatība.

Summary

Carpenter ant – *Camponotus fallax*. The species is widely distributed in Europe from the Iberian Peninsula to the Ural Mountains. The European regional population is large, with an uncertain trend. It is very rare in the northern part of Europe – a few localities are known only in the Baltic States and Sweden (Abenius et al. 2012; GBIF 2022; AntWiki 2022). Currently, three sites are known in the eastern and north-eastern parts of Latvia. The EOO is 3 km^2, and the AOO is 8–12 km^2. The potential EOO, according to the expert, is much higher and its occurrence in western Latvia is expected. Studies on the size, status and trends of the Latvian regional population of *C. fallax* have not been carried out. The eastern and north-eastern positions of the currently known sites of *C. fallax* support the hypothesis that the species is autochthonous in Latvia. The species is associated with old deciduous trees, both in forests and in urban environments, such as parks. Nests are made beneath the bark of trees or in decaying wood (including large decaying branches of living trees), often relatively high (>2 m) above the ground. The species is considered moderately thermophilic. In Latvia, *Camponotus fallax* is bound to wooded meadows and the known nests are in old oaks. One of the observations of the species was from a pile of large cut oak logs, which points to the removal of old oaks and other deciduous trees as one of the threats. Threats have not been specifically studied in Latvia, the main threat is unknown, therefore *C. fallax* is assessed as Data Deficient (DD). The species is not protected in Latvia, and legal protection status is not required for it. All known localities of the species are in protected areas – the "Lubāna mitrājs" and "Mugurves pļavas" Nature Reserves. It is important to clarify the distribution of the species in Latvia, the size and trends of the regional population, as well as to assess the quality of the species' habitats. Proper management of the habitats may play a significant role in the long-term persistence of the Latvian subpopulations, ensuring habitat stability and continuity of their structures.

Literatūras saraksts

Abenius, J., Douwes, P., Cederberg, B., Wahlstedt, U. 2012. Steklar: Myror-getingar. Hymenoptera: Formicidae – Vespidae. Uppsala: Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna, 382.

AntWiki 2022. *Camponotus fallax*. https://antwiki.org/wiki/Camponotus_fallax [skatīts 11.11.2022.].

Auniņš, A. (red.). 2013. Eiropas Savienības aizsargājamie biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata. 2. precizēts izdevums. Rīga: Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, 360.

Bāra, J., Nitcis, M., Lārmanis, V., Valainis, U. 2015. Parkveida pļavu un ganību aizsardzības plāns. Daugavpils: Daugavpils Universitātes Dzīvības zinātņu un tehnoloģiju institūts, 86.

Collingwood, C.A. 1979. The Formicidae (Hymenoptera) of Fennoscandia and Denmark. Fauna Entomologica Scandinavica, 8: 174.

Dabasdati.lv 2022. Dabas novērojumu portāls. www.dabasdati.lv [skatīts 11.11.2022.].

Douwes, P. 1995. Sveriges myror. Entomologisk Tidskrift, 116(3): 83–99.

GBIF 2022. *Camponotus fallax* in GBIF Secretariat. GBIF Backbone Taxonomy. https://www.gbif.org/species/1312649 [skatīts 11.11.2022.].

Seifert, B. 2007. Die Ameisen Mittel- und Nordeuropas. Lutra Tauer, 368.

SLU Artdatabanken 2020. Artfakta: *Camponotus fallax*. https://artfakta.se/taxa/100536/information [skatīts 11.11.2022.].

Grāmatā lietoto specifisko terminu skaidrojums

*IUCN sugu izzušanas riska vērtēšanas reģionālā līmenī metodikas specifiskie termini ir atzīmēti ar * simbolu pirms tiem un iekavās sniegts to nosaukums angļu valodā.*

Apakšpopulācija *(subpopulation) – nodalīta taksona populācijas daļa, kam pastāv telpiska vai cita veida demogrāfiskā vai gēnu plūsmas barjera, gēnu vai demogrāfiska apmaiņa ar pārējo populāciju notiek vāji. *Skatīt arī populācija, reģionālā populācija*.

Apdraudējuma ietekmes apgabals *(location) – ģeogrāfiski vai ekoloģiski noteikta teritorija, kurā viens apdraudošs notikums var ātri un (vai) būtiski ietekmēt lielāko daļu šajā teritorijā esošos taksona indivīdus (nevis apvidu vai atrašanās vietu).

Atradne – teritorija, kurā uzturas kāda taksona indivīdi. Atradnes lielums nav stingri noteikts un bieži atkarīgs no speciālista interpretācijas. *Skatīt arī novērojums*.

Biotops – noteiktu specifisku abiotisku un biotisku faktoru kopums teritorijā, kurā dzīvo konkrētas sugas (taksoni). *Skatīt arī dzīvotne*.

Biotopu (dzīvotņu) apsaimniekošana – biotehnisko pasākumu kopums, kura mērķis ir uzturēt biotopu (dzīvotni) labvēlīgā aizsardzības stāvoklī. Piemēram, zāles pļaušana vai noganīšana dabiskā zālājā.

Biotopu (dzīvotņu) atjaunošana – biotehnisko pasākumu kopums, kura mērķis ir atjaunot vides apstākļu, struktūru (sugu sastāvu, vecuma struktūru u. tml.) un sugas vietā, kur biotops (dzīvotne) kādreiz ir pastāvējis vai joprojām pastāv, bet ir sliktā aizsardzības stāvoklī. Piemēram, dambju būvniecība meliorācijas grāvjos, lai atjaunotu dabisko hidroloģisko režīmu iepriekš nosusinātā purvā.

Biotopu direktīva – Eiropas Padomes direktīva Nr. 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību.

Boreālais mežs – boreālo skujkoku mežu klases skujkoku un šaurlapu koku (bērzu, apšu) meži, kuros dominē boreālās zonas veģetācija.

Boreālā zona – bioms, kam raksturīgas vēsas vasaras un garas ziemas un kur dominējošais veģetācijas tips ir skujkoku meži.

Cerkas (dažiem kukaiņiem) – divi vai četri izaugumi vēdera galā pieaugušiem un nepieaugušajiem kukaiņiem (daļai taksonomisko grupu), cerku forma starp taksoniem bieži ir atšķirīga.

Dabiskais meža biotops – meža biotops, kurā ir sastopamas vai tā pazīmes liecina (atbilstoši substrāti, indikatorsugas u. c.), ka varētu būt sastopami taksoni, kas izzūd koksnes ieguvei pakārtotajos mežos.

Diapauze – laika posms, kurā indivīda aktivitāte vai attīstība ir apstājusies kādā no dzīves cikla stadijām, lai pārciestu nelabvēlīgus vides apstākļus.

Disjunkta izplatība – taksons tā izplatības areālā sastopams stipri izklaidus, ar ierobežotu gēnu apmaiņu, raksturīgas nedaudzas savstarpēji izolētas, cita no citas attālas atradnes.

Dominants (dominējošais) – taksons ar lielu indivīdu īpatsvaru (5–10%) vai aizņem lielāko platību atradnē, biotopā vai dzīvotnē.

Dzīves cikls – indivīda attīstības posmu kopums, kas ietver visas attīstības stadijas (piemēram, ola – kāpurs – kūniņa – pieaudzis indivīds kukaiņiem ar pilnu pārvēršanos).

Dzīvotne – taksona apdzīvotā vide, kurā tas eksistē un kur pilnībā norit tā bioloģiskais cikls vai kāda no tā daļām. *Skatīt arī biotops, substrāts, atradne*.

Efemērs – taksons, kam piemīt ļoti īss dzīves cikls vai kāda attīstības stadijām ir ļoti īsa (piemēram, kāpura attīstība ilgst vairākus mēnešus, bet pieaudzis indivīds dzīvo tikai dažas dienas).

Eidominants – taksons ar ļoti lielu indivīdu skaita īpatsvaru (>10%) atradnē, biotopā vai dzīvotnē.

Eitrofikācija – barības vielu daudzuma palielināšanās vidē dabisko procesu vai cilvēka darbības rezultātā, kas izraisa pārmaiņas dzīvo organismu sabiedrībās.

Ekosistēma – funkcionāla sistēma, ko veido dzīvo organismu un vides nedzīvo apstākļu kopuma savstarpēja mijiedarbība.

Eksemplārs – nedzīvs augs, ķērpis, sēne, dzīvnieks vai tā daļa, kas iekļauts zinātniskajā kolekcijā. *Skatīt arī indivīds.*

Endēms – taksons, kura izplatības areāls un izcelsme atbilst konkrētam (vienam) bioģeogrāfiskajam reģionam vai tā daļai ar ierobežotu platību. Šādam taksonam ir piemēroti šaura (vietēja) spektra vides un bioģeogrāfiskie apstākļi.

ES nozīmes aizsargājama suga – suga, kura ir iekļauta Biotopu direktīvas pielikumos. *Skatīt arī Biotopu direktīva, īpaši aizsargājama suga*.

ES nozīmes aizsargājams biotops – biotopa veids, kas iekļauts Biotopu direktīvas I pielikumā. *Skatīt arī Biotopu direktīva, biotops*.

Fitofāgs – taksons, kas vienā vai vairākās attīstības stadijās pārtiek no augiem.

Hemiboreālā zona – jauktu koku mežu zona Ziemeļu puslodē jeb pārejas zona starp boreālo un nemorālo biomu zonu.

Heterotrofs – organisms, kas barojas ar organiskām vielām.

Holarktika – viena no Zemes zooģeogrāfiskajām valstībām Ziemeļu puslodē uz ziemeļiem no Ziemeļu tropu loka.

Indikatorsuga – suga, kuras bioloģiskie rādītāji (funkcionālie, populācijas vai sastopamības) tieši atspoguļo konkrētam biotopam vai dzīvotnes tipam raksturīgos vides apstākļus vai sugu daudzveidību tajā. *Skatīt arī lietussargsuga, specifiskā suga*.

Indivīds – dzīvs dzīvnieks (šis skaidrojums ir šaurāks par Sugu un biotopu aizsardzības likumā noteikto). *Skatīt arī eksemplārs.*

Invazīva suga – svešzemju organisms, kas, nonākot jaunā vidē, nodara būtisku kaitējumu dabai, ekonomikai un (vai) cilvēku veselībai vai kļūst dominējošs kādā no dzīvotnēm. Invazīvās sugas raksturo spēja izspiest vietējās sugas no raksturīgās vides, izjaukt ekoloģiskos procesus un ekosistēmu līdzsvaru.

Īpaši aizsargājama dabas teritorija – ģeogrāfiski noteikta platība, kas atrodas īpašā valsts aizsardzībā, lai aizsargātu un saglabātu dabas daudzveidību – ekosistēmas, aizsargājamo sugu dzīves vidi, ainavas, ģeoloģiskos un ģeomorfoloģiskos veidojumus, dendroloģiskos stādījumus un dižkokus, kā arī sabiedrības atpūtai, izglītošanai un audzināšanai nozīmīgas teritorijas. *Skatīt arī mikroliegums.*

Īpaši aizsargājama suga – suga, kura ir iekļauta Ministru kabineta 2000. gada 14. novembra noteikumu Nr. 396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu" 1. pielikumā. *Skatīt arī ES nozīmes aizsargājama suga*.

Īpaši aizsargājams biotops – biotopa veids, kas ir iekļauts Ministru kabineta 2017. gada 20. jūnija noteikumu Nr. 350 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu" pielikumā. *Skatīt arī ES nozīmes aizsargājams biotops.*

***Nepārtraukta samazināšanās** *(continuous decline)* – nesena, pašlaik notiekoša vai nākotnē prognozējama samazināšanās, kas turpināsies, ja neveic īpašus pasākumus.

Kontinuitāte (nepārtrauktība, ilglaicība) – ekosistēmas nepārtraukta pastāvēšana ilgstošā periodā noteiktā reģionā vai ainavā.

Koprofāgs – taksons, kas vienā vai vairākās attīstības stadijās pārtiek no izkārnījumiem (ekskrementiem).

Kosmopolītisks – taksons, kas sastopams visos kontinentos (neskaitot Antarktīdu) un klimatiskajās zonās, spēj pielāgoties dažādiem vides apstākļiem.

Kserofils – taksons, kas dod priekšroku sausiem apstākļiem.

Ksilofāgs – taksons, kas vienā vai vairākās attīstības stadijās pārtiek no koksnes un (vai) mizas. *Skatīt arī saproksilofāgs*.

Ksilomicetofāgs – taksons, kas vienā vai vairākās attīstības stadijās pārtiek no ar trupošu koksni saistīto sēņu micēlija un (vai) augļkermeņiem. *Skatīt arī saproksilofāgs*.

Latvijā reta mikrodzīvotne vai substrāts – kuras platība (vai skaits) sastāda nebūtisku daļu no kopējās Latvijas teritorijā esošās dabisko dzīvotņu vai substrāta platības (vai skaita).

Lietussargsuga – ekoloģijā vienkāršā veidā apzināmas sugas, kuru klātbūtne un stāvoklis dzīvotnē palīdz savlaicīgi pamanīt tajā notiekošās kvalitātes pārmaiņas un netieši liecina par citu sugu stāvokli biotopā. Vides aizsardzībā – suga, kuru sargājot tiek nodrošināta aizsardzība arī citām sugām vai ekosistēmai. *Skatīt arī indikatorsuga, specifiskā suga*.

Metapopulācija – viena taksona populācija sadrumstalotā (fragmentētā) ainavā, kas pastāv vienlaicīgi vairākos dzīvotnes laukumos, starp kuriem notiek regulāra indivīdu apmaiņa un kuros pastāv lokālas izzušanas un kolonizēšanas dinamika.

Mezofils – taksons, kas dod priekšroku mērenai temperatūrai un mērenam mitrumam.

Micetofāgs – taksons, kas vienā vai vairākās attīstības stadijās pārtiek no jebkāda veida sēnēm.

Mikroklimats – lokāli klimatiskie apstākļi, kas ieskauj organismu un ir atkarīgi no mikrodzīvotnes. Tas nosaka siltuma, ūdens un barības vielu apmaiņu starp organismu un apkārtējo vidi.

Mikroliegums – teritorija, ko nosaka, lai aizsargātu vienu vai vairākas īpaši aizsargājamas sugas, to dzīvotnes un (vai) īpaši aizsargājamus biotopus. Sugas, kuru aizsardzībai var veidot mikroliegumus, ir noteiktas Ministru kabineta 2012. gada 18. decembra noteikumu Nr. 940 "Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu" 1.–3. pielikumā. *Skatīt arī īpaši aizsargājamās dabas teritorija.*

Mirmekofils – taksons, kas vienā vai vairākās attīstības stadijās saistīta ar skudrām un to ligzdām.

Monitorings – regulāri novērojumi laikā un telpā saskaņā ar noteiktu programmu un pēc vienotas metodikas, kā mērķis ir sekot kādai procesa norisei vai sugu sabiedrību izmaiņām.

Monofāgs – taksons, kas pārtiek no vienas vai dažu tuvu radniecisku sugu augiem, sēnēm vai dzīvniekiem.

Natura 2000 – Eiropas Savienības nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju tīkls.

Nemorālā zona – bioms, kam raksturīgi īsi sala periodi un dominējošais veģetācijas tips ir vasarzaļie platlapju meži.

Noplicināta populācija – šajā sējumā taksons, kura Latvijas reģionālā populācija 1990.–2000. gadā ir piedzīvojusi būtisku lejupslīdi, bet pašlaik (2001.–2024.) ir stabila vai ar nelielu lejupslīdi un (vai) kurai trūkst iespēju pašai atjaunoties.

Novērojums – atsevišķs indivīdu konstatēšanas gadījums, kas var un var nebūt saistīts ar taksona atradni. *Skatīt arī atradne*.

Paaudzes ilgums *(generation length) – grupas indivīdu dzīves ilgums, kas atspoguļo vairoties spējīgu indivīdu nomaiņu populācijā (pašreizējās jaunās paaudzes vecāku vidējais vecums).

Palearktika – viens no Zemes zooģeogrāfiskajiem reģioniem, kas ietver Eirāziju (izņemot tropu zonu) un iekļauj arī Ziemeļāfriku ieskaitot Sahāras ziemeļu daļu.

Pamatareāls – taksona galvenais izplatības apgabals, kas neiekļauj attālus un izolētus izplatības apvidus (ekskļāvus, nejaušus, atsevišķus novērojumus).

Pedipalpas – zirnekļveidīgo klases pārstāvju otrais ekstremitāšu pāris.

Pieauguši indivīdi *(mature individuals) – zināmie, pieņemtie vai potenciālie vairoties spējīgie indivīdi.

Polifāgs – visēdājs.

Populācija *(population) – viena taksona indivīdi vai to grupa, kas apdzīvo noteiktu teritoriju. *Skatīt arī reģionālā populācija, apakšpopulācija*.

Populācijas lejupslīde – populācijas skaitliskā lieluma, sastopamības apgabala, apdzīvotās platības, dzīvotnes vai dzīvotnes tipa mazināšanās.

***Populācijas lielums *(population size*)** – vairoties spējīgu pieaugušu indivīdu skaits populācijā.

Recedents – taksons ar mazu indivīdu skaita īpatsvaru (1–2%) takonomiskajā grupā atradnē, biotopā vai dzīvotnē.

Reģionālā populācija *(regional population) – populācijas daļa, kas atrodas (ir saistīta) ar reģionu, kura mērogā tiek veikts izvērtējums. To var veidot viena vai vairākas apakšpopulācijas. *Skatīt arī populācija, apakšpopulācija*.

Relikts – taksons, kuras izplatība teritorijā saistīta ar populācijas saglabāšanos kopš kāda no iepriekšējiem ģeoloģiskajiem laika periodiem vai no pirmsindustriālā laikmeta (pēc dažādu zinātnieku viedokļiem laikmetu robežšķirtne ir 1600.–1900. gads).

Sadrumstalota (fragmentēta) izplatība – taksons izplatīts izklaidus, atradnes izolētas, ar pārrāvumiem. *Skatīt arī stipri sadrumstalots*.

Sadrumstalota (fragmentēta) populācija – populācija sastāv no atsevišķām vairāk vai mazāk stipri izolētām grupām (nereti ar ierobežotu gēnu apmaiņu). *Skatīt arī stipri sadrumstalots*.

Saproksilofāgs – taksons, kas vienā vai vairākās attīstības stadijās pārtiek no trupošas koksnes. *Skatīt arī ksilofāgs*.

Saproksils – taksons, kas vienā vai vairākās attīstības stadijās saistīta ar trupošo koksni vai koksnes sēnēm (dzīvo, attīstās, barojas).

Sifoni – divas cauruļveida krokas gliemenēm, viena ūdens ieplūdei, otra – izplūdei.

Sinantrops – saistīts ar cilvēku, pielāgojies dzīvei cilvēka radītā vidē un gūst labumu no cilvēka pārveidotas vides.

Specifiskā suga – tikai noteiktā biotopā vai noteiktos apstākļos dzīvojoša suga. Šajā sējumā termins lietots saistībā ar dabiskajiem meža biotopiem, kur tas attiecināts uz dabisko mežu biotopu sugām, kas nav sastopamas vai izzūd mežos, kur galvenais apsaimniekošanas mērķis ir koksnes ieguve. *Skatīt arī dabiskais meža biotops*.

Stenotops – organisms, kas pielāgojies šauram vides apstākļu diapazonam, piemēram, ļoti specifiskiem biotopiem, temperatūrai, mitrumam vai citiem apstākļiem.

Stipri sadrumstalots *(severely fragmented) – taksona lielākā daļa indivīdu (>50% reģionālās populācijas) atrodas mazās un relatīvi izolētās apakšpopulācijās, starp kurām indivīdu apmaiņa ir ierobežota. Šīs mazās apakšpopulācijas var izzust un to rekolonizācijas varbūtība ir neliela, tāpēc taksonam pastāv paaugstināts izzušanas vai izmiršanas risks.

Subarktiska izplatība – tāds, kas sastopams pārejas joslā starp boreālajām un arktiskajām zonām.

Subdominants – taksons ar vidēji lielu indivīdu skaita īpatsvaru (2–5%) taksonomiskajā grupā atradnē, biotopā vai dzīvotnē.

Subrecedents – taksons ar ļoti mazu indivīdu skaita īpatsvaru (<1%) taksonomiskajā grupā atradnē, biotopā vai dzīvotnē.

Substrāts – veidojums vidē (dabā), materiāls, virsma u. tml., ko organisms izmanto kādā savā dzīves cikla stadijā. Bieži vien tas ir obligāts priekšnoteikums taksona pastāvēšanai konkrētā vietā, piemēram, koka kritala, noteikta sastāva iezis u. c. *Skatīt arī dzīvotne, biotops*.

Suga *(bioloģiskā izpratnē)* – taksonomijas vienība, kurā apvieno visus dzīvo būtņu indivīdus ar vienādām pazīmēm. Vienas sugas pārstāvji savā starpā var pāroties un radīt auglīgus pēcnācējus. *Skatīt arī taksons*.

Suga *(taksonomiskā izpratnē)* – klasifikācijas pamatvienība un viens no taksonomiskajiem rangiem. Sugas nosaukums ir binārs, tas sastāv no diviem vārdiem: ģints epiteta un sugas epiteta. *Skatīt arī taksons*.

Sukcesija – process, kurā ekosistēma vai biotops laika gaitā pakāpeniski mainās, vienai augu vai dzīvnieku sabiedrībai nomainot citu. Tas var notikt pēc liela vai maza mēroga traucējumiem. Izdala primāro (agrāk neapdzīvotās teritorijās) un sekundāro (jau esošās dzīvotnēs) sukcesiju. *Skatīt arī traucējums*.

Taksona apdzīvotā platība *(area of occupancy*, AOO*) – platība taksona sastopamības apgabalā, kur sastopami attiecīgā taksona indivīdi. To parasti mēra, saskaitot visu 2 x 2 km tīkla šūnu platības, kurās zināmas, pieņemtas vai ir potenciālas atradnes, kur taksons sastopams. *Skatīt arī taksona sastopamības apgabals.*

Taksona sastopamības apgabals *(extent of occurrence*, EOO*) – teritorija (poligons), kuru ietver iedomāta īsākā līnija, iekļaujot visas zināmās, pieņemtās vai potenciālās atradnes, kur taksons sastopams. *Skatīt arī taksona apdzīvotā platība.*

Taksons – jebkura dzīvo organismu klasifikācijas vienība, piemēram, varietāte, pasuga, suga, ģints, dzimta, kārta vai klase, kas apvieno organismus ar kopīgām pazīmēm. *Skatīt arī suga*.

Termofils – taksons, kas dod priekšroku siltiem vai karstiem apstākļiem.

Transpalearkts, transpalearktisks – taksons, kuras izplatības areāls aizņem lielāku daļu Palearktikas reģiona. *Skatīt arī arī Palearktika.*

Traucējums – jebkurš notikums vai process dabisku vai cilvēka radītu faktoru ietekmē, kas maina ekosistēmas vai dzīvotnes struktūru un funkcijas, piemēram, ugunsgrēks, meža izciršana, zemsedzes izmīdīšana u. c. *Skatīt arī sukcesija*.

Tuberkulas – izciļņi uz ķermeņa.

Upju baseinu apgabals – sauszemes un jūras teritorija, ko veido vienas upes vai vairāku blakus esošu upju baseini, kā arī ar tiem saistītie pazemes ūdeņi un piekrastes ūdeņi, kas saskaņā ar normatīvajiem aktiem ir upju baseinu apsaimniekošanas pamatvienība.

Urogomfas – pāra izaugumi atsevišķu vaboļu grupu kāpuru vai kūniņu ķermeņa galā.

Specifisko terminu skaidrojumi ir gan šī sējuma autoru izstrādātas definīcijas, gan dažādos literatūras avotos publicētas, tostarp, arī autoru pielāgotas. Galvenokārt, bet ne tikai, lietoti šādi literatūras avoti:

Auniņš, A. (red.). 2013. Eiropas Savienības aizsargājamie biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata. 2. papildināts izdevums. Latvijas Dabas fonds, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Rīga, 353 lpp.

Laime, B., Urtāns, A. V., Rūsiņa, S., Priede, A., Čakare, I., Ikauniece, S. (red.). 2017. Vadlīnijas aizsargājamo biotopu saglabāšanai Latvijā. 1.–6. sējums. Dabas aizsardzības pārvalde, Sigulda.

Nikodemus, O., Kļaviņš, M., Krišjāne, Z., Zelčs, V. (zin. red.). 2018. Latvija. Zeme, daba, tauta, valsts. Latvijas Universitātes Akadēmiskais apgāds, Rīga, 752 lpp.

Sugu nosaukumu latviešu valodā rādītājs

Sugu zinātnisko nosaukumu rādītājs

1. pielikums.

Izzušanas riska kategorijas un kritēji izvērtētajiem bezmugurkaulnieku taksoniem (RE, CR, EN, VU, NT un DD kategorijas)

Taksona zinātniskais nosaukums	Taksona latviskais nosaukums	IUCN kategorija	IUCN kritēriji
Acetropis carinata (Herrich-Schaeffer, 1841)	Ķīļa stiebrblakts	DD	
Aeshna crenata Hagen, 1856	Sibīrijas dižspāre	EN	B1ab(iii,iv)+2ab(iii,iv); D
Aeshna subarctica elisabethae Djakonov, 1922	Sūnupurvu dižspāre	NT	B2b(iii)
Aeshna viridis Eversmann, 1836	Zaļā dižspāre	NT	B2b(iii)
Agathidium pulchellum Wankowicz, 1869	Gļotsēņu kailvabole	VU	D1+2
Agnathus decoratus (Germar, 1818)	Greznā ugunsvabole	VU	D2
Agramma tropidopterum Flor, 1860	Melngalvas tīklblakts	DD	
Agrilus ater (Linnaeus, 1767)	Melnā šaurspārnkrāšņvabole	NT	
Allecula morio (Fabricius, 1787)	Rudkāju praulvabole	VU	D2
Alosterna ingrica (Baeckmann, 1902)	Ingrijas koksngrauzis	DD	
Ampedus elegantulus (Schönherr, 1817)	Dzeltenais sprakšķis	VU	B1ab(ii,iii)+2ab(ii,iii)
Ampedus nigroflavus (Goeze, 1777)	Dzeltenoranžais sprakšķis	DD	
Ampedus praeustus (Fabricius, 1792)	Melngala sprakšķis	VU	B2ab(ii,iii)
Andrena curvungula Thomson, 1870	Zvīņotā smilšbite	DD	
Andrena humilis Imhoff, 1832	Zeltainā smilšbite	DD	
Anoplodera sexguttata (Fabricius, 1775)	Sešplankumu celmgrauzis	VU	B2ab(ii,iii)
Anthrenochernes stellae Lohmander, 1939	Dobumu māņskorpions	VU	B2ab(iii)
Aradus angularis J. Sahlberg, 1886	Degumu mizasblakts	EN	B2ab(iii)
Aradus montandoni Reuter, 1885	Montandona mizasblakts	EN	B2ab(iii)
Aradus ribauti Wagner, 1956	Ribauta mizasblakts	NT	B2ab(iii)
Aradus signaticornis R. F. Sahlberg, 1848	Raibtaustekļu mizsasblakts	EN	B2ab(iii)
Arctia matronula (Linnaeus, 1758)	Gāršas lācītis	NT	B1ab(ii,iii)+2ab(ii,iii)
Arctia villica (Linnaeus, 1758)	Melnais lācītis	RE	
Arctosa alpigena lamperti Dahl, 1908	Sfagnu vilkzirneklis	DD	
Arctosa cinerea (Fabricius, 1777)	Kāpu vilkzirneklis	NT	B2b
Arctosa perita (Latreille, 1799)	Smilšu vilkzirneklis Vilkzirneklis	NT	B1ab(iii)+2ab(iii)
Arion ater (Linnaeus, 1758)	Lielais kailgliemezis	EN	A3e;B1ab(i)+2ab(ii,iv)
Arthroplea congener Bengtsson, 1908	Gartaustu viendienīte	VU	B2ab(iii)
Astacus astacus (Linnaeus, 1758)	Platspīļu upesvēzis	VU	A2ce+4e; B2b(ii,iii,iv) c(iii)
Blaps mortisaga (Linnaeus, 1758)	Pagrabu melnulis	EN	B2ab(ii,iii,v)
Boloria freija (Becklin in Thunberg, 1791)	Mazais purvraibenis	RE	
Boloria frigga (Thunberg, 1791)	Lielais purvraibenis	RE	
Bombus confusus Schenck, 1861	Lielacu kamene	DD	
Bombus distinguendus Morawitz, 1869	Dzeltenā kamene	DD	
Bombus muscorum (Linnaeus, 1758)	Sūnu kamene	DD	
Bombus pomorum (Panzer, 1805)	Augļu kamene	DD	
Boros schneideri (Panzer, 1795)	Šneidera mizmīlis	VU	B2ab(ii,iii)
Brychius elevatus (Panzer, 1793)	Divkupru peldvabole	DD	
Bryodemella tuberculata (Fabricius, 1775)	Sarkanspārnu smiltājsisenis	RE	

Buprestis novemmaculata Linnaeus, 1767	Deviņplankumu krāšņvabole	VU	B2ab(ii,iii,iv)
Calambus bipustulatus (Linnaeus, 1767)	Oranžplecu sprakšķis	NT	B1ab(iii)
Calitys scabra (Thunberg, 1784)	Raupjais asmalis	VU	B1ab(iii)
Calosoma inquisitor (Linnaeus, 1758)	Zaļganais kokskrējējs	EN	B1ab(ii,iii,v)+ 2ab(ii,iii,v)
Calosoma maderae (Fabricius, 1775)	Zeltpunktu kokskrējējs	DD	
Camponotus fallax (Nylander, 1856)	Mežmalu koksnesskudra	DD	
Cardiophorus asellus Erichson, 1840	Rievainais sprakšķis	DD	
Catoplatus fabricii (Stål, 1873)	Fabriciusa tīklblakts	DD	
Ceruchus chrysomelinus (Hochenwarth, 1785)	Bērzu briežvabole	EN	B2ab(ii,iii)
Chalcophora mariana (Linnaeus, 1758)	Lielā krāšņvabole	VU	B2ab(ii,iii)
Chlorophorus herbstii (Brahm, 1790)	Herbsta koksngrauzis	VU	D1+2
Chrysobothris chrysostigma (Linnaeus, 1758)	Zeltpunktu krāšņvabole	DD	
Cicadetta montana (Scopoli, 1772)	Svītrainā cikāde	VU	D2
Cixidia lapponica (Zetterstedt, 1840)	Lapzemes plakancikāde Plakancikāde	DD	
Clausilia bidentata (Strøm, 1765)	Divzobu vārpstiņgliemezis	VU	A3c; B2ab(ii,iii)
Clausilia cruciata (S. Studer, 1820)	Asribu vārpstiņgliemezis	EN	B2ab(ii,iii)
Clausilia dubia Draparnaud, 1805	Margainais vārpstiņgliemezis	VU	B2ab(ii,iii)
Clausilia pumila (C. Pfeiffer, 1828)	Vālīšveida vārpstiņgliemezis	EN	B2ab(ii,iii)
Cochlicopa nitens (M. von Gallenstein, 1848)	Lielais gludgliemezis	NT	B2ab(ii,iii)
Coenagrion armatum (Charpentier, 1840)	Astainā krāšņspāre	VU	B1ab(i, ii)+2ab(i, ii)
Coenagrion johanssoni (Wallengren, 1894)	Ziemeļu krāšņspāre	VU	B2ab(ii,iii,iv)
Colletes fodiens (Geoffroy in Fourcroy, 1785)	Joslainā zīdbite	DD	
Colletes impunctatus Nylander, 1852	Pelēkā zīdbite	DD	
Colydium filiforme Fabricius, 1792	Slaidais sprauglozņa	NT	B1ab(iii)
Conopalpus testaceus (Olivier, 1790)	Konustaustu māņēnvabole	VU	D2
Copris lunaris (Linnaeus, 1758)	Trīsragu mēslvabole	EN	B2ab(iii,iv)
Cordulegaster boltonii (Donovan, 1807)	Parastā strautuspāre	NT	B2b
Corticeus fasciatus (Fabricius, 1790)	Divkrāsu mizasmelnulis	NT	B1ab(iii)
Crepidophorus mutilatus (Rosenhauer, 1847)	Dobumu sprakšķis	DD	
Cucujus cinnaberinus (Scopoli, 1763)	Sarkanais plakanis	EN	B2ab(ii,iii)
Cucujus haematodes Erichson, 1845	Asinssarkanais plakanis	EN	B2ab(ii,iii)
Cyrtoclytus capra (Germar, 1823)	Rakstainais koksngrauzis	VU	D1
Denticollis rubens Piller & Mitterpacher, 1783	Sarkanais sprakšķis	NT	B1ab(iii)
Deraeocoris punctulatus (Fallén, 1807)	Punktainā raibblakts	DD	
Dicerca furcata (Thunberg, 1787)	Šķeltspārnu krāšņvabole	EN	B2ab(iii)
Dicerca moesta (Fabricius, 1793)	Priežu pelēkā krāšņvabole	EN	B1ab(ii,iii)+2ab(ii,iii)
Dinetus pictus (Fabricius, 1793)	Racējlapsene	DD	
Dircaea quadriguttata (Paykull, 1798)	Četrplankumu ēnvabole	NT	B2ab(iii)
Ditylus laevis (Fabricius, 1787)	Tumšzilais māņkoksngrauzis	VU	B1ab(iii)
Dolomedes plantarius (Clerck, 1757)	Krasta medniekzirneklis	NT	B2b(iii)
Elater ferrugineus Linnaeus, 1758	Rudais dižsprakšķis	VU	D1+2

Emus hirtus (Linnaeus, 1758)	Pūkainais īsspārnis	DD	
Ena montana (Draparnaud, 1801)	Lielais torņgliemezis	EN	A3c; B2ab(ii,iii)
Ephemerella mucronata (Bengtsson, 1909)	Dzelkšņainā viendienīte	EN	D
Ephoron virgo (Olivier, 1791)	Blāvā viendienīte	VU	B2ab(ii,iv)
Erebia embla (Thunberg, 1791)	Purva brūnulis	RE	
Eresus sandaliatus (Martini & Goeze, 1778)	Eiropas mārīšzirneklis	EN	B1a+2b(i,ii,iii)
Ergates faber (Linnaeus, 1761)	Lielais dižkoksngrauzis	EN	B1ab(ii,iii)+2ab(ii,iii
Etorofus pubescens (Fabricius, 1787)	Smailais priežu koksngrauzis	VU	B2ab(ii,iii)
Euphydryas aurinia (Rottemburg, 1775)	Skabiozu pļavraibenis	EN	B2ab(ii,iii)
Euphydryas maturna (Linnaeus, 1758)	Ošu pļavraibenis	NT	B2b(ii,iii,v)
Euracmaeops marginatus (Fabricius, 1781)	Apmalotais koksngrauzis	DD	
Eurylophella karelica Tiensuu, 1935	Karēlijas viendienīte	NT	B2ab(iii)
Galeatus spinifrons (Fallén, 1807)	Vērmeļu tīklblakts	DD	
Geocoris ater (Fabricius, 1787)	Melnā zemesblakts	DD	
Gerris sphagnetorum Gaunitz, 1947	Purvu ūdensmērītājs	DD	
Gnorimus nobilis (Linnaeus, 1758)	Spīdīgais praulgrauzis	EN	B1ab(ii,iii)+2ab(ii,iii)
Gnorimus variabilis (Linnaeus, 1758)	Blāvais praulgrauzis	EN	B2ab(ii,iii)
Gonianotus marginepunctatus (Wolff, 1802)	Raibsānu zemesblakts	EN	B2ab(iii)
Hamearis lucina (Linnaeus, 1758)	Gaiļbiksīšu sīkraibenis	EN	B1ab(iii)+2ab(iii)
Helicigona lapicida (Linnaeus, 1758)	Lēcveida vīngliemezis	EN	A3c; B2ab(ii,iii)
Heterocordylus erythropthalmus (Hahn, 1833)	Sarkankāju tumšblakts	DD	
Hipparchia alcyone (Denis & Schiffermüller, 1775)	Lielais silsamtenis	EN	B1ab(iii)+2ab(iii)
Hirudo medicinalis Linnaeus, 1758	Medicīnas dēle	NT	B2b(iii)
Hymenorus doublieri Mulsant, 1852	Dublī praulvabole	NT	B1ab(ii,iii)+2ab(ii,iii)
Hypulus quercinus (Quensel, 1790)	Ozolu ēnvabole	VU	B1ab(iii)+2ab(iii)
Ischnura pumilio (Charpentier, 1825)	Dienvidu daiļspāre	DD	
Isogenus nubecula Newman, 1833	Dzeltenā dižstrautene	DD	
Isognomostoma isognomostomos (Schröter, 1784)	Liellūpas vīngliemezis	CR	A3c;B1ab(i,iv)+2ab(ii,iii)
Isorhipis marmottani (Bonvouloir, 1871)	Marmotāna māņsprakšķis	DD	
Lacinius horridus (Panzer, 1794)	Zobainais māņzirneklis	NT	B2ab(ii,iii)
Lacon lepidopterus (Panzer, 1801)	Zvīņainais sprakšķis	VU	D2
Laphria flava (Linnaeus, 1761)	Dzeltenā laupītājmuša	NT	B2b(iii)
Laphria gibbosa (Linnaeus, 1758)	Kuprainā celmmuša	NT	B2b(iii)
Lasiacantha capucina (Germar, 1836)	Mežģīņu tīklblakts	DD	
Lasioglossum sexnotatulum (Nylander, 1852)	Sešjoslu slaidbite	DD	
Leptothrix hardyi (Blackwall, 1850)	Hārdija segzirneklis	DD	
Lepturalia nigripes (DeGeer, 1775)	Melnais celmgrauzis	EN	B2ab(ii,iii)
Lestica alata (Panzer, 1797)	Apmalotā sviļņlapsene	DD	
Lucanus cervus (Linnaeus, 1758)	Dižā briežvabole	DD	
Lytta vesicatoria (Linnaeus, 1758)	Zaļā eļļasvabole	DD	
Macrogastra borealis (O. Boettger, 1878)	Skrajribu vārpstiņgliemezis	EN	A3c; B2ab(ii,iii)
Macroleptura thoracica (Creutzer, 1799)	Sarkankrūšu celmgrauzis	EN	B2ab(ii,iii)
Margaritifera margaritifera (Linnaeus, 1758)	Ziemeļu upespērlene	EN	A2ac+3c; B1ab(i,ii,iii,iv, v)+2ab(i,ii,iii,iv,v); E
Melanophila acuminata (DeGeer, 1774)	Degumu krāšņvabole	VU°	B2ab(ii,iii)
Merdigera obscura (O. F. Müller, 1774)	Mazais torņgliemezis	NT	B2ab(ii,iii)
Mesosa myops (Dalman, 1817)	Austrumu koksngrauzis	DD	

Mezira tremulae (Germar, 1822)	Apšu mizasblakts	NT	B2ab(iii)
Micaria lenzi Bösenberg, 1899	Lenca zemeszirneklis	VU	D2
Mitostoma chrysomelas (Hermann, 1804)	Zeltainais māņzirneklis	DD	
Muschampia floccifera (Zeller, 1847)	Sārmeņu resngalvītis	NT	B2ab(iii)
Neatus picipes (Herbst, 1797)	Lapkoku melnulis	NT	B2ab(iii)
Necydalis major Linnaeus, 1758	Vītolu slaidkoksngrauzis	NT	B2b(ii,iii)
Nehalennia speciosa (Charpentier, 1840)	Sīkspāre	NT	B2b(iii)
Nivellia sanguinosa (Gyllenhal, 1827)	Lapkoku sarkanais koksngrauzis	EN	B1ab(ii,iii)+2ab(ii,iii),D
Nothorhina punctata (Fabricius, 1798)	Priežu sveķotājkoksngrauzis	VU	B2ab(ii,iii)
Ophiogomphus cecilia (Fourcroy, 1785)	Zaļā upjuspāre	NT	B2b(iii)
Oryctes nasicornis (Linnaeus, 1758)	Komposta degunradžvabole	NT	B2ab(ii,iii,iv)
Osmoderma barnabita Motschulsky, 1845	Lapkoku praulgrauzis	VU	B2ab(ii,iii,v)
Osmylus fulvicephalus (Scopoli, 1763)	Eiropas upjtīklspārnis	VU	B1ab(iii)+B2ab(iii)
Otho spondyloides (Germar, 1818)	Rievainais māņsprakšķis	VU	B2ab(iii,iv)
Oxyporus mannerheimii Gyllenhal, 1827	Mannerheima īsspārnis	NT	B2ab(iii)
Ozyptila gertschi Kurata, 1944	Gertša krabjzirneklis	VU	D2
Pachyta lamed (Linnaeus, 1758)	Skujkoku sakņu koksngrauzis	VU°	B2ab(ii,iii)
Paracochlodina orthostoma (Menke, 1828)	Taisnmutes vārpstiņgliemezis	EN	B2ab(ii,iii)
Parapiesma salsolae (Becker, 1867)	Sālszāles blakts	EN	B2ab(iii)
Pardosa hortensis (Thorell, 1872)	Lauku vilkzirneklis	DD	
Pardosa wagleri (Hahn, 1822)	Vāglera vilkzirneklis	DD	
Parnassius mnemosyne (Linnaeus, 1758)	Cīrulīšu dižtauriņš	NT	C1
Pelophila borealis (Paykull, 1790)	Ziemeļu skrejvabole	DD	
Phengaris alcon (Denis & Schiffermüller, 1775)	Drudzeņu zilenītis	EN	B1ab(i,ii,iii,iv)+2ab(i,ii,iii,iv)
Phengaris arion (Linnaeus, 1758)	Lielais mārsilu zilenītis	NT	B2b(ii,iii,iv,v)
Phengaris teleius (Bergsträsser, 1779)	Brūnvalīšu zilenītis	CR	B1ab(i,ii,iii)
Phimodera flori Fieber, 1863	Flora bruņublakts	DD	
Phryganophilus ruficollis (Fabricius, 1798)	Dzeltenkrūšu ēnvabole	DD	
Phytoecia virgula (Charpentier, 1825)	Ģipseņu stublājgrauzis	DD	
Platydema violaceum (Fabricius, 1790)	Tumšzilais melnulis	NT	B2ab(iii)
Platyla polita (W. Hartmann, 1840)	Gludais adatgliemezis	VU	B2ab(ii,iii)
Podisma pedestris (Linnaeus, 1758)	Īsspārnu sisenis	EN	B2ab(i,ii,iii,iv,v)
Polyommatus damon (Denis & Schiffermüller, 1775)	Esparsetu zilenītis	RE	
Prionus coriarius (Linnaeus, 1758)	Priežu dižkoksngrauzis	VU	B1ab(ii,iii)+2ab(ii,iii)
Procraerus tibialis (Lacordaire, 1835)	Kokserdes sprakšķis	EN	B2ab(iii)
Proserpinus proserpina (Pallas, 1772)	Zobspārnu sfings	EN	
Prosopistoma pennigerum (O. F. Muller, 1785)	Vairogviendienīte	RE	
Prostomis mandibularis (Fabricius, 1801)	Eiropas lielžokļmelnulis	EN	B2ab(iii)
Protaetia marmorata (Fabricius, 1792)	Marmora rožvabole	NT	B2ab(ii,iii)
Pseudanodonta complanata (Rossmässler, 1835)	Upju bezzobe	NT	B2ab(ii,iii)
Psophus stridulus (Linnaeus, 1758)	Parkšķis	EN	B2ab(iii,v)
Pyrochroa serraticornis (Scopoli, 1763)	Sarkangalvas ugunsvabole	NT	B2ab(iii)
Rhacopus sahlbergi (Mannerheim, 1823)	Sālberga māņsprakšķis	DD	
Rhamnusium bicolor (Schrank, 1781)	Divkrāsu koksngrauzis	EN	B2ab(ii,iii)

Rhizophagus brancsiki Reitter, 1905	Brancsika māņspīdulis	EN	B1ab(i,ii,iii,iv)+2ab(i,ii,iii,iv)
Rhophitoides canus (Eversmann, 1852)	Lucernas slaidbite	DD	
Ropalopus femoratus (Linnaeus, 1758)	Sarkankāju plakangrauzis	DD	
Rushia parreyssii (Mulsant, 1856)	Pareisa ēnvabole	EN	B1ab(iii)+2ab(iii)
Ruthenica filograna (Rossmässler, 1836)	Graciozais vārpstiņgliemezis	VU	B2ab(ii,iii)
Scoloposcelis obscurella (Zetterstedt, 1838)	Slaidā laupītājblakts	DD	
Semblis phalaenoides (Linnaeus, 1758)	Lielā dižmakstene	NT	B1ab(iii)+2ab(iii)
Serropalpus barbatus (Schaller, 1783)	Egļu ēnvabole	NT	B2ab(iii)
Sideridis kitti (Shawerda, 1914)	Tragantzirņu pūcīte	RE	
Somatochlora arctica (Zetterstedt, 1840)	Ziemeļu smaragdspāre	VU	B2ab(iii)
Spermodea lamellata (Jeffreys, 1830)	Mazais bišustropiņš	EN	D2
Sphaerium lacustre (O. F. Müller, 1774)	Cekulainā pundurgliemene	DD	
Sphaerium solidum (Normand, 1844)	Rievainā apaļgliemene	DD	
Sphex funerarius Gussakovskij, 1934	Siseņu racējlapsene	DD	
Sphingonotus caerulans (Linnaeus, 1767)	Zilspārnu smiltājsisenis	EN	B2ab(i,ii,iii,iv,v)
Sphodrus leucophthalmus (Linnaeus, 1758)	Pagrabu skrejvabole	RE	
Stenagostus rufus (DeGeer, 1774)	Dižais sprakšķis	VU	B1ab(iii)
Stephanopachys linearis (Kugelann, 1792)	Svītrainais kapucķirmis	VU°	B2bc(ii,iii)
Strigillaria cana (Held, 1836)	Pelēkais vārpstiņgliemezis	EN	B2ab(ii,iii)
Stylurus flavipes (Charpentier, 1825)	Dzeltenkāju upjuspāre	NT	B1a+2a
Sympetrum depressiusculum (Sélys, 1841)	Plankumainā klajumspāre	DD	
Tetraloniella dentata (Germar, 1839)	Kurvjziežu pūkbite	DD	
Tragosoma depsarium (Linnaeus, 1767)	Skujkoku dižkoksngrauzis	EN	B2ab(ii,iii)
Tremex fuscicornis (Fabricius, 1787)	Lapkoku ragaste	DD	
Trogulus tricarinatus (Linnaeus, 1767)	Gliemežu māņzirneklis	NT	B2ab(ii,iii)
Truncatellina cylindrica (A. Férussac, 1807)	Cilindriskais tuntuļgliemezis	EN	D2
Unio crassus Philipsson, 1788	Biezā perlamutrene	VU	A2ac
Vertigo angustior Jeffreys, 1830	Slaidais pumpurgliemezis	EN	A3c; B2ab(ii,iii)c(iv)
Vertigo genesii (Gredler, 1856)	Spožais pumpurgliemezis	CR	A2ac; B1ab(ii,iii,iv)c(iv)+2ab(ii,iii,iv)c(iv)
Vertigo geyeri Lindholm, 1925	Četrzobu pumpurgliemezis	EN	A3c; B2ab(ii,iii)c(iv)
Vertigo moulinsiana (Dupuy, 1849)	Resnais pumpurgliemezis	EN	A3c; B2ab(ii,iii)c(iv)
Xanthochilus quadratus (Fabricius, 1798)	Rombu zemesblakts	DD	
Xylomoia strix Mikkola, 1980	Tumšā kosu pūcīte	NT	B2b(ii,iii)
Xylotrechus pantherinus (Savenius, 1825)	Blīgznu koksngrauzis	DD	
Zilora elongata J. R. Sahlberg, 1881	Slaidā ēnvabole	DD	
Zilora obscura (Fabricius, 1794)	Brūnā ēnvabole	DD	
Zygaena carniolica (Scopoli, 1763)	Esparsetu raibspārnis	RE	

2. pielikums.

Izzušanas riska kategorijas izvērtētajiem bezmugurkaulnieku taksoniem (LC un NA)

Taksona zinātniskais nosaukums	Taksona nosaukums latviešu valodā	IUCN kategorija
Abdera affinis (Paykull, 1799)	Ēnvabole	LC
Abdera flexuosa (Paykull, 1799)	Ēnvabole	LC
Aeshna isosceles (O. F. Müller, 1767)	Rudā dižspāre	LC
Aeshna mixta (Latreille, 1805)	Dienvidu dižspāre	LC
Ampedus nigrinus (Herbst, 1784)	Sprakšķis	LC
Ampedus pomorum (Herbst, 1784)	Sprakšķis	LC
Ampedus sanguineus (Linnaeus, 1758)	Sarkanīgais sprakšķis	LC
Ampedus tristis (Linnaeus, 1758)	Dzeltenmelns sprakšķis	LC
Anax imperator (Leach, 1815)	Karaliskā dižspāre	LC
Ancylus fluviatilis O. F. Müller, 1774	Upes micīšgliemezis	LC
Apatura ilia (Denis & Schiffermüller, 1775)	Apšu zaigraibenis	LC
Apatura iris (Linnaeus, 1758)	Kārklu zaigraibenis	LC
Aphelocheirus aestivalis (Fabricius, 1794)	Plakanā gruntsblakts	LC
Aromia moschata (Linnaeus, 1758)	Zaļais vītolu koksngrauzis	LC
Barbitistes constrictus Brunner von Wattenwyl, 1878	Priežu sienāzis	LC
Bembix rostrata (Linnaeus, 1758)	Garlūpas racējlapsene	LC
Buprestis haemorrhoidalis Herbst, 1780	Skujkoku tumšā krāšņvabole	LC
Buprestis octoguttata Linnaeus, 1758	Astoņplankumu krāšņvabole	LC
Buprestis rustica Linnaeus, 1758	Skujkoku zilganā krāšņvabole	LC
Calopus serraticornis (Linnaeus, 1758)	Māņkoksngrauzis	LC
Carabus clathratus Linnaeus, 1760	Zeltpunktu skrejvabole	LC
Carabus convexus Fabricius, 1775	Velvētā skrejvabole	LC
Carabus coriaceus Linnaeus, 1758	Lielā skrejvabole	LC
Carabus menetriesi Hummel, 1827	Purvāju skrejvabole	LC
Carabus nitens Linnaeus, 1758	Spožā skrejvabole	LC
Cardiophorus ruficollis (Linnaeus, 1758)	Sprakšķis	LC
Catocala sponsa (Linnaeus, 1767)	Ozolu karmīnpūcīte	LC
Chorosoma schillingii (Schilling, 1829)	Kāpu slaidblakts	LC
Chrysochraon dispar (Germar, 1834)	Zeltainais sisenis	LC
Cicindela maritima Dejean, 1822	Jūrmalas smilšvabole	LC
Cixidia confinis (Zetterstedt, 1828)	Plakancikāde	LC
Coenonympha hero (Linnaeus, 1761)	Meža sīksamtenis	LC
Corticeus fraxini (Kugelann, 1794)	Melnulis	LC
Corticeus suturalis (Paykull, 1800)	Melnulis	LC
Corticeus unicolor Piller & Mitterpacher, 1783	Mizas melnulis	LC
Decticus verrucivorus (Linnaeus, 1758)	Pļavu dižsienāzis	LC
Dendroxena quadrimaculata (Scopoli, 1771)	Četrpunktu līķvabole	LC
Deraeocoris trifasciatus (Linnaeus, 1767)	Mīkstblakts	LC
Deronectes latus (Stephens, 1829)	Sarkankāju airvabole	LC
Dicerca alni (Fischer von Waldheim, 1824)	Alkšņu krāšņvabole	LC
Dolotarsus lividus (C. R. Sahlberg, 1833)	Ēnvabole	LC
Dorcus parallelipipedus (Linnaeus, 1758)	Blāvā briežvabole	LC
Dytiscus latissimus Linnaeus, 1758	Platā airvabole	LC
Epitheca bimaculata (Charpentier, 1825)	Brūnganā plankumspāre	LC
Euglenes pygmaeus (DeGeer, 1775)	Trūdvabole	LC
Euthystira brachyptera (Ocskay, 1826)	Zaļganais sisenis	LC
Geocoris grylloides (Linnaeus, 1761)	Zemesblakts	LC

Gnaphosa lapponum (L. Koch, 1866)	Zemeszirneklis	LC
Gnaphosa nigerrima L. Koch, 1877	Zemeszirneklis	LC
Graphoderus bilineatus (Sturm, 1835)	Divjoslu airvabole	LC
Gryllotalpa Gryllotalpa (Linnaeus, 1758)	Racējcircenis	LC
Grynocharis oblonga (Linnaeus, 1758)	Bērzu asmalis	LC
Gyraulus crista (Linnaeus, 1758)	Ribainā ūdensspolīte	LC
Hallomenus axillaris (Illiger, 1807)	Piepjložņa	LC
Hallomenus binotatus (Quensel, 1790)	Piepjložņa	LC
Helix pomatia Linnaeus, 1758	Parka vīngliemezis	LC
Hylotrupes bajulus (Linnaeus, 1758)	Ēku koksngrauzis	LC
Lasius fuliginosus (Latreille, 1798)	Spožā skudra	LC
Leiestes seminiger (Gyllenhal, 1808)	Piepjmīlis	LC
Lestes virens (Charpentier, 1825)	Zaļganā zaigspāre	LC
Leucorrhinia albifrons (Burmeister, 1839)	Raibgalvas purvuspāre	LC
Leucorrhinia caudalis (Charpentier, 1840)	Resnvēdera purvuspāre	LC
Leucorrhinia pectoralis (Charpentier, 1825)	Spilgtā purvuspāre	LC
Leucorrhinia rubicunda (Linnaeus, 1758)	Slaidā purvuspāre	LC
Libellula fulva (O. F. Müller, 1764)	Mainīgā platspāre	LC
Limax cinereoniger Wolf, 1803	Tumšais kailgliemezis	LC
Limenitis populi (Linnaeus, 1758)	Apšu raibenis	LC
Lithoglyphus naticoides (C. Pfeiffer, 1828)	Upes akmeņgliemezis	LC
Lopinga achine (Scopoli, 1763)	Gāršas samtenis	LC
Lycaena dispar (Haworth, 1803)	Lielais skābeņu zeltainītis	LC
Mantis religiosa (Linnaeus, 1758)	Eiropas dievlūdzējs	LC
Megacoelum infusum (Herrich-Schaeffer, 1837)	Mīkstblakts	LC
Meloe brevicollis Panzer, 1793	Zilganzaļā eļļasvabole	LC
Meloe proscarabaeus Linnaeus, 1758	Tumšā eļļasvabole	LC
Meloe violaceus Marsham, 1802	Zilā eļļasvabole	LC
Metrioptera brachyptera (Linnaeus, 1761)	Sienāzis	LC
Mycetina cruciata (Schaller, 1783)	Piepjmīlis	LC
Mycetochara axillaris (Paykull, 1799)	Praulvabole	LC
Mycetochara flavipes (Fabricius, 1792)	Praulvabole	LC
Mycetophagus ater (Reitter, 1879)	Melnais sēņgrauzis	LC
Myrmeleotettix maculatus (Thunberg, 1815)	Sausieņu sisenis	LC
Neomida haemorrhoidalis (Fabricius, 1787)	Sarkanais melnulis	LC
Oedipoda caerulescens (Linnaeus, 1758)	Raibspārnu smiltājsisenis	LC
Orchesia fasciata (Illiger, 1798)	Ēnvabole	LC
Orchesia luteipalpis Mulsant & Guillebeau, 1857	Ēnvabole	LC
Orchesia micans (Panzer, 1793)	Ēnvabole	LC
Orchesia minor Walker, 1837	Ēnvabole	LC
Orchesia undulata Kraatz, 1853	Ēnvabole	LC
Papilio machaon Linnaeus, 1758	Čemurziežu dižtauriņš	LC
Peltis grossa (Linnaeus, 1758)	Lielais asmalis	LC
Phimodera humeralis (Dalman, 1823)	Bruņublakts	LC
Phymata crassipes (Fabricius, 1775)	Spīļblakts	LC
Poecilonota variolosa (Paykull, 1799)	Apšu krāšņvabole	LC
Prionychus ater (Fabricius, 1775)	Melnā praulvabole	LC
Pseudocistela ceramboides (Linnaeus, 1758)	Koksngraužveida praulvabole	LC
Pyrrhosoma nymphula (Sulzer, 1776)	Lielā ugunsspāre	LC
Pytho depressus (Linnaeus, 1767)	Praulmīlis	LC
Quedius dilatatus (Fabricius, 1787)	Sirseņu īsspārnis	LC

Saturnia pavonia Linnaeus, 1758	Pelēkais pāvacis	LC
Scolia hirta (Schrank, 1781)	Skolija	LC
Segmentina nitida (O. F. Müller, 1774)	Mirdzošā ūdensspolīte	LC
Sphaerium rivicola (Lamarck, 1818)	Platā apaļgliemene	LC
Stenocorus meridianus (Linnaeus, 1758)	Rūsganbrūnais koksngrauzis	LC
Stethophyma grossum (Linnaeus, 1758)	Purva sisenis	LC
Strongylocoris luridus (Fallén, 1807)	Mīkstblakts	LC
Sympecma paedisca (Brauer, 1877)	Sibīrijas ziemasspāre	LC
Tetrix bipunctata (Linnaeus, 1758)	Divpunktu sīksisenis	LC
Tettigonia viridissima (Linnaeus, 1758)	Zaļais dziedātājsienāzis	LC
Theodoxus fluviatilis (Linnaeus, 1758)	Upju raibgliemezis	LC
Thymalus limbatus (Fabricius, 1787)	Mazais asmalis	LC
Valvata cristata O. F. Müller, 1774	Plakanā valvāta	LC
Wanachia triguttata (Gyllenhal, 1810)	Ēnvabole	LC
Xylita laevigata (Hellenius, 1786)	Ēnvabole	LC
Zilora ferruginea (Paykull, 1798)	Ēnvabole	LC
Cerambyx cerdo Linnaeus, 1758	Lielais ozolu koksngrauzis	NA
Colias myrmidone (Esper, 1781)	Zaigojošais zeltenis	NA
Myxas glutinosa (O. F. Müller, 1774)	Trauslais dīķgliemezis	NA
Stephanopachys substriatus (Paykull, 1800)	Slaidais kapucķirmis	NA